

Strategia Rozwoju Gminy Rydzyna na lata 2025 -2034

OPEN THE BOX

OPRACOWANIE W ZAKRESIE:

Strategia Rozwoju Gminy Rydzyna na lata 2025-2034

WYKONANY NA ZLECENIE:

Gmina Rydzyna

ul. Rynek 1

64-130 Rydzyna

PRZEZ ZESPÓŁ REDAKCYJNY:

OPEN THE BOX:

Jakub Jaźwiec, MBA, ekspert strategiczny (kierownik zespołu),

Piotr Górka, ekspert strategiczny,

Paweł Kowalski, ekspert strategiczny,

Kamil Niklewicz, DBA, ekspert strategiczny

PAŹDZIERNIK 2025

SPIS TREŚCI

1.	Wstęp	6
1.1.	Metodologia prac	7
2.	Wnioski z diagnozy obszaru	9
2.1.	Podstawowe informacje.....	9
2.2.	Analiza statystyczna	11
2.2.1.	Wymiar społeczny	12
2.2.2.	Wymiar gospodarczy	29
2.2.3.	Wymiar środowiskowo-przestrzenny.....	45
2.3.	Wyniki badań społecznych	68
2.3.1.	Wyniki badań mieszkańców	68
2.3.2.	Wyniki badań liderów.....	69
2.3.3.	Wspólne wnioski.....	70
2.4.	Analiza zdiagnozowanych uwarunkowań rozwojowych	72
2.4.1.	Kluczowe potencjały	72
2.4.2.	Kluczowe problemy.....	75
2.4.3.	Czynniki warunkujące rozwój (analiza SWOT)	81
2.4.4.	Kluczowe potrzeby rozwojowe	85
3.	Cele strategiczne i ich operacjonalizacja	90
3.1.	Wizja Gminy Rydzyna	91
3.2.	Cele strategiczne Gminy Rydzyna	92
3.3.	Kierunki działań strategicznych.....	94
3.4.	Zgodność logiczna celów strategicznych.....	96
3.4.1.	Drzewo celów	97
3.4.2.	Relacja celów i problemów	99
3.4.3.	Relacja celów i potrzeb	101
3.4.4.	Kontekst strategiczny	103
4.	Wymiar przestrzenny w strategii rozwoju Gminy Rydzyna.....	114
4.1.	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej	114
4.1.1.	Położenie gminy Rydzyna w regionie/kraju struktura sieci osadniczej.....	114
4.1.2.	Środowisko przyrodnicze i krajobraz kulturowy	115

4.1.3.	Transport i komunikacja, infrastruktura i OZE	125
4.1.4.	Docelowy układ elementów składowych przestrzeni, kierunki działań rozwojowych.....	132
4.2.	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.....	135
4.2.1.	Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu	136
4.2.2.	Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.....	136
4.2.3.	Zasady kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej	137
4.2.4.	Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową.....	137
4.2.5.	Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977, 1506, 1597 i 1688)	138
4.2.6.	Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego	138
4.2.7.	Zasady kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej	138
4.2.8.	Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW	139
4.2.9.	Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.....	139
4.2.10.	Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	139
4.2.11.	Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji	140
4.3.	Obszary strategicznej interwencji	140
4.3.1.	Obszary Strategicznej Interwencji określone na poziomie krajowym.	140
4.3.2.	Obszary Strategicznej Interwencji określone w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku	140
4.3.3.	Obszary Strategicznej Interwencji kluczowe dla gminy	145
	OSI 1 Rydzyna	147
	OSI 2 Rydzyna – Dąbcze	148
5.	Warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii	150

5.1.	Zarządzanie wdrażaniem strategii	150
5.2.	Obowiązywanie i aktualizacja strategii	151
5.3.	Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	151
5.4.	Monitorowanie i ocena wdrażania	153
5.4.1.	Rezultaty strategiczne.....	153
5.4.2.	Monitorowanie procesu wdrażania strategii.....	155
5.4.3.	Ewaluacja strategii	155
6.	Opis procesu angażowania partnerów społeczno-gospodarczych	158
6.1.	Zespół Doradczy	159
6.2.	Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania strategii	160
6.2.1.	Badania i ankiety	161
6.2.2.	Spotkania warsztatowe	162
6.2.3.	Informacja o sposobie uwzględnienia praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem dokumentu	163
6.3.	Uzgodnienia strategiczne	164
6.3.1.	Konsultacje społeczne.....	164
6.3.2.	Uzgodnienie z Zespołem Doradczym	165
6.3.3.	Uzgodnienie w zakresie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.....	166
6.3.3.	Uzgodnienia z Zarządem Województwa	166
6.3.5.	Ewaluacja ex-ante	167
6.4.	Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i oceny strategii.....	167
6.4.1.	Poziom skoncentrowany.....	168
6.4.2.	Poziom powszechny.....	168
6.4.3.	Komunikacja	168
7.	Źródła finansowania.....	170
7.1.	Program regionalny.....	170
7.2.	Programy krajowe.....	171
7.3.	Pozostałe źródła finansowania.....	176
	Wykaz tabel i ilustracji	179

1. WSTĘP

Strategia Rozwoju Gminy Rydzyna na lata 2025-2034 opracowana została zgodnie z art. 3 pkt 3 oraz art. 9 pkt 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2006 Nr 227 poz. 1658, z późn. zm.), art. 10e ust. 1, 3-4 oraz art. 10f ust. 1 i 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 1990 Nr 16 poz. 95, z późn. zm.) i innych.

Strategia definiuje kluczowe kierunki dotyczące rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru, wynikające z istniejących uwarunkowań społecznych, ekonomicznych, środowiskowych i infrastrukturalnych, będące podstawą jego konkurencyjności.

Dokument został opracowany w ramach procesu przygotowania Strategii Rozwoju Gminy Rydzyna, która uwzględnia syntezę diagnozy wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, wyłonionych wizji i celów strategicznych wraz z listą projektów proponowanych do realizacji oraz sposobów realizacji strategii.

Celem dokumentu jest określenie pożądanых wyzwań i kierunków rozwojowych Gminy Rydzyna, mających na celu poprawę jakości życia jego mieszkańców, a także wzrost konkurencyjności obszaru. Strategia jest wynikiem podjętych decyzji strategicznych – wyboru kluczowych kierunków rozwojowych i koncentracji interwencji na wyzwaniach, wypracowanych w procesie uspołecznionym, których efektem jest propozycja projektów strategicznych.

Niniejsza Strategia przewidziana jest na lata 2025-2034 i ma być podstawą do kształtowania propozycji projektów i inwestycji do realizacji w oparciu o wyznaczoną wizję obszaru i cele strategiczne, w tym w szczególności do realizacji działań w oparciu o pozyskane środki zewnętrzne publiczne i prywatne. W opracowaniu uwzględniono dostępne dane zastane i wygenerowane w trakcie procesu, w tym wnioski z przeprowadzonego procesu diagnostycznego.

Strategia składa się z czterech zasadniczych części (tj. diagnostycznej, strategicznej, wdrożeniowej oraz opisu włączenia społecznego w jej realizację). W części diagnostycznej sformułowano syntetycznie najistotniejsze wnioski wynikające z przygotowanego Raportu diagnostycznego Gminy Rydzyna, ukazującego deficyty obszaru ograniczające jego rozwój oraz identyfikujące potencjały wewnętrzne będące podstawą dla ukierunkowania rozwoju. Część strategiczna określa pożądane kierunki rozwojowe, przedstawione w formie wizji i celów strategicznych obszaru. Część wdrożeniowa zawiera opis założeń systemu realizacji strategii oraz źródeł finansowania zaplanowanych działań. W części ostatniej opisano zaangażowanie społeczne w procesie przygotowania, realizacji i oceny strategii.

1.1. METODOLOGIA PRAC

Niniejsze opracowanie jest wynikiem prac Zespołu Autorskiego opracowującego Strategię Rozwoju Gminy Rydzyna. Prace strategiczne są konsekwencją poprzedniego etapu – diagnostycznego, w ramach którego zidentyfikowano wewnętrzne potencjały oraz ograniczenia będące podstawą do ukierunkowania rozwoju. Prace nad częścią strategiczną trwały od grudnia 2024 do lutego 2025 roku i objęły wyselekcjonowany zakres zagadnień i narzędzi strategicznych.

Niniejszy dokument został opracowany na podstawie kilku zasadniczych grup źródeł oraz narzędzi i danych strategicznych.

Raport diagnostyczny

Wnioski wynikające z przeprowadzonej w listopadzie 2024 roku analizy w ramach Raportu diagnostycznego, w tym w szczególności: zidentyfikowane potencjały obszaru (zasoby i produkty); bariery, problemy, deficyty obszaru; determinanty potrzeb rozwojowych obszaru; kluczowe wyzwania, kierunki interwencji i współpracy.

Dane statystyczne

Ogólnodostępne zastane, istniejące dane, informacje i dokumenty o charakterze strategicznym, analitycznym, statystycznym (strategie, opracowania diagnostyczne, badania, raporty, sprawozdania, bilanse, itd.). Podstawowymi kryteriami ich wykorzystania były: aktualność, merytoryczny związek z problematyką diagnozy oraz jakość – rzetelność źródła. Dostępne na moment opracowania części statystycznej diagnozy.

Monitor Rozwoju Lokalnego (MRL)

Specjalnie przygotowane, uzupełnione i zasilone danymi na potrzeby procesu, dostępne pod adresami: <https://gminy.monitorrozwoju.pl/> (MRL Gminy) i <https://analizy.monitorrozwoju.pl/> (MRL Analizy).

MRL stanowi kompleksową bazę statystyczną pogrupowaną w kluczowe kategorie i obszary rozwojowe skupione wokół trzech wymiarów: gospodarczego, społecznego i środowiskowo-przestrzennego. MRL zawiera najbardziej aktualne dane dostępne w źródłach publicznych, zebrane dla poszczególnych lat, w celu wykazania aktualnej sytuacji, ale również dynamiki zmian i potencjalnych trendów rozwojowych.

Matryce logiczne

Narzędzie pozwalające na przedstawienie i powiązanie istotnych zagadnień w uporządkowany sposób, przygotowane dla określenia zachodzących relacji funkcjonalnych oraz przyczynowo-skutkowych w zakresie problemów (drzewo problemów) i celów (drzewo celów) dla całego obszaru. Matryce wypracowano w toku prac warsztatowych w grudniu 2024 roku wspólnie z przedstawicielami samorządu oraz lokalnymi liderami.

Głównym celem matryc było zidentyfikowanie kluczowych problemów (wyzwań), celów strategicznych (kierunków) wspólnych dla całego obszaru, uzupełnionych o kluczowe zależności przyczynowo-skutkowe dla poszczególnych problemów, celów i potrzeb (geneza, skutki). Pozwoliło to na zobrazowanie faktycznego ciągu logicznego dla wybranych zagadnień.

Matryca wskaźników

Narzędzie porządkujące oczekiwane efekty (rezultaty) strategiczne realizowanych interwencji.

Celem matrycy było określenie wskaźników rezultatu strategicznego na potrzeby monitoringu celów strategicznych wraz z podstawowymi informacjami niezbędnymi do monitoringu.

Spotkania z interesariuszami

Kluczowy element współpracy i uspołecznienia z grupą dostarczającą szerokiej wiedzy i informacji o sytuacji na obszarze, zapewniając różnorodność wniosków i propozycji w trakcie całego procesu.

Głównym celem narzędzia była identyfikacja i zaproszenie do współpracy partnerskiej najważniejszych przedstawicieli, reprezentantów, liderów obszaru, z czterech grup interesów (liderów administracji, liderów gospodarki, liderów sektora społecznego i liderów opinii) w ramach Zespołu Doradczego¹. Pozwala to na uzyskanie zróżnicowanych ocen i opinii od reprezentantów kluczowych środowisk w zakresie rozwoju gminy.

¹ Zespół Doradczy partnerów społeczno-gospodarczych dla realizacji Strategii Rozwoju Gminy Rydzyna powołany Zarządzeniem nr 87/2024 Burmistrza Miasta i Gminy Rydzyna z dnia 02 lipca 2024 r. w sprawie powołania Zespołu Doradczego partnerów społeczno-gospodarczych dla realizacji Strategii Rozwoju Gminy Rydzyna

2. WNIOSKI Z DIAGNOZY OBSZARU

2.1. PODSTAWOWE INFORMACJE

Obszar objęty procesem strategicznym², czyli Gmina miejsko-wiejska Rydzyna, położona jest w południowo-zachodniej części województwa wielkopolskiego, w powiecie leszczyńskim.

Gmina sąsiaduje z gminami z czterech powiatów i dwóch województw:

- Gmina wiejska Świąciechowa – powiat leszczyński
- Miasto na prawach powiatu Leszno – powiat leszczyński
- Gmina miejsko-wiejska Osieczna – powiat leszczyński
- Gmina wiejska Krzemieniewo – powiat leszczyński
- Gmina miejsko-wiejska Poniec – powiat gostyński
- Gmina miejsko-wiejska Bojanowo – powiat rawicki
- Gmina miejsko-wiejska Góra – powiat górowski, województwo dolnośląskie.

Gminę Rydzyna zalicza się do gmin stanowiących strefy zewnętrzne obszarów funkcjonalnych miast subregionalnych (Leszno), nie jest gminą obszaru problemowego³.

² W ramach niniejszego rozdziału zostały opisane kluczowe wnioski i komentarze wynikające z przeprowadzonej diagnozy obszaru wyłącznie w formie syntetycznej (skrótowej), natomiast wszystkie wątki opisane i przeanalizowane w sposób pogłębiony znajdują się w Raporcie diagnostycznym z dnia 30.12.2024 r. <https://rydzyna.pl/raport-diagnostyczny-obszaru-gminy-rydzyna-w-ramach-strategii-rozwoju-gminy-rydzyna-do-roku-2035/>

³ Wg metodologii i klasyfikacji opracowanej na podstawie Aktualizacji delimitacji obszarów problemowych w Polsce na 2018 rok. (P. Śleszyński z zespołem. Warszawa, 13 grudnia 2019 r.)

Rysunek 1: Lokalizacja gminy

Źródło: opracowanie własne

Głównym ośrodkiem administracyjnym, mieszkaniowym oraz gospodarczym w gminie jest miejscowość Rydzyna. Administracyjnie obejmuje miasto Rydzyna oraz sołectwa: Augustowo, Dąbcze, Jabłonna, Kaczkowo, Kłoda, Lasotki, Moraczewo, Maruszewo, Nowa Wieś, Pomykowo, Przybiń, Robczysko, Rojęczyn, Tarnowa Łąka, Tworzanice, Tworzanki.

Tabela 1: Podstawowe dane liczbowe dotyczące gminy

Nazwa samorządu	Powierzchnia (km ²)	Liczba ludności (osoby)	Gęstość zaludnienia (osoby/km ²)
Gmina Rydzyna	135	10 585	78,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL (2022)

W poniższej części rozdziału zostały opisane kluczowe wnioski i komentarze wynikające z przeprowadzonej diagnozy obszaru wyłącznie w formie syntetycznej (skrótowej), natomiast pełne wątki pogłębione wraz ze szczegółowymi analizami i danymi statystycznymi znajdują się w publicznym raporcie diagnostycznym z grudnia 2024 roku.

2.2. ANALIZA STATYSTYCZNA

Portret statystyczny przygotowano dla zobrazowania sytuacji społeczno-gospodarczej i środowiskowo-przestrzennej obszaru gminy Rydzyna. Zgodnie z teorią zrównoważonego rozwoju przeanalizowano trzy wymiary rozwoju: **gospodarczy, społeczny i środowiskowo-przestrzenny**. Następnie w ramach każdego z wymiarów wyodrębniono dodatkowe podobszary analizy.

Na ich bazie dokonano sformułowania wniosków istotnych z punktu widzenia diagnozowania problemów, deficytów, ale też potencjałów rozwojowych badanego obszaru. Jednocześnie przeprowadzone wnioskowanie wskazuje **kluczowe, kierunkowe obszary wsparcia i rozwoju**, bez pogłębionej analizy eksperckiej. Pozwala to na ich ukierunkowanie, ale nie zamknięcie, podczas procesu **wyodrębnienia celu strategicznego rozwoju i kierunków interwencji**.

Do stworzenia portretu statystycznego obszaru i jego charakterystyki wskaźnikowej, zarówno w obszarze podstawowym, jak i pogłębionym, obszarowym, wykorzystano:

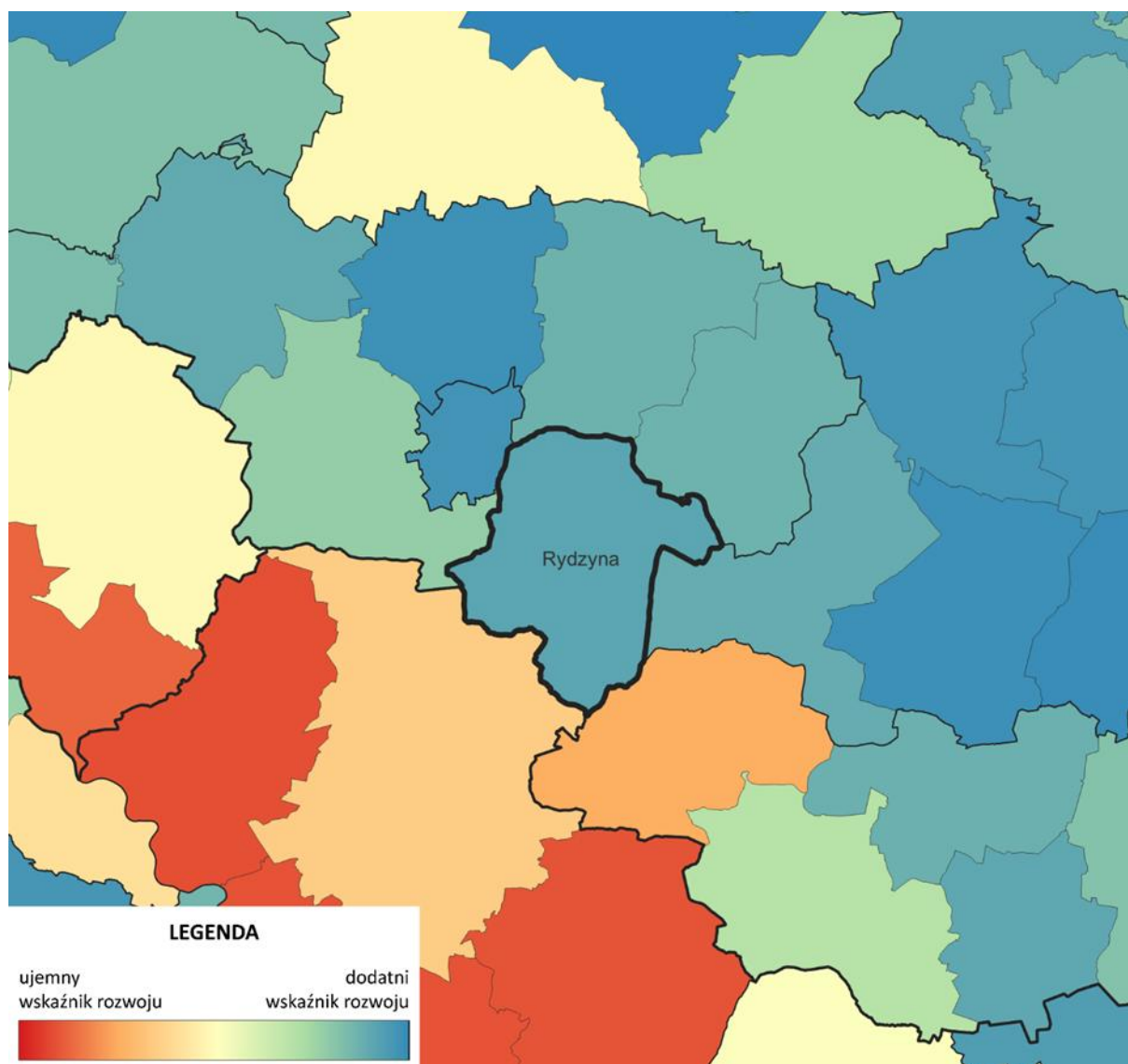
- Dostępne dane statystyczne przedstawione w formie wskaźników syntetycznych rozwoju obszaru (MRL Gminy);
- Dostępne dane statystyczne przedstawione w formie wartości nominalnych, danych procentowych i strukturalnych dla obszaru (MRL Analizy);
- Zebrane zastane w gminie dane, informacje i dokumenty o charakterze strategicznym, analitycznym, statystycznym (strategie, opracowania, badania, raporty, etc.);
- Zebrane dane z przeprowadzonych badań i ankiet: mieszkańców i liderów;
- Wnioski z przeprowadzonych spotkań warsztatowych i roboczych.

Portret został przedstawiony w następujących wymiarach:

- **Ogólny**, stanowiący podsumowanie kompleksowego obrazu statystycznego obszaru;
- **Społeczny**, obrazujący demografię oraz dostępność i jakość usług publicznych;
- **Gospodarczy**, obrazujący potencjał gospodarczy i rynku pracy;
- **Środowiskowo-przestrzenny**, obrazujący jakość środowiska naturalnego i dostępność przestrzenno-komunikacyjną.

Ogólny wskaźnik rozwoju obszaru wskazuje, iż sytuacja w roku 2022 na obszarze Gminy Rydzyna jest lepsza niż średnia dla grupy referencyjnej. **Syntetyczny ogólny wskaźnik rozwoju** za rok 2022 wynosi **0,31**, przy stabilnej dynamice w odniesieniu do roku 2018 (zmiana o 0,03). Oznacza to, że konieczne może być utrzymanie obecnego tempa rozwoju poprzez kluczowe, celowane interwencje w perspektywie długofalowej i strategicznej, co pozwoli na utrzymanie stabilnego wzrostu.

Rysunek 2: Ogólny wskaźnik rozwoju na tle regionu (2022)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

Celem uściślenia i uszczegółowienia obrazu obszaru, dotarcia do przyczyn problemów, a także przewidywania skutków obecnej sytuacji, dla wyodrębnienia działań zaradczych do podjęcia, konieczna jest poszerzona analiza kluczowych obszarów życia społeczno-gospodarczego.

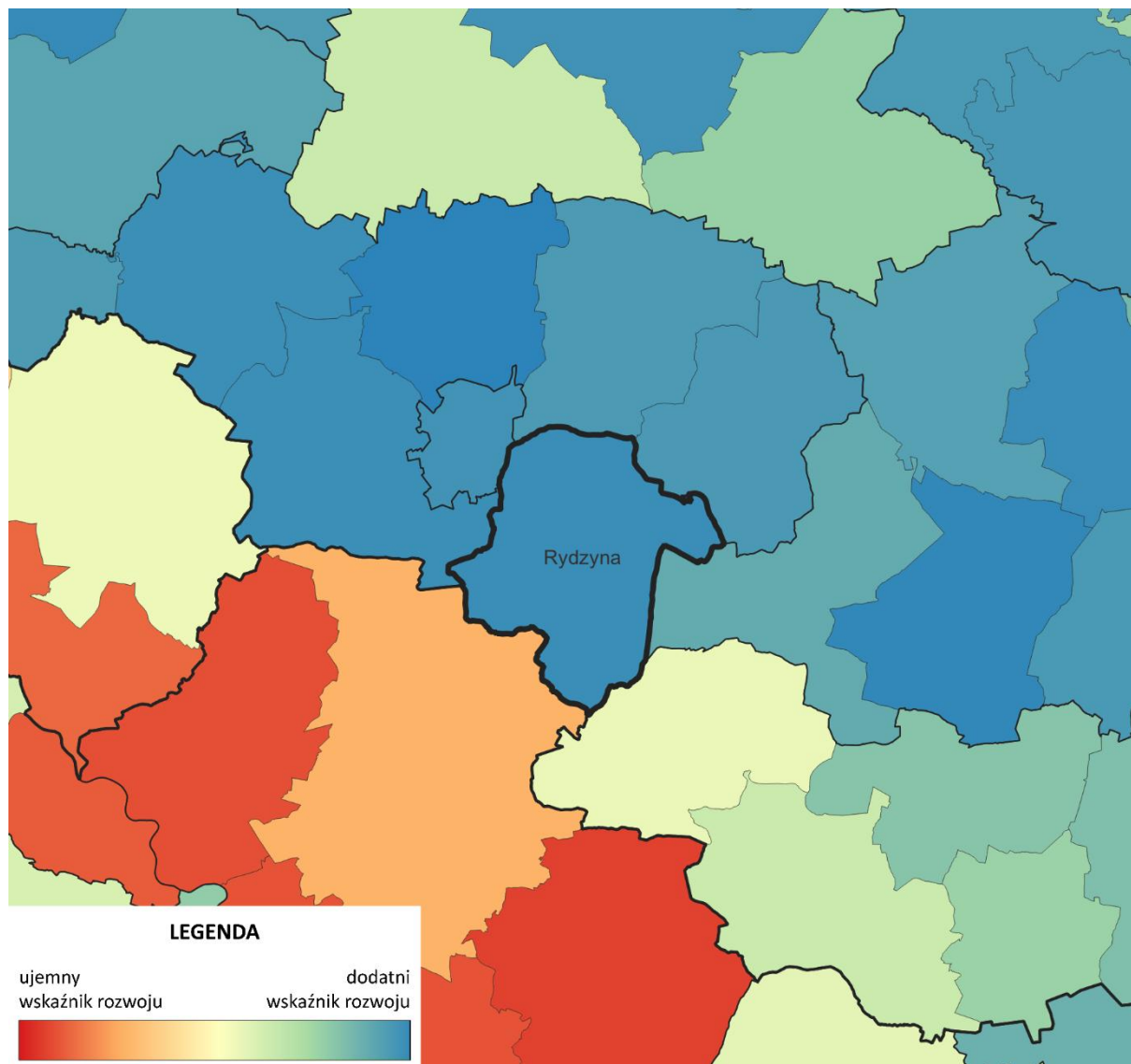
2.2.1. Wymiar społeczny

Społeczny wskaźnik rozwoju obszaru wskazuje, iż sytuacja w roku 2022 na obszarze Gminy Rydzyna jest znacznie lepsza niż średnia dla grupy referencyjnej.

Syntetyczny wskaźnik rozwoju w wymiarze społecznym za rok 2022 wynosi - **0,52**, przy dodatniej dynamice w odniesieniu do roku 2018 (zmiana o 0,09).

Wysokość wskaźnika kształtują wskaźniki w pięciu obszarach. Dodatnie wartości w relacji do grupy porównawczej mają wskaźniki w obszarach **dostępności i jakości zasobów mieszkaniowych w gminie (0,77)**, **zasobów instytucjonalnych, integracji i kapitału społecznego gminy (0,18)**, **poziomu bezpieczeństwa (0,84)** oraz **sytuacji demograficznej (1,25)**. Jedynie obszar **dostępności i jakości usług oraz infrastruktury (-0,30)** wykazuje wartości niższe niż średnia w grupie porównawczej.

Rysunek 3: Społeczny wskaźnik rozwoju na tle regionu (2022)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

Diagnoza wymiaru społecznego Gminy Rydzyna obejmuje analizę sytuacji i procesów zachodzących w społeczności zamieszkującej na obszarze gminy, zarówno w kontekście demograficznym i kulturowym, jak i w kontekście oferty samorządu kierowanej do społeczności lokalnej.

Celem diagnozy sytuacji społecznej jest uchwycenie trendów dotyczących zapotrzebowania na usługi zarówno publiczne, jak i rynkowe, infrastrukturę techniczną, zasoby mieszkaniowe oraz uwarunkowań rynku pracy. Pomiedzy wymienionymi usługami publicznymi i rynkowymi oraz aktywnościami mieszkańców, a sytuacją finansową samorządu dochodzi do swoistego sprzężenia zwrotnego, którego efektem może być poziom zdolności do finansowania zadań publicznych przekładający się na jakość życia mieszkańców.

2.2.1.1. Sytuacja demograficzna

Potencjał demograficzny jest kluczowym zasobem Gminy Rydzyna, na który wpływają m.in. przyrost naturalny i saldo migracji. Zmiany w liczbie ludności, zarówno w mieście, jak i na terenach wiejskich, zależą w dużej mierze od ruchów migracyjnych, zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Struktura demograficzna oraz zachodzące w niej zmiany kształtują większość procesów społeczno-ekonomicznych w lokalnych społecznościach. Stabilna sytuacja demograficzna ma bezpośredni wpływ na finanse gminy i stanowi podstawę do perspektywicznego planowania budżetu publicznego.

W ciągu ostatnich dziesięciu lat Gmina Rydzyna odnotowała znaczący wzrost liczby mieszkańców. Od 2014 roku populacja zwiększyła się o 1 748 osób, co oznacza wzrost o 16,51% – z 8 837 do 10 585 mieszkańców w 2023 roku. Stanowi to 17,64% populacji powiatu leszczyńskiego. Gmina Rydzyna wypada korzystnie w kontekście wzrostu liczby mieszkańców na tle powiatu leszczyńskiego, gdzie zanotowano wzrost o 9,32%, a także w porównaniu do województwa wielkopolskiego, którego liczba mieszkańców wzrosła o 0,44%. Ten wyraźny trend wzrostowy jest przeciwieństwem ogólnokrajowej tendencji demograficznej, co wskazuje na znacznie łagodniejsze skutki depopulacji w tej części regionu.

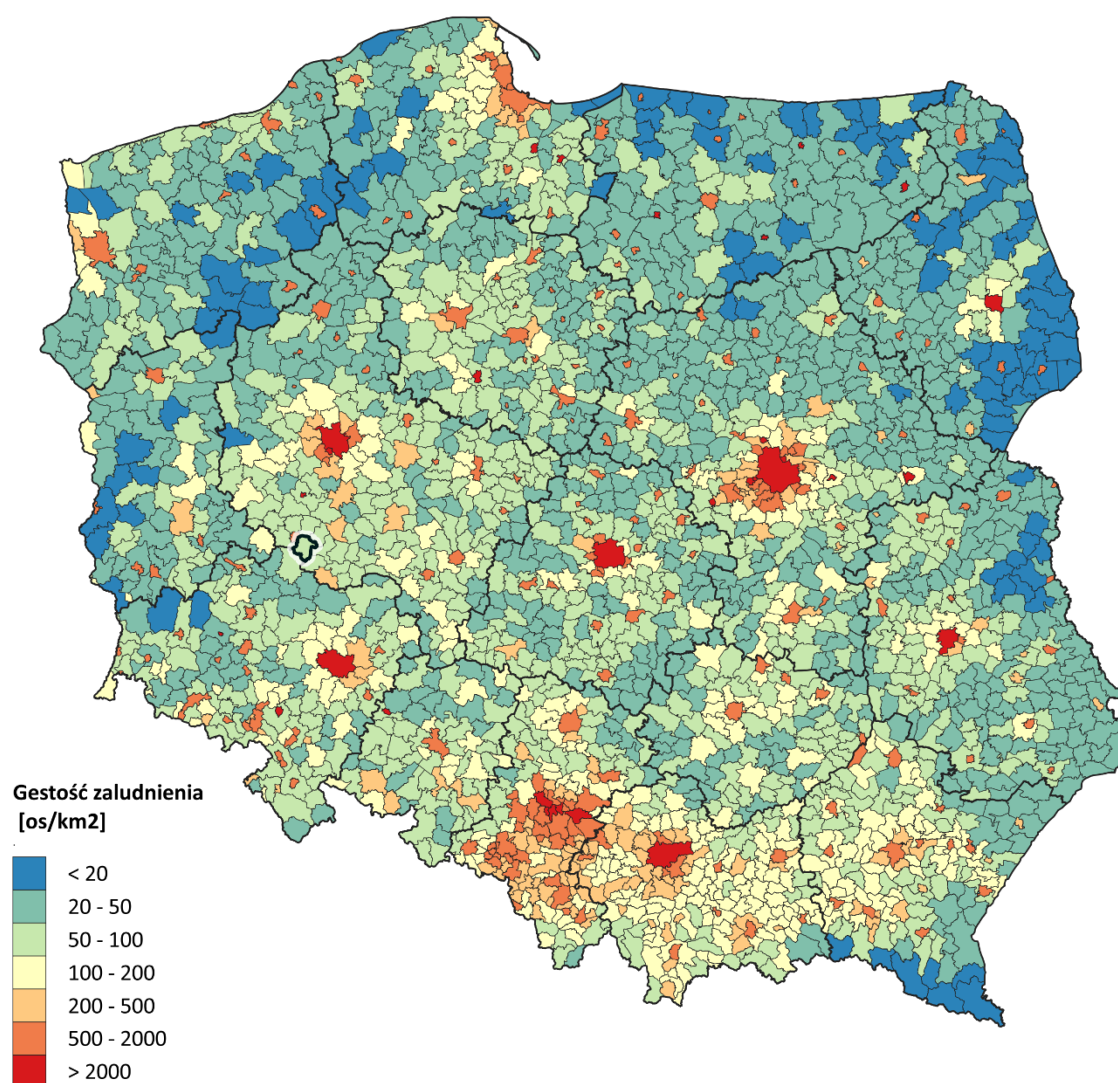
Tabela 2: Liczba ludności

Obszar	2014	2017	2020	2021	2022	2023	Różnica 2023-2014
Gmina Rydzyna	8 837	9 229	9 972	10 185	10 397	10 585	1 748
Powiat leszczyński	54 422	55 883	58 289	58 886	59 531	60 017	5 595
Województwo wielkopolskie	3 472 579	3 489 210	3 507 042	3 500 030	3 493 577	3 487 973	15 394

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Potwierdzeniem powyższych trendów są dane dotyczące gęstości zaludnienia. W Gminie Rydzyna w latach 2014-2023 liczba mieszkańców na km² wzrosła o 13 osób. W efekcie gęstość zaludnienia w gminie wyniosła w 2023 roku 78 mieszkańców na km².

Rysunek 4: Gęstość zaludnienia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Tabela 3: Zmiany poziomu gęstości zaludnienia [mieszk./km²]

Obszar	2014	2017	2020	2021	2022	2023	Różnica 2023-2014
Gmina Rydzyna	65	68	74	75	77	78	13

Powiat leszczyński	68	69	72	73	74	74	6
Województwo wielkopolskie	116	117	117	118	117	117	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W latach 2014-2023, dzięki znacznemu wzrostowi liczby ludności, w Gminie Rydzyna odnotowano wzrost liczby mieszkańców we wszystkich grupach struktury ekonomicznej ludności. Widoczna jest jednak wyraźna tendencja spadku liczby osób w wieku produkcyjnym oraz postępującego starzenia się społeczeństwa. W tym samym okresie zaobserwowano także wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, co odbiega do ogólnopolskich trendów demograficznych:

- odsetek ludności w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18–59 lat, mężczyźni w wieku 18–64 lat) wzrósł o 10,89%, z 5 601 do 6 216 osób, co stanowiło 58,72% ogółu ludności i jest znacznie mniejszy niż 2014 r. gdy wynosił 63,68%.
- udział grupy w wieku poprodukcyjnym (kobiety od 60. roku życia, mężczyźni od 65. roku życia) wzrósł aż o 42,42%, z 1 306 do 1 860 osób, co stanowiło 17,57% całej populacji,
- odnotowano również wzrost liczby dzieci i młodzieży (osób poniżej 17 lat i mniej), z 1 930 do 2 509 osób, co stanowi wzrost o 30%, a ich udział wynosił 23,07%.

Tabela 4: Liczba ludności wg ekonomicznych grup wiekowych

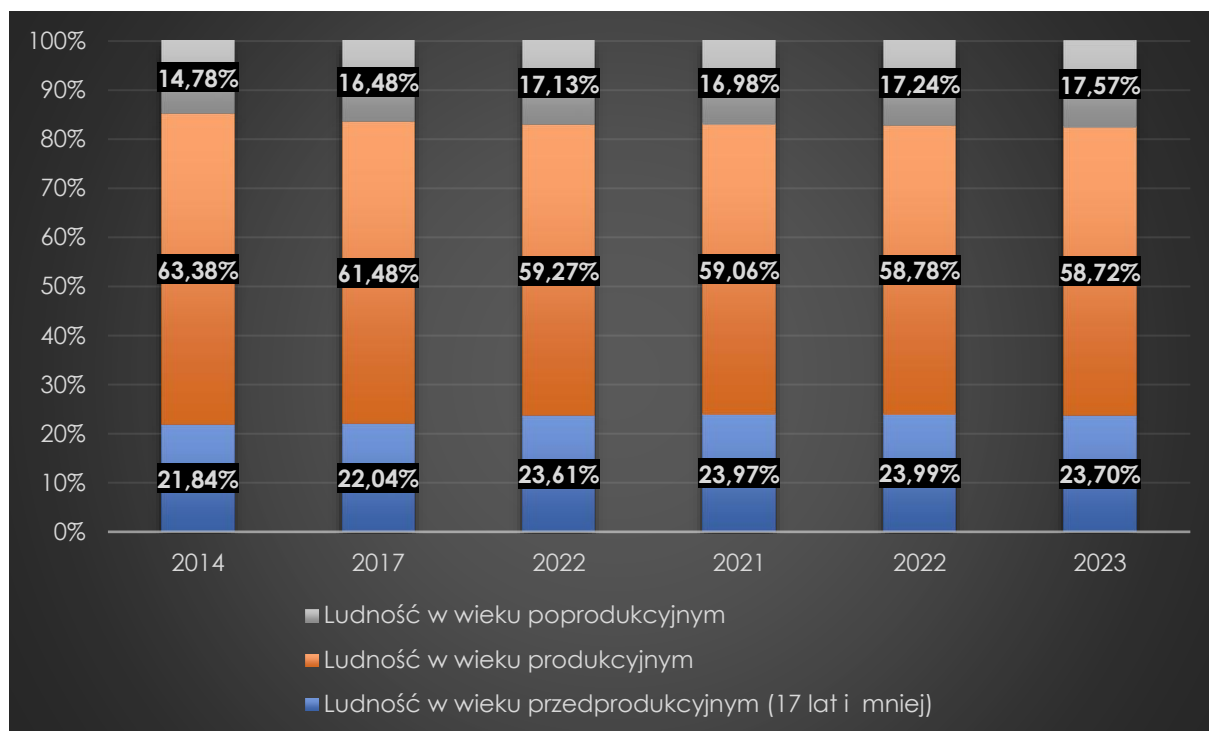
Wskaźnik	2014	2017	2020	2021	2022	2023	Różnica 2023-2014
Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)	1 930	2 034	2 354	2 441	2 494	2 509	579
Ludność w wieku produkcyjnym (K 18-59; M 18-64)	5 601	5 674	5 910	6 015	6 111	6 216	615
Ludność w wieku poprodukcyjnym	1 306	1 521	1 708	1 729	1 792	1 860	554

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

Tendencje demograficzne w Polsce odzwierciedla procentowy udział poszczególnych grup wiekowych. W 2023 roku osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 58,42% ludności, osoby w wieku przedprodukcyjnym – 18,24%, a w wieku poprodukcyjnym – 23,34%. W województwie wielkopolskim udział tych grup wynosił odpowiednio: 58,79% dla osób w wieku produkcyjnym, 19,39% dla osób w wieku przedprodukcyjnym oraz 21,82% dla osób w

wieku poprodukcyjnym. W powiecie leszczyńskim wskaźniki te kształtowały się następująco: 59,35% dla wieku produkcyjnego, 22,62% dla wieku przedprodukcyjnego oraz 18,03% dla wieku poprodukcyjnego. W porównaniu do tych danych proporcje grup wiekowych w Gminie Rydzyna przedstawiają się znacznie korzystniej w odniesieniu do danych ogólnokrajowych, a także sytuacji w województwie wielkopolskim, zwłaszcza na tle powiatu leszczyńskiego.

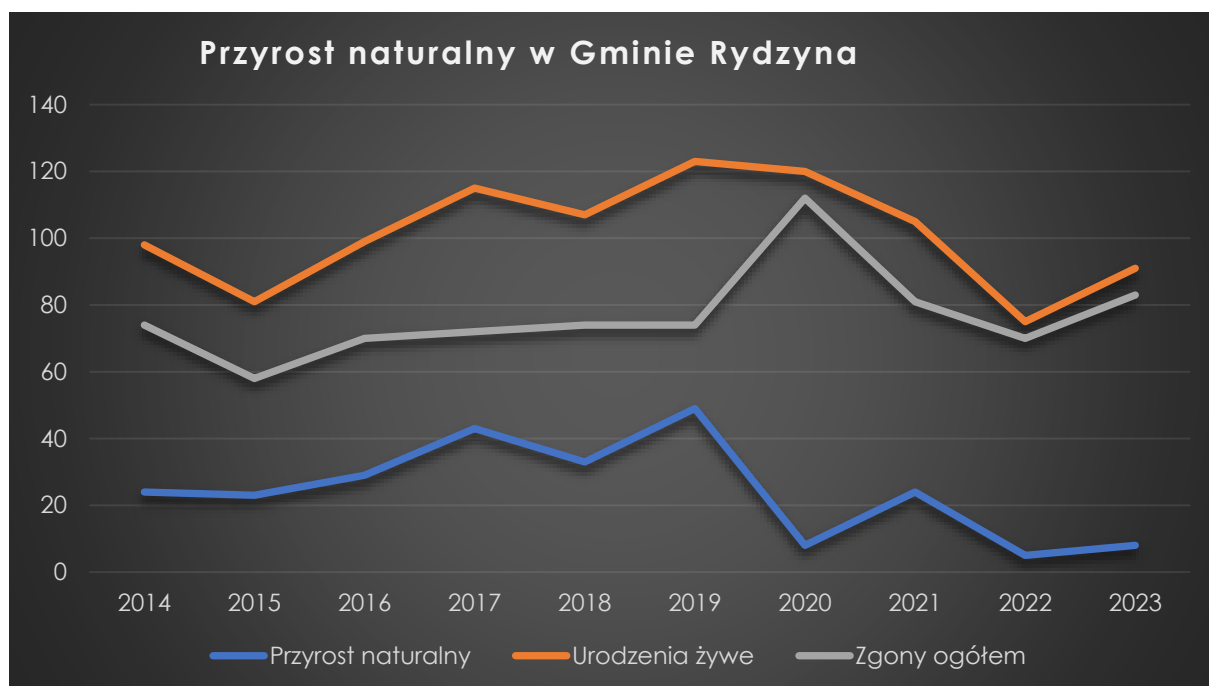
Wykres 1: Ludność wg ekonomicznych grup wiekowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

W gminie na przestrzeni ostatnich 10 lat odnotowano spadek liczby osób w wieku 25-34 lat na 1 000 mieszkańców, z 159,56 osób w 2014 roku do 117,62 osób w 2023 roku. Powyższe dane ilustrują potencjał demograficzny gminy, ponieważ to właśnie osoby w tej grupie wiekowej najczęściej podejmują ostateczne decyzje dotyczące miejsca zamieszkania, pracy i założenia rodziny.

Wykres 2: Przyrost naturalny w Gminie Rydzyna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Analizując przyrost naturalny, czyli różnicę między liczbą urodzeń a liczbą zgonów w latach 2014-2023, warto zwrócić uwagę na znaczne pogorszenie trendu od 2020 roku, spowodowane wpływem pandemii COVID-19. W poprzednich latach gmina odnotowywała znacznie wyższy przyrost naturalny, osiągając rekordowy poziom 49 osób w 2019 roku. Trudny okres pandemii zmniejszył poczucie stabilizacji życiowej i opóźnił decyzje o posiadaniu dzieci. W 2023 roku w Gminie Rydzyna, w przeciwieństwie do ogólnopolskiego trendu, który był ujemny, przyrost naturalny na 1 000 ludności wyniósł 0,76‰, co odpowiadało 8 osobom. Na tle powiatu leszczyńskiego i województwa wielkopolskiego przyrost naturalny w Gminie Rydzyna wypada równie dobrze, gdzie odpowiednio dla powiatu wynosił 0,2‰, co przekłada się na 12 osób, a dla województwa -2,18‰, co odpowiadało -7 602 osobom.

Tabela 5: Przyrost naturalny ludności

Obszar	2014	2017	2020	2021	2022	2023	Różnica 2023-2014
Gmina Rydzyna	24	43	8	24	5	8	-16
Powiat leszczyński	230	263	121	7	12	12	-218
Województwo wielkopolskie	5 943	7 189	-4 128	-9 584	-7 547	-7 602	-13 545

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Uzupełnieniem powyższej analizy jest analiza zmiany diety w latach 2014-2023.

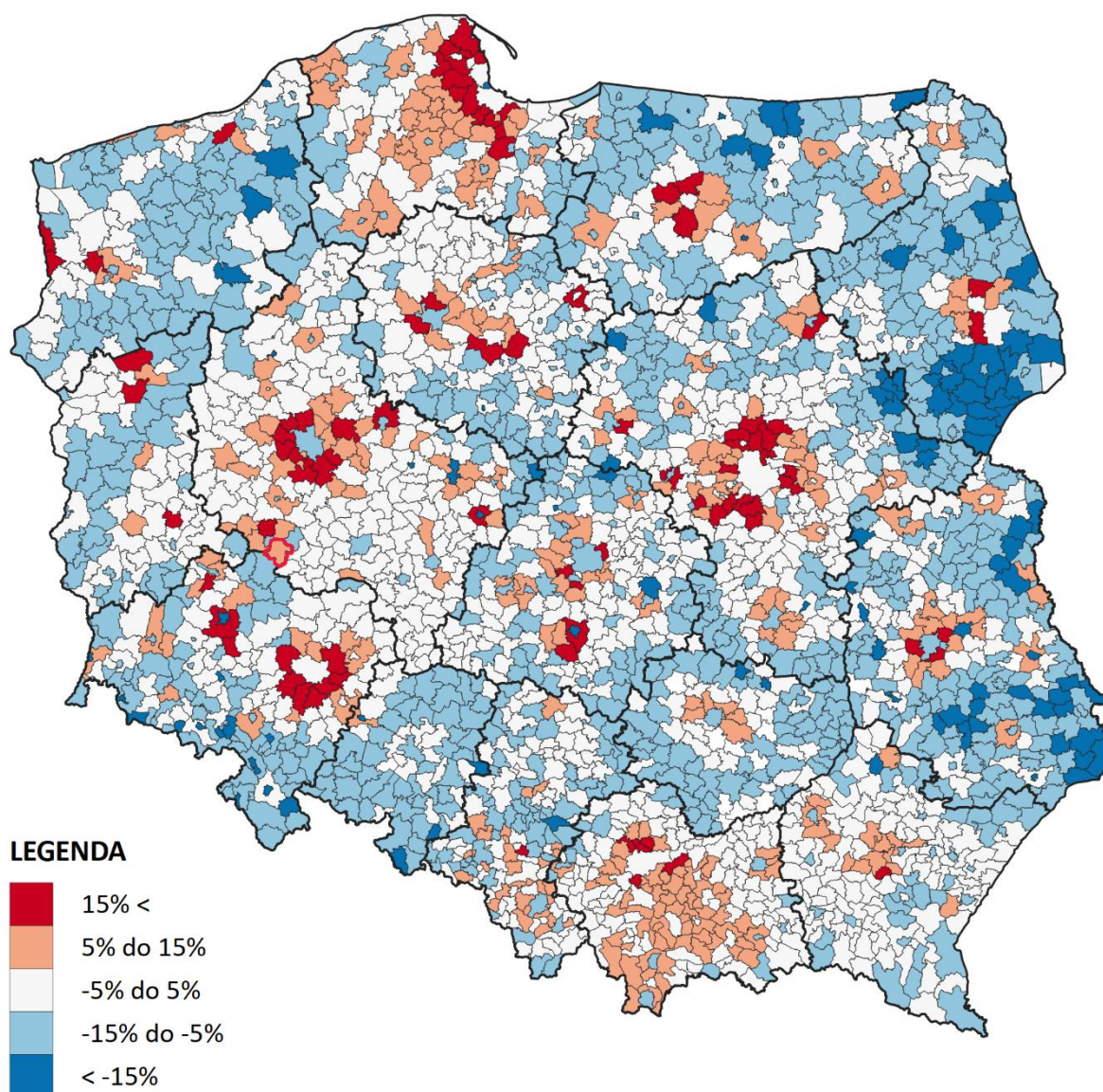
Tabela 6: Współczynnik diety

Obszar	2014	2017	2020	2021	2022	2023	Różnica 2023- 2014
Gmina Rydzyna	1,59	1,78	1,74	1,49	1,05	1,25	-0,34
Powiat leszczyński	1,65	1,85	1,74	1,64	1,34	1,23	-0,42
Województwo wielkopolskie	1,52	1,69	1,51	1,42	1,30	1,18	-0,34
Polska	1,42	1,55	1,41	1,33	1,23	1,11	-0,31

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Aby zapewnić zastępowalność pokoleń, współczynnik diety powinien przekraczać wartość 2,1. W ciągu ostatnich 10 lat, zgodnie z ogólnopolskim trendem w Gminie Rydzyna wskaźnik ten systematycznie spadał, zmniejszając się o 0,34, by w 2023 roku osiągnąć poziom 1,25. W porównaniu z powiatem leszczyńskim (1,23) oraz województwem wielkopolskim (1,18) wskaźnik ten prezentuje się korzystniej.

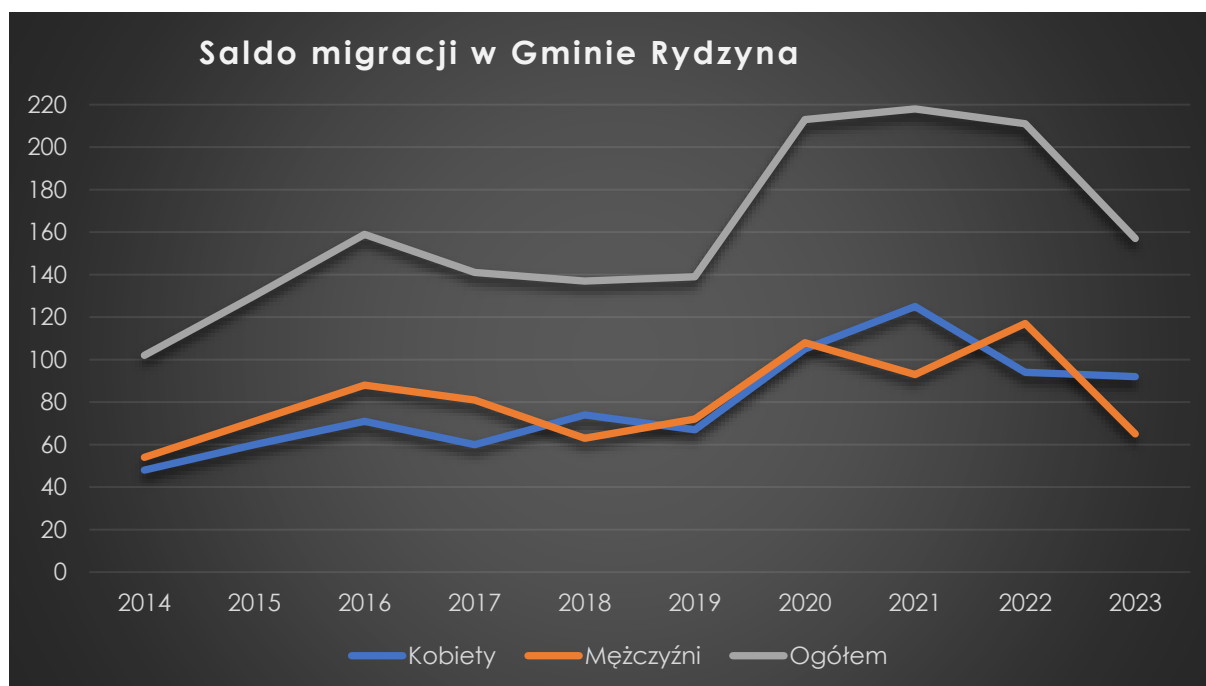
Rysunek 5: Prognoza zmiany liczby ludności na rok 2030

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Ruch migracyjny odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu liczby ludności na danym obszarze. W Gminie Rydzyna migracje miały pozytywny wpływ na demografię. W 2023 roku saldo migracyjne było dodatnie i wyniosło 157 osób, co oznacza spadek o 54 osoby w porównaniu do 2022 roku. W latach 2020-2022 zaobserwowano największy napływ mieszkańców, kiedy saldo migracji przekraczało 200 osób, osiągając rekordowy poziom 218 osób w 2021 roku.

Wykres 3: Saldo migracji w Gminie Rydzyna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Przedstawione zmiany demograficzne będą miały różnorodne konsekwencje dla Gminy Rydzyna. Gospodarka opierająca się na zasobach ludzkich, odczuje negatywne skutki stałego spadku liczby osób zdolnych do pracy, jednakże stopniowy napływ mieszkańców spowodowany dodatnim przyrostem naturalnym, wzrost liczby dzieci i młodzieży oraz efekt migracji napawają optymizmem. Jednocześnie w gminie obserwuje się znaczący przyrost osób w wieku poprodukcyjnym, co wymaga od samorządów przygotowania i dostarczenia specjalistycznych usług społecznych dedykowanych seniorom.

2.2.1.2. Dostęp do usług i zapotrzebowanie w kontekście zmian demograficznych

Szczególną rolę w katalogu usług publicznych odgrywają te związane z wychowaniem i edukacją młodych mieszkańców gminy. W planowaniu rozwoju samorządu duże znaczenie ma jakość kształcenia oraz dostęp do usług opieki nad najmłodszymi. Kwestie te powinny być powiązane zarówno z istniejącą, jak i planowaną infrastrukturą. Aktywność samorządu w tych obszarach powinna opierać się na analizie i prognozie demograficznej – działania te muszą być dostosowane do utrzymującego się trendu zmniejszającej się liczby dzieci w wieku szkolnym lub, poprzez poszerzenie oferty edukacyjnej, tworzyć warunki sprzyjające pozyskaniu nowych mieszkańców. Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej jest ściśle związane z dostępnością i jakością usług edukacyjnych. Utrzymanie wysokiego poziomu tych

usług może wpływać m.in. na decyzje rodziców dotyczące wyboru szkoły dla dziecka, co może ograniczyć odpływ dzieci z placówek.

W 2023 roku na terenie gminy mieszkało 282 dzieci w wieku 0-2 lat, co oznacza spadek o 18 w porównaniu do roku 2014. W latach 2019-2022 funkcjonował jeden żłobek z 10 miejscami. Obecnie na terenie gminy nie działa żaden żłobek, co zmusza mieszkańców do korzystania z prywatnej lub indywidualnej opieki nad dziećmi. Taka sytuacja negatywnie wpływa na możliwości powrotu kobiet na rynek pracy po urlopie macierzyńskim, zniechęca młodych ludzi do osiedlania się w gminie, a nawet sprzyja migracji.

Opiekę przedszkolną w Gminie Rydzyna zapewnia głównie publiczne Przedszkole „Kolorowy Wiatraczek”, z dwoma oddziałami w Rydzynie i jednym w Kłodzie. Placówka oferuje opiekę i edukację dla dzieci w wieku przedszkolnym, realizując programy wychowawcze i edukacyjne dostosowane do potrzeb najmłodszych. Na terenie gminy funkcjonuje także przedszkole specjalne przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Franciszka Ratajczaka, przeznaczone dla dzieci z z autyzmem i innymi zaburzeniami intelektualnymi, które zapewnia specjalistyczne wsparcie i dostosowane metody nauczania. Liczba dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) w Gminie Rydzyna wyniosła w 2023 roku 609, co oznacza wzrost o 160 dzieci w porównaniu do 2014 roku, kiedy to w placówkach przedszkolnych uczęszczało 449 dzieci.

W 2023 roku na terenie Gminy Rydzyna działało 5 szkół podstawowych z 85 oddziałami, podczas gdy w 2014 roku było ich 37. Od 2021 roku obserwuje się spadek liczby uczniów — wówczas było ich 972, natomiast w 2023 roku liczba ta zmniejszyła się o 16, osiągając 956 uczniów.

Na terenie gminy nie ma szkół ponadpodstawowych, dlatego młodzież kontynuuje naukę w pobliskim Lesznie, gdzie dostępne są licea, technika oraz szkoły branżowe. W gminie funkcjonuje też Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Franciszka Ratajczaka, który zajmuje się nauczaniem i wychowaniem dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym, autystycznych, niesłyszących i niedosłyszących. Placówka ta obejmuje wcześniej wspomniane przedszkole specjalne, szkołę podstawową specjalną, szkołę podstawową dla dzieci słabosłyszących i niesłyszących, branżową szkołę I stopnia specjalną, liceum ogólnokształcące specjalne dla młodzieży słabosłyszącej i niesłyszącej, szkołę policealną specjalną dla młodzieży słabosłyszącej i niesłyszącej oraz szkołę specjalną przysposabiającą do pracy.

Opieka zdrowotna w Gminie Rydzyna jest realizowana głównie przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarska w Rydzynie. Placówka ta oferuje mieszkańcom podstawową opiekę zdrowotną w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia. Zespół medyczny składa się ze specjalistów w dziedzinie pediatrii oraz chorób wewnętrznych, wspieranych przez wykwalifikowane pielęgniarki

środowiskowo-rodzinne oraz położną. Przychodnia dysponuje również punktem szczepień, laboratorium oraz poradnią ginekologiczną. Mieszkańcy gminy mają również dostęp do specjalistycznej opieki medycznej w pobliskim Lesznie, gdzie znajduje się szpital oraz liczne poradnie specjalistyczne. Od 2014 roku obserwujemy wzrost porad lekarskich z 36 806 do 41 996 w 2023 roku. Taki wzrost świadczy o rosnących potrzebach zdrowotnych lokalnej społeczności, co może wynikać zarówno ze wzrostu liczby mieszkańców, jak i z większej świadomości zdrowotnej oraz dobrej dostępności usług medycznych.

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rydzynie. Mieszkańcy gminy mogą również korzystać ze wsparcia Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lesznie. Świadczenia oferowane przez te instytucje mają na celu pomoc osobom i rodzinom w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać przy wykorzystaniu własnych uprawnień, zasobów i możliwości. Wspierają one także w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb, umożliwiając życie w warunkach zgodnych z godnością człowieka.

W latach 2013-2022 liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej zmniejszyła się o 61,15%, z 417 osób do 162 osób. Na poprawę tej sytuacji wpłynęły kluczowe czynniki, takie jak niższe bezrobocie, wzrost liczby miejsc pracy oraz wyższe wynagrodzenia, które odgrywają istotną rolę w przyznawaniu wsparcia publicznego.

Wskaźnik liczby beneficjentów pomocy społecznej na 1000 mieszkańców spadł z 48 osób w 2013 roku do 16 osób w 2022 roku. Wynik ten jest bardzo korzystny w porównaniu z danymi dla powiatu leszczyńskiego oraz województwa wielkopolskiego. W 2023 roku wskaźnik dla powiatu leszczyńskiego wyniósł 23 osoby na 1000 mieszkańców, natomiast dla województwa wielkopolskiego był dwukrotnie wyższy niż dla gminy i wyniósł 33 osoby na 1000 mieszkańców.

2.2.1.3. Warunki zamieszkiwania, wyposażenie w infrastrukturę techniczną

Na terenie Gminy Rydzyna warunki mieszkaniowe, w tym budownictwo wielorodzinne, stopniowo się poprawiają. W 2022 roku liczba mieszkań wyniosła 3 345, co stanowi wzrost o 976 lokali w porównaniu do 2013 roku. Jest to istotny przyrost w liczbach bezwzględnych, przekładający się na wzrost o 41,2%, co można uznać za imponujący wynik. Na tle powiatu leszczyńskiego, który odnotował wzrost o 33,8%, województwa wielkopolskiego, gdzie wzrost wyniósł 17,6%, wyniki Gminy Rydzyna prezentują się wyjątkowo dobrze.

Mimo to, liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców w Gminie Rydzyna jest niższa niż średnia dla powiatu leszczyńskiego. W 2022 roku wskaźnik ten wyniósł 320,02 w Gminie Rydzyna, podczas gdy w powiecie leszczyńskim osiągnął poziom 321,53

mieszkań. Jest to wynik także niższy od średniej województwa wielkopolskiego, gdzie na 1 000 mieszkańców przypadało 386,91 mieszkań. W przypadku izb w ciągu ostatnich 10 lat ich liczba wzrosła o 5 260, osiągając w 2022 roku poziom 16 450 izb w gminie. Oznacza to przyrost o 47,01%, co jest wynikiem wyższym niż w powiecie leszczyńskim (36,58%) oraz ponad dwukrotnie wyższym na tle województwa wielkopolskiego (17,98%). Analizując powyższą dynamikę danych dotyczących zasobów mieszkaniowych na terenie Gminy Rydzyna, można stwierdzić, że rozwój warunków mieszkaniowych przebiega pomyślnie zarówno na tle powiatu leszczyńskiego, jak i województwa wielkopolskiego.

Pod względem jakości zasobów mieszkaniowych Gmina Rydzyna prezentuje się na stosunkowo wyższym poziomie do województwa wielkopolskiego. Dlatego też warto odnotować niektóre różnice na podstawie danych z 2022 r.:

- przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkaniowa na 1 osobę (m²/os.) jest większa o 3,26 m²/osobę,
- odsetek mieszkań wyposażonych w instalację wodociągową jest wyższy o 0,38%,
- odsetek mieszkań z toaletą spłukiwaną jest wyższy o 1,24%,
- odsetek mieszkań z łazienką jest wyższy o 1,86% w porównaniu do województwa wielkopolskiego,
- odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej jest znacznie niższy w gminie, aż o 16,69%.

W 2022 roku oddano do użytku 135 nowych mieszkań, a liczba nowych budynków mieszkalnych wyniosła 81. Od 2013 roku nie zrealizowano ani jednego mieszkania komunalnego.

Tabela 7: Warunki mieszkalnicze w Gminie Rydzyna

Wskaźnik	2013	2016	2019	2020	2021	2022
Liczba mieszkań	2 369	2 522	2 893	3 094	3 225	3 345
Liczba izb	11 190	12 412	13 915	15 320	15 910	16 450
Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	271,11	286,88	300,23	310,27	316,64	321,73
Liczba izb w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	1 280,61	1 369,52	1 444,06	1 536,30	1 562,10	1 582,19
Liczba nowo oddanych budynków mieszkalnych	47	74	89	110	99	81
Liczba nowo oddanych mieszkań	52	81	113	148	149	135

Liczba nowo oddanych mieszkań komunalnych	0	0	0	0	0	0
Liczba modernizowanych i rozbudowywanych budynków mieszkalnych	1	0	0	0	0	0
Odsetek mieszkań z instalacją wodociągową	99,07	99,15	99,24	98,32	98,39	98,45
Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	40,23	51,77	52,73	54,35	57,03	57,36
Odsetek mieszkań z ustępem spłukiwanym	96,45	96,77	97,13	97,67	97,80	97,88
Odsetek mieszkań z łazienką	94,68	95,19	95,71	97,16	97,30	97,40
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkaniowa na 1 osobę (m²/os)	29,38	31,79	33,74	34,70	35,37	35,95

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

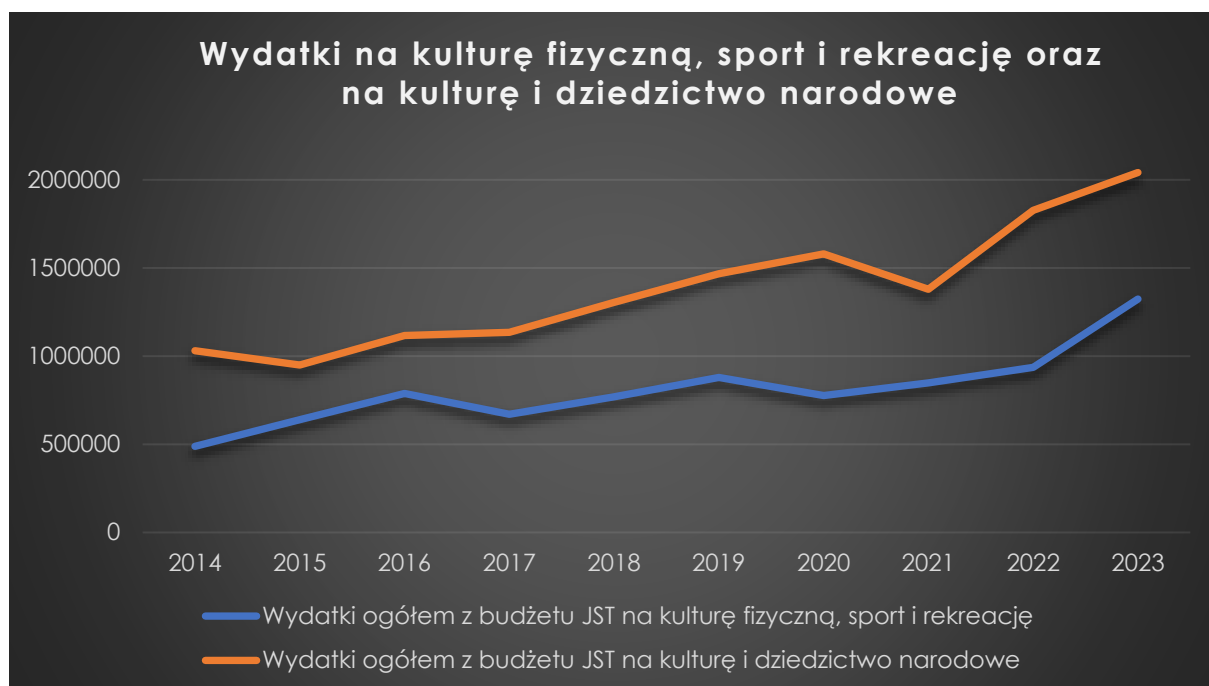
2.2.1.4. Aktywność i integracja społeczna mieszkańców

Rozwój lokalny może być mierzony przez poziom ożywienia społeczności oraz aktywność organizacji społecznych. Wzmożone uczestnictwo w życiu publicznym i kulturalnym, a także możliwości do samorealizacji dla mieszkańców, są często efektem atrakcyjnych programów oferowanych przez instytucje publiczne oraz inwestycje samorządów w dziedzinie kultury, sportu i rekreacji. Te działania nie tylko wzbogacają życie społeczne, ale również stanowią wskaźnik zaangażowania i postępu w rozwoju społecznym gminy.

W 2023 roku samorząd przeznaczył na sport, rekreację i kulturę fizyczną rekordową kwotę 1 323 882,29 zł, co stanowi największy wydatek w ciągu ostatnich 10 lat. Kwota ta jest prawie trzykrotnie wyższa niż w 2013 roku, kiedy na te cele przeznaczono 488 345,66 zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatki wyniosły 125,07 zł, jednocześnie kwota ta jest mniejsza od średniej dla województwa wielkopolskiego, która wyniosła 165,54 zł w przeliczaniu na 1 mieszkańca.

Na ochronę kultury i dziedzictwa narodowego w 2023 roku przeznaczono 2 041 525,42 zł, co jest najwyższą kwotą na przestrzeni ostatnich 10 lat. Kwota ta jest o 1 010 378,99 zł wyższa niż w 2014 roku, kiedy wydatki na ten cel wyniosły 1 031 146,43 zł. W przeliczeniu na 1 mieszkańca, wydatki na kulturę i dziedzictwo narodowe wyniosły 192,87 zł, co jest wynikiem znacznie niższym od średniej dla województwa wielkopolskiego, która wyniosła 271,25 zł na 1 mieszkańca.

Wykres 4: Wydatki na kulturę fizyczną, sport i rekreację oraz na kulturę i dziedzictwo narodowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Monitora Rozwoju Lokalnego

Na terenie gminy działają instytucje kultury, jednak dane statystyczne pokazują spadek zainteresowania ofertą kulturalno-rozrywkową wśród mieszkańców. W 2014 roku liczba osób odwiedzających filharmonie, muzea, wystawy i koncerty wynosiła 5 550, a w 2023 roku zmniejszyła się ponad trzykrotnie do 1 550 osób. Spadek liczby odbiorców oferty kulturalnej może wskazywać na jej ograniczoną atrakcyjność zarówno dla mieszkańców, jak i przyjezdnych. Może to wynikać z braku dostępu do różnorodnej i wysokiej jakości oferty kulturalnej na terenie gminy, a także z bliskości większych ośrodków miejskich, które oferują szerszy wachlarz wydarzeń kulturalno-rozrywkowych.

W okresie 2013-2022 Gmina Rydzyna odnotowała istotny rozwój sektora organizacji pozarządowych. Liczba nowo założonych fundacji i stowarzyszeń wzrosła o 17, osiągając w 2022 roku łączną liczbę 44 organizacji. W tym samym czasie znacznie zwiększyły się również bieżące nakłady samorządu na dotacje, które potroiły się. W 2013 roku na ten cel przeznaczono 89 735,20 zł, a w 2022 roku kwota ta wzrosła do

288 153,41 zł. W 2023 roku samorząd przeznaczył o ponad 50 tys. zł mniej niż w roku poprzednim, tj. 237 330,81 zł.

Zwiększone finansowanie organizacji pozarządowych przyczyniło się do rozwoju licznych wydarzeń kulturalnych, inicjatyw społecznych oraz promocji sportu i innych form aktywnego zaangażowania mieszkańców w życie społeczne. Warto jednak zauważyć, że w przyszłości może być konieczne dalsze zwiększanie nakładów na ten sektor, aby jeszcze bardziej wspierać różnorodne inicjatywy i wyrównywać różnice w dostępności zasobów w porównaniu do regionu. W 2023 roku wydatki na dotacje dla organizacji pozarządowych wyniosły 22 421,43 zł na 1 000 mieszkańców, co stanowi kwotę ponad połowę niższą niż średnia dla województwa wielkopolskiego, wynosząca 36 648,12 zł.

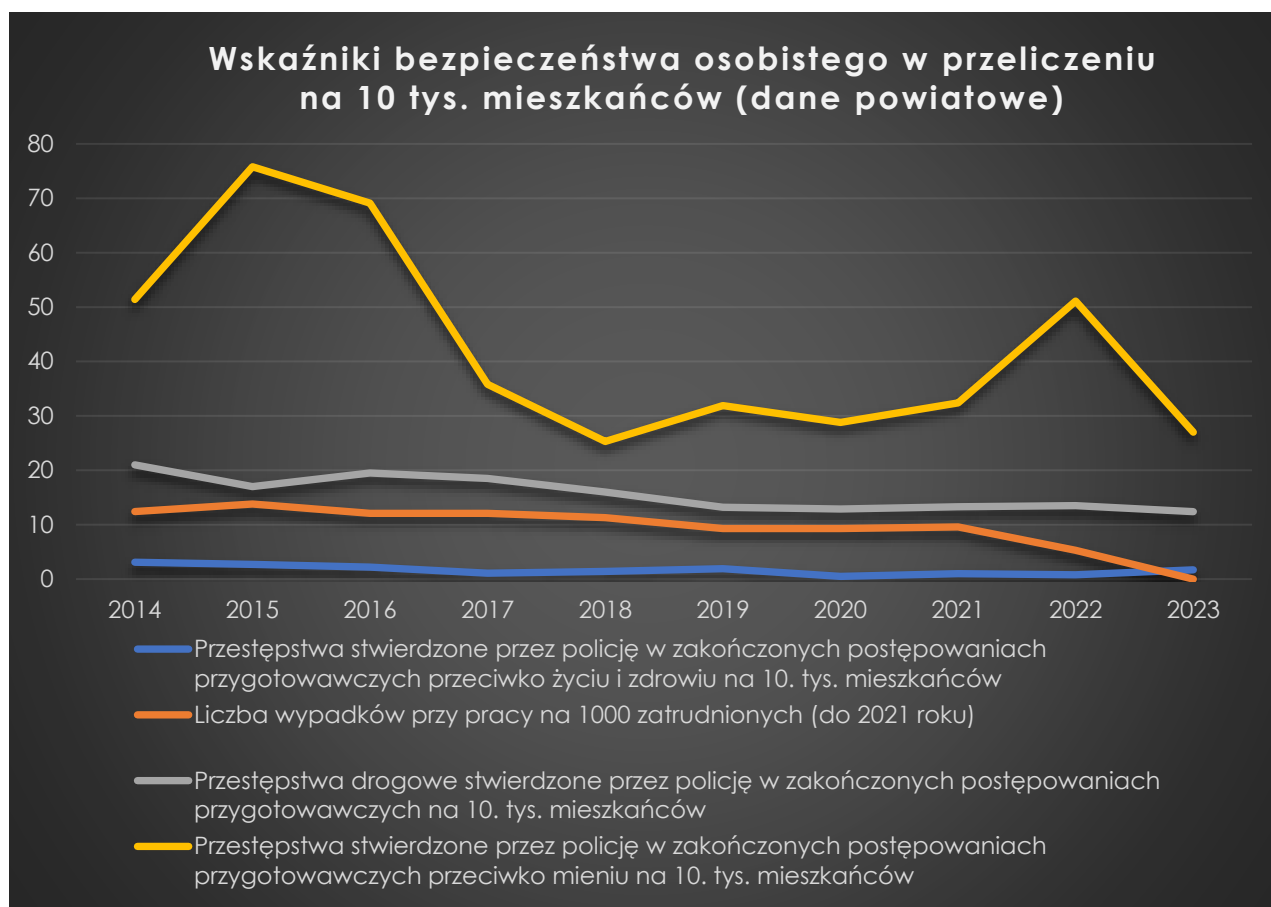
2.2.1.5. Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo publiczne jest kluczowym czynnikiem wpływającym na decyzje osiedleńcze i wybór miejsca do życia. Poziom przestępczości oddziałuje na postawy i zachowania mieszkańców, dlatego tak ważne są skuteczne działania prewencyjne i operacyjne, mające na celu zapewnienia porządku i bezpieczeństwa, zwłaszcza na obszarach bardziej problematycznych.

Odpowiedzialność za bezpieczeństwo publiczne w Gminie Rydzyna spoczywa na Komendzie Powiatowej Policji w Lesznie, która prowadzi zespół dzielnicowy.

Analizując przestępczość w Gminie Rydzyna rozpatrywane są dane z poziomu powiatu leszczyńskiego. W 2023 roku odnotowano 476 przestępstw zakończonych postępowaniami przygotowawczymi, co oznacza spadek o 88 przestępstw w porównaniu do roku poprzedniego. W przeliczeniu na 1 000 mieszkańców daje to 7,96 przestępstw – wartość znacznie niższą niż średnia dla województwa wielkopolskiego, która wyniosła 18,36 oraz średniej krajowej, która wyniosła 21,01.

Wykres 5: Wskaźniki bezpieczeństwa osobistego w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

2.2.1.6. Podsumowanie wymiaru społecznego

Analiza wymiaru społecznego Gminy Rydzyna wskazuje na kilka kluczowych tendencji oraz wyzwań, które mogą wpłynąć na dalszy rozwój społeczny i ekonomiczny gminy.

Gmina Rydzyna odnotowała znaczący wzrost liczby mieszkańców w latach 2014-2023, który wyniósł 16,51%, osiągając liczbę 10 585 osób. Jest to wynik wyraźnie wyższy niż w powiecie leszczyńskim oraz w województwie wielkopolskim, co wskazuje na pozytywne zmiany demograficzne. Jednakże w obliczu spadającej liczby osób w wieku produkcyjnym i starzejącego się społeczeństwa, konieczne będzie dalsze monitorowanie sytuacji demograficznej.

Mimo wzrostu ogólnej liczby mieszkańców, liczba osób w wieku produkcyjnym w Gminie Rydzyna zmniejszyła się o 10,98%, co może negatywnie wpłynąć na lokalny rynek pracy. Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym (o 42,42%) zwiększa zapotrzebowanie na usługi senioralne, co wymaga przygotowania odpowiednich programów wsparcia.

Przyrost naturalny w Gminie Rydzyna w latach 2014-2023 był dodatni, co stanowi pozytywny sygnał w kontekście rozwoju demograficznego. Niemniej jednak,

współczynnik dzietności pozostaje poniżej poziomu, który zapewniałby zastępowalność pokoleń. W związku z tym, dalsze wsparcie polityki prorodzinnej oraz tworzenie warunków do osiedlania się młodych rodzin będzie kluczowe dla dalszego rozwoju.

Saldo migracyjne w Gminie Rydzyna w 2023 roku było dodatnie i wyniosło 157 osób, co pozytywnie wpływa na demografię gminy. Choć migracje są nadal na poziomie, który należy monitorować, dodatni bilans migracyjny może przyczynić się do dalszego wzrostu liczby mieszkańców i poprawy sytuacji gospodarczej.

W Gminie Rydzyna odnotowano znaczący wzrost liczby mieszkań o 41,2% w latach 2013-2022, co stanowi istotny postęp. Niemniej jednak, liczba mieszkań na 1 000 mieszkańców jest nadal niższa niż średnia w powiecie leszczyńskim oraz województwie wielkopolskim, co może stanowić wyzwanie w kontekście dalszego rozwoju mieszkaniowego.

Gmina zapewnia dobry dostęp do usług zdrowotnych i społecznych, co w połączeniu z malejącą liczbą osób korzystających z pomocy społecznej (spadek o 61,15% w latach 2013-2022) wskazuje na poprawę jakości życia mieszkańców. Wzrost liczby porad lekarskich w gminie świadczy o rosnących potrzebach zdrowotnych społeczności, które należy uwzględnić przy dalszym planowaniu polityki zdrowotnej.

Gmina Rydzyna zanotowała wzrost liczby organizacji pozarządowych, a także niemal trzykrotny wzrost nakładów na dotacje dla tych organizacji. Zwiększenie finansowania przyczyniło się do rozwoju inicjatyw społecznych i kulturalnych, jednak w przyszłości konieczne będzie dalsze inwestowanie w ten sektor, aby wyrównać różnice w dostępie do zasobów w porównaniu do innych regionów. Mimo tego, spadek zainteresowania ofertą kulturalno-rozrywkową wymaga poprawy jakości oraz różnorodności dostępnych wydarzeń kulturalnych.

Poziom bezpieczeństwa w Gminie Rydzyna pozostaje wysoki, co korzystnie wpływa na poczucie stabilności wśród mieszkańców. Spadek przestępczości oraz skuteczne działania prewencyjne przyczyniają się do utrzymania porządku publicznego, co sprzyja atrakcyjności gminy jako miejsca do życia.

Podsumowując Gmina Rydzyna wykazuje pozytywne tendencje w obszarze rozwoju demograficznego, aktywności społecznej oraz zapewnienia usług publicznych.

Istnieją jednak wyzwania związane z rosnącym odsetkiem osób starszych, spadkiem liczby osób w wieku produkcyjnym oraz koniecznością dalszej poprawy dostępności do zasobów mieszkaniowych i kulturalnych.

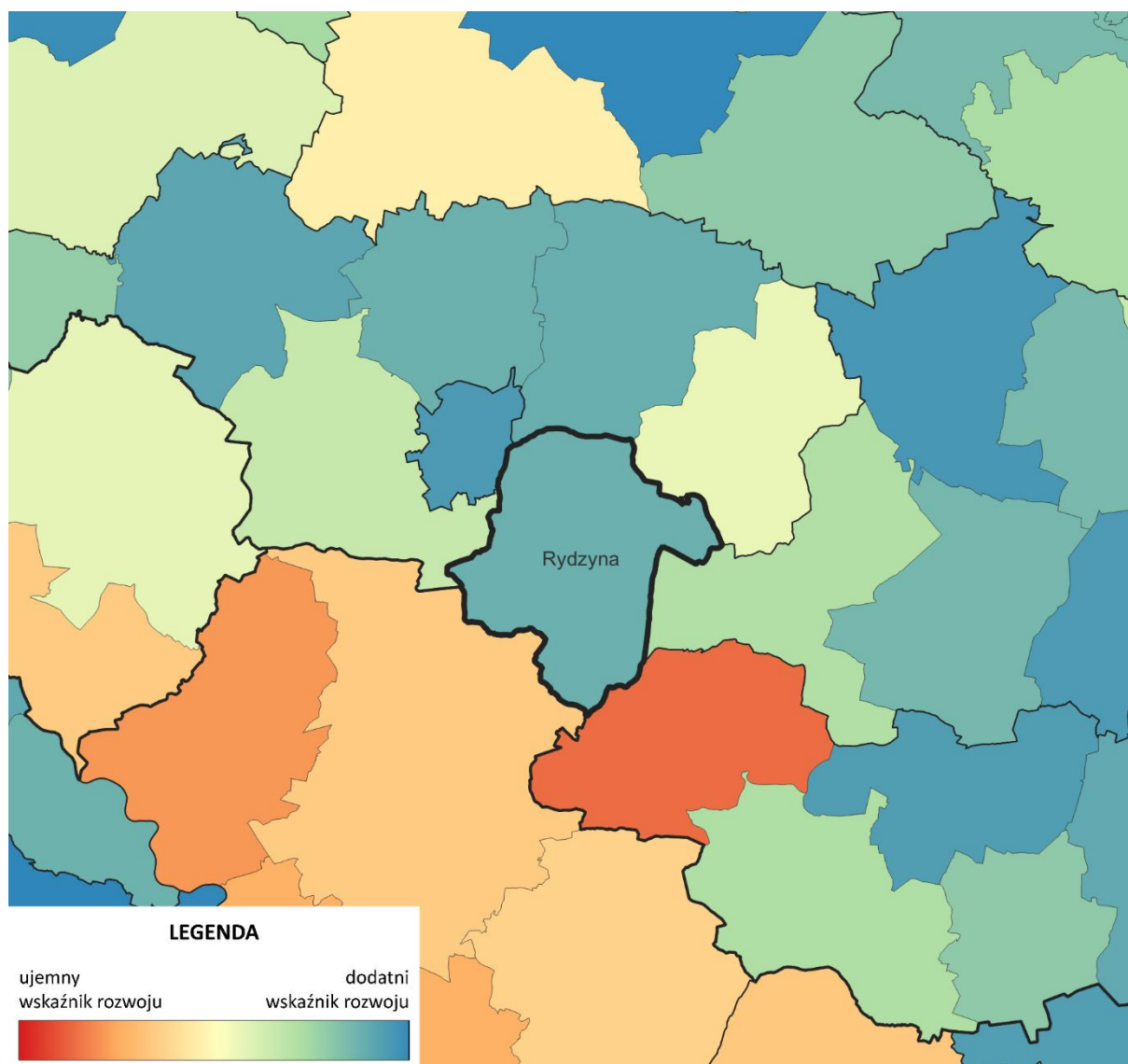
2.2.2. Wymiar gospodarczy

Gospodarczy wskaźnik rozwoju obszaru wskazuje, iż sytuacja w roku 2022 na obszarze Gminy Rydzyna jest lepsza niż średnia dla grupy referencyjnej.

Syntetyczny wskaźnik rozwoju w wymiarze gospodarczym za rok 2022 wynosi **0,47**, przy neutralnej dynamice w odniesieniu do roku 2018 (zmiana o 0,01).

Wysokość wskaźnika kształtują wskaźniki w czterech obszarach, we wszystkich mające wartości dodatnie, tj. **potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki (0,47)**, **rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej (0,70)**, **sytuacja materialna mieszkańców (0,64)** oraz **stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)(0,06)**.

Rysunek 6: Gospodarczy wskaźnik rozwoju na tle regionu (2022)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

Diagnoza wymiaru gospodarczego Gminy Rydzyna obejmuje analizę sytuacji i procesów zachodzących w lokalnej gospodarce i przedsiębiorstwach, zarówno w kontekście rynku pracy, sytuacji materialnej mieszkańców, ale też potencjału i

konkurencyjności lokalnej gospodarki oraz wpływu tych elementów na stan finansów publicznych.

Celem diagnozy sytuacji gospodarczej jest uchwycenie trendów dotyczących zapotrzebowania na usługi gospodarcze i rynkowe oraz struktury i uwarunkowań rynku pracy. Elementy te stanowią o poziomie aktywności zawodowej mieszkańców oraz ich zdolności do generowania popytu, co wpływa z jednej strony na atrakcyjność gospodarczą obszaru, a z drugiej na stan lokalnych finansów publicznych, co przekłada się finalnie na jakość życia mieszkańców.

2.2.2.1. Rynek pracy

Rynek pracy w gminie Rydzyna⁴ korzysta z pozytywnych trendów demograficznych związanych ze zwiększeniem liczby mieszkańców, w tym również w wieku produkcyjnym. Dodatkowo zauważalny jest bardzo niski poziom bezrobocia, a także zjawisko zastępowalności pokoleń na rynku pracy. Natomiast jakość oferowanej pracy jest niższa niż w regionie czy kraju.

Znacząco niższa w porównaniu do grupy gmin podobnych jest liczba ofert pracy w przeliczeniu na 1000 mieszkańców powiatu: 0,42, w porównaniu do średniej 0,89 dla obszarów podobnych. Ilość ofert systematycznie rosła do roku 2020 (1,99), a następnie spadła do poziomu 0,42 oferty/1000 mieszkańców powiatu. To wartość niższa niż dla województwa (1,14) czy kraju (1,03).

Tabela 8: Liczba ofert pracy na 1000 mieszkańców

Obszar	2014	2016	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	1,03	1,64	1,63	1,15	1,59	1,17	1,09	1,03
Województwo wielkopolskie	1,14	1,66	1,12	1,10	1,42	0,84	0,80	1,14
Powiat leszczyński	0,42	0,74	1,42	0,91	1,99	0,64	0,90	0,42

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Tym samym dostępność ofert pracy (bez analizowania ich jakości) jest stosunkowo niska i potrzebna jest poprawa tego trendu.

⁴ Dane statystyczne w zakresie rynku pracy dostępne są najczęściej na poziomie powiatu (leszczyńskiego), chyba, że w treści analizy wskazano inaczej. Pozwala to tym samym na jedynie ogólną analizę i wnioski w tym obszarze.

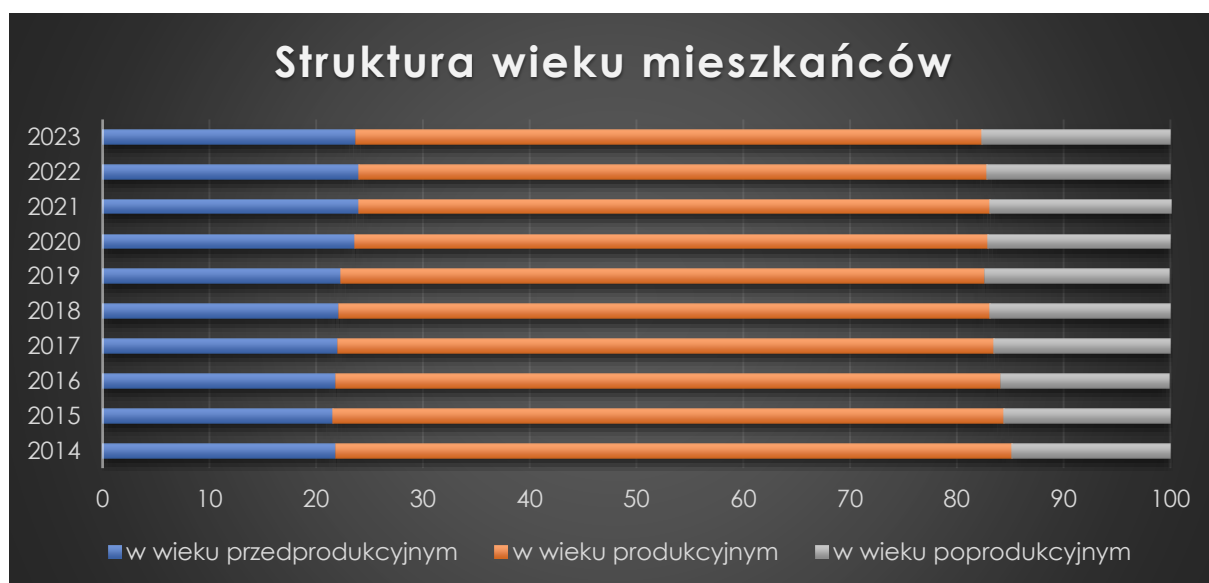
Tabela 9: Liczba ludności wg wieku

Ludność	2014	2016	2018	2020	2021	2022	2023	różnica
ogółem	8 837	9 063	9 437	9 972	10 185	10 397	10 585	1 748
w wieku przedprodukcyjnym	1 604	1 620	1 760	2 022	2 075	2 088	2 092	488
w wieku produkcyjnym	5 927	6 008	6 082	6 242	6 381	6 517	6 633	706
w wieku poprodukcyjnym	1 306	1 435	1 595	1 708	1 729	1 792	1 860	554

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

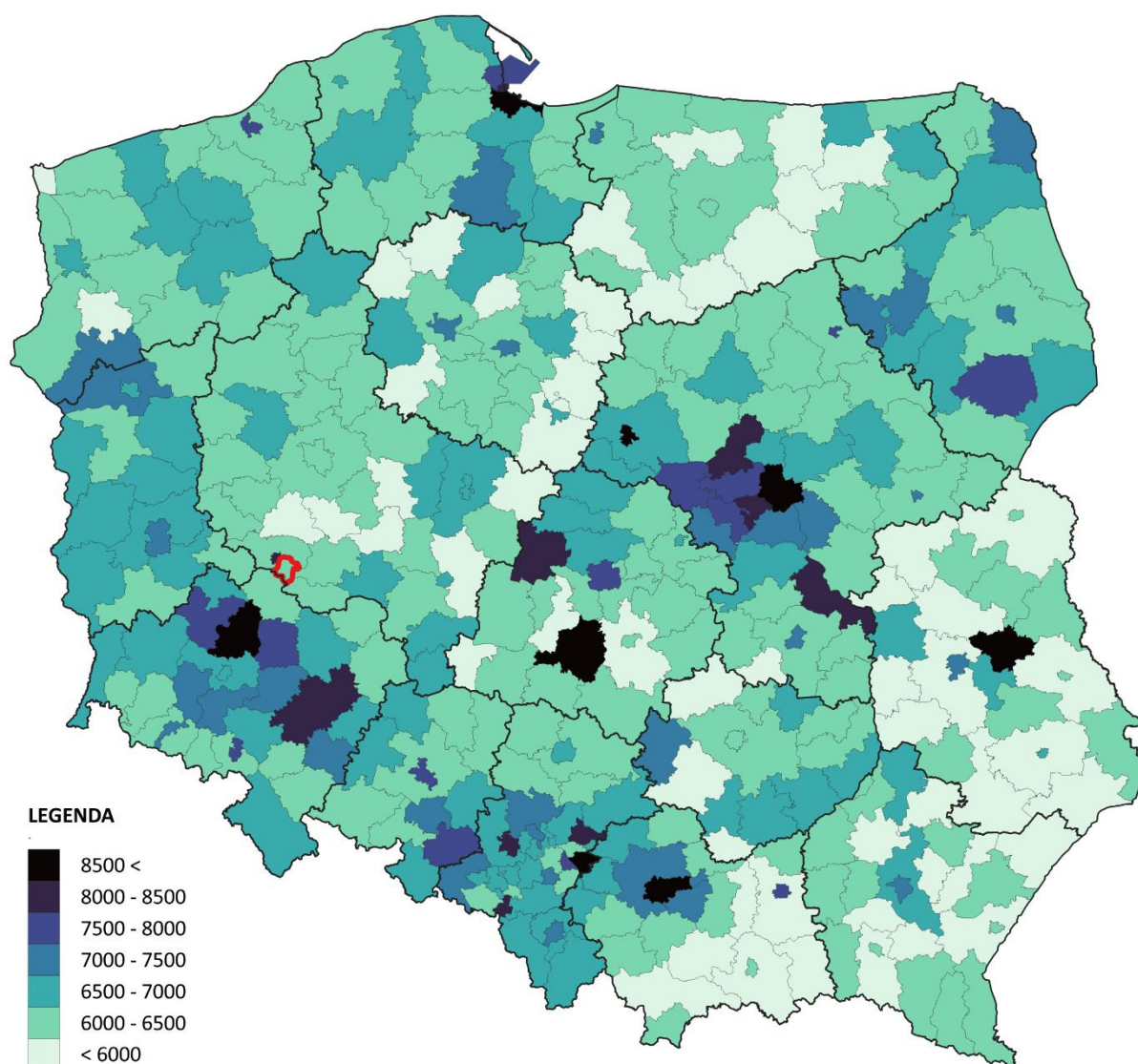
W kontekście rynku pracy zauważalny jest także stały wzrost nominalnej liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym – z poziomu 5927 w roku 2014, do poziomu 6633 w roku 2023 (wzrost o 706 osób, co daje wzrost o 12%) – co powoduje utrzymanie struktury zawodowej na obszarze gminy – stały wzrost w każdej grupie wiekowej. Wynika to ze stałego zwiększania się liczby mieszkańców na terenie obszaru. To bardzo pozytywny trend w kontekście rozwoju gospodarczego w oparciu o lokalny kapitał ludzki.

Wykres 6: Struktura wieku mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Rysunek 7: Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL (dane powiatowe)

Słabiej wygląda natomiast jakość oferowanej pracy wyrażona w przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniu brutto, które na poziomie powiatu leszczyńskiego, pomimo że sukcesywnie rośnie, to nadal jest niższe niż średnia dla województwa i kraju, stanowiąc niewiele ponad 88% średniego wynagrodzenia.

Tabela 10: Wskaźniki wynagrodzenia

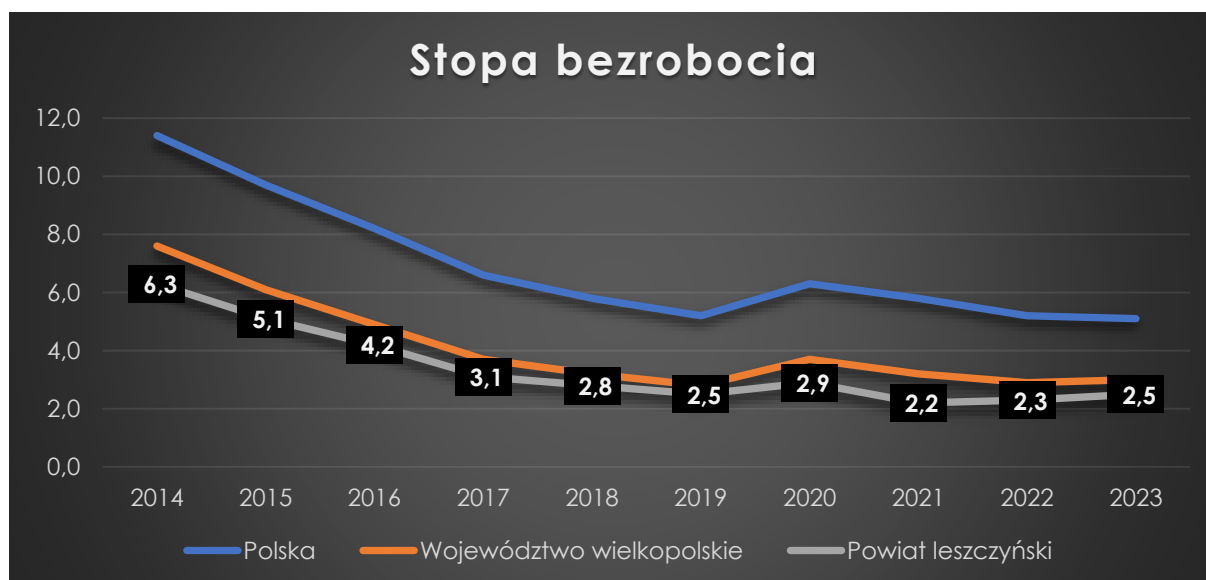
Obszar	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto PLN				Procent średniego wynagrodzenia	
	2014	2019	2022	2023	2014	2022
Polska	4 003,99	5 181,63	6 705,62	7 595,30	100,0	100,0
Województwo wielkopolskie	3 597,69	4 687,39	6 019,68	6 772,06	100,2	89,2

Powiat leszczyński	3 678,43	4 578,34	6 002,93	6 713,55	82,7	88,4
---------------------------	----------	----------	----------	----------	------	------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL (dane powiatowe)

Bardzo pozytywne są wskaźniki tzw. stopy bezrobocia, która od 2018 roku utrzymuje się na poziomie nieco powyżej 2% – w roku 2023 wyniosła 2,5%, podczas gdy średnia dla województwa to 3,0%, a dla kraju 5,1%. W liczbach nominalnych stanowi to 97 osób bezrobotnych, z czego 67 kobiet i 30 mężczyzn. Jest to bardzo pozytywne zjawisko, szczególnie w kontekście tzw. rynku pracownika i relatywnie wysokiej dostępności miejsc pracy. Wskaźnik ten ma znaczenie jako jeden z podstawowych dla oceny sytuacji na rynku pracy, gdyż wskazuje na poziom dostosowania popytu do podaży siły roboczej.

Wykres 7: Stopa bezrobocia na obszarze powiatu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL (dane powiatowe)

Odnotowane niskie bezrobocie ma pozytywny wpływ na całokształt sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru i tempo jego rozwoju. Warto jednak zauważyć, że szczególny odsetek stopy bezrobocia dotyczy osób najmłodszych między 18 a 34 rokiem życia, a więc tych, które powinny tworzyć rynek pracy i najmocniej go rozwijać, stanowiąc o przyszłości i potencjale rozwoju gospodarczego i społecznego obszaru.

Tabela 11: Skala bezrobocia wg wieku

Wiek	2014	2016	2018	2019	2020	2021	2022	2023
18-24 lata	5,2	3,4	2,4	2,4	2,9	2,1	2,4	2,5
25-34 lata	4,6	3,3	2,3	1,9	2,5	1,7	1,8	2,1

35-44 lata	3,1	2,3	1,7	1,5	1,6	1,1	1,3	1,4
45-54 lata	3,4	2,3	1,5	1,3	1,6	1,1	1,4	1,3
55-59/64 lata	3,7	2,9	2,3	2,1	2,4	1,5	1,4	1,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL (dane powiatowe)

Jednocześnie umiarkowanie pozytywne mogą być wartości wskaźników w zakresie wewnętrznej zastępowalności pokoleń na rynku pracy – gdzie różnica liczby mieszkańców w wieku 20-24 (wchodzących na rynek pracy) i 60-64 (schodzących z rynku pracy) jest wyrównana i wynosi -3 mieszkańców w roku 2023, wskazując, że można zastąpić pracowników kończących swoją aktywność zawodową nowymi pracownikami wchodzącymi na rynek pracy. Natomiast należy zwrócić uwagę na niepokojące zjawisko niskiej liczby absolwentów szkół średnich w okresie 2014-2022.

Tabela 12: Wskaźniki w obszarze bezrobocia

Wskaźnik	2014	2016	2018	2020	2021	2022	2023
Liczba absolwentów szkół średnich w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	0,23	0,77	0,85	0	0,2	0	bd
Odsetek ludności w wieku produkcyjnym wśród ludności ogółem	63,38	62,34	60,96	59,27	59,06	58,78	58,72
Różnica liczby mieszkańców w wieku 20-24 i 60-64 lat na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	14,28	-6,19	-17,03	-20,98	-12,3	-2,13	-0,48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

2.2.2.2. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki

Zarówno szeroko rozumiana aktywność i przedsiębiorczość mieszkańców, konkurencyjność i dywersyfikacja rynku, ale też dostępność do usług doradczych, prawnych i finansowych, są na dobrym poziomie, np. w odniesieniu do obszaru całego regionu wielkopolskiego. Natomiast stale wymagają podejmowania działań wspierających i prorozwojowych.

Tabela 13: Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON

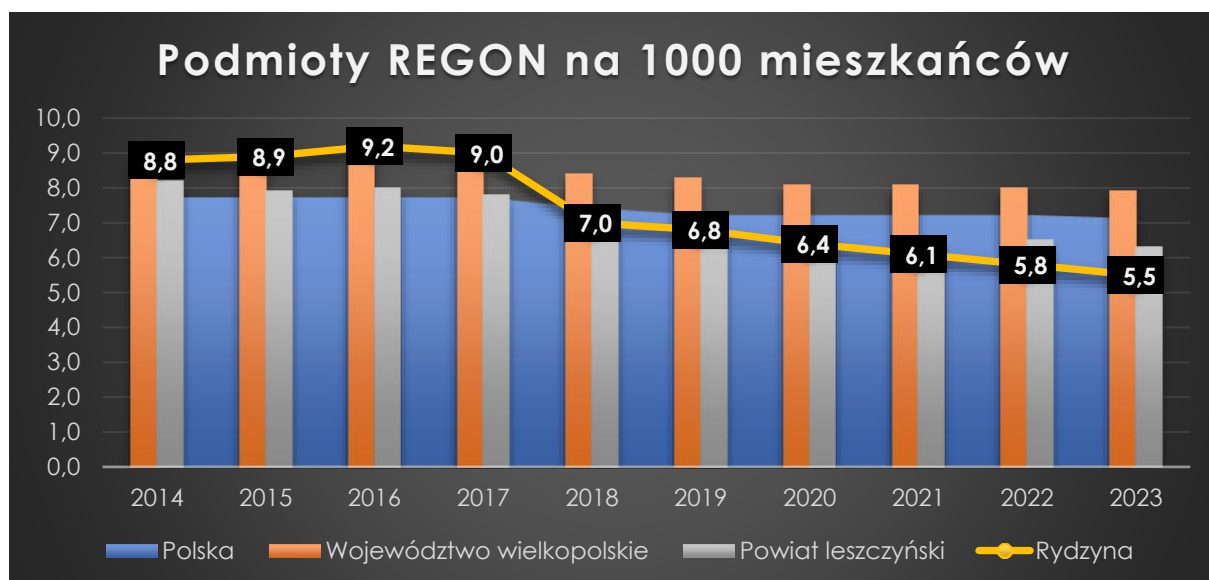
Obszar	2014	2016	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Polska	4 119 671	4 237 691	4 365 375	4 509 916	4 663 378	4 836 214	4 995 042	5 150 034

Województwo wielkopolskie	404 419	414 798	429 658	446 215	461 225	477 444	491 160	504 316
Powiat leszczyński	5 549	5 850	6 224	6 562	6 922	7 253	7 564	7 866
Rydzyzna	885	972	1 061	1 092	1 134	1 200	1 309	1 380

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Przekłada się to na średnią przedsiębiorstw zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, która w roku 2023 na obszarze gminy wyniosła 5,5 przedsiębiorstwa, podczas gdy średnia dla powiatu wyniosła 6,3, dla województwa 7,9, a dla Polski 7,1 podmiotu. Jednocześnie wskaźnik ten od 2016 roku zasadniczo spada.

Wykres 8: Podmioty REGON na 1000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Od 2021 roku na obszarze gminy rejestrowanych jest co najmniej 100 nowych przedsiębiorstw rocznie (129 w roku 2023), co z kolei w sumie tworzy sektor 1388 zarejestrowanych przedsiębiorstw w roku 2023 – to o 503 podmioty więcej niż w roku 2014. W roku 2023 roku wyrejestrowane zostały 62 podmioty (3 w roku 2014), co daje bilans dodatni +67 nowych podmiotów w REGON w roku 2023.

Tabela 14: Aktywność rejestracji podmiotów w REGON

Podmioty	2014	2016	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Nowo zarejestrowane	85	88	115	109	88	100	100	129
Wyrejestrowane	82	66	80	70	57	56	47	62
Różnica	3	22	35	39	31	44	53	67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

W odniesieniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym daje to średnio 20,75 nowych podmiotów gospodarczych w REGON. Wskaźnik ten wzrósł bardzo wyraźnie w roku 2023 (dotychczas utrzymywał się na poziomie 15-16). Jest to wartość dużo wyższa niż wskaźnik dla powiatu (17,01) czy województwa (17,69) – wskaźnik ten określa wysoką zdolność lokalnej społeczności do podejmowania ryzyka gospodarczego i prowadzenia działalności gospodarczej. Tym samym można ocenić, że przedsiębiorczość mieszkańców obszaru gminy zasadniczo jest stabilna, wyższa niż w innych regionach.

Tabela 15: Aktywność rejestracji podmiotów w REGON w wieku produkcyjnym

Wskaźnik	2014	2016	2018	2020	2021	2022	2023
Liczba podmiotów gospodarczych nowozarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	15,18	15,58	19,99	14,89	16,63	16,36	20,75
Liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych z REGON na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	14,64	11,68	13,91	9,64	9,31	7,69	9,97

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

W gminie dominują mikro przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób – 97,17% wszystkich podmiotów, 2,39% to małe przedsiębiorstwa do 49 osób. Na terenie gminy jest zarejestrowanych pięć średnich przedsiębiorstw (do 250 osób) i jedno duże przedsiębiorstwo (powyżej 250 osób). Struktura ta zasadniczo utrzymuje się od lat i jest typowa dla rynku.

Tabela 16: Ilość przedsiębiorstw wg wielkości zatrudnienia

zatrudnienie	2014	2016	2018	2019	2020	2021	2022	2023
0-9	836	918	1 014	1 045	1 089	1 157	1 268	1 341
10-49	38	43	41	41	39	37	35	33
50-249	10	10	5	5	5	5	5	5
250 i więcej	1	1	1	1	1	1	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Przekłada się to na roczne dochody budżetów gmin z tytułu udziału w PIT i ich stały wzrost do wysokości 8,9 milionów PLN w roku 2023 (4,7 miliona PLN w roku 2014) –

dochody te stanowią jedno z istotnych źródeł dochodów własnych gminy. Kwota wpływów do budżetu samorządu z udziałów we wpływach budżetu państwa z PIT jest pochodną dochodów osiąganych przez mieszkańców z tytułu aktywności gospodarczej, pracy, świadczeń społecznych, z majątku. W przeliczeniu na jednego mieszkańca wartość średnia wyniosła w roku 2023 – 843,62 PLN (znaczny wzrost w porównaniu do roku 2014 – 531,73 PLN), są to wartości nieco wyższe od średniej powiatowej (821,91 PLN), ale znacznie niższe od średniej wojewódzkiej (1153,70 PLN) czy krajowej (1175,32 PLN).

Tabela 17: Dochody na 1 mieszkańca

dochody	2014	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ogółem	2 791,51	4 917,94	5 096,44	6 013,87	5 683,51	5 694,08	5 828,69
z tytułu PIT	531,73	824,68	972,95	1 043,16	1 053,07	1 191,34	843,62
z tytułu CIT	34,93	73,71	146,66	194,25	130,22	203,30	273,67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Z kolei wpływy z tytułu udziału w podatku CIT wzrosły prawie dziewięciokrotnie pomiędzy rokiem 2023 (2 878 456 PLN) a rokiem 2014 (306 370 PLN), co w przeliczeniu na mieszkańca wyniosło w roku 2023: 273,67 PLN, a w roku 2014: 34,93 PLN. Wskaźniki te dla obszaru gminy są dużo wyższe od średniej dla powiatu (142,00 PLN), województwa (200,69 PLN) i kraju (192,67 PLN), co świadczy o wysokiej liczbie lokalnych przedsiębiorstw i ich znacznym potencjale do generowania dochodów.

2.2.2.3. Struktura przedsiębiorstw

Struktura przedsiębiorstw w gminie ma charakter typowy i umiarkowanie zróżnicowany. Na obszarze gminy w roku 2023 było zarejestrowanych 1380 przedsiębiorstw, o 503 więcej niż w roku 2014. W ostatnim dziesięcioleciu wzrosła liczba przedsiębiorstw działających w przemyśle i budownictwie (o 66%), na stałym poziomie utrzymuje się natomiast liczba przedsiębiorstw działających w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie.

Tabela 18: Sektory przedsiębiorstw

Sektor przedsiębiorstw	2014	2016	2018	2020	2021	2022	2023
ogółem	885	972	1 061	1 134	1 200	1 309	1 380
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	49	55	53	50	48	48	50

przemysł i budownictwo	256	282	278	310	336	399	426
pozostała działalność	580	635	730	774	816	862	904

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Natomiast w szczegółowym podziale na sekcje PKD najwięcej przedsiębiorstw funkcjonuje w sektorze budownictwa – 288 podmiotów⁵, handlu – 258 podmiotów⁶, usługach profesjonalnych, naukowych i technicznych – 151 podmiotów⁷ – te trzy sektory stanowiły połowę podmiotów lokalnej gospodarki.

Wykres 9: Sektory lokalnej gospodarki wg PKD

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Ważnym sektorem z punktu widzenia rozwoju powiatu jest sektor turystyki i rekreacji⁸, w ramach którego w roku 2023 funkcjonowały 62 przedsiębiorstwa, co

⁵ PKD Sekcja F.

⁶ PKD Sekcja G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle

⁷ PKD Sekcja M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna

⁸ Suma: PKD Sekcja I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, Dział 55. Zakwaterowanie, Dział 56. Działalność usługowa związana z wyżywieniem; Sekcja N. Działalność

stanowi wzrost ich liczby o ponad 50% w stosunku do roku 2014. Zdecydowaną większość z tych przedsiębiorstw stanowią różnego rodzaju restauracje i przedsiębiorstwa prowadzące gastronomię⁹ oraz przedsiębiorstwa prowadzące obiekty i kluby sportowe i rekreacyjne¹⁰. Jedynie 9 podmiotów zarejestrowanych jest jako prowadzące usługi zakwaterowania¹¹.

Tabela 19: Podmioty sektora turystyki i rekreacji

PKD	2014	2016	2018	2020	2021	2022	2023
Sekcja I dział 55	1	3	5	8	9	10	9
Sekcja I dział 56	14	20	20	17	21	21	23
Sekcja N dział 79	1	2	4	3	3	3	2
Sekcja R dział 93	24	27	26	28	26	28	28
RAZEM	40	52	55	56	59	62	62

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Dla obszaru gminy stanowi to średnią 5,86 przedsiębiorstwa z sektora turystycznego na 1000 mieszkańców i wartość ta utrzymuje się na stałym poziomie od 2016 roku – dla porównania średnia dla powiatu wynosi 3,91, dla województwa 5,40, a dla kraju 6,29 przedsiębiorstwa w sektorze turystycznym i wartości te dynamicznie wzrastają. W przypadku zainteresowania rozwojem turystycznym przez gminę aktywność mieszkańców w tym obszarze powinna ulec zwiększeniu.

Tabela 20: Liczba podmiotów sektora turystycznego wg PKD na 1000 mieszkańców

Obszar	2014	2016	2018	2020	2021	2022	2023
Polska	4,92	5,08	5,26	5,72	6,03	6,14	6,29
Województwo wielkopolskie	4,30	4,43	4,61	5,00	5,22	5,31	5,40
Powiat leszczyński	3,80	3,30	3,34	3,55	3,74	3,86	3,91
Rydzyna	4,53	5,74	5,83	5,62	5,79	5,96	5,86

w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, Dział 79. Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane; Sekcja R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, Dział 93. Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna

⁹ PKD Sekcja I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, Dział 56. Działalność usługowa związana z wyżywieniem

¹⁰ PKD Sekcja R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, Dział 93. Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna

¹¹ PKD Sekcja I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, Dział 55. Zakwaterowanie

2.2.2.4. Sytuacja materialna mieszkańców

W zakresie sytuacji materialnej mieszkańców, poza wcześniej wskazywanymi informacjami dotyczącymi liczby osób pracujących, stopy bezrobocia i przeciętnego wynagrodzenia, należy zwrócić również uwagę na czynniki dotyczące poziomu obciążenia społecznego na obszarze gminy.

Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych w gminie od roku 2020 jest stosunkowo niska, w roku 2022 wyniosła 70, co stanowi niewiele ponad 25% z liczby przyznanych dodatków w roku 2014 (261). Daje to średni wynik 6,73 dodatków w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, co jest wartością bardzo niską (średnia dla powiatu wynosi 7,41, a dla województwa aż 72,79).

Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej również systematycznie spada od lat, do poziomu 162 w roku 2022 (ponad dwukrotny spadek w odniesieniu do roku 2014 – 405 osób). W przeliczeniu na 1000 mieszkańców daje to średnią wartość 15,58, podczas gdy w roku 2014 były to 45,83 osoby. W roku 2022 była to wartość dużo niższa niż średnia powiatowa (23,28) i wojewódzka (33,36).

Jednocześnie od lat maleje (i tak niski) zasięg ubóstwa głębokiego – do poziomu 0,6% (dla porównania 2,1% dla całego województwa). Zasięg ubóstwa głębokiego (%) określa procentowy udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej poniżej kryterium dochodowego w liczbie ludności ogółem.

Tabela 21: Obciążenia społeczne

Wskaźnik	2014	2016	2018	2020	2021	2022
Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	261	142	91	68	61	70
Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców	29,53	15,67	9,64	6,82	5,99	6,73
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	405	311	222	177	176	162
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców	45,83	34,32	23,52	17,75	17,28	15,58
Zasięg ubóstwa głębokiego (%)	2,4	1,8	0,7	0,7	0,6	0,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

2.2.2.5. Finanse publiczne

W kontekście analizy stanu finansów publicznych warto przejrzeć dwa kluczowe wskaźniki dotyczące kondycji finansowej i budżetowej samorządów, a mianowicie poziom nadwyżki operacyjnej oraz poziom zadłużenia.

Relacja średniej kwoty nadwyżki operacyjnej do kwoty dochodów bieżących dla gminy nieco spadła, ale utrzymuje się na dobrym poziomie 5,7% w roku 2023, co oznacza, że dochody bieżące są wyższe od wydatków bieżących i pojawia się nadwyżka, którą można wykorzystać zarówno na spłatę zadłużenia czy inwestycje. Im większa część dochodów bieżących pozostaje w dyspozycji samorządu, tym więcej środków może być przeznaczane na spłatę aktualnego zadłużenia oraz na wydatki majątkowe – pożądanym zatem jest wzrost wskaźnika i utrzymywanie go na poziomie około 8-10% (tak jak w latach ubiegłych). Zbyt wysoki wskaźnik może oznaczać natomiast pewną pasywność inwestycyjną i rozwojową samorządów.

Tabela 22: Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej do kwoty dochodów bieżących

Wskaźnik	2014	2016	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej do kwoty dochodów bieżących	11,1	11,5	10,2	9,5	9,2	11,6	9,6	5,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Drugi istotny wskaźnik to relacja kwoty zadłużenia w danym roku do dochodów ogółem, który informuje o stopniu pokrycia kwoty długu dochodami ogółem budżetu samorządu. Do 2013 roku włącznie był to wskaźnik ustawowy określający maksymalny limit zadłużenia samorządu na poziomie 60%. W przypadku gminy wskaźnik ten utrzymuje się na umiarkowanym poziomie – w roku 2023 wyniósł 19,85.

Tabela 23: Relacja kwoty zadłużenia do dochodów ogółem

Wskaźnik	2014	2016	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Relacja kwoty zadłużenia do dochodów ogółem	27,30	18,84	22,84	21,41	19,88	17,93	17,12	19,85

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Gmina w ostatnich latach nie jest szczególnie aktywna w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych i realizacji inwestycji przy udziale dofinansowania UE. W

przeliczeniu na mieszkańca było to 23,57 PLN w roku 2023 – podczas gdy średnia dla powiatu wynosiła 49,06 PLN, a województwa 180,21 PLN.

Tabela 24 Finansowanie projektów ze środków UE

Wskaźnik	2014	2018	2020	2021	2022	2023
Wydatki majątkowe na projekty dofinansowane z UE	1 713 423,93	10 746 173,62	0	0	0	249 506,73
Kwota wydatków majątkowych na projekty dofinansowane z UE na 1 mieszkańca	193,89	1 138,73	0	0	0	23,57

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

2.2.2.6. Wsparcie inwestycyjne

Na obszarze gminy w 2022 roku oddano do użytku 762 m² nowej powierzchni komercyjnej, z czego 615 m² jako budynki handlowo-usługowe (PKOB 1230), 118 m² jako budynki garaży (PKOB 1242), a 29 m² jako zbiorniki, silosy i budynki magazynowe (PKOB 1252). Jednak ilość ta jest nadal zdecydowanie niższa niż na obszarach podobnych w ostatnich latach (o prawie połowę), co biorąc pod uwagę aktywność gospodarczą lokalnej społeczności, powoduje stale duże zapotrzebowanie na takie inwestycje.

Na obszarze gminy istnieje strefa przemysłowa tzw. Rydzynska Strefa Przemysłowa – z przeznaczeniem na tereny zabudowy produkcyjnej, składów i magazynów oraz zabudowy usługowej. Rozpoczęto również tworzenie drugiej strefy przemysłowej, która zlokalizowana jest na gruntach Kłody, przed miejscowością Augustowo, która to dopiero rozpoczyna funkcjonowanie. Planuje się również utworzenie kolejnej strefy przemysłowej w rejonie węzła Kaczkowo-Rojęcyn.

W strukturze urzędu nie jest wydzielona komórka lub samodzielne stanowisko do obsługi inwestora – obsługę pełnią oddelegowani pracownicy urzędu.

Na terenie gminy nie funkcjonują aktualnie instytucje otoczenia biznesu (IOB). Na obszarze gminy od 2008 roku funkcjonuje Stowarzyszenie Wielkopolska Lokalna Grupa Działania Kraina Lasów i Jezior, jako specyficzna instytucja zarządzająca i – na podstawie lokalnej strategii rozwoju – pozyskująca i dystrybuująca fundusze na realizację działań lokalnych, w tym w zakresie gospodarczym.

2.2.2.7. Podsumowanie wymiaru gospodarczego

Z punktu widzenia przeprowadzonych badań i analiz własnych w trakcie procesu, obszar szeroko rozumianego rynku pracy jest bardzo ważnym **obszarem zainteresowania strategicznego**, omawianym i wykazywanym w toku prac.

Diagnoza sytuacji gospodarczej gminy Rydzyna ukazuje dynamiczne zmiany na lokalnym rynku pracy i w sektorze przedsiębiorczości, ale także wyzwania związane z jakością dostępnych miejsc pracy oraz niskim poziomem wynagrodzeń. Lokalny rynek pracy korzysta ze wzrostu liczby mieszkańców, co znajduje odzwierciedlenie w niskiej stopie bezrobocia, wynoszącej 2,5% w 2023 roku, znacznie poniżej średnich dla województwa i kraju. Mimo to jakość oferowanej pracy, mierzona wysokością wynagrodzeń, jest niższa niż w regionie, a liczba ofert pracy na 1000 mieszkańców pozostaje niska. Obserwowany wzrost liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym wskazuje na stabilność demograficzną, lecz wyzwaniem jest zapewnienie wysokiej jakości miejsc pracy.

W zakresie przedsiębiorczości widać pozytywną tendencję – liczba firm rośnie, co pokazuje wzrost przedsiębiorstw zarejestrowanych w REGON. W 2023 roku ich liczba osiągnęła 1380, co stanowi wzrost o 503 podmioty w porównaniu do 2014 roku. Przeważają mikroprzedsiębiorstwa, które stanowią ponad 97% wszystkich podmiotów, natomiast liczba średnich i dużych przedsiębiorstw jest stabilna i ograniczona. Dla gminy istotny jest także rozwój sektora turystyki i rekreacji, w którym liczba przedsiębiorstw wzrosła o ponad 50% od 2014 roku. Branża ta jednak nadal wymaga wsparcia, aby dorównać średnim wskaźnikom regionalnym i krajowym.

Gmina Rydzyna osiąga umiarkowanie korzystne wyniki w zakresie wsparcia inwestycyjnego i finansów publicznych. Średni poziom nadwyżki operacyjnej wskazuje na stabilność finansową, umożliwiającą inwestycje i spłatę zadłużenia. Jednak poziom zadłużenia pozostaje stosunkowo wysoki, osiągając 19,85% w 2023 roku. Istotne jest także niskie wykorzystanie środków unijnych – wydatki na projekty współfinansowane z UE wyniosły tylko 23,57 PLN na mieszkańca, co znacznie odbiega od regionalnych standardów. W kontekście przestrzeni inwestycyjnej na terenie gminy, istnieje strefa przemysłowa, która ma przyciągać nowe inwestycje. Brakuje jednak specjalistycznych struktur wspierających obsługę inwestorów i instytucji otoczenia biznesu, co może wpływać na efektywność działań prorozwojowych.

Pod względem sytuacji materialnej mieszkańców obserwuje się pozytywne zmiany: liczba osób korzystających ze świadczeń socjalnych oraz dodatków mieszkaniowych maleje, a stopa ubóstwa głębokiego utrzymuje się na niskim poziomie. Wyższe dochody gminy z tytułu udziału w PIT i CIT wskazują na rosnącą aktywność

ekonomiczną mieszkańców, choć wskaźniki te pozostają niższe niż średnie dla województwa i kraju.

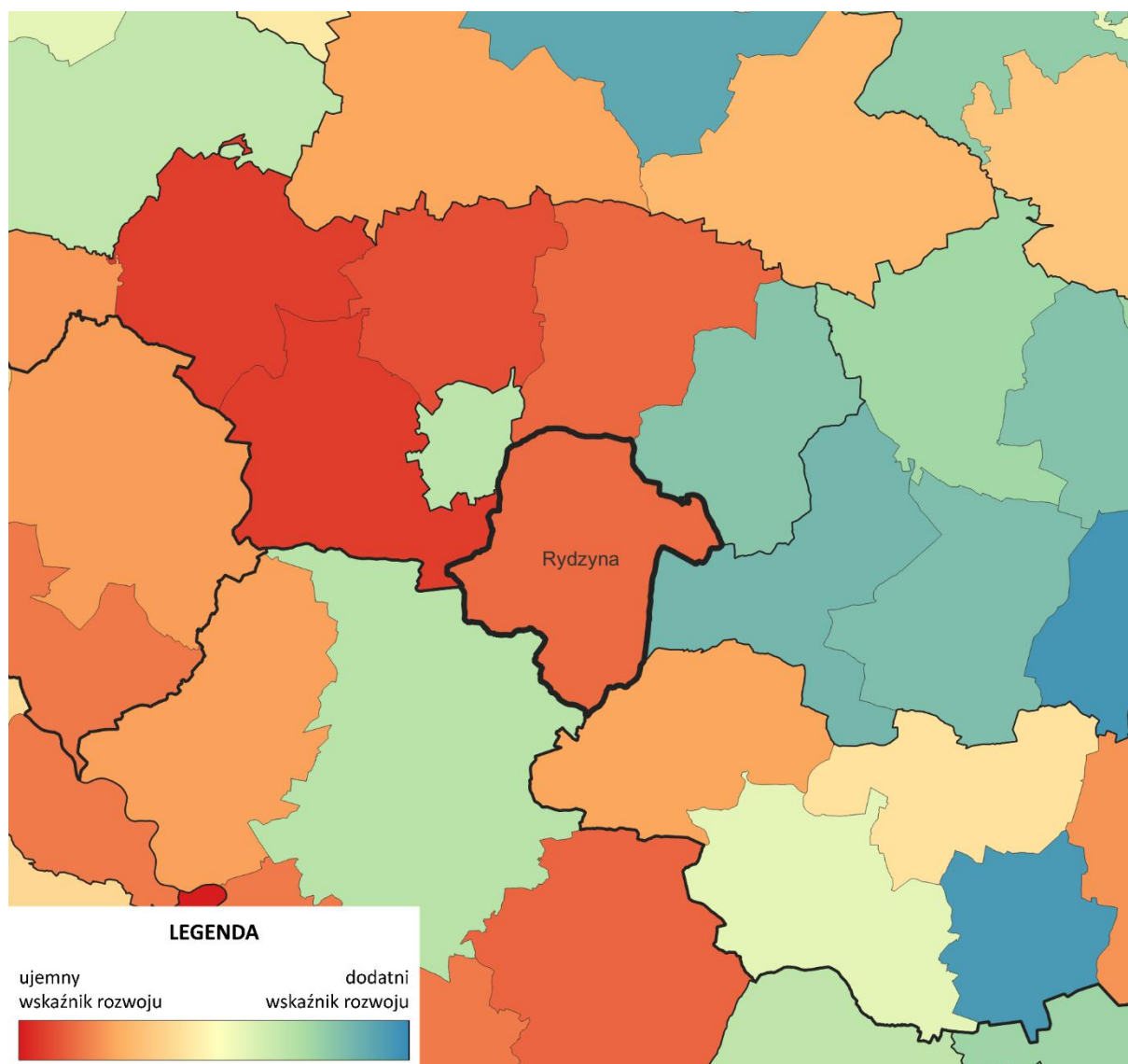
2.2.3. Wymiar środowiskowo-przestrzenny

Środowiskowo-przestrzenny wskaźnik rozwoju obszaru wskazuje, iż sytuacja w roku 2022 na obszarze Gminy Rydzyna jest gorsza niż średnia dla grupy referencyjnej.

Syntetyczny wskaźnik rozwoju w wymiarze środowiskowym za rok 2022 wynosi **-0,30**, przy ujemnej dynamice w odniesieniu do roku 2018 (zmiana o -0,05).

Wysokość wskaźnika kształtują wskaźniki w trzech obszarach – w każdym z ujemnymi wartościami w relacji do grupy porównawczej: **dostępności komunikacyjnej (zewnętrzna i wewnętrzna)(-0,21)**, **ładu i struktury przestrzennej obszaru (-0,51)** oraz **lokalnego środowiska przyrodniczego (-0,24)**.

Rysunek 8: Środowiskowo-przestrzenny wskaźnik rozwoju na tle regionu (2022)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

Diagnoza wymiaru środowiskowo-przestrzennego Gminy Rydzyna obejmuje analizę sytuacji wynikającej z położenia obszaru i charakterystyki środowiska naturalnego, a także procesów zachodzących w zakresie turystyki, rekreacji i kultury, mobilności, odnawialnych źródeł energii.

Celem diagnozy sytuacji środowiskowo-przestrzennej jest uchwycenie specyfiki przestrzennej i geograficznej wpływającej na pozostałe wymiary – społeczny i gospodarczy. Elementy te stanowią podstawę do generowania produktów i usług i prowadzenia działalności publicznej i gospodarczej, bazę do rozwoju turystyki, rekreacji, oferty kulturalnej, poprzez atrakcyjność przestrzeni, ale także konieczność zapewnienia odpowiedniej dostępności komunikacyjnej, zarówno zewnętrznej, jak i wewnętrznej, co w całości tworzy przestrzeń do funkcjonowania mieszkańców.

2.2.3.1. Uwarunkowania rozwoju wynikające z położenia obszaru w regionie i kraju

Gmina Rydzyna znajduje się w południowej części województwa wielkopolskiego, około 5 km od Leszna, w powiecie leszczyńskim. Powierzchnia gminy wynosi 135,6 km². Przebiega tędy droga ekspresowa S5 Poznań – Wrocław oraz linia kolejowa nr 271 (szlak E-59) – również łącząca Wrocław Poznań.

Rydzyna graniczy z pięcioma gminami województwa wielkopolskiego: Świąciechową, Osieczną, Krzemieniem, Poniecem, Bojanowem oraz miastem Leszno, a także od południowego zachodu z gminą Góra Śląska w województwie dolnośląskim. System osadniczy składa się z 22 jednostek, z których 16 ma status sołectw: Augustowo, Dąbcze, Jabłonna, Kaczkowo, Kłoda, Lasotki, Moraczewo, Maruszewo, Nowa Wieś, Pomykowo, Przybiń, Robczysko, Rojęczyn, Tarnowa Łąka, Tworzanki, Tworzanice. Centrum administracyjnym gminy jest miasto Rydzyna, które pełni rolę ośrodka społeczno-gospodarczego i kulturalnego. Gmina jest dość zwarta, odległość z najdalszej miejscowości do centrum Rydzyny wynosi ok. 12 km.

Zgodnie ze Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju Rydzyna oraz Planem Zagospodarowania Województwa Wielkopolskiego, Rydzyna znajduje się na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Leszna. Ponadto PZWW w przeważającej mierze lokalizuje gminę Rydzyna w strefie średniej intensywności procesów osadniczych.

Dokumenty z poziomu regionalnego i krajowego, nie wskazują na terenie gminy Rydzyna występowania obszarów problemowych, czy Obszarów Strategicznej Interwencji.

Najbliższym ośrodkiem subregionalnym jest Leszno (8 km). Najbliższym ośrodkiem metropolitalnym jest Poznań (100 km), a także Wrocław (90 km). Ośrodek regionalny to Ostrów Wielkopolski – Kalisz (90 km).

Położenie Rydzyny na ważnym szlaku komunikacyjnym w równej odległości do dwóch prężnie rozwijających się ośrodków metropolitalnych, a także w zakresie oddziaływania silnego ośrodka subregionalnego, są mocnymi szansami i atutami gminy.

2.2.3.2. Środowisko przyrodnicze – zasoby i przyrodnicze uwarunkowania rozwoju

Gmina Rydzyna znajduje się na terenie mezoregionu Wysoczyzna Leszczyńska. Teren gminy kształtują trzy malownicze krainy: Równina Leszczyńska, Wał Bojanowski i dzielące je Obniżenie Rowu Polskiego. Gmina Rydzyna charakteryzuje się bogatymi walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi. Udział powierzchni prawnie chronionych dla terenu Gminy kształtuje się na poziomie 48,7% co jest wartością wysoką (powiat leszczyński – 51,4%, województwo wielkopolskie – 29,6%).

Charakterystyczny dla gminy jest równoleżnikowy układ rzeźby terenu. Równina sandrowa opada z północy na południe do doliny Rowu Polskiego, a jej wschodnią granicę stanowi dolina Rowu Dąbieckiego. Wysoczyzna morenowa obejmuje Równinę Leszczyńską na północy i Wał Bojanowski na południowym wschodzie. Równina Leszczyńska wznosi się na północny wschód, osiągając 111,5 m n.p.m. w okolicy Nowej Wsi, z niewielkimi spadkami terenu (0-3%). Wał Bojanowski wznosi się na południe do 116,8 m n.p.m., z bardziej urozmaiconą rzeźbą terenu.

Przez obszary leśne znajdujące się w północno zachodniej części gminy prowadzi korytarz ekologiczny Łęgi Obrzańskie - Dolina Odry KPdC-21A, który jest częścią Korytarza Południowo-Centralnego stanowiącego element systemu korytarzy paneuropejskich, których rolą jest zapewnienie łączności ekologicznej w skali regionu, kraju i kontynentu.

W zachodniej części gminy znajduje się Obszar Chronionego Krajobrazu „Krzywińsko-Osiecki wraz z zadrzewieniami generała Dezyderego Chłapowskiego i kompleksem leśnym Osieczna-Góra (woj. wielkop.)” o powierzchni całkowitej 71425 ha, z czego 6543 ha przypadają na teren gminy. Obszar wyznaczony w celu zachowania i ochrony obszarów o cechach środowiska zbliżonego do naturalnego oraz zapewnienia społeczeństwu niezbędnych warunków do wypoczynku i korzystania z walorów krajobrazowych. Na terenie gminy nie wyznaczono innych obszarowych form ochrony przyrody.

W gminie Rydzyna znajduje się 12 pomników przyrody, w tym 2 obejmujące grupy drzew. Większość z nich koncentruje się w parku zamkowym w Rydzynie, a także w parku w Jabłonnej.

Tabela 25: Pomniki przyrody na terenie gminy Rydzyna

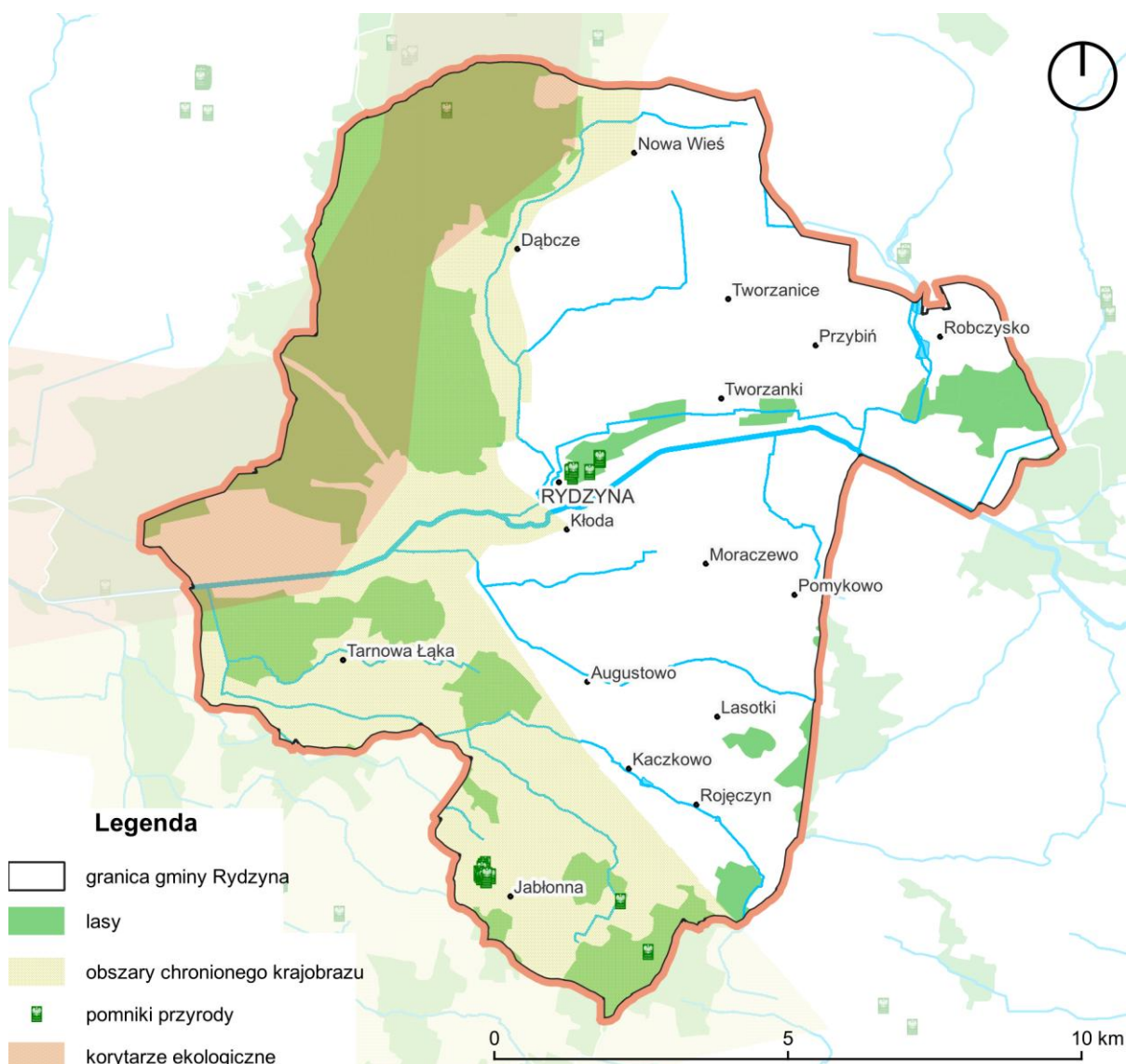
l.p.	opis	lokalizacja
1	Grupa 8 drzew	W parku w Rydzynie, przy miejscu na ognisko
2	Grupa 16 dębów szypułkowych	W parku w Jabłonnej.
3	Drzewo z gatunku dąb szypułkowy	Koło leśniczówki Nowy Świat, Nadleśnictwo Karczmą Borowa. 13 g
4	Drzewo z gatunku klon jawor	W parku w Rydzynie
5	Drzewo z gatunku cis pospolity	W parku w Jabłonnej
6	Drzewo z gatunku cis pospolity	W parku w Jabłonnej
7	Drzewo z gatunku dąb szypułkowy	Rośnie w oddziale 257 g, Leśnictwa Tarnowa Łąka, w miejscowości Jabłonna

8	Drzewo z gatunku cis pospolity	Rośnie w oddziale 268 f, Leśnictwa Tarnowa Łąka, w miejscowości Jabłonna
9	Drzewo z gatunku dąb szypułkowy	Plac Zamkowy 2, Rydzyna
10	Drzewo z gatunku platan klonolistny	Plac Zamkowy 2, Rydzyna
11	Drzewo z gatunku sosna czarna	Plac Zamkowy 2, Rydzyna
12	Aleja lipowa, 57 drzew z gatunku lipa drobnolistna, obw. od 80 do 540 cm	W parku w Rydzynie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych centralnego rejestru form ochrony przyrody
<https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf>

Lasy w gminie Rydzyna zajmują powierzchnię 3 416,15 ha, co stanowi 24,4% całkowitej powierzchni gminy. Jest to nieco mniej niż średnia krajowa (29,7%), wojewódzka (25,8%) i powiatowa (24,7%). Dominują tu bory mieszane świeże i lasy mieszane świeże, z przewagą sosny zwyczajnej i dębu szypułkowego.

Rysunek 9: Formy ochrony przyrody

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

W borach świeżych, w warstwie krzewów, przeważają leszczyna pospolita, jarzębina pospolita i brzoza brodawkowata. W runie można spotkać konwalię majową, gorycz pagórkową, borówkę czarną, nawłóć pospolitą, szczawika zajęczego i pszenca zwyczajnego. W lasach świeżych występują także fragmenty grądu środkowo-europejskiego oraz acidofilne dąbrowy, które rosną na ubogich, piaszczystych siedliskach.

Łąki w gminie Rydzyna są żyzne i bogate florystycznie. Rosną tu różne gatunki traw, takie jak rajgras wyniosły, stokłosa miękka, kupówka pospolita i życica trwała. Wśród roślin dwuliściennych można spotkać stokrotkę pospolitą, pępawę dwuletnią, mniszka pospolitego, szczaw zwyczajny, złocien właściwy, biedrzyń wielki, komonicę zwyczajną oraz dwa gatunki koniczyn. W miejscach o większej wilgotności występują

zbiorowiska z gatunkami ostrożeń warzywnych, wiązówki błotnej, firletki poszarpanej i trzęślice modrej.

Na polach uprawnych dominują chwasty, takie jak miotła zbożowa, chaber bławatek, rumianek pospolity, rdest powojowy, ostrożeń polny i wyka drobnokwiatowa. Dolina Rowu Polskiego jest obszarem o wysokiej wartości ornitologicznej. Jest to miejsce lęgowe dla wielu gatunków ptaków oraz ważny przystanek podczas ich przelotów. Szacuje się, że na terenach doliny gniazduje, żeruje lub zatrzymuje się około 200 gatunków ptaków. Wśród nich można wymienić łabędzia niemego, łabędzia krzykliwego, perkoza, bąka, czapłę siwą, łyskę, cyrankę, cyraneczkę, gęś gęgawą, słomkę, żurawia, orła bielika, błotniaka zbożowego, kurkę wodną, czajkę, bażanta, kuropatwę, przepiórkę, jastrzębia, myszołowa zwyczajnego, myszołowa włochoatego, puchacza, sowę płomykówkę, sowę uszatą, gołębia grzywacza, synogarlicę turecką, kukułkę, dzięcioła czarnego i pstrego, żołą, sójkę, strzyżyka, sikorę czubatą, sikorę sosnową oraz bociana białego. Bocian biały jest również związany z ekosystemami osadniczymi.

Ze względu na bogactwo struktury przyrodniczej, szczególną uwagę zasługuje odcinek doliny w rejonie Robczyska, który został wyznaczony jako obszar cenny dla ptaków w okresie lęgowym oraz jako miejsce postoju podczas przelotów. W dolinie można spotkać także różne gatunki bezkręgowców, takie jak tygrzyk paskowany, oraz płazów, takich jak ropucha paskówka, ropucha szara, traszka zwyczajna, żaba jeziorowa, żaba moczarowa, żaba trawna i żaba wodna. Z gadów występują jaszczurka zwinka, padalec zwyczajny i zaskroniec zwyczajny. Duże powierzchnie leśne sprzyjają licznej obecności zwierzyny łownej, w tym jeleni, saren i dzików. Spotyka się tu również lisy, borsuki, piżmaki, kuny leśne i jenoty.

Gmina Rydzyna ma wyraźnie rolniczy charakter. Rolnictwo jest tu dobrze rozwinięte i stanowi jeden z głównych atutów regionu. Znaczna część powierzchni gminy to użytki rolne (ok. 66,5%), z przewagą gleb IV i V klasy. Gmina charakteryzuje się również dużym odsetkiem żyznych gleb klas II-III, które stanowią około 31% powierzchni użytków rolnych.

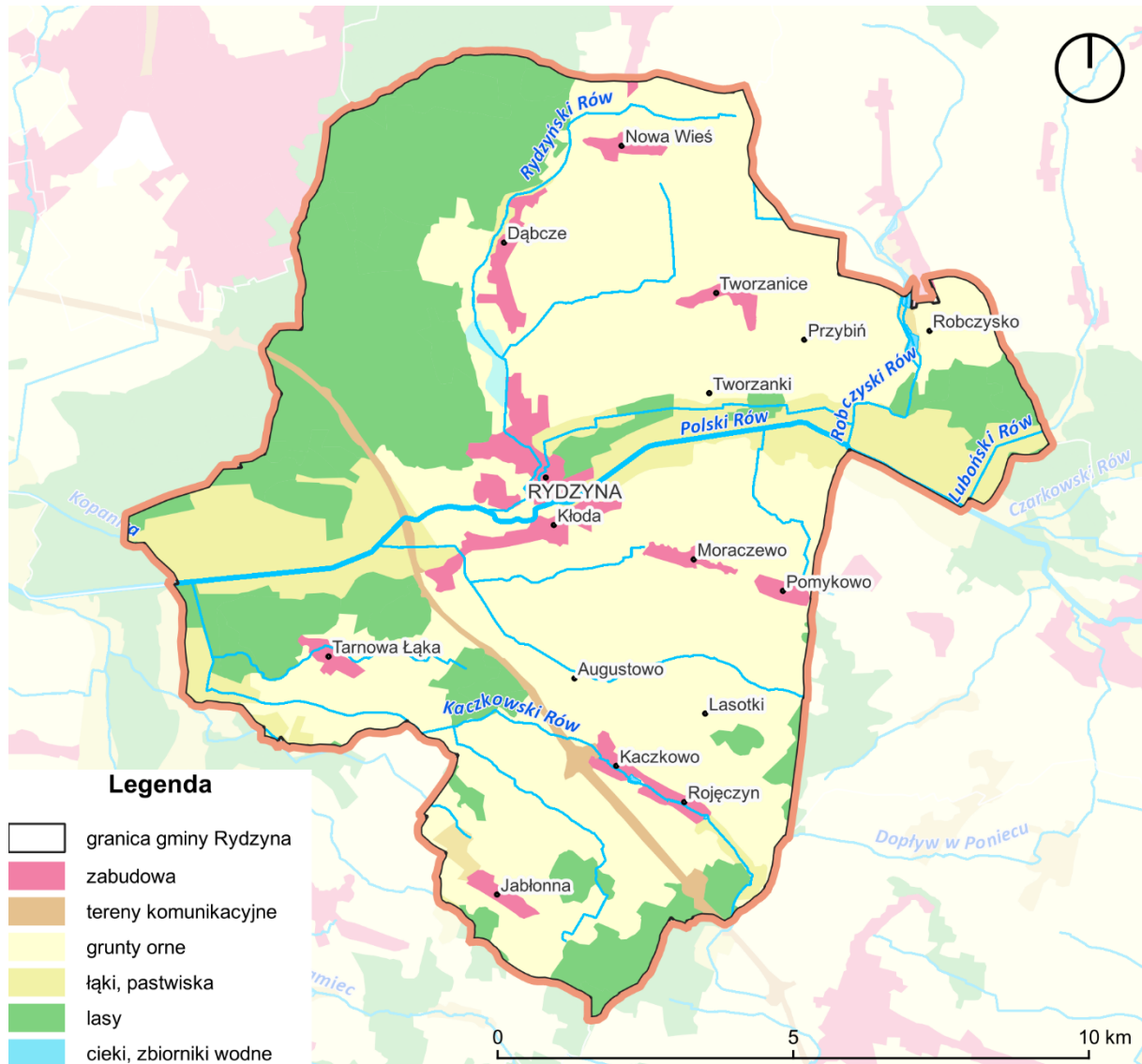
W strukturze użytków dominują grunty orne. Na terenie gminy występują różne kompleksy glebowe:

- Kompleksy 2 (pszenny dobry), 3 (pszenny wadliwy) i 4 (żytni bardzo dobry) są najbardziej korzystne dla upraw, oferując szeroki wybór roślin i możliwość intensywnego wykorzystania. Są to głównie gleby klasy IIIa i IIIb.
- Kompleksy 5 (żytni dobry) i 8 (zbożowo-pastewny mocny) są odpowiednie dla upraw, choć wymagają doboru roślin o mniejszych wymaganiach ze względu na okresowo niekorzystne warunki wodno-powietrzne. Są to przeważnie gleby klasy IVa i IVb.

- Kompleksy 6 (żytni słaby), 7 (żytni bardzo słaby) i 9 (zbożowo-pastewny słaby) są mniej przydatne dla upraw z powodu wadliwych stosunków wodno-powietrznych. Są to gleby V i VI klasy.

Dominuje produkcja zbożowa, a także hodowla trzody chlewnej i drobiu.

Rysunek 10: Klasy pokrycia terenu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych CLC_2018. Projekt Corine Land Cover 2018 w Polsce został zrealizowany przez Instytut Geodezji i Kartografii i sfinansowany ze środków Unii Europejskiej. Wyniki projektu zostały pozyskane ze strony internetowej Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska clc.gios.gov.pl

Rów Polski jest głównym ciekim wodnym przepływającym przez gminę. Przy wjeździe do Rydzyny od strony Leszna, na Dąbieckim Rowie, który wpada do Rowu Rydzynskiego, utworzono zbiornik wodny o nazwie Zalew Rydzyna. Jego celem jest ochrona Rydzyny oraz okolicznych pól i łąk przed zalewaniem. Zbiornik ma

powierzchnię około 40 ha, pojemność około 800 tysięcy metrów sześciennych (plus 200 tysięcy metrów sześciennych rezerwy powodziowej), średnią głębokość 1,86 metra i długość 1650 metrów. Jest to popularne miejsce rekreacyjne, otoczone ścieżką, z której korzystają piesi i rowerzyści z całej gminy, pobliskiego Leszna i okolic. To idealne miejsce dla wędkarzy, harcerzy, miłośników przyrody oraz aktywnego wypoczynku.

Stan wód powierzchniowych w gminie Rydzyna został oceniony na podstawie trzech jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP). Pierwsza z nich, Polski Rów od Kaczkowskiego Rowu do Baryczy, charakteryzuje się słabym stanem ekologicznym, na co wpływają wskaźniki takie jak przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, makrofity, makrobezkręgowce oraz ichtiofauna. Stan chemiczny tej części wód jest poniżej dobrego z powodu obecności niklu, co skutkuje ogólną oceną stanu jako zły. Główne presje na ten obszar to odpływ miejski, źródła przemysłowe i komunalne, prostowanie koryta oraz budowle piętrzące.

Druga część, Rów Polski od źródła do Kaczkowskiego Rowu, ma umiarkowany stan ekologiczny, z wskaźnikami takimi jak przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy oraz fosfor fosforanowy. Brak danych dotyczących stanu chemicznego, jednak ogólny stan tej części wód również oceniono jako zły. Presje na ten obszar obejmują odpływ miejski, eutrofizację, prostowanie koryta oraz budowle piętrzące.

Trzecia część, Śląski Rów, ma zły stan ekologiczny, na co wpływają wskaźniki takie jak BZT5, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, fosfor ogólny, fosfor fosforanowy, fitobentos, makrofity oraz makrobezkręgowce. Stan chemiczny tej części wód jest poniżej dobrego z powodu obecności benzo(a)pirenu, co skutkuje ogólną oceną stanu jako zły. Główne presje na ten obszar to nawożenie, odpływ miejski, źródła przemysłowe oraz budowle piętrzące.

Podsumowując, stan wód powierzchniowych w gminie Rydzyna jest oceniany jako zły, głównie z powodu zanieczyszczeń chemicznych i presji antropogenicznych, takich jak odpływ miejski, działalność przemysłowa oraz zmiany hydromorfologiczne.

Gmina Rydzyna charakteryzuje się uporządkowaną strukturą przestrzenną, stref przyrodniczych i zagospodarowanych. Poszczególne podstawowe typy użytkowania przestrzeni nie są rozdrobnione. Kompleksy leśne, czy łąkowe są rozległe i skupione w duże obszary i wyraźnie oddzielone od terenów użytkowanych rolniczo.

2.2.3.3. Zasoby dziedzictwa kulturowego, turystyka i rekreacja

Rydzyna to miasto-zabytek, które jest objęte ochroną konserwatorską ze względu na zachowany XVIII-wieczny układ przestrzenny oraz liczne zabytkowe budowle. Znanie jako „perła polskiego baroku”, Rydzyna jest uważana za największą atrakcję regionu leszczyńskiego. W 2017 roku kompleks rezydencjonalno-urbanistyczny w Rydzynie został wpisany na listę Pomników Historii.

Najważniejszym zabytkiem Rydzyny jest Zamek z XV/XVII wieku, który był dawną rezydencją króla Stanisława Leszczyńskiego i książąt Sułkowskich. Zamek, wraz z przylegającym parkiem i terenami, stanowi jeden z najcenniejszych zespołów pałacowo-parkowych w Polsce. W mieście znajduje się wiele zabytków, w tym barokowy zespół kamieniczek na Rynku z ratuszem i unikalną figurą Trójcy Świętej, barokowy kościół parafialny oraz kościół poewangelicki. Styl klasycystyczny reprezentuje monumentalny zespół dawnych oficyn zamkowych.

Rysunek 11: Zamek w Rydzynie

Źródło: materiały własne UM Rydzyna

Na terenie gminy Rydzyna znajduje się pięć zabytkowych kościołów, z których wszystkie są wpisane do rejestru zabytków. Dwa z nich, w Dąbczu i Kaczkowie, mają drewnianą konstrukcję szkieletową. Kościoły katolickie są dobrze utrzymane, regularnie remontowane i użytkowane zgodnie z przeznaczeniem. Natomiast kościół ewangelicki w Rydzynie, nieczynny od 1945 roku, wymaga znacznych nakładów na remont.

Do ważniejszych zabytków w gminie należą również pałace i dwory w miejscowościach Jabłonna, Kłoda, Przybiń, Rojęczyn i Tworzanice, a także zespół domów mieszczańskich w Rydzynie. W gminnej ewidencji zabytków nieruchomości znajduje się łącznie 251 obiektów, zarówno pojedynczych, jak i skupionych w zespołach dworsko-folwarcznych, zlokalizowanych w miejscowościach Dąbcze,

Izbiska, Jabłonna, Kaczkowo, Kłoda, Lasotki, Przybiń, Rojęczyn, Rydzyna i Tworzanice.

Zabudowa folwarczna jest charakterystycznym elementem krajobrazu wsi w omawianym regionie. Do najstarszych obiektów należą obora w Izbiskach z 1816 roku, chlewnia i spichlerz w Lasotkach z połowy XIX wieku oraz spichlerz w Kłodzie z drugiej połowy XIX wieku. Większość zabudowań folwarcznych w okolicy Rydzyny pochodzi z końca XIX wieku, kiedy to nastąpił rozwój rolnictwa i technologii budowlanych. Budynki gospodarcze często wykorzystywały cegłę i kamień łamany, a ich stan jest zazwyczaj dobry lub dostateczny.

Rysunek 12: Widok na zabytkowy rynek w Rydzynie

Źródło: materiały własne UM Rydzyna

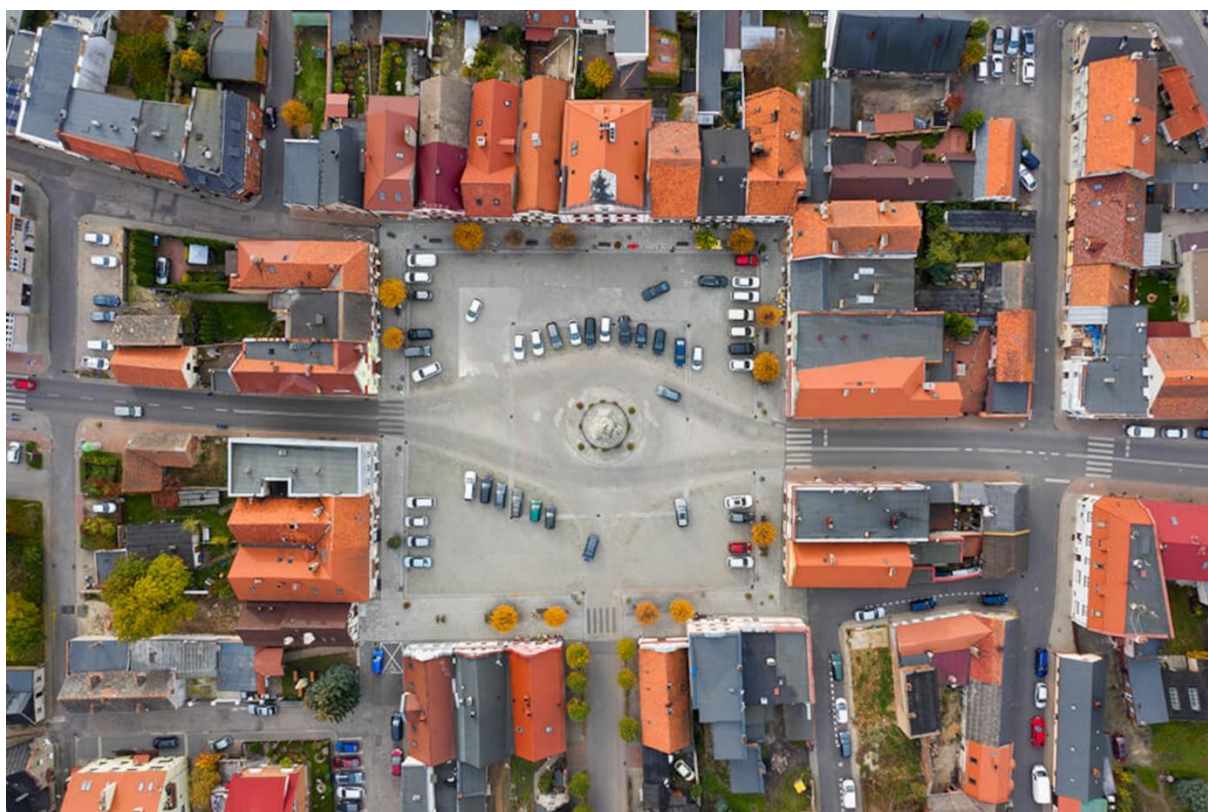
Średniowieczny układ wsi jest widoczny w niektórych miejscach, a zabudowa wsi kształtowała się głównie na przełomie XIX i XX wieku. Z wcześniejszej zabudowy drewnianej zachowała się stodoła w Tarnowej Łące oraz wiatraki w Rydzynie i Tworzanicach. Wyróżniają się także budynki dawnych szkół oraz nieliczne domy mieszkalne i budynki gospodarcze z nietynkowanymi elewacjami ceglаныmi. Warto również zwrócić uwagę na dawną stację transformatorową w Jabłonnej, remizę strażacką w Tarnowej Łące, kuźnię w Kłodzie oraz gołębnik w Przybiniu.

Na terenie gminy znajduje się 391 stanowisk archeologicznych, w tym grodziska i cmentarzyska. Większość zabytków nieruchomych jest w dobrym lub bardzo dobrym

stanie, dzięki regularnym pracom konserwatorskim i remontowym. Zabytki archeologiczne są narażone na zniszczenie przez działalność rolniczą i budowlaną, co wymaga odpowiednich działań ochronnych.

Zagrożenia dla zabytków w gminie obejmują brak szczegółowych planów zagospodarowania przestrzennego dla części obszarów, nieprawidłowe działania inwestycyjne oraz brak bieżącej konserwacji niektórych obiektów. Nieużytkowane cmentarze i parki z czasem ulegają degradacji. Gmina Rydzyna prowadzi systematyczną pielęgnację zabytkowych cmentarzy katolickiego i ewangelickiego, będących własnością komunalną. Parki pozbawione prawidłowej opieki tracą swoje pierwotne walory.

Rysunek 13: Zabytkowy układ urbanistyczny Rydzyny

Źródło: materiały własne UM Rydzyna

W latach 2023-2026 planowane są różne działania mające na celu ochronę i konserwację zabytków. Obejmują one remonty i adaptacje budynków zabytkowych do nowych funkcji, aktualizację gminnej ewidencji zabytków, prowadzenie bieżących prac porządkowych i konserwacji zieleni na cmentarzach oraz wydanie książki związanej z historią i zabytkami Rydzyny. Gminny Program Opieki nad Zabytkami

Gminy Rydzyna na lata 2023-2026 podkreśla znaczenie ochrony i konserwacji zabytków jako kluczowego elementu dziedzictwa kulturowego gminy Rydzyna¹².

Gmina Rydzyna oferuje wiele walorów turystycznych i rekreacyjnych, głównie związanych z lokalnym środowiskiem. Najważniejszym punktem turystycznym jest Zamek w Rydzynie, który pełni również funkcję centrum hotelowego. Do najatrakcyjniejszych miejsc turystycznych należą centrum Rydzyny z zespołem zamkowo-parkowym, dolina Rowu Polskiego oraz Zbiornik wodny Rydzyna, który od 2013 roku przyciąga coraz więcej osób zainteresowanych rekreacją i sportem. Gmina charakteryzuje się dużą różnorodnością użytkowania terenu, w tym znacznymi powierzchniami leśnymi i kompleksami łąk.

Rydzyna, nazywana „perłą polskiego baroku”, jest miastem-zabytkiem z zachowanym XVIII-wiecznym układem przestrzennym i licznymi zabytkowymi budowlami.

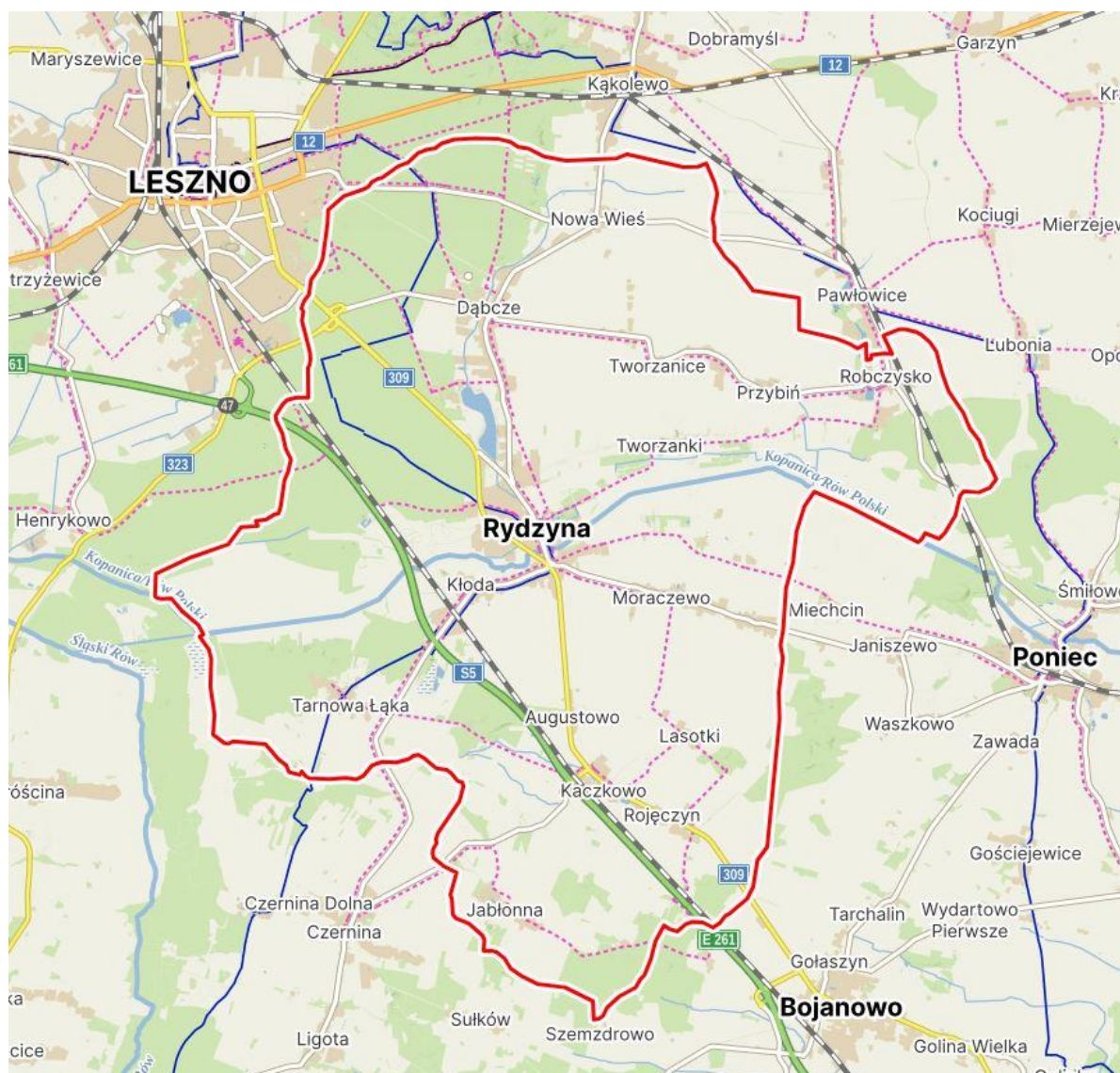
Najcenniejszym zabytkiem jest Zamek z XV/XVII wieku, dawna rezydencja króla Stanisława Leszczyńskiego i książąt Sułkowskich. Zamek, wraz z przylegającym parkiem, jest jednym z najcenniejszych zespołów pałacowo-parkowych w Polsce i organizuje różne wydarzenia kulturalne, przyciągając turystów z kraju i zagranicy.

W centrum miasta znajdują się barokowe kamieniczki, ratusz, figura Trójcy Świętej, barokowy kościół parafialny oraz kościół poewangelicki. Styl klasycystyczny reprezentuje zespół dawnych oficyn zamkowych. Zabytkowy wiatrak „Józef” jest charakterystycznym elementem krajobrazu turystycznego Rydzyny.

Przez gminę przebiega Ziemiański Szlak Rowerowy, będący częścią Transwielkopolskiej Trasy Rowerowej, oraz Szlak Rajdów Konnych. Na terenie gminy wytyczono też szereg szlaków rowerowych lokalnych i regionalnych poprowadzonych przez teren powiatu, a także 5 lokalnych szlaków poprowadzonych przez teren gminy. Gmina jest członkiem Organizacji Turystycznej „Leszno Region”, która wydaje materiały promocyjne i realizuje projekty z funduszy Unii Europejskiej oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego. Organizacja ta jest również odpowiedzialna za organizację imprez propagujących lokalne tradycje. Warunki przyrodniczo-krajobrazowe gminy sprzyjają turystyce pieszej, rowerowej, wędkarstwu, łowiectwu i jeździectwu.

¹² Źródło: Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Rydzyna na lata 2023-2026

Rysunek 14: Szlaki turystyczne piesze i rowerowe, infrastruktura drogowa i kolejowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie mapy.cz

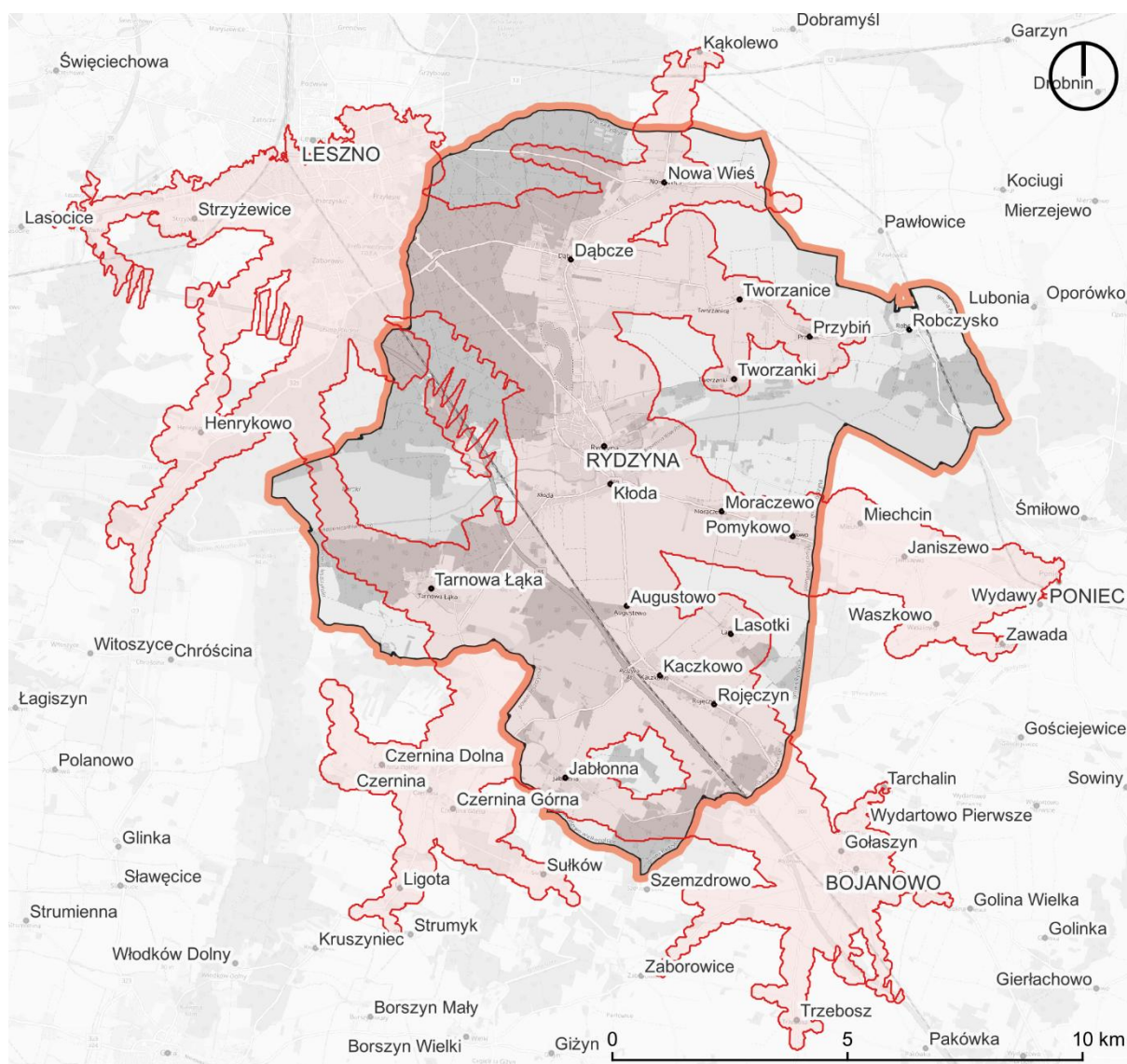
Na terenie gminy znajduje się kilka ważnych obiektów sportowych. Największym z nich jest Środowiskowa Hala Sportowa w Rydzynie. Sala sportowa działa również przy Szkole Podstawowej w Dąbczu. W Rydzynie oraz w Rojęczynie (przy Szkole Podstawowej w Kaczkowie z siedzibą w Rojęczynie) znajdują się wielofunkcyjne obiekty typu „Orlik 2012”. W kilku miejscowościach są trawiaste boiska piłkarskie. Rydzyski Klub Sportowy „Rydzyniak” Rydzyna rozgrywa swoje mecze na boisku przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Rydzynie. W większości miejscowości w ostatnich latach powstały place zabaw dla dzieci.

Według danych GUS z 31 lipca 2023 roku, na terenie gminy Rydzyna zlokalizowane są 2 hotele oferujące łącznie 122 miejsca noclegowe, a także Sezonowe Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Rydzynie oferujące 93 miejsca.

2.2.3.4. Dostępność komunikacyjna zewnętrzna

Szkielet układu komunikacyjnego gminy Rydzyna stanowi droga ekspresowa S5 Poznań – Wrocław. Na terenie gminy znajduje się jeden węzeł Kaczkowo, który obsługują gminę. Drugą najważniejszą drogą jest droga wojewódzka nr 309 również relacji Poznań – Wrocław (dawna droga krajowa nr 5). Drogi powiatowe i gminne obsługują bezpośrednio ruch w gminie i łączą poszczególne miejscowości. Z sieci tej należy wyróżnić drogi powiatowe nr 4799P, 4803P oraz 4801P, które oprócz relacji lokalnych zapewniają połączenia gminy z drogą krajową nr 5.

Rysunek 15: Zasięg 15-minutowej podróży samochodowej z centrum gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie TravelTime

Sieć dróg powiatowych w Rydzynie umożliwia połączenia z sąsiednimi gminami oraz służy komunikacji wewnętrznej. Te szlaki komunikacyjne zapewniają mieszkańcom

wygodne połączenia drogowe z ważniejszymi miastami w okolicy, w tym z Leszmem i Poznaniem, stolicą regionu. Sieć dróg gminnych uzupełnia ten układ, umożliwiając dojazd do każdej miejscowości.

Dojazd z Rydzyny do Poznania zajmuje od 1h 15 min. Z Rydzyny do Wrocławia pojedziemy w 1h. Czas dojazdu z Rydzyny do najbliższych miast powiatowych wynosi odpowiednio: Leszno 10 min, Rawicz 25 min, Gostyń 35 min, Góra 25 min.

Istotną rolę prorozwojową gminy ma zmodernizowana zelektryfikowana, dwutorowa linia kolejowa nr 271 relacji Wrocław Główny – Poznań Główny. Linia stanowi element Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T) – magistrali E 59 ujętej w Umowie europejskiej o głównych międzynarodowych liniach kolejowych (AGC). Linia kolejowa nr 271 jest obecnie jednym z najintensywniej eksploatowanych odcinków infrastruktury zarządzanej przez PKP Polskie Linie Kolejowe. Na terenie gminy znajdują się dwa przystanki kolejowe Kaczkowo i Rydzyna.

Przez wschodnią część gminy prowadzi linia kolejowa numer 14, Łódź Kaliska – Tuplice – Forst, a konkretnie fragment niezelektryfikowanego odcinka Leszno – Krotoszyn. Na terenie gminy nie ma przystanków na tej linii. Kilkaset metrów od granicy gmin znajduje się przystanek Pawłowice w gminie Krzemieniewo.

2.2.3.5. Transport zbiorowy

Przez teren gminy prowadzi zmodernizowana zelektryfikowana, dwutorowa linia kolejowa nr 271 relacji Wrocław Główny – Poznań Główny. Rydzyń z Leszmem (8 minut) łączy ok. 18 par pociągów w dzień roboczy, z czego 13 par ma kurs do Poznania (1h20 min). Również 18 par łączy Rydzyń z Rawiczem (18 min), z czego 9 par ma kurs do Wrocławia. Są to pociągi zarówno Polregio jak i Kolei Wielkopolskich, głównie nowoczesne składy EZT. Ze względu na bliskość Leszna, które ma bogatą ofertę połączeń dalekobieżnych z większością dużych miast kraju, dostępność kolejowa Rydzyny jest bardzo dobra. Ponadto z pobliskiego przystanku Pawłowice, zlokalizowanego na linii Leszno – Poniec – Ostrów wielkopolski, w dzień roboczy kursuje 9 par szynobusów.

Komunikację autobusową na terenie gminy Rydzyna obsługuje Miejski Zakład Komunikacji w Lesznie. Komunikacja autobusowa ma priorytet na skomunikowanie obszaru gminy z ośrodkiem powiatowym czyli Leszmem. Gorzej wygląda skomunikowanie miejscowości wiejskich w obrębie gminy.

Teren gminy Rydzyna z Leszmem łączy linia 12, która prowadzi z wsi Tarnowa Łąka, przez Kłodę, Rydzyń i Dąbcze. W dzień roboczy Rydzyń z Leszmem łączy 14 kursów a 4 kursy przedłużone są do Kłody i Tarnowej Łąki. Oferta komunikacji autobusowej regionalnej z Rydzyny jest uboga (2 kursy do Góry, 1 do Bojanowa 3 do Leszna i 2 do Rawicza). Coraz bardziej widocznym problemem staje się wykluczenie komunikacyjne dotyczące obszary gminy oddalone od głównych szlaków

transportowych lub pozbawione oferty transportu zbiorowego. Grupą, która najbardziej cierpi z powodu nieistniejącej lub źle zorganizowanej komunikacji jest młodzież i osoby starsze. Problem swobodnego przemieszczania się np. do szkoły lub osób starszych np. do usług medycznych dotyka w znacznej mierze obszarów wiejskich gminy, niekiedy oddalonych o dziesiątki kilometrów od najbliższego ośrodka miejskiego.

2.2.3.6. Transport indywidualny

Samochód pozostaje podstawowym środkiem transportu na terenie gminy Rydzyna. W latach 2013 – 2023 ilość samochodów na 1000 mieszkańców w powiecie leszczyńskim wzrosła o 19%. (606 w 2013, 753 w 2023). Jest to wartość wyższa niż średnia dla Polski (723) ale niższa niż dla Wielkopolski (776).

Rocznie na terenie gminy Rydzyna dochodzi rocznie średnio do ok. 14 zdarzeń drogowych. Średnio ok. 3 osób ponosi obrażenia. W ciągu ostatnich 10 lat nie odnotowano wypadków ze skutkiem śmiertelnym.

W gminie Rydzyna znajduje się 31,5 km dróg rowerowych. Gęstość sieci dróg rowerowych w odniesieniu do powierzchni gminy wynosi 23,23 km/100 km². Jest to wartość wyższa niż dla powiatu leszczyńskiego (18,33) oraz województwa wielkopolskiego (9,45). Podobne dobre wyniki zaobserwujemy, badając ilość dróg rowerowych na 10.000 mieszkańców. Ponadto Rydzyna dużo buduje ścieżek rowerowych, co widać po wysokiej dynamice wskaźników.

Obszar, na którym znajduje się Rydzyna cechuje się wysoką „kulturą rowerową”. Mieszkańcy tego obszaru, chętnie korzystają z roweru w codziennej komunikacji. Sprzyjają temu ukształtowanie terenu, duża gęstość zaludnienia, małe odległości a także rozbudowana sieć dróg, ścieżek i duża dostępność rowerów w tym z rynku wtórnego. Rosnące ceny paliw, a także braki w zakresie transportu zbiorowego mogą być dodatkowym czynnikiem, który wpłynie na wybór roweru w codziennych podróżach praca-dom-szkoła.

2.2.3.7. Infrastruktura techniczna i OZE

Obszar gminy charakteryzuje się niższym niż średnia powiatowa, krajowa i wojewódzka odsetkiem ludności korzystającej z kanalizacji. Sieć gazowa jest dobrze rozwinięta i obejmuje prawie 2/3 mieszkańców gminy. Analiza łączna odsetka osób korzystających z sieci i długości sieci w stosunku do powierzchni, wskazuje na dobrą efektywność instalacji technicznych. Poziom skanalizowania gminy jest średni. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 40,4 km co w relacji do sieci wodociągowej

wynosi zaledwie 32%¹³. Ponadto w 2022 roku na terenie gminy zlokalizowane było 1009 zbiorników bezodpływowych oraz 184 przydomowe oczyszczalnie ścieków¹⁴.

Tabela 26: Odsetek osób korzystających z różnych typów sieci

Obszar	Wodociąg [%]	Kanalizacja [%]	Gaz [%]
Polska	92,6	72,6	56,3
Województwo wielkopolskie	97,0	74,5	54,1
Powiat leszczyński	95,7	67,9	37,2
Rydzyzna	96,2	57,6	62,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL (2023)

Tabela 27: Sieć rozdzielcza na 100 km² powierzchni

Obszar	Wodociąg [%]	Kanalizacja [%]	Gaz [%]
Polska	108,7	57,8	51,7
Województwo wielkopolskie	117,4	55,8	50,3
Powiat leszczyński	86,4	58,1	43,9
Rydzyzna	93,2	29,8	45,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL (2023)

Gmina Rydzyzna charakteryzuje się niewystarczającym dostępem do zasobów wodnych. Zakład Usług Wodnych we Wschowie odpowiada za dostarczanie wody oraz odbiór i oczyszczanie ścieków w gminie Rydzyzna. Mieszkańcy tej gminy korzystają z wody pochodzącej z dwóch głównych ujęć w Dąbczu i Kłodzie. Dodatkowo, na terenie gminy znajdują się mniejsze, lokalne ujęcia wody pitnej, a Robczysko czerpie wodę z ujęcia w Pawłowicach (gmina Krzemieniewo). Wszystkie te ujęcia oraz sieci wodociągowe są zarządzane przez Zakład Usług Wodnych we Wschowie Sp. z o.o., który również dba o ich uzdatnianie i ochronę.

W gminie działa jedna mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków komunalnych, zlokalizowana 300 metrów od granic Rydzyny, na terenie wsi Kłoda. Jej średnia przepustowość dobową wynosi 1 220 m³, a maksymalna 1 708 m³. Ponadto, w Pawłowicach znajduje się oczyszczalnia zakładowa Instytutu Zootechniki. Oczyszczone ścieki z oczyszczalni komunalnej trafiają do Rowu Polskiego.

Przez południowo-wschodnią część gminy przebiega tranzytowy gazociąg wysokiego ciśnienia Krobia-Głogów o średnicy 400 mm. Od tego gazociągu odchodzi odgałęzienie w kierunku północ-południe – gazociąg o średnicy 150 mm, zwany

¹³ GUS BDL 2023

¹⁴ za: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rydzyzna na lata 2025–2028 z perspektywą na lata 2029-2032

odbocką Leszno, zbudowany w 1974 roku. W miejscowości Dąbcze znajduje się instalacja ochrony katodowej (SOK) na tej sieci. Gazociąg ten jest również bezpośrednim źródłem gazu dla miasta i gminy Rydzyna.

Przez wschodnią część gminy, w kierunku północ-południe, przebiega tranzytowa napowietrzna linia energetyczna wysokiego napięcia 110 kV, łącząca GPZ Leszno-Wschód i GPZ Bojanowo. Linia ta nie dostarcza bezpośrednio energii elektrycznej do miasta i gminy.

Regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych dla gminy Rydzyna znajdują się poza jej terenem. Odpady zmieszane z gminy Rydzyna trafiają do instalacji w Trzebani, w gminie Osieczna, zarządzanej przez Miejski Zakład Oczyszczania Sp. z o.o. w Lesznie.

Gmina Rydzyna jest członkiem Komunalnego Związku Gmin Regionu Leszczyńskiego (KZGRL), który obejmuje 19 gmin z pięciu powiatów: Leszno, leszczyńskiego, kościańskiego, gostyńskiego i rawickiego. Związek ten ma na celu wspólne realizowanie zadań publicznych związanych z utrzymaniem czystości i porządku oraz gospodarką odpadami komunalnymi.

Odpady z nieruchomości zamieszkałych są odbierane bezpośrednio, z podziałem na niesegregowane odpady komunalne, bioodpady, odpady selektywnie zbierane (papier, tworzywa sztuczne i metal, szkło, popiół od stycznia 2023 r.) oraz poprzez zbiórki objazdowe (odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz opony).

Na terenie gminy znajduje się Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów (PSZOK) w Kłodzie, przy oczyszczalni ścieków, prowadzony przez Miejski Zakład Oczyszczania Sp. z o.o. w Lesznie. Mieszkańcy mogą tam oddawać selektywnie zebrane odpady.

Gmina Rydzyna osiągnęła wymagane poziomy selektywnej zbiórki odpadów w 2021 r. (52,52% - wymóg 20%) i w 2022 r. (33,35% - wymóg 25%). Nie udało się osiągnąć wymaganego poziomu w 2023 r., który wyniósł 31,5%² (wymóg 35%).

Na terenie gminy Rydzyna nie ma instalacji OZE w budynkach użyteczności publicznej. W Nowej Wsi działają cztery elektrownie wiatrowe, każda o mocy 2 MW. W gminie znajdują się również małe instalacje OZE, takie jak:

- Instalacja fotowoltaiczna firmy RD PV Produkcja 1 Sp. z o.o. w Kaczkowie o mocy 0,999 MW, działająca od 10 października 2023 roku.
- Instalacja biogazu składowiskowego firmy Mirosław Przyborowski, Błażej Sułek Ebc-Eko Sp. cywilna w Kłodzie o mocy 0,360 MW, działająca od 1 kwietnia 2004 roku.
- Instalacja fotowoltaiczna firmy Elektrownia PV 29 Sp. z o.o. w Nowej Wsi o mocy 0,999 MW, działająca od 18 kwietnia 2023 roku.

Liczba mikro instalacji fotowoltaicznych w gminie Rydzyna wzrosła w ostatnich latach. W 2021 roku było ich 364 o łącznej mocy 2 580 kW, w 2022 roku 509 o mocy 3 925 kW, a w 2023 roku 610 o mocy 5 028 kW.¹⁵

Tabela 28: Instalacje OZE na terenie gminy

Miejscowość lokalizacja instalacji*	Moc elektryczna	Rodzaj OZE
Nowa Wieś	5,000	WIL
Dąbcze	5,000	WIL
Rojęczyn	0,999	PVA
Rojęczyn	0,999	PVA
Kaczkowo	0,999	PVA
Dąbcze	0,999	PVA

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych URE za czerwiec 2024

2.2.3.8. Dostęp do internetu

W gminie jest 3315 punktów adresowych¹⁶. Na koniec września 2024 roku w zasięgu stacjonarnego dostępu do usług szerokopasmowych były 3184 punkty adresowe, a 131 pozostało bez zasięgu. Na wskazanym obszarze było 1645 białych plam NGA. Od 1 stycznia 2023 do 30 września 2024 roku obywatele zgłosili 87 zapotrzebowań na internet i 2 weryfikacje danych w systemie internet.gov.pl.

Zasięg rzeczywisty obejmuje ponad 62% adresów. Zasięg wyłącznie hurtowy 5,8% a zasięg wyłącznie teoretyczny prawie 28%. Brak zasięgu obejmuje 4% adresów na terenie gminy. Najbardziej rozpowszechniona jest przepustowość 1000 Mb/s (51 % adresów) oraz 60 Mb/s (36%). Większość zasięgu zapewniana jest za pomocą łącz światłowodowych (70%) oraz radiowych (25%). Zasięg kablami parowymi miedzianymi to 5%.

W gminie zgłoszone zostały plany inwestycyjne obejmujące 1619 punktów adresowych. Zgłoszone plany inwestycyjne przewidują objęcie w kolejnych 3 latach zasięgiem stacjonarnego dostępu do usług szerokopasmowych:

- 445 punktów adresowych znajdujących się już w zasięgu rzeczywistym

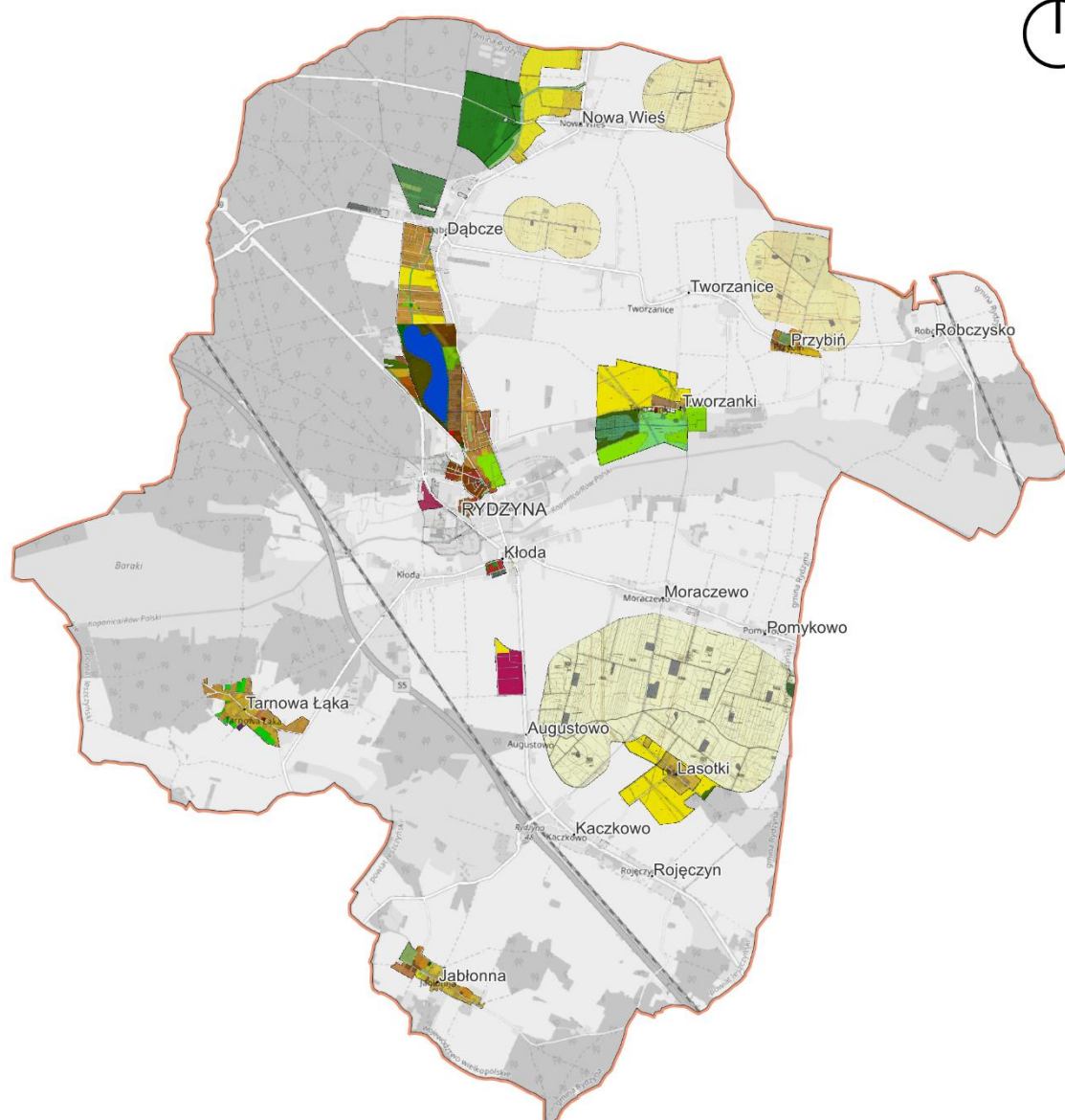
¹⁵ za: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rydzyna na lata 2025–2028 z perspektywą na lata 2029–2032

¹⁶ Na podstawie raportu Polska w zasięgu stacjonarnego dostępu do internetu – III kwartał 2024 – Instytut Łączności – Państwowy Instytut Badawczy

- 184 punkty adresowe znajdujące się już w zasięgu wyłącznie hurtowym
- 867 punktów adresowych znajdujących się już w zasięgu teoretycznym
- 0 punktów adresowych znajdujących się w planie inwestycyjnym ze środków publicznych
- 15 punktów adresowych znajdujących się w innym planie inwestycyjnym ze środków prywatnych
- 108 punktów adresowych będących białymi plamami (bez zasięgu).

2.2.3.9. Planowanie przestrzenne i rewitalizacja

Rysunek 16: Lokalizacja MPZP na terenie gminy Rydzyna

Źródło: Opracowanie własne danych <https://www.geoportal.gov.pl/mapy/planowanie-przestrzenne/>

Gmina Rydzyna posiada Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Rydzyna z 2013 roku. Odsetek pokrycia gminy MPZP jest średni i dla 2023 roku wynosił 15,7%. Średni udział powierzchni gminy objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni gminy ogółem (%) w grupie porównawczej w 2022 roku wynosił trzykrotnie więcej – (47,7%).

Z niskim stopniem pokrycia terenu gminy Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego, związany jest problem wydawania nadmiernej ilości decyzji o warunkach zabudowy, co może prowadzić do chaosu przestrzennego i niekontrolowanego rozlewania się zabudowy. W ostatnich latach można było zaobserwować duży napływ ludności przybywającej do Rydzyny, co skutkuje powstawaniem nowych osiedli domów jednorodzinnych, zwłaszcza w Dąbczu, Rydzynie, Nowej Wsi oraz Kłodzie, często poza zasięgiem MPZP. Nie wszystkie obszary zabudowane w gminie posiadają obowiązujące MPZP. Liczba inwestycji realizowanych na podstawie WZ w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (średnia 3-letnia) wynosi 9,54 przez co jest wyższa niż średnia w grupie porównawczej 5,77. Należy jednak zauważyć że wartość ta dla Rydzyny dynamicznie spada w przeciągu ostatnich 5 lat. Obecnie (jesień 2024) gmina prowadzi prace nad projektem Planu Ogólnego, zgodnie z nowelizacją ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Obecnie (jesień 2024) prowadzone są prace nad wyznaczeniem obszaru rewitalizacji na terenie gminy Rydzyna. Projekt delimitacji zakłada dwa podobszary rewitalizacji – Kłoda 1 i Rydzyna 2. Poprzedni gminny program rewitalizacji powstał w 2017 roku.

2.2.3.10. Podsumowanie wymiaru środowiskowo-przestrzennego

Kluczowymi cechami gminy Rydzyna w ramach wymiaru środowiskowo-przestrzennego warunkującymi rozwój gminy jest **dogodna lokalizacja**, w pobliżu mocnego ośrodka miejskiego, zapewniającego dobry dostęp do usług, a także w zasięgu ważnych szlaków komunikacyjnych.

Tereny chronione stanowią zasób gminy, obejmują głównie zwarte kompleksy leśne, stanowiące częściowo zielony pierścień okalający Leszno. Bogactwo lasów stwarza dogodne warunki dla rekreacji i wypoczynku, również dla mieszkańców gminy Rydzyna. Gmina Rydzyna charakteryzuje się **uporządkowaną strukturą przestrzenną**, stref przyrodniczych i zagospodarowanych. Poszczególne podstawowe typy użytkowania przestrzeni nie są rozdrobnione. Kompleksy leśne, czy łąkowe są rozległe i skupione w duże obszary i wyraźnie oddzielone od terenów użytkowanych rolniczo. Struktura przestrzenna jest walorem i atutem gminy, który jednak wymaga pielęgnowania i ochrony przed degradacją.

Rydzyna to gmina o **charakterze rolniczym** z dużym odsetkiem użytków rolnych, głównie gruntów ornych. Dominuje produkcja zbożowa, a także hodowla trzody chlewnej i drobiu.

Gmina Rydzyna oferuje wiele walorów turystycznych i rekreacyjnych, głównie związanych z lokalnym środowiskiem. Najważniejszym punktem turystycznym jest **Zamek w Rydzynie**, który pełni również funkcję centrum hotelowego. Do najatrakcyjniejszych miejsc turystycznych należą centrum Rydzyny z zespołem zamkowo-parkowym, dolina Rowu Polskiego oraz **Zbiornik wodny Rydzyna**, który od 2013 roku przyciąga coraz więcej osób zainteresowanych rekreacją i sportem. W gminie rozwija się infrastruktura turystyczna i rekreacyjna. Dzięki współpracy z powiatem i sąsiednimi gminami, rozwija się sieć szlaków rekreacyjnych.

Szkielet układu komunikacyjnego gminy Rydzyna stanowi **droga ekspresowa S5** Poznań – Wrocław. Na terenie gminy znajduje się jeden węzeł Kaczkowo, który obsługują gminę. Drugą najważniejszą drogą jest droga wojewódzka nr 309 również relacji Poznań – Wrocław (dawna droga krajowa nr 5).

Istotną rolę prorozwojową gminy ma zmodernizowana zelektryfikowana, dwutorowa **linia kolejowa nr 271** relacji Wrocław Główny – Poznań Główny. Linia kolejowa nr 271 jest obecnie jednym z najintensywniej eksploatowanych odcinków infrastruktury zarządzanej przez PKP Polskie Linie Kolejowe.

Mimo dobrej dostępności komunikacyjnej zewnętrznej, nie można tego samego powiedzieć o dostępności wewnętrznej. Oferta **transportu zbiorowego** w obrębie gminy jest skromna i dotyczy tylko wybranych miejscowości. Natomiast mieszkańcy tego obszaru, chętnie korzystają z **roweru** w codziennej komunikacji. Sprzyjają temu ukształtowanie terenu, duża gęstość zaludnienia, małe odległości a także rozbudowana sieć dróg i ścieżek rowerowych.

Rydzyna jest gminą zwartą co sprzyja optymalizacji infrastruktury technicznej. Analiza łączna odsetka osób korzystających z sieci, i długości sieci w stosunku do powierzchni wskazuje na dobrą efektywność instalacji technicznych. Najgorzej wypada **poziom skanalizowania** gminy który należy określić jako średni. Konieczny jest dalszy **zrównoważony rozwój sieci kanalizacyjnej**. Istotna jest również eliminacja białych plam w zakresie dostępu do szerokopasmowego internetu.

Na terenie gminy znajdują się różne źródła energii odnawialnej, elektrownie wiatrowe, instalacje fotowoltaiczne oraz instalacja biogazu. Liczba mikro instalacji fotowoltaicznych w gminie Rydzyna wzrosła w ostatnich latach. Gmina leży w obszarze o korzystnych warunkach słonecznych i pogodowych dla produkcji energii PV.

Gmina Rydzyna stoi przed wyzwaniem związanym z **polityką przestrzenną**, aby stworzyć ramy dla **zrównoważonego rozwoju różnych sektorów działalności** gospodarczej, przy poszanowaniu bogatych walorów środowiska naturalnego i

kulturowego. Odsetek obszarów pokrytych MPZP wynosi poniżej 7%, a nowa zabudowa mieszkaniowa, często powstaje poza granicami MPZP. Skoordynowane prace nad Planem Ogólnym, Strategią Rozwoju Gminy i Gminnym Programem Rewitalizacji, mogą być narzędziami wspierającymi wzmocnienie ładu przestrzennego gminy.

2.3. WYNIKI BADAŃ SPOŁECZNYCH

Proces strategiczny, związany z opracowaniem raportu diagnostycznego obszaru gminy Rydzyna, obejmował włączenie społeczności lokalnej (partycypację). Elementem pośredniej partycypacji społecznej były dwa kluczowe badania opinii społecznej – mieszkańców (badanie powszechne) oraz lokalnych liderów (kluczowi interesariusze obszaru).

2.3.1. Wyniki badań mieszkańców

Ankieta cieszyła się średnim zainteresowaniem (łącznie 88 wypełnień), co pokazuje, że mieszkańcy byli umiarkowanie gotowi wypowiadać się w kwestii potrzeb i rozwoju miejsca, w którym mieszkają.

Jako najsilniejsze strony obszaru mieszkańcy wymieniają:

- Atrakcyjność turystyczna: przyrodnicza i kulturowa, zabytki,
- Relacje międzyludzkie: z sąsiadami, przyjaciółmi, znajomymi,
- Lokalny patriotyzm, dziedzictwo i historia,
- Więzy i tradycje rodzinne,
- Estetyka otoczenia i jakość przestrzeni publicznych.

Obszary jakie mieszkańcy najslabiej oceniają to:

- Oferta usług zdrowotnych,
- Oferta handlowa i usług rynkowych dla mieszkańców i firm,
- Wysokość zarobków i płac,
- Dostępność i ceny mieszkań/domów.

Przedsięwzięcia jakie powinny być zrealizowane zasadniczo odpowiadają na najważniejsze problemy zauważane przez mieszkańców, tj.:

- Stworzenie atrakcyjnej infrastruktury publicznej: chodniki, przystanki, ścieżki rowerowe, obiekty sportowe,
- Lepsza i bardziej dostępna opieka zdrowotna (podstawowa i specjalistyczna),
- Lepsze połączenia komunikacyjne z regionem i światem, drogi, itp.,
- Atrakcyjna oferta kulturalna i spędzania czasu wolnego,
- Tworzenie nowych miejsc pracy.

Z badania wynika, że w gminie zapewniony jest dostęp do podstawowych usług – edukacji podstawowej i zakupów podstawowych artykułów. Natomiast mieszkańcy Rydzyny z większości usług korzystają poza obszarem gminy – edukacji w szkołach ponadpodstawowych, specjalistycznych usług zdrowotnych, usług kultury wysokiej, usług kultury rozrywkowej, zakupów artykułów przemysłowych, odzieży, AGD, drobnych usług naprawczych (szewc, krawiec, naprawa AGD, itp.), usług typu beauty (fryzjer, kosmetyczka, solarium, spa, itp.), usług bankowych i finansowych (pożyczki, kredyty, ubezpieczenia), doradztwa specjalistycznego (prawne, księgowe, szkoleniowe, reklamowe, nieruchomości), usług budowlanych, remontowych, transportowych, usług związanych z gastronomią (restauracje, puby, kawiarnie, bary, catering) oraz pracy zawodowej. Poza obszarem gminy często korzystają też z usług podstawowej opieki zdrowotnej, realizacji własnych pasji, uprawiania sportu i rekreacji czy imprez sportowych. W tych obszarach usługi na obszarze gminy nie są zapewnione w odpowiedniej ilości i/lub jakości.

Ankietę wypełniło tyle samo kobiet i mężczyzn, przez co można wysunąć wniosek, że mieszkańcy są równo zaangażowanymi w życie społeczności lokalnej. Ponadto najczęściej wypełnień zauważa się wśród mieszkańców w szczycie swojej aktywności zawodowej 31-45 lat i z wykształceniem wyższym.

2.3.2. Wyniki badań liderów

W badaniu liderów wzięli udział przedstawiciele Zespołu Doradczego, ściśle wyselekcjonowani przedstawiciele różnych środowisk – publicznego, społecznego, gospodarczego i opiniotwórczego (wysokie zróżnicowanie i reprezentatywność), mający najczęściej konstruktywnych i cennych uwag i komentarzy z punktu widzenia rozwoju obszaru.

Jako najsilniejsze strony obszaru liderzy wymieniają:

- Estetyka otoczenia i jakość przestrzeni publicznych,
- Lokalny patriotyzm, dziedzictwo i historia,
- Atrakcyjność turystyczna: przyrodnicza i kulturowa, zabytki,
- Bezpieczeństwo,
- Więzy i tradycje rodzinne.

Obszary jakie liderzy najsłabiej oceniają to:

- Oferta usług zdrowotnych,
- Oferta i infrastruktura kulturalna i rozrywkowa,
- Oferta usług społecznych i opiekuńczych (żłobki, przedszkola, domy opieki),
- Oferta edukacji i kształcenia się,
- Lokalne produkty, wyroby, usługi, z czego gmina jest znana.

Aby poprawić warunki życia i zachęcić zwłaszcza młodych mieszkańców do pozostania bądź powrotu na obszar gminy według liderów, w pierwszej kolejności powinny zostać poczynione następujące działania:

- Lepsza promocja obszaru, budowanie marki, prestiżu, dobrych skojarzeń,
- Tworzenie nowych miejsc pracy,
- Atrakcyjna oferta kulturalna i spędzania czasu wolnego,
- Stworzenie atrakcyjnej infrastruktury publicznej: chodniki, przystanki, ścieżki rowerowe, obiekty sportowe,
- Zwiększenie atrakcyjności (oferty) turystycznej.

Przedsięwzięcia te w pełni odpowiadają największym deficytom obszaru gminy zdefiniowanym przez lokalnych liderów oraz wybranym potencjałom (silnym stronom).

Z badania wynika, że w gminie zapewniony jest dostęp do podstawowych usług – edukacji podstawowej, zakupów podstawowych artykułów, realizacji własnych pasji, uprawiania sportu i rekreacji, imprez sportowych czy usług budowlanych, remontowych, transportowych.

Natomiast mieszkańcy Rydzyny z większości usług korzystają poza obszarem gminy – edukacji w szkołach ponadpodstawowych, specjalistycznych usług zdrowotnych, usług kultury wysokiej, usług kultury rozrywkowej, zakupów artykułów przemysłowych, odzieży, AGD, drobnych usług naprawczych (szewc, krawiec, naprawa AGD, itp.), usług typu beauty (fryzjer, kosmetyczka, solarium, spa, itp.), usług bankowych i finansowych (pożyczki, kredyty, ubezpieczenia), doradztwa specjalistycznego (prawne, księgowe, szkoleniowe, reklamowe, nieruchomości), usług związanych z gastronomią (restauracje, puby, kawiarnie, bary, catering). Poza obszarem gminy często korzystają też z usług podstawowej opieki zdrowotnej czy pracy zawodowej. W tych obszarach usługi na obszarze gminy nie są zapewnione w odpowiedniej ilości i/lub jakości.

2.3.3. Wspólne wnioski

Analizując wnioski z przeprowadzonych badań wśród mieszkańców gminy oraz lokalnych liderów, można wyciągnąć wspólne wnioski i spostrzeżenia.

Wszyscy badani jako **najsilniejsze strony** obszaru wymieniali:

- **Atrakcyjność turystyczna: przyrodnicza i kulturowa, zabytki**
- **Lokalny patriotyzm, dziedzictwo i historia,**
- **Estetyka otoczenia i jakość przestrzeni publicznych,**
- **Więzi i tradycje rodzinne.**

Dla mieszkańców były to jeszcze:

- Relacje międzyludzkie: z sąsiadami, przyjaciółmi, znajomymi.

A dla liderów:

- Bezpieczeństwo.

Wszyscy badani jako **najsłabiej oceniane obszary** wymieniali:

- **Oferta usług zdrowotnych.**

Dla mieszkańców była to jeszcze:

- Oferta handlowa i usług rynkowych dla mieszkańców i firm,
- Wysokość zarobków i płac,
- Dostępność i ceny mieszkań/domów.

A dla liderów:

- Oferta i infrastruktura kulturalna i rozrywkowa,
- Oferta usług społecznych i opiekuńczych (żłobki, przedszkola, domy opieki),
- Oferta edukacji i kształcenia się,
- Lokalne produkty, wyroby, usługi, z czego gmina jest znana.

Najważniejsze **przedsięwzięcia**, jakie powinny być zrealizowane zdaniem wszystkich badanych to:

- **Stworzenie atrakcyjnej infrastruktury publicznej: chodniki, przystanki, ścieżki rowerowe, obiekty sportowe,**
- **Atrakcyjna oferta kulturalna i spędzania czasu wolnego,**
- **Tworzenie nowych miejsc pracy.**

Dla mieszkańców była to jeszcze:

- Lepsza i bardziej dostępna opieka zdrowotna (podstawowa i specjalistyczna),
- Lepsze połączenia komunikacyjne z regionem i światem, drogi, itp.

A dla liderów:

- Lepsza promocja obszaru, budowanie marki, prestiżu, dobrych skojarzeń,
- Zwiększenie atrakcyjności (oferty) turystycznej.

Należy przy tym zwrócić uwagę, że na część wskazywanych działań gmina ma wpływ wyłącznie pośredni, gdyż dotyczą one albo właściwości gospodarczej – przedsiębiorstw (np. tworzenie nowych miejsc pracy), albo właściwości pozostałych samorządów lub władzy centralnej (np. tworzenie zewnętrznych połączeń komunikacyjnych, w tym drogi krajowe czy trasy kolejowe). Natomiast część proponowanych inwestycji, np. stworzenie atrakcyjnej infrastruktury publicznej, poprawa oferty kulturalnej i spędzania czasu wolnego czy promocji obszaru, mogą zostać objęte zainteresowaniem gminy na etapie strategicznym i określania kierunków rozwoju i inwestycji.

2.4. ANALIZA ZDIAGNOZOWANYCH UWARUNKOWAŃ ROZWOJOWYCH

2.4.1. Kluczowe potencjały

Potencjały obszaru gminy to przede wszystkim posiadane zasoby, oferowane produkty i usługi, które przynoszą lub mogą przynieść korzyści bezpośrednie (dochody) lub pośrednie poprzez wytworzenie wartości dodanej dla mieszkańców i interesariuszy obszaru. Potencjały to **możliwości rozwoju, zbudowane na kompetencjach, sprawnościach i posiadanych zasobach**, a także na umiejętnym korzystaniu z zasobów otoczenia, które mają służyć osiągnięciu określonych celów lub kierunków rozwojowych.

Potencjały te mogą zostać wykorzystane do określania kluczowych potrzeb, a co za tym idzie celów i projektów strategicznych, stanowiąc wsparcie i wzmocnienie tych aspektów. Potencjały klasyfikuje się w trzech wymiarach – społecznym, gospodarczym i środowiskowo-przestrzennym.

Potencjały zostały zidentyfikowane w trakcie przeprowadzonej diagnozy w procesie warsztatowym, podczas mapowania i rangowania tych kategorii czynników, według oceny możliwości ich wykorzystania, unikalności oraz wartości dodanej i potencjału rozwoju.

Rysunek 17: Warsztaty diagnostyczne w Rydzynie – kluczowe potencjały

Źródło: materiał własny

W zakresie **kluczowych potencjałów z poziomu całego obszaru** zidentyfikowano i sklasyfikowano je według poniższego zestawienia.

Tabela 29: Kluczowe potencjały Gminy Rydzyna

Potencjały GMINA RYDZYNA
SPOŁECZNE
Baza oświatowa
Dziedzictwo kulturowe
Świetlice wiejskie
Rydzyński Ośrodek Kultury
Integracja mieszkańców
Aktywność KGW, seniorów, sołectw
Kluby sportowe
Zalew Rydzyna
Sekcje artystyczne
GOSPODARCZE
Strefa przemysłowa
Inwestycje w sieci kanalizacyjne i drogowe

Kontakty międzynarodowe
Rolnictwo (produkcja roślinna i zwierzęca)
Duża ilość podmiotów gospodarczych
Lokalizacja gminy
Wysoka aktywność gospodarcza społeczeństwa
Fundusze unijne
Aktywny samorząd
ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNE
Zamek Rydzyna oraz park
Ścieżki rowerowe
Place zabaw
Infrastruktura drogowa i kolejowa
Boiska sportowe, orliki
Hale sportowe
Oczyszczalnia ścieków, podstawowa sieć kanalizacyjna (do rozbudowy)
Położenie geograficzne (lokalizacja gminy)
Zbiornik retencyjny
Tereny zielone

Źródło: Opracowanie własne

Dzięki temu procesowi, przeprowadzonemu z udziałem szerszej grupy interesariuszy w formie warsztatowej, w efekcie udało się wyselekcjonować i ocenić potencjał lokalnych zasobów, które mogą być wykorzystane dla generowania łańcuchów produktów, oraz zidentyfikować kluczowe produkty, o największym **potencjale rozwoju i generujących największe korzyści dla lokalnej społeczności**.

Podsumowanie zidentyfikowanych potencjałów

Analiza kluczowych potencjałów Gminy Rydzyna pozwala na wskazanie zasobów i możliwości, które mogą wspierać rozwój społeczny, gospodarczy oraz środowiskowo-przestrzenny gminy. Identyfikacja potencjałów opierała się na danych diagnostycznych, wynikach warsztatów z interesariuszami oraz analizie dostępnych zasobów. Każdy z trzech wymiarów rozwoju – społeczny, gospodarczy i środowiskowo-przestrzenny – charakteryzuje się określonymi atutami, które mogą zostać wykorzystane do osiągnięcia strategicznych celów rozwojowych.

W wymiarze społecznym gmina dysponuje znaczącymi zasobami w obszarze edukacji i kultury. Rozwinięta baza oświatowa, obejmująca szkoły podstawowe, stanowi solidny fundament dla rozwoju kapitału ludzkiego. Bogate dziedzictwo kulturowe przyczynia się do kształtowania tożsamości lokalnej i wzmacniania więzi społecznych. Istotną rolę w integracji mieszkańców odgrywają świetlice wiejskie oraz Rydzyski Ośrodek Kultury, które pełnią funkcje centrów aktywności lokalnej. Aktywność organizacji społecznych, takich jak koła gospodyń wiejskich (KGW), kluby

seniora i sołectwa, jest znaczącym atutem w budowaniu społecznej spójności i kapitału społecznego. Sport i rekreacja są wspierane przez kluby sportowe, sekcje artystyczne oraz Zalew Rydzynski, który jest miejscem wypoczynku i organizacji wydarzeń społecznych.

W aspekcie gospodarczym Gmina Rydzyna wykazuje duży potencjał dzięki dobrze rozwiniętej strefie przemysłowej, która przyciąga przedsiębiorców i inwestorów. Rozbudowa sieci kanalizacyjnych i drogowych sprzyja tworzeniu korzystnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej. Strategiczne położenie gminy oraz jej bliskość do ważnych szlaków komunikacyjnych stanowią dodatkowy atut, wzmacniając konkurencyjność na tle innych regionów. Wysoka aktywność gospodarcza mieszkańców, wspierana przez samorząd i fundusze unijne, przyczynia się do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Rolnictwo, zarówno produkcja roślinna, jak i zwierzęca, odgrywa ważną rolę w strukturze gospodarczej gminy, oferując możliwości rozwoju w zakresie produktów lokalnych i regionalnych. Międzynarodowe kontakty gospodarcze umożliwiają wymianę doświadczeń oraz dostęp do nowych rynków, co może przyczynić się do wzrostu gospodarczego i innowacyjności.

W wymiarze środowiskowo-przestrzennym gmina posiada zasoby, które wspierają rozwój infrastruktury oraz ochronę środowiska. Rozbudowana sieć ścieżek rowerowych, place zabaw oraz boiska sportowe i orliki stanowią ważne elementy przestrzeni publicznej, promując aktywność fizyczną i zdrowy styl życia. Hale sportowe i zbiornik retencyjny w Rydzynie dodatkowo wzmacniają potencjał rekreacyjny gminy. Gmina bogata jest w zasoby dziedzictwa kulturowego, na czele z Zamkiem Rydzynskim i otaczającym go parkiem. Dobrze rozwinięta infrastruktura drogowa i kolejowa poprawia dostępność komunikacyjną i ułatwia codzienne funkcjonowanie mieszkańców. Inwestycje w oczyszczalnię ścieków i sieć kanalizacyjną wpływają na poprawę jakości środowiska naturalnego. Tereny zielone, rozległe obszary przyrodnicze oraz atrakcyjne położenie geograficzne gminy tworzą podstawy do zrównoważonego rozwoju oraz stanowią potencjał do działań związanych z ochroną środowiska i turystyką ekologiczną.

Podsumowując, zidentyfikowane potencjały Gminy Rydzyna w trzech kluczowych wymiarach stanowią solidną podstawę do dalszego rozwoju. Ich efektywne wykorzystanie pozwoli na wzmacnianie istniejących zasobów oraz tworzenie nowych wartości dla mieszkańców i lokalnych interesariuszy. Integracja działań społecznych, gospodarczych i środowiskowych może przyczynić się do realizacji długoterminowej strategii rozwoju, odpowiadając na potrzeby społeczności oraz wyzwania związane z dynamicznym rozwojem gminy.

2.4.2. Kluczowe problemy

Problemy – bariery rozwojowe – to zjawiska lub czynniki (wewnętrzne i zewnętrzne), które **uniemożliwiają lub utrudniają realizację kierunków lub celów**

rozwojowych. Składają się na nie niekorzystne zjawiska, niewykorzystane potencjały, istniejąca sytuacja negatywna, niekorzystne warunki (zamiast pożądaných), itd. w trakcie procesu diagnostycznego, metodą warsztatową, wyodrębniono problemy kluczowe, które wynikają z innych problemów pośrednich / przyczyn, i które mogą generować wiele odczuwalnych skutków / trudności, wspólnych dla całego środowiska społeczno-gospodarczego. Deficyty te budowane są w układzie tzw. **drzewa problemów**, czyli matrycy logicznej, uporządkowanej w układzie:

- **przyczyna → problem → skutek**

W ramach budowania matrycy logicznej, poza określeniem samych problemów zasadniczych, diagnozowano również, co powoduje dany problem oraz jakie negatywne efekty przynosi. Identyfikując podstawowe bariery rozwojowe i problemy dotyczące całego obszaru dokonano ich grupowania na obszary tematyczne, w wymiarach gospodarczym, społecznym i środowiskowo-przestrzennym. Dokonano także analizy **związków przyczynowo-skutkowych** i wskazania problemu kluczowego, generującego najwięcej problemów, którego skutki są najszerze i najbardziej odczuwalne dla interesariuszy.

Wypracowane drzewo problemów, wraz z ich przyczynami i skutkami prezentują poniższe matryce logiczne – wyodrębnione dla kluczowych wymiarów: społecznego, gospodarczego i środowiskowo-przestrzennego.

Drzewo problemów w **wymiarze społecznym** jak poniżej:

Tabela 30: Matryca logiczna – drzewo problemów – wymiar społeczny

WYMIAR SPOŁECZNY		
PRZYCZYNA	PROBLEM	SKUTEK
Migracja młodych ludzi do większych miast w poszukiwaniu lepszych warunków pracy i życia Niski wskaźnik dzietności i spadek liczby urodzeń Deficyt działań wspierających młode rodziny i zachęcających do osiedlania się w gminie	1. Niekorzystne zmiany struktury wieku mieszkańców proporcjonalny spadek liczby osób w wieku produkcyjnym oraz wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, generujący potrzebę dostosowania usług społecznych i infrastruktury do zmian.	Zwiększone obciążenie systemu opieki zdrowotnej i społecznej Niedobór siły roboczej, co osłabia lokalny rynek pracy Konieczność dostosowania infrastruktury i usług do potrzeb osób starszych
Brak publicznych żłobków i niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolach Niskie inwestycje w rozwój infrastruktury opieki nad dziećmi Ograniczone wsparcie dla inicjatyw prywatnych w tym obszarze	2. Niewystarczająca oferta usług opieki nad dziećmi niewystarczająca dostępność publicznych żłobków utrudniająca powrót młodych rodziców na rynek pracy i hamująca osiedlanie się młodych rodzin.	Utrudniony powrót rodziców, zwłaszcza matek, na rynek pracy Ograniczone zainteresowanie młodych rodzin osiedlaniem się w gminie Zwiększona presja na prywatne formy opieki nad dziećmi
Deficyt atrakcyjnych i różnorodnych wydarzeń dostosowanych do potrzeb mieszkańców Niewystarczające środki na rozwój i promocję kultury Bliskość większych ośrodków miejskich oferujących bogatszą ofertę kulturalną	3. Niewystarczająca oferta kulturalna spadek liczby uczestników wydarzeń kulturalnych wskazujący na konieczność poprawy jakości, konkurencyjności i różnorodności dostępnej oferty.	Spadek uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym Oslabienie integracji społecznej i tożsamości lokalnej Ograniczenie potencjału rozwoju sektora turystyczno-kulturalnego

Źródło: Opracowanie własne

Drzewo problemów w **wymiarze gospodarczym** jak poniżej:

Tabela 31: Matryca logiczna – drzewo problemów – wymiar gospodarczy

WYMIAR GOSPODARCZY		
PRZYCZYNA	PROBLEM	SKUTEK
Dominacja mikroprzedsiębiorstw oferujących niskie wynagrodzenia Ograniczona obecność dużych i średnich przedsiębiorstw Niskie zróżnicowanie sektorów gospodarczych zapewniających stabilne zatrudnienie	1. Niewystarczająca jakość ofert pracy niższe przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie leszczyńskim niż średnia wojewódzka, co może wpływać na odpływ wykwalifikowanej siły roboczej.	Odpływ młodych, wykwalifikowanych mieszkańców do innych regionów Ograniczenie lokalnego potencjału gospodarczego i innowacyjności Niska atrakcyjność gminy jako miejsca do życia i pracy
Brak kompleksowego planowania przestrzennego ukierunkowanego na rozwój przedsiębiorczości Ograniczone inwestycje w uzbrojenie terenów pod inwestycje Skomplikowane procedury administracyjne dotyczące pozyskania gruntów	2. Niewystarczająca dostępność terenów inwestycyjnych konieczność zaplanowania i przygotowania nowych terenów i obszarów pod inwestycję, poprawiających dostępność przestrzeni gospodarczej.	Ograniczone zainteresowanie inwestorów lokowaniem działalności w gminie Wolniejszy rozwój lokalnej gospodarki i rynku pracy Mniejsza konkurencyjność gminy na tle innych regionów
Niska aktywność lokalnych instytucji w zakresie wspierania przedsiębiorczości Brak koordynacji działań pomiędzy różnymi sektorami gospodarki Niski poziom zaangażowania sektora gospodarczego w działania publiczne	3. Niewystarczający poziom współpracy międzysektorowej niewystarczający poziom wsparcia sektora gospodarczego, zarówno bezpośredniego, jak i pośredniego poprzez realizowane usługi i współpracę międzysektorową.	Ograniczenie potencjału rozwoju innowacyjnych projektów Słaba integracja lokalnych przedsiębiorców i instytucji publicznych Niewykorzystanie pełnego potencjału gospodarczego regionu

Źródło: Opracowanie własne

Drzewo problemów w **wymiarze środowiskowo-przestrzennym** jak poniżej:

Tabela 32: Matryca logiczna – drzewo problemów – wymiar środowiskowo-przestrzenny

WYMIAR ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNY		
PRZYCZYNA	PROBLEM	SKUTEK
Deficyt inwestycji w rozwój sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich Niewystarczające środki na modernizację istniejącej infrastruktury Trudności w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych na projekty wodno-kanalizacyjne	1. Niedostateczny rozwój infrastruktury kanalizacyjnej niewystarczająca dostępność sieci kanalizacyjnej dla mieszkańców, co jest znacznie poniżej średniej regionalnej.	Zanieczyszczenie środowiska gruntowego i wodnego Niska jakość życia na obszarach pozbawionych kanalizacji Spowolnienie rozwoju budownictwa mieszkaniowego
Brak spójnej strategii rozwoju transportu publicznego Niska liczba połączeń i ograniczona częstotliwość kursów Niekorzystna struktura przestrzenna utrudniająca rozwój komunikacji	2. Niewystarczająca oferta komunikacji publicznej deficyty w zakresie infrastruktury transportu zbiorowego oraz ograniczona liczba połączeń ograniczająca mobilność mieszkańców, zwłaszcza na obszarach wiejskich.	Ograniczona mobilność mieszkańców, zwłaszcza osób starszych i młodzieży Wzrost uzależnienia od transportu prywatnego Wykluczenie komunikacyjne niektórych obszarów gminy
Wzrost liczby mieszkańców i zapotrzebowanie na nowe tereny pod zabudowę Brak zrównoważonego planowania przestrzennego Niedostateczna ochrona obszarów zielonych	3. Presja urbanizacyjna dynamiczny wzrost liczby mieszkańców i inwestycji zwiększa ryzyko degradacji środowiska naturalnego i wymaga zrównoważonego planowania przestrzennego.	Degradacja środowiska i utrata terenów zielonych Konflikty przestrzenne i problemy infrastrukturalne Spadek jakości życia mieszkańców w wyniku przekształceń krajobrazu

Źródło: Opracowanie własne

Podsumowanie drzewa problemów

Dzięki temu procesowi możliwa była identyfikacja i selekcja zasadniczych problemów dotyczących obszaru gminy, mapowanie powiązań logicznych problemów z ich przyczynami i skutkami. Konsekwencją tej logicznej, uporządkowanej matrycy jest możliwość generowania kierunkowych obszarów interwencji, określenia celów strategicznych oraz konkretnych działań do podejmowania, mających niwelować wskazane deficyty przy wykorzystaniu posiadanych zasobów i produktów.

Należy jednak przy tym zwrócić uwagę, że z uwagi na wysoki poziom rozwoju gminy Rydzyna siła oddziaływania problemów w gminie jest zasadniczo dużo niższa niż na obszarach mniej rozwiniętych.

W wymiarze społecznym kluczowe problemy wynikają z niekorzystnych trendów demograficznych oraz ograniczeń w dostępie do usług publicznych. Jednym z głównych wyzwań jest niekorzystna zmiana struktury wieku mieszkańców, spowodowana migracją młodych ludzi do większych ośrodków miejskich i niskim wskaźnikiem dzietności. Skutkuje to wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co zwiększa obciążenie lokalnego systemu opieki zdrowotnej i społecznej oraz wymusza dostosowanie infrastruktury do potrzeb seniorów. Kolejnym problemem jest niewystarczająca oferta usług opieki nad dziećmi, wynikająca z braku publicznych żłobków oraz niskich inwestycji w infrastrukturę opiekuńczą. To zjawisko utrudnia powrót młodych rodziców na rynek pracy i zmniejsza atrakcyjność gminy jako miejsca do osiedlania się młodych rodzin. Ponadto, ograniczona oferta kulturalna, spowodowana brakiem różnorodnych i atrakcyjnych wydarzeń, osłabia integrację społeczną i zmniejsza uczestnictwo mieszkańców w życiu kulturalnym. Problemy te łącznie wpływają na jakość życia mieszkańców i ograniczają potencjał rozwojowy gminy.

W wymiarze gospodarczym główne bariery rozwojowe dotyczą jakości rynku pracy oraz infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość. Dominacja mikroprzedsiębiorstw oferujących niskie wynagrodzenia oraz ograniczona obecność większych podmiotów gospodarczych prowadzą do niewystarczającej jakości ofert pracy. Skutkiem tego jest odpływ wykwalifikowanych pracowników do innych regionów oraz ograniczenie potencjału innowacyjnego gminy. Kolejnym problemem jest niewystarczająca dostępność terenów inwestycyjnych, spowodowana brakiem kompleksowego planowania przestrzennego oraz skomplikowanymi procedurami administracyjnymi. To zjawisko zniechęca inwestorów i spowalnia rozwój lokalnej gospodarki. Dodatkowo, niski poziom współpracy międzysektorowej, wynikający z braku koordynacji działań pomiędzy sektorem publicznym a prywatnym, ogranicza możliwości realizacji innowacyjnych projektów i integracji lokalnych przedsiębiorców. Problemy te wpływają na konkurencyjność gminy i jej zdolność do przyciągania nowych inwestycji.

W wymiarze środowiskowo-przestrzennym kluczowe wyzwania koncentrują się wokół infrastruktury technicznej oraz zarządzania przestrzenią. Niedostateczny rozwój sieci kanalizacyjnej, szczególnie na terenach wiejskich, wynika z deficytu inwestycji i trudności w pozyskiwaniu funduszy. Skutkuje to zanieczyszczeniem środowiska gruntowego i wodnego oraz obniżeniem jakości życia mieszkańców. Kolejnym istotnym problemem jest niewystarczająca oferta komunikacji publicznej, spowodowana brakiem spójnej strategii rozwoju transportu zbiorowego oraz ograniczoną liczbą połączeń. To zjawisko prowadzi do wykluczenia komunikacyjnego niektórych obszarów, szczególnie wiejskich, oraz zwiększa uzależnienie od transportu prywatnego. Presja urbanizacyjna, związana z dynamicznym wzrostem liczby mieszkańców i inwestycji, stanowi kolejne wyzwanie. Brak zrównoważonego planowania przestrzennego i niewystarczająca ochrona terenów zielonych prowadzą do degradacji środowiska naturalnego oraz konfliktów przestrzennych. Problemy te wymagają skutecznych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju i ochrony zasobów naturalnych.

Podsumowując, zidentyfikowane problemy w Gminie Rydzyna tworzą złożoną strukturę barier rozwojowych, które mają wzajemnie powiązane przyczyny i skutki. Rozwiązanie tych problemów wymaga skoordynowanej interwencji w każdym z trzech obszarów, z uwzględnieniem specyficznych potrzeb i uwarunkowań lokalnych. Opracowanie skutecznych strategii w zakresie infrastruktury społecznej, gospodarczej i środowiskowej będzie kluczowe dla dalszego, zrównoważonego rozwoju gminy.

2.4.3. Czynniki warunkujące rozwój (analiza SWOT)

Jedną z podstawowych technik analizy strategicznej, podsumowującej charakterystykę danego obszaru za pomocą różnych czynników jest analiza SWOT. Jest to badanie silnych i słabych stron obszaru (czynniki wewnętrzne) oraz szans i zagrożeń pojawiających się przed nim (czynniki zewnętrzne). Wykonując podstawową analizę SWOT otrzymujemy zestawienie czterech kategorii:

- listę silnych i słabych stron obszaru
- listę szans i zagrożeń, jakie istnieją lub mogą pojawić się w otoczeniu

Listy te są ograniczone i syntetyczne, zawierają zazwyczaj po kilka najważniejszych i dobrze zdefiniowanych silnych stron i słabości oraz szans i zagrożeń. Umożliwia to koncentrację na tym, co dla jednostki ma najważniejsze znaczenie (i rezygnację z czynników mniej istotnych). Takie świadome i ograniczone pole widzenia ma charakter decyzji strategicznych. Wykonując szczegółową analizę dla gminy dokonano dodatkowego podziału czynników wewnętrznych i zewnętrznych na trzy podstawowe wymiary:

- społeczny
- gospodarczy

- środowiskowo-przestrzenny

Podział analizy na obszary pozwala na szczegółowe przebadanie najważniejszych czynników mających wpływ na rozwój badanego obszaru.

Tabela 33: Zestawienie mocnych i słabych stron Gminy Rydzyna

WYMIAR	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
SPOŁECZNY	Dynamiczny wzrost liczby mieszkańców dzięki dodatniemu saldu migracji.	Starzenie się społeczeństwa oraz spadek liczby osób w wieku produkcyjnym.
	Stabilny dostęp do usług zdrowotnych i społecznych na wysokim poziomie.	Niedostateczna oferta usług opieki nad dziećmi, ograniczająca aktywność zawodową rodziców.
	Wysoki poziom bezpieczeństwa, sprzyjający atrakcyjności osiedleńczej.	Niewystarczająca różnorodność i atrakcyjność oferty kulturalnej.
GOSPODARCZY	Dynamiczny wzrost liczby nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw.	Niższa jakość ofert pracy, w tym niższe wynagrodzenia w porównaniu do regionu.
	Niska stopa bezrobocia wskazująca na dobrą kondycję rynku pracy.	Niewystarczająca liczba większych podmiotów gospodarczych, co ogranicza inwestycje i innowacje.
	Stabilne dochody z podatków PIT i CIT, wspierające rozwój gminy.	Niedostateczna dostępność terenów inwestycyjnych dla nowych projektów.
ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNY	Czytelna struktura przestrzenna i bogate dziedzictwo naturalne i kulturowe	Niedostateczny rozwój sieci kanalizacyjnej na obszarach wiejskich.
	Stabilny rozwój infrastruktury technicznej, w tym wodociągowej.	Ograniczona oferta transportu publicznego, szczególnie na terenach peryferyjnych.
	Możliwości rozbudowy przestrzeni mieszkaniowej dla nowych mieszkańców.	Niewystarczające narzędzia prowadzenia polityki przestrzennej

Źródło: Opracowanie własne

Przeprowadzone analizy wykazały kilka kluczowych obszarów **szans** i **zagrożeń** (czynniki zewnętrzne) obszaru według poniższego podsumowania:

Tabela 34: Zestawienie szans i zagrożeń Gminy Rydzyna

WYMIAR	SZANSE	ZAGROŻENIA
SPOŁECZNY	Możliwość rozwijania infrastruktury wspierającej młode rodziny, w tym żłobków i przedszkoli.	Odpływ młodych, wykwalifikowanych mieszkańców do większych miast.
	Integracja społeczna dzięki rozwijaniu lokalnych inicjatyw kulturalnych i sportowych.	Rosnące potrzeby seniorów mogące obciążać lokalny system opieki społecznej.
	Wykorzystanie dodatniego trendu migracyjnego do wzmacniania kapitału społecznego.	Niewystarczające środki na rozwój kultury i integracji społecznej.
GOSPODARCZY	Możliwość przyciągania inwestorów poprzez przygotowanie terenów inwestycyjnych.	Konkurencja z większymi ośrodkami miejskimi w przyciąganiu inwestorów.
	Wsparcie przedsiębiorczości lokalnej poprzez doradztwo i ułatwienia administracyjne.	Ryzyko stagnacji wynikające z braku dywersyfikacji gospodarki.
	Rozwój sektora rolniczego jako istotnej gałęzi gospodarki.	Możliwość odpływu pracowników do regionów oferujących wyższe wynagrodzenia.
ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNY	Możliwość zrównoważonego planowania przestrzennego z ochroną terenów zielonych.	Degradacja środowiska naturalnego i rolniczego wynikająca z rozwoju urbanistycznego.
	Rozwój transportu publicznego i rowerowego jako narzędzie mobilności mieszkańców.	Zmiany klimatyczne oraz susze
	Wzrost inwestycji w infrastrukturę środowiskową, w tym kanalizację.	Brak środków na rozwój kompleksowej infrastruktury technicznej.

Źródło: Opracowanie własne

Podsumowanie analizy SWOT

Przedstawiona powyżej analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń jest syntezą poszczególnych obszarów życia społeczno-gospodarczo-środowiskowego gminy. Analiza SWOT gminy wskazuje kluczowe mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia rozwoju tego obszaru w wymiarach społecznym, gospodarczym oraz środowiskowo-przestrzennym.

W wymiarze społecznym mocnymi stronami gminy są przede wszystkim dynamiczny wzrost liczby mieszkańców oraz stabilny dostęp do usług zdrowotnych i społecznych na wysokim poziomie. Wysoki poziom bezpieczeństwa dodatkowo wpływa na atrakcyjność gminy jako miejsca do zamieszkania, co sprzyja dalszemu napływowi nowych mieszkańców. Z drugiej strony, jednym z głównych wyzwań jest starzenie się społeczeństwa oraz spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, co rodzi potrzebę dostosowania infrastruktury i usług do potrzeb seniorów. Ograniczona oferta opieki nad dziećmi utrudnia aktywność zawodową rodziców i może zniechęcać młode

rodziny do osiedlania się w gminie. Dodatkowo, niewystarczająca różnorodność oferty kulturalnej osłabia integrację społeczną i ogranicza uczestnictwo mieszkańców w życiu kulturalnym. W kontekście zewnętrznych czynników społecznych, istnieje potencjał rozwoju infrastruktury wspierającej młode rodziny oraz integracji społecznej poprzez lokalne inicjatywy kulturalne i sportowe. Pomimo wzrostu liczby osób w wieku przedprodukcyjnym istnieją jednak zagrożenia związane z odpływem młodych, wykwalifikowanych mieszkańców do większych miast oraz rosnącymi potrzebami seniorów, które mogą obciążać system opieki społecznej.

W wymiarze gospodarczym Gmina Rydzyna wyróżnia się dynamicznym wzrostem liczby nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw oraz niską stopą bezrobocia, co świadczy o dobrej kondycji lokalnego rynku pracy. Stabilne dochody z podatków PIT i CIT wspierają rozwój gminy i umożliwiają realizację inwestycji. Jednak gospodarka lokalna boryka się z problemami wynikającymi z dominacji mikroprzedsiębiorstw, które często oferują niskie wynagrodzenia, a także z braku większych podmiotów gospodarczych, co ogranicza możliwości inwestycyjne i innowacyjne. Dodatkowo, niewystarczająca dostępność terenów inwestycyjnych stanowi barierę dla przyciągania nowych inwestorów. Szanse gospodarcze gminy wynikają z możliwości przygotowania terenów pod inwestycje oraz wspierania lokalnej przedsiębiorczości poprzez doradztwo i ułatwienia administracyjne. Istnieje także potencjał rozwoju sektora rolniczego, który może stać się istotną gałęzią gospodarki również w zakresie rozwoju turystycznego czy rekreacyjnego. Zagrożeniem pozostaje jednak konkurencja ze strony większych ośrodków miejskich, co może utrudniać pozyskanie inwestorów. Ryzykiem jest także stagnacja wynikająca z braku dywersyfikacji gospodarki oraz odpływ pracowników do regionów oferujących lepsze warunki zatrudnienia.

W wymiarze środowiskowo-przestrzennym mocnymi stronami gminy są zasoby dziedzictwa kulturowego i środowiska naturalnego, wzmocnione przez czytelną strukturę przestrzenną gminy. Stabilny rozwój infrastruktury technicznej, w tym wodociągowej, jest konieczny do zapewnienia podstawowych potrzeb mieszkańców, a możliwości rozbudowy przestrzeni mieszkaniowej stwarzają perspektywy dla dalszego wzrostu liczby mieszkańców. Problemem pozostaje jednak niedostateczny rozwój sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich, co wpływa na jakość środowiska oraz warunki życia mieszkańców. Ograniczona oferta transportu publicznego, szczególnie na obszarach peryferyjnych, prowadzi do wykluczenia komunikacyjnego i zwiększa zależność od transportu prywatnego. Brak systemowej polityki planowania przestrzennego stanowi wyzwanie dla zrównoważonego planowania przestrzennego i ochrony terenów zielonych. Wśród szans środowiskowych wyróżnia się możliwość zrównoważonego planowania przestrzennego oraz rozwój transportu publicznego i rowerowego, który mógłby poprawić mobilność mieszkańców. Potencjał rozwoju infrastruktury środowiskowej, w tym kanalizacji, także stwarza perspektywy dla poprawy jakości życia. Zagrożeniami pozostają degradacja środowiska naturalnego i

rolniczego w wyniku niekontrolowanego rozwoju urbanistycznego oraz zmiany klimatyczne, które mogą pogłębiać problemy infrastrukturalne i obniżać jakość życia i zdrowia mieszkańców.

Podsumowując, analiza SWOT Gminy Rydzyna identyfikuje kluczowe czynniki wpływające na rozwój społeczny, gospodarczy i środowiskowy tego obszaru. Zrozumienie tych czynników umożliwi skoncentrowanie działań na wykorzystaniu istniejących mocnych stron i szans oraz minimalizowaniu słabych stron i zagrożeń, co jest niezbędne do opracowania skutecznej strategii rozwoju gminy.

2.4.4. Kluczowe potrzeby rozwojowe

Kluczowe (strategiczne) potrzeby rozwojowe to sposób (działanie, kierunek, coś co trzeba zrobić) wpływu kluczowych czynników rozwoju na pozytywną zmianę innych czynników SWOT, tzn. to w jaki sposób osłabiają one zagrożenia i/lub wykorzystają szanse i/lub wzmocnią silne strony i/lub ograniczą słabe strony.

Przeprowadzone badania i analizy oraz warsztaty problemowe potwierdziły, że brak odpowiednich kierunków rozwoju oraz wykorzystania dostępnych potencjałów, ma znaczny wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą obszaru.

Rysunek 18: Warsztaty diagnostyczne w Rydzynie – kluczowe potrzeby

Źródło: materiał własny

Podsumowując całościowo proces diagnostyczny wypracowano kilka **zasadniczych potrzeb kierunkowych Gminy Rydzyna** – z punktu widzenia społecznego, gospodarczego i środowiskowo-przestrzennego, które na tym etapie przenikają się

i nie są ściśle przypisane do wymiaru – wpływają na większy aspekt życia społeczno-gospodarczego.

Tabela 35: Matryca kluczowych potrzeb Gminy Rydzyna

MATRYCA POTRZEB	
1	Rozbudowa infrastruktury społecznej i opiekuńczej • Budowa żłobków i przedszkoli publicznych • Utworzenie domów pomocy społecznej dla seniorów
2	Zwiększenie dostępności mieszkań komunalnych i socjalnych • Rozwój zasobów mieszkaniowych dostosowanych do różnych grup społecznych • Wsparcie programów mieszkaniowych dla młodych rodzin i seniorów
3	Wzmacnianie oferty kulturalnej i turystycznej • Organizacja atrakcyjnych wydarzeń kulturalnych i rekreacyjnych • Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej dostępnej dla mieszkańców
4	Wzmocnienie potencjału edukacyjnego i rozwojowego • Rozszerzenie oferty edukacyjnej dla wszystkich grup wiekowych • Wsparcie programów integracyjnych i edukacyjnych dla młodzieży oraz seniorów
5	Stworzenie gotowych terenów inwestycyjnych • Uzbrojenie terenów pod nowe inwestycje • Wsparcie przedsiębiorczości i innowacji w gminie
6	Rozwój sektora rolniczego • Wsparcie rozwoju rolnictwa w kontekście nowych wyzwań • Rolnictwo jako element rozwoju turystyki i rekreacji
7	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej • Rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej, szczególnie na obszarach wiejskich • Poprawa jakości dróg lokalnych i infrastruktury energetycznej
8	Poprawa jakości transportu publicznego i mobilności • Rozwój sieci komunikacji zbiorowej i poprawa częstotliwości kursów • Budowa i modernizacja infrastruktury pieszej i rowerowej
9	Odnowa przestrzeni publicznych i ochrona zabytków • Odnowa i promocja dziedzictwa kulturowego • Rozwój turystyki poprzez inwestycje w obiekty historyczne
10	Ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego • Projekty poprawy jakości powietrza i gospodarki odpadami • Ochrona terenów zielonych i zrównoważone planowanie przestrzenne
11	Usprawnienie usług administracyjnych i samorządowych • Podniesienie jakości obsługi mieszkańców w urzędach

	• Wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań cyfrowych dla mieszkańców i przedsiębiorców

Źródło: Opracowanie własne

Podsumowanie analizy potrzeb

Analiza kluczowych potrzeb rozwojowych Gminy Rydzyna wyłoniła kilka zasadniczych kierunków działań, które mają na celu wzmocnienie potencjałów lokalnych oraz zminimalizowanie istniejących barier. Każda z tych potrzeb odnosi się do konkretnych wyzwań i szans, uwzględniając zarówno aspekty społeczne, gospodarcze, jak i środowiskowo-przestrzenne.

Jednym z priorytetów jest rozbudowa infrastruktury społecznej i opiekuńczej. Planowane działania obejmują budowę żłobków i przedszkoli publicznych, co umożliwi młodym rodzicom powrót na rynek pracy oraz przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności gminy jako miejsca do osiedlania się. Równocześnie utworzenie domów pomocy społecznej dla seniorów ma na celu zaspokojenie rosnących potrzeb wynikających ze starzenia się społeczeństwa. Oba te działania wspierają integrację społeczną i poprawiają jakość życia mieszkańców.

Zwiększenie dostępności mieszkań komunalnych i socjalnych stanowi kluczowy element polityki społecznej gminy. Planowane jest rozwijanie zasobów mieszkaniowych, dostosowanych do różnych grup społecznych, w tym młodych rodzin i seniorów. Poprawa dostępności mieszkań komunalnych może zredukować problemy związane z migracją oraz wspierać osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej. Programy mieszkaniowe w połączeniu z innymi działaniami społecznymi mogą wpłynąć na stabilizację sytuacji demograficznej i społecznej.

Wzmocnienie oferty kulturalnej i turystycznej jest kolejną kluczową potrzebą, której realizacja ma na celu integrację społeczności oraz ożywienie lokalnej gospodarki. Organizacja atrakcyjnych wydarzeń kulturalnych i rekreacyjnych oraz rozwój infrastruktury sportowej mogą przyczynić się do zwiększenia aktywności mieszkańców i poprawy jakości życia. Promowanie dziedzictwa kulturowego oraz rozwój turystyki mogą również stanowić impuls dla rozwoju gospodarczego, tworząc nowe miejsca pracy i wspierając lokalną przedsiębiorczość.

W obszarze edukacji i rozwoju społecznego kluczowe znaczenie ma rozszerzenie oferty edukacyjnej dla wszystkich grup wiekowych oraz wsparcie programów integracyjnych. Działania te mają na celu podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców, co może przyczynić się do poprawy konkurencyjności na rynku pracy. Programy edukacyjne i integracyjne skierowane do młodzieży oraz seniorów wspierają także aktywność społeczną i międzypokoleniową integrację.

Stworzenie gotowych terenów inwestycyjnych jest kluczowym elementem strategii rozwoju gospodarczego. Uzbrojenie terenów pod nowe inwestycje oraz wsparcie przedsiębiorczości i innowacji mogą przyciągnąć inwestorów i stworzyć nowe miejsca pracy. Rozwój infrastruktury inwestycyjnej sprzyja dywersyfikacji gospodarki lokalnej i wzmacnia jej odporność na zewnętrzne zagrożenia.

Rozwój sektora rolniczego jako ważnego aspektu gospodarki, wspierający rolnictwo w kontekście nowych wyzwań i łączący je z rozwojem turystyki oraz rekreacji, przyczyni się do zrównoważonego rozwoju gminy, zwiększenia atrakcyjności turystycznej oraz poprawy jakości życia mieszkańców.

Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej, zwłaszcza sieci wodno-kanalizacyjnej, jest potrzebna dla poprawy jakości życia mieszkańców, szczególnie na obszarach wiejskich. Poprawa jakości dróg lokalnych oraz infrastruktury energetycznej zwiększa atrakcyjność inwestycyjną i ułatwia codzienne funkcjonowanie mieszkańców.

W zakresie transportu i mobilności potrzebny jest rozwój sieci komunikacji zbiorowej oraz poprawa częstotliwości kursów. Modernizacja infrastruktury pieszej i rowerowej przyczyni się do poprawy dostępności i mobilności, zwłaszcza na terenach peryferyjnych. Zrównoważony transport może również ograniczyć zanieczyszczenie środowiska i poprawić jakość powietrza.

Rewitalizacja przestrzeni publicznych i zabytków stanowi ważny element działań związanych z rozwojem turystyki i ochroną dziedzictwa kulturowego. Odnowa zabytków oraz inwestycje w obiekty historyczne mogą przyciągnąć turystów i wspierać lokalną gospodarkę. Wzmacnianie atrakcyjności przestrzeni publicznych sprzyja także integracji społecznej i podnosi jakość życia mieszkańców.

Ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego to kluczowy element zrównoważonego rozwoju gminy. Inwestycje dotyczące poprawy jakości powietrza i gospodarki odpadami oraz ochrona terenów zielonych mają na celu minimalizację negatywnego wpływu urbanizacji na środowisko. Zrównoważone planowanie przestrzenne sprzyja harmonijnemu rozwojowi gminy, przy jednoczesnym zachowaniu jej walorów przyrodniczych.

Usprawnienie usług administracyjnych i samorządowych jest niezbędne dla poprawy efektywności zarządzania gminą. Podniesienie jakości obsługi mieszkańców oraz wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań cyfrowych usprawni kontakt z urzędami i zwiększy dostępność usług publicznych dla mieszkańców oraz przedsiębiorców.

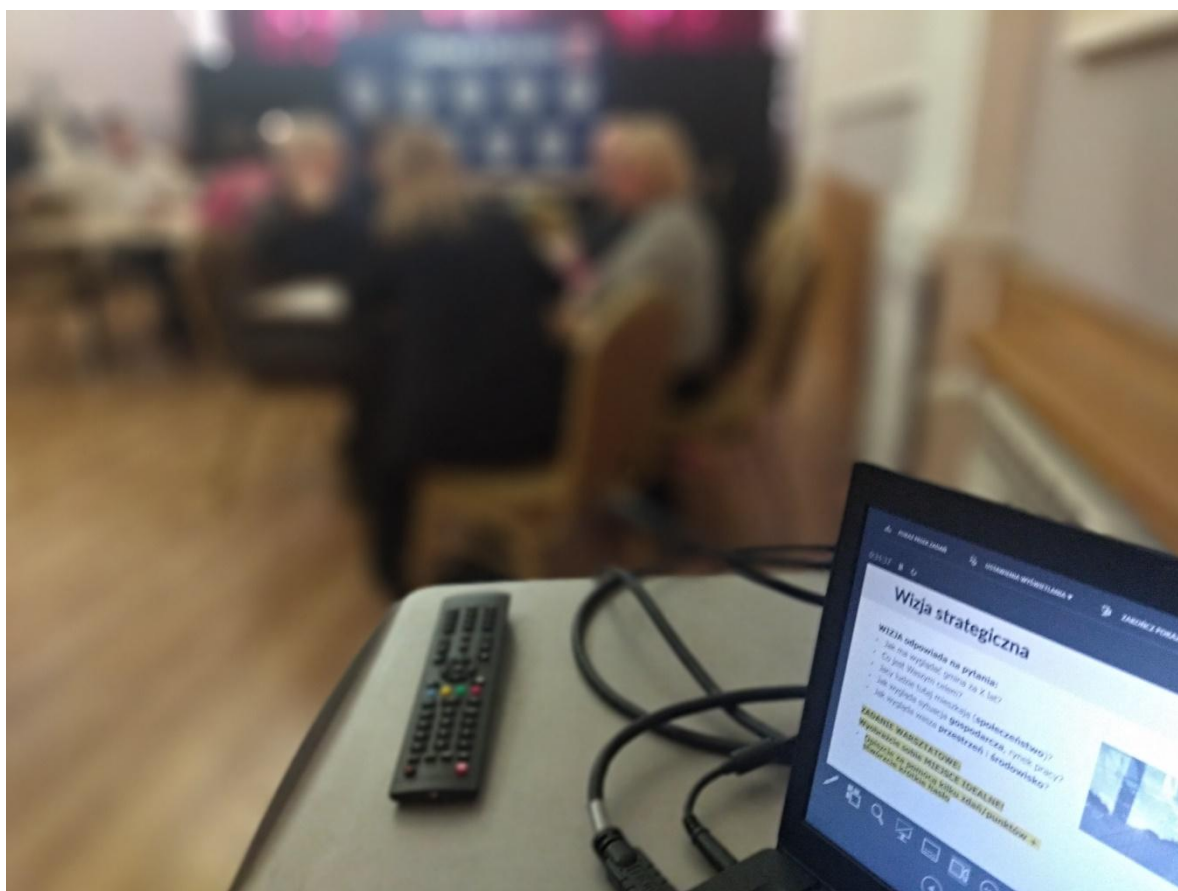
Realizacja wskazanych potrzeb rozwojowych może przyczynić się do wzmocnienia potencjału Gminy Rydzyna oraz zminimalizowania istniejących barier i zagrożeń, tworząc solidną podstawę dla zrównoważonego rozwoju w perspektywie długoterminowej.

Wypracowana analiza diagnostyczna stanowi podstawę do kierunkowania rozwoju strategicznego – określenia wyjściowej wizji i celów strategicznych, a w konsekwencji przygotowania odpowiednich inwestycji i działań do podjęcia w celu ich realizacji.

3. CELE STRATEGICZNE I ICH OPERACJONALIZACJA

Wizja strategiczna tworzy obraz rzeczywistości w dalszej perspektywie strategicznej, jako punkt docelowy do realizacji długofalowych działań i interwencji. Z kolei cele strategiczne stanowią wskazanie kierunków średnioterminowych – do podjęcia w pierwszej, kilkuletniej perspektywie – w celu dążenia do urzeczywistniania wizji, przy jednoczesnej świadomości potencjałów, ale też deficytów, które wzmacniają bądź osłabiają proces.

Rysunek 19: Warsztaty strategiczne w Rydzynie

Źródło: materiał własny

Wizja rozwoju obszaru gminy Rydzyna oraz cele strategiczne zostały określone w trybie partycypacyjno-eksperckim. Formułując wizję i cele strategiczne wykorzystano podejście zintegrowane, łączące i grupujące różne wątki i obszary wyzwań zidentyfikowanych w trakcie procesu. Skutkuje to w sposób zamierzony również ich pewnym uproszczeniem, umożliwiającym szersze spojrzenie na rozwój obszaru.

Na finalny kształt wizji oraz celów wpłynęły:

- wyniki analizy danych społeczno-gospodarczych, które pokazały potencjały obszaru, ale i istniejące luki, deficyty i potrzeby interwencji;
- opinie społeczne mieszkańców i interesariuszy dotyczące oczekiwanej wizji otoczenia oraz wskazania najważniejszych aspektów wymagających zmian;
- wnioski z warsztatów i dyskusji prowadzonych z przedstawicielami gminy oraz interesariuszami;
- zgodność logiczna ze strategiami wyższego rzędu.

Jako punkt wyjścia, w ramach przeprowadzonego procesu konstrukcji **wizji i celów strategicznych obszaru** zaproponowane zostało po kilkanaście propozycji warsztatowych, przedstawionych do refleksji i selekcji wg powyższych założeń.

Propozycje wizji oraz celów strategicznych zostały przedyskutowane i sformułowane w procesie wspólnej dyskusji, wypracowane w **ostatecznym kształcie** jak w kolejnych punktach.

3.1. WIZJA GMINY RYDZYNA

W wyniku przeprowadzonego procesu warsztatowego i podjętych **decyzji strategicznych** dokonano kluczowych wyborów i podsumowania **wizji** według dwóch założeń:

- Wizji w formie haseł – jako określenia uproszczone, sloganowe, do wykorzystania jako element skojarzenia, promocji, marketingu;
- Wizji w formie pełnej – jako element refleksji, opisu oczekiwań i kierunku rozwoju w perspektywie wieloletniej.

Wizja w formie haseł – sloganów wygląda jak poniżej.

Tabela 36: Wizja Gminy Rydzyna – forma uproszczona

Nazwa kategorii	Opis kategorii
WIZJA GMINY RYDZYNA (HASŁA)	• Rydzyna - harmonia tradycji i nowoczesności • Rydzyna - twoje idealne miejsce do życia • Rydzyna - zintegrowana społeczność, dynamiczny rozwój • Rydzyna – jedyna taka gmina • Rydzyna – zwiedzaj, zamieszkaj, zainwestuj • Rydzyna – samorządowy lider rozwoju w Wielkopolsce • Rydzyna – rozwijaj się z nami • Rydzyna – lubimy tu żyć • Rydzyna – mieszkaj, pracuj, żyj • Rydzyna – nasza perełka

Źródło: opracowanie własne

Z kolei wizja w formie pełnego opisu została przygotowana w następujący sposób:

Tabela 37: Wizja Gminy Rydzyna – pełen opis

Wizja GMINY RYDZYNA
Gmina Rydzyna to miejsce, które harmonijnie łączy tradycję z nowoczesnością, oferując swoim mieszkańcom życie na najwyższym poziomie. Gmina Rydzyna to miejsce, gdzie społeczność jest zintegrowana i może dynamicznie się rozwijać, a każdy mieszkaniec znajduje swoje miejsce. Zapewniona jest komfortowa opieka społeczna, funkcjonują publiczne żłobki i przedszkola, a nowoczesne domy pomocy społecznej i placówki wsparcia dla seniorów gwarantują godne warunki życia starszym pokoleniom. Mieszkania są dostępne dla różnych grup społecznych, w tym młodych rodzin i seniorów, zapewniając wszystkim bezpieczne i wygodne miejsce do życia. Organizowane są atrakcyjne wydarzenia kulturalne, a infrastruktura sportowa i rekreacyjna jest rozwinięta, co sprawia, że mieszkańcy mają dostęp do bogatej oferty spędzania wolnego czasu. Rozszerzona jest także oferta edukacyjna dla wszystkich grup wiekowych, wspierane są programy integracyjne i edukacyjne zarówno dla młodzieży, jak i seniorów. Wysokiej jakości obsługa mieszkańców oraz nowoczesne rozwiązania cyfrowe ułatwiają codzienne życie mieszkańcom, organizacjom czy przedsiębiorcom. Stworzone są przyjazne warunki do rozwoju przedsiębiorczości i innowacji. Uzbrojone tereny pod nowe inwestycje oraz wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw przyczyniają się do tworzenia nowych miejsc pracy i dynamicznego rozwoju gospodarczego. Rozwój rolnictwa jest zintegrowany z turystyką i rekreacją, co stanowi ważny element lokalnej gospodarki. Sieć komunikacji zbiorowej jest rozbudowana, kursy są częste, a transport publiczny dostępny. Infrastruktura piesza i rowerowa jest zmodernizowana, co zapewnia mieszkańcom wygodny sposób przemieszczania się. Rozwinięta jest także infrastruktura drogowa i komunikacyjna w miejscowościach gminy, zapewniając komfortowe warunki podróży. Poprawiona jest jakość powietrza i infrastruktura techniczna, a ochrona terenów zielonych oraz zrównoważone planowanie przestrzenne są priorytetami gminy. Funkcjonują nowoczesne systemy energii odnawialnej, takie jak elektrownie wiatrowe, co zmniejsza negatywny wpływ na środowisko. Odnowione i promowane jest dziedzictwo kulturowe, a inwestycje w obiekty historyczne, takie jak Zamek w Rydzynie czy kościół poewangelicki, przyciągają turystów i wzbogacają ofertę kulturalną gminy. Zielone enklawy w różnych miejscowościach tworzą przestrzeń do wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne

3.2. CELE STRATEGICZNE GMINY RYDZYNA

Cele strategiczne stanowią finalny wynik procesu strategicznego – bazują na przeprowadzonej diagnozie, zidentyfikowanych potencjałach rozwojowych, mają na celu rozwiązywanie kluczowych problemów, oddziaływanie na czynniki SWOT i wspieranie realizacji kluczowych potrzeb rozwojowych. Ten sposób myślenia stanowi o zintegrowanym charakterze celów strategicznych, uwzględniającym poszczególne etapy procesu i sytuacji społeczno-gospodarczej.

W wyniku przeprowadzonego procesu warsztatowego i podjętych **decyzji strategicznych** dokonano kluczowych wyborów i podsumowania **celów strategicznych** według trzech założeń:

- Cele szczegółowe (1.-3.) – odnoszące się do kluczowych wymiarów rozwojowych: gospodarczego, społecznego i środowiskowo-przestrzennego
- Cele operacyjne (1.1-3.3) – odnoszące się szczegółowo do kierunków w ramach danego wymiaru rozwojowego, osobno społecznego, gospodarczego i środowiskowo-przestrzennego
- Cel horyzontalny – odnoszący się do rozwoju potencjału instytucjonalnego niezbędnego do wdrażania strategii.

W efekcie zaproponowano pełną kafenię celów strategicznych.

Tabela 38: Zatwierdzone cele strategiczne Gminy Rydzyna

Nazwa kategorii	Opis kategorii
1. CEL SZCZEGÓŁOWY	Cel 1 społeczny: Społeczność zintegrowana, korzystająca z wysokiej jakości usług społecznych i kulturalnych
1.1 Cel operacyjny	1.1. Dostępność usług opieki
1.2 Cel operacyjny	1.2. Rozwinięta oferta kulturalna i rekreacyjna
1.3 Cel operacyjny	1.3. Dostępność oferty mieszkaniowej
2. CEL SZCZEGÓŁOWY	Cel 2 gospodarczy: Gospodarka dynamicznie rozwinięta, oparta na przedsiębiorczości, rolnictwie i turystyce
2.1 Cel operacyjny	2.1. Rozwinięte tereny inwestycyjne
2.2 Cel operacyjny	2.2. Promocja innowacji
2.3 Cel operacyjny	2.3. Rozwinięta lokalna gospodarka
3. CEL SZCZEGÓŁOWY	Cel 3 środowiskowo-przestrzenny: Przestrzeń zagospodarowana w sposób zrównoważony, chronione środowisko naturalne
3.1 Cel operacyjny	3.1. Rozwinięta infrastruktura techniczna
3.2 Cel operacyjny	3.2. Zrównoważony transport publiczny i mobilność
3.3 Cel operacyjny	3.3 Odnowa przestrzeni publicznej
Cel horyzontalny	Rozwinięty potencjał instytucjonalny

Źródło: opracowanie własne

3.3. KIERUNKI DZIAŁAŃ STRATEGICZNYCH

Cele strategiczne zostały jednocześnie zdefiniowane poprzez dokonanie ich opisu wyznaczającego kierunki działań rozwoju strategicznego – doprecyzowanie zakresu danego celu, czy to na poziomie ogólnym, szczegółowym czy operacyjnym. Pozwala to w dalszych krokach na odpowiednie zaplanowanie projektów strategicznych w określonych zakresach.

Cele dotyczące **wymiaru społecznego** zostały zdefiniowane i określone za pomocą kierunków działań jak poniżej.

Tabela 39: Cele społeczne – kierunki działań

Nazwa kategorii	Opis kategorii
1. CEL SZCZEGÓŁOWY	Cel 1 społeczny: Społeczność zintegrowana, korzystająca z wysokiej jakości usług społecznych i kulturalnych
1.1 Cel operacyjny	1.1. Dostępność usług opieki
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Budowa nowego żłobka i przedszkola publicznego w obszarach o największym zapotrzebowaniu. Tworzenie dziennych domów pobytu i klubów seniora, zapewniających dostęp do usług opiekuńczych i aktywizacyjnych. Rozwój usług ochrony zdrowia. Wsparcie realizacji potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
1.2 Cel operacyjny	1.2. Rozwinięta oferta kulturalna i rekreacyjna
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury kulturalnej, w tym gminnego ośrodka kultury i świetlic. Wysokiej jakości usługi kulturalne i czasu wolnego dostępne dla mieszkańców. Organizowanie warsztatów artystycznych, koncertów i wydarzeń sportowych. Budowa nowych obiektów rekreacyjnych dla mieszkańców, takich jak skateparki czy boiska wielofunkcyjne.
1.3 Cel operacyjny	1.3. Dostępność oferty mieszkaniowej
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Modernizacja istniejących zasobów mieszkaniowych i dostosowanie ich do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. Stwarzanie warunków do zrównoważonego rozwoju mieszkalnictwa w gminie wraz z usługami uzupełniającymi.

Źródło: opracowanie własne

Cele dotyczące **wymiaru gospodarczego** zostały zdefiniowane i określone za pomocą kierunków działań jak poniżej.

Tabela 40: Cele gospodarcze – kierunki działań

Nazwa kategorii	Opis kategorii
2. CEL SZCZEGÓŁOWY	Cel 2 gospodarczy: Gospodarka dynamicznie rozwinięta, oparta na przedsiębiorczości, rolnictwie i turystyce
2.1 Cel operacyjny	2.1. Rozwinięte tereny inwestycyjne
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Wskazywanie nowych lokalizacji pod inwestycje i ich uzbrajanie w infrastrukturę techniczną, w tym drogi, kanalizację, energię i telekomunikację. Modernizacja istniejących terenów inwestycyjnych. Prowadzenie działań promujących dostępne tereny inwestycyjne. Współpraca międzysektorowa i ponadlokalna.
2.2 Cel operacyjny	2.2. Promocja innowacji
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Tworzenie oferty wsparcia przedsiębiorczości obejmującej doradztwo, szkolenia i edukację przez całe życie. Organizowanie warsztatów z zakresu finansowania i wdrażania innowacji. Współpraca z przedsiębiorcami, szkołami i uczelniami w zakresie projektów branżowych i innowacyjnych. Współpraca międzysektorowa i ponadlokalna.
2.3 Cel operacyjny	2.3. Rozwinięta lokalna gospodarka
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Wspieranie oferty gospodarstw rolnych oraz ich modernizacji. Tworzenie systemów certyfikacji i promocji lokalnych produktów rolnych. Rozwój agroturystyki i integracja jej z ofertą turystyczną gminy. Promocja gminy.

Źródło: opracowanie własne

Cele dotyczące **wymiaru środowiskowo-przestrzennego** zostały zdefiniowane jak poniżej.

Tabela 41: Cele środowiskowo-przestrzenne – kierunki działań

Nazwa kategorii	Opis kategorii
3. CEL SZCZEGÓŁOWY	Cel 3 środowiskowo-przestrzenny: Przestrzeń zagospodarowana w sposób zrównoważony, chronione środowisko naturalne
3.1 Cel operacyjny	3.1. Rozwinięta infrastruktura techniczna
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich i modernizacja istniejących instalacji. Rozwój infrastruktury technicznej w zakresie energetyki, odpadów i gospodarki wodno-ściekowej. Rozwój gospodarki obiegu zamkniętego. Rozwój

	infrastruktury telekomunikacyjnej i internetu. Rozwój odnawialnych źródeł energii.
3.2 Cel operacyjny	3.2. Zrównoważony transport publiczny i mobilność
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Zwiększanie dostępności usług transportu publicznego i poprawa jego jakości. Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i tworzenie nowych tras łączących sołectwa i miejsca rekreacyjne. Prowadzenie działań edukacyjnych na rzecz zrównoważonego transportu.
3.3 Cel operacyjny	3.3 Odnowa przestrzeni publicznej
KIERUNKI DZIAŁAŃ	Odpowiednio zaplanowane i skoordynowane działania w zakresie modernizacji przestrzeni publicznych, poprawy ich funkcjonalności w sposób zrównoważony oraz utrzymania ich jakości. Ochrona i rozwój terenów zielonych. Rewitalizacja historycznych przestrzeni publicznych z zachowaniem ich walorów kulturowych. Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni gminnych dla mieszkańców i turystów z wykorzystaniem przestrzeni zielonych oraz dostępnych potencjałów turystycznych.

Źródło: opracowanie własne

Cel **horyzontalny** w zakresie wzrostu kompetencji instytucjonalnych został zdefiniowany jak poniżej.

Tabela 42: Cel horyzontalny – kierunki działań

Nazwa kategorii	Opis kategorii
CEL HORYZONTALNY	Rozwinięty potencjał instytucjonalny
	Rozwijanie potencjału instytucjonalnego gminy obejmować będzie kompleksowe podnoszenie kompetencji w zakresie zarządzania rozwojem strategicznym, współpracy międzysektorowej i międzysamorządowej, angażowanie mieszkańców w procesy strategiczne oraz inwestowanie w infrastrukturę techniczną i informatyczną, a także zwiększanie dostępności do usług publicznych dla wszystkich mieszkańców oraz likwidację barier. Celem jest trwale wdrażanie i utrzymanie efektów strategii w dłuższej perspektywie czasowej.

Źródło: opracowanie własne

3.4. ZGODNOŚĆ LOGICZNA CELÓW STRATEGICZNYCH

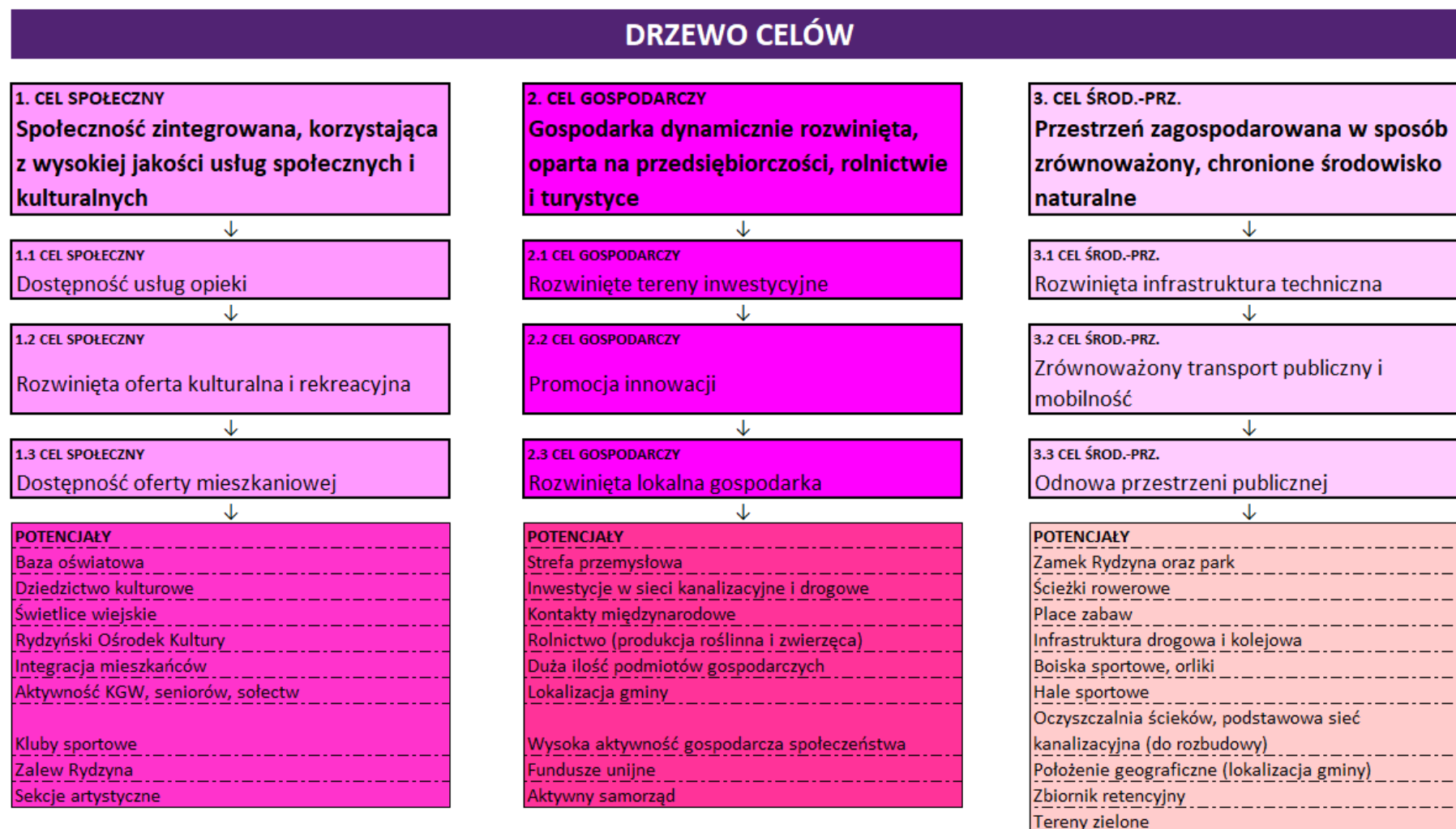
Dla wypracowanych i opisanych celów strategicznych przygotowane zostały matryce logiczne w zakresie celów i powiązania z zasobami oraz problemami.

3.4.1. Drzewo celów

Matryca w formie **drzewa celów**, uwzględniająca przyczyny, podstawy do wykorzystania (potencjały) wyodrębnione dla każdego z celów strategicznych, znajduje się poniżej.

Zatwierdzone cele strategiczne **odpowiadają** zidentyfikowanym na etapie diagnostycznym **kluczowym problemom i wyzwaniom**, mają **charakter zintegrowany**, łącząc różne obszary problemowe wynikające z przeprowadzonej diagnozy i najpełniej realizują wyznaczone kierunki strategicznej interwencji i współpracy, jednocześnie zachowując konieczny poziom ogólności i dystans.

Rysunek 20: Matryca logiczna – drzewo celów

Źródło: opracowanie własne

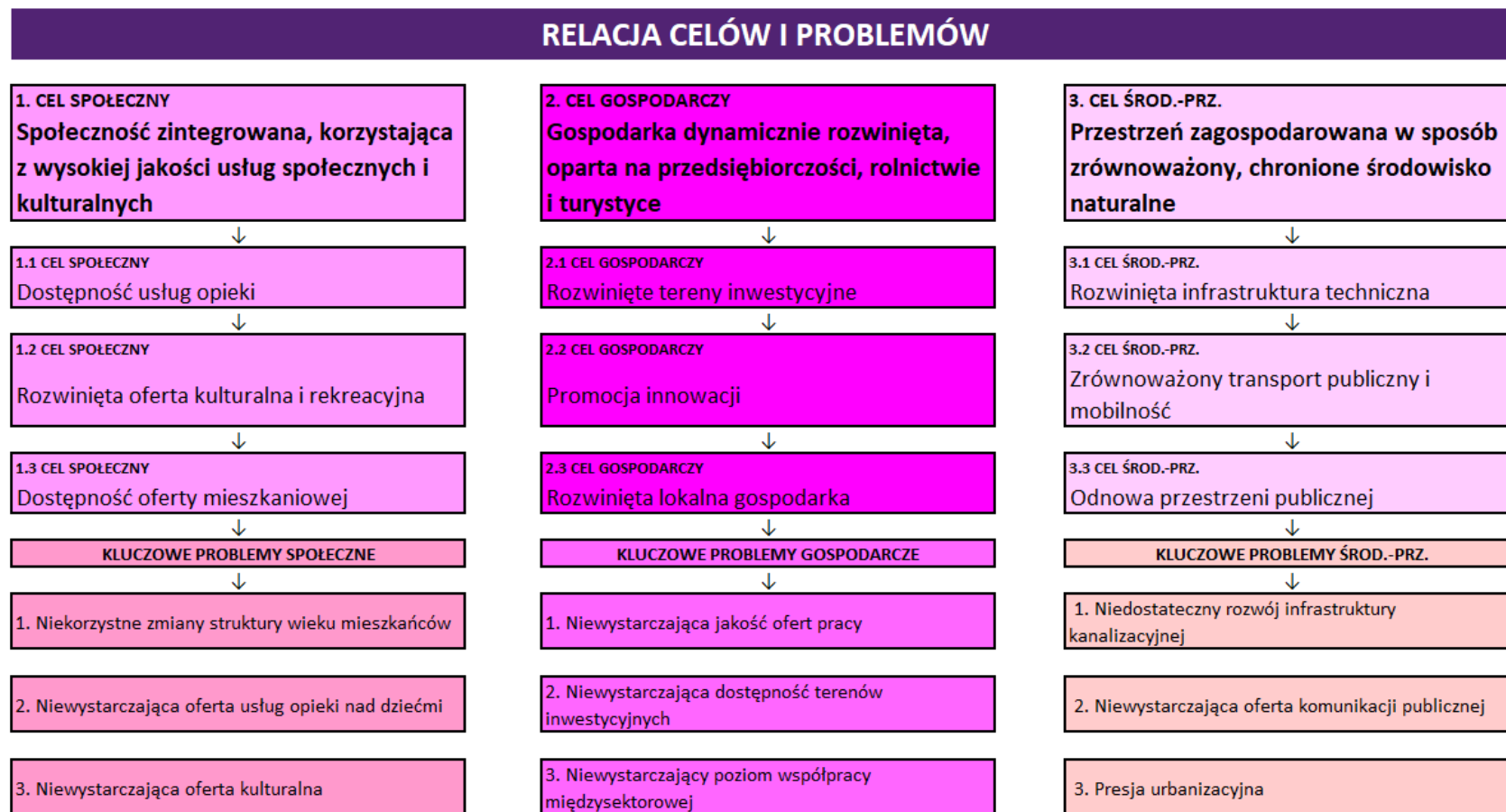
3.4.2. Relacja celów i problemów

Zidentyfikowana siatka celów wraz z ich cechami odnosić się powinna do zidentyfikowanych problemów głównych i szczegółowych, ich przyczyn i możliwych skutków. Poziom spójności i **nakładanie się celów na problemy** jest kluczowe w kontekście potencjalnej **skuteczności strategii** i podejmowanych interwencji wg zasady, że podejmowane działania powinny wykorzystywać potencjały i niwelować problemy w możliwie najszerszy i trwały sposób.

Relację między celami i problemami obrazuje poniższy schemat.

Rysunek 21: Matryca logiczna – relacja celów i problemów

Źródło: opracowanie własne

3.4.3. Relacja celów i potrzeb

Zidentyfikowana kategoria celów strategicznych i operacyjnych wraz z ich cechami odnosić się powinna również do zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych. Poziom spójności i **nakładanie się celów operacyjnych na potrzeby** jest kluczowe w kontekście potencjalnej **skuteczności strategii** i podejmowanych interwencji, wg zasady, że podejmowane działania powinny realizować kluczowe potrzeby rozwojowe obszaru w możliwie najszerszy i trwały sposób.

Relację między celami operacyjnymi i potrzebami obrazuje poniższa tabela.

Tabela 43: Matryca relacji celów operacyjnych i potrzeb rozwojowych

CELE STRATEGII	REALIZOWANE POTRZEBY ROZWOJOWE
Cel 1 społeczny: Społeczność zintegrowana, korzystająca z wysokiej jakości usług społecznych i kulturalnych	
1.1. Dostępność usług opieki	1. Rozbudowa infrastruktury społecznej i opiekuńczej: Budowa żłobków, przedszkoli oraz domów pomocy społecznej dla seniorów zwiększa dostępność usług opiekuńczych dla różnych grup społecznych. 2. Zwiększenie dostępności mieszkań komunalnych i socjalnych: Rozwój zasobów mieszkaniowych pozwala na dostosowanie ich do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, co wspiera ich samodzielność.
1.2. Rozwinięta oferta kulturalna i rekreacyjna	3. Wzmacnianie oferty kulturalnej i turystycznej: Organizowanie wydarzeń kulturalnych, modernizacja świetlic oraz budowa obiektów rekreacyjnych wzbogaca ofertę kulturalną dla mieszkańców. 4. Wzmocnienie potencjału edukacyjnego i rozwojowego: Organizacja warsztatów artystycznych i zajęć rekreacyjnych przyczynia się do rozwoju edukacyjnego mieszkańców w różnym wieku. 9. Odnowa przestrzeni publicznych i ochrona zabytków: Rewitalizacja miejsc spotkań, parków oraz obiektów kulturowych zwiększa atrakcyjność gminy i podnosi jakość życia mieszkańców.
1.3. Dostępność oferty mieszkaniowej	2. Zwiększenie dostępności mieszkań komunalnych i socjalnych: Modernizacja mieszkań i rozwój programów mieszkaniowych ułatwia dostęp do mieszkań dla młodych rodzin i seniorów. 7. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej: Poprawa infrastruktury technicznej, np. sieci wodno-kanalizacyjnej, zwiększa komfort i funkcjonalność mieszkań.

Cel 2 gospodarczy: Gospodarka dynamicznie rozwinięta, oparta na przedsiębiorczości, rolnictwie i turystyce

2.1. Rozwinięte tereny inwestycyjne	5. Stworzenie gotowych terenów inwestycyjnych: Uzbrojenie terenów pod inwestycje umożliwia przyciągnięcie nowych przedsiębiorstw i zwiększa atrakcyjność inwestycyjną gminy. 7. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej: Modernizacja dróg i sieci technicznej poprawia warunki dla inwestycji i wpływa na rozwój gospodarczy regionu.
2.2. Promocja innowacji	4. Wzmocnienie potencjału edukacyjnego i rozwojowego: Organizacja szkoleń i warsztatów dla przedsiębiorców i mieszkańców wspiera rozwój kompetencji i innowacyjność. 5. Stworzenie gotowych terenów inwestycyjnych: Wsparcie przedsiębiorczości i wdrażanie innowacji sprzyja rozwojowi lokalnej gospodarki i zwiększa konkurencyjność gminy.
2.3. Rozwinięta lokalna gospodarka	6. Rozwój sektora rolniczego: Wsparcie lokalnego rolnictwa i agroturystyki sprzyja rozwojowi gospodarczemu i promuje lokalne produkty. 5. Stworzenie gotowych terenów inwestycyjnych: Promocja terenów pod inwestycje zwiększa potencjał gospodarczy gminy i przyciąga nowych inwestorów.

Cel 3 środowiskowo-przestrzenny: Przestrzeń zagospodarowana w sposób zrównoważony, chronione środowisko naturalne

3.1. Rozwinięta infrastruktura techniczna	7. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej: Rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej i infrastruktury energetycznej poprawia jakość życia mieszkańców. 10. Ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego: Rozwój odnawialnych źródeł energii oraz gospodarki obiegu zamkniętego przyczynia się do zrównoważonego rozwoju.
3.2. Zrównoważony transport publiczny i mobilność	7. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej: Poprawa jakości dróg lokalnych zwiększa dostępność komunikacyjną obszaru 8. Poprawa jakości transportu publicznego i mobilności: Rozwój komunikacji zbiorowej i infrastruktury rowerowej poprawia mobilność mieszkańców i zmniejsza emisję spalin.
3.3 Odnowa przestrzeni publicznej	9. Odnowa przestrzeni publicznych i ochrona zabytków: Modernizacja historycznych miejsc, parków i skwerów podnosi atrakcyjność turystyczną i jakość życia mieszkańców. 10. Ochrona i poprawa jakości środowiska naturalnego: Rewitalizacja terenów zielonych przyczynia się do poprawy jakości powietrza i ochrony przyrody.

Cel horyzontalny	
Rozwinięty potencjał instytucjonalny	11. Usprawnienie usług administracyjnych i samorządowych: Wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań dla mieszkańców i przedsiębiorców oraz współpraca międzysektorowa podnosi jakość obsługi mieszkańców w urzędach

Źródło: opracowanie własne

3.4.4. Kontekst strategiczny

W kontekście zarówno strategicznym, jak i operacyjnym, kluczowe jest uzyskanie spójności, komplementarności i zgodność pomiędzy proponowanymi celami strategicznymi danego obszaru z założeniami strategicznymi wyższego rzędu. Zidentyfikowane kierunki interwencji muszą wpisywać się w cele nadrzędne i nie powinny stać w sprzeczności z tymi celami, stanowiąc ich istotne uzupełnienie, rozwinięcie i wzmocnienie na poziomie danego obszaru. Pozwala to na osiągnięcie lepszych rezultatów strategicznych i wzmocnienie efektywności podejmowanych działań i interwencji.

Wypracowane cele strategiczne zachowują **pełną zgodność i spójność** z obowiązującymi **dokumentami strategicznymi krajowymi i regionalnymi**, co potwierdza przeprowadzona analiza porównawcza i celowa przyjętych celów strategicznych z celami strategicznymi określonymi w kluczowych dokumentach:

- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030¹⁷
- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030¹⁸
- Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027¹⁹
- Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Leszczyńskiego Obszaru Funkcjonalnego²⁰

W odniesieniu do celu szczegółowego: **społecznego** zastosowanie znajduje poniższa tabela.

¹⁷ „Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030”przyjęta uchwałą nr 102 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 r. w sprawie przyjęcia "Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030"

¹⁸ „Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku”, stanowiąca załącznik do Uchwały Nr XVI/287/20 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 27 stycznia 2020 r.

¹⁹ program „Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027” zatwierdzony decyzją Komisji Europejskiej z dnia 5 grudnia 2022 roku (Decyzja Wykonawcza Komisji C(2022) 9044)

²⁰ „Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Leszczyńskiego Obszaru Funkcjonalnego”, przyjęta uchwałą nr 2/2024 z dn. 30.09.2024 r. przez Komitet Sterujący Leszczyńskiego Obszaru Funkcjonalnego

Tabela 44: Odniesienie celu szczegółowego: społecznego do strategii wyższego rzędu

Odniesienie	Uzasadnienie
1. CEL SZCZEGÓŁOWY	Cel 1 społeczny: Społeczność zintegrowana, korzystająca z wysokiej jakości usług społecznych i kulturalnych
KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO	Cel 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów Wspieranie rozwoju infrastruktury należy do jednych z ważniejszych działań podejmowanych przez władze regionalne w celu stymulowania rozwoju różnego typu obszarów (miejskich i wiejskich) i podnoszenia jego konkurencyjności i atrakcyjności, jak również ożywienia otoczenia i wzrostu dobrobytu społeczności lokalnych. Konieczne jest wyrównywanie różnicowań między i wewnątrzregionalnych w dostępie do infrastruktury usług publicznych, w tym w szczególności budowy sieci połączeń transportowych czy infrastruktury komunalnej i społecznej. Cel 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego W ramach którego zakłada się, iż rozwój terytoriów w dużej mierze jest rezultatem talentów, wiedzy i przedsiębiorczości ludności na nich zamieszkującej. Biorąc pod uwagę aktywność zawodową głównym obszarem oddziaływania polityki regionalnej w zakresie kapitału ludzkiego i społecznego będą przedsięwzięcia prowadzące do rozwijania wysoko wykwalifikowanych zasobów pracy oraz efektywnego wykorzystania dostępnego kapitału ludzkiego. Z kolei w celu rozwijania kapitału społecznego należy prowadzić działania wspierające wysokiej jakości edukację włączającą, opartą na nowym modelu kształcenia dzieci, młodzieży, ale też dorosłych.
STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO DO 2030	Cel operacyjny 2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie Działania w ramach celu zakładają wzmocnienie potencjału demograficznego regionu poprzez działania wspierające rodziny, rozwój srebrnej gospodarki oraz poprawę jakości życia mieszkańców. Kluczowe znaczenie ma polityka prorodzinna, obejmująca ułatwienia w codziennym funkcjonowaniu rodzin, wsparcie opieki prenatalnej i poporodowej oraz działania na rzecz integracji rodzin zmagających się z trudnościami ekonomicznymi i opiekuńczymi. Duży nacisk będzie kładziony na rozwój usług dla seniorów, które wspierają ich aktywność i samodzielność w obliczu zmian demograficznych. Równolegle konieczne jest rozwijanie profilaktyki chorób cywilizacyjnych, rozwój telemedycyny oraz poprawę dostępu do opieki zdrowia psychicznego, zwłaszcza dla dzieci i młodzieży. Istotne znaczenie mają również działania zwiększające atrakcyjność osiedleńczą regionu, obejmujące dostosowanie polityki przestrzennej i mieszkaniowej do zmieniających się trendów migracyjnych oraz wsparcie procesów integracji cudzoziemców.

	Cel operacyjny 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom Cel zakłada poprawę dostępu do usług społecznych, wyrównywanie szans edukacyjnych oraz rozwój sektora ekonomii społecznej. Kluczowe znaczenie ma zapewnienie mieszkańcom dostępu do infrastruktury i usług o odpowiednim standardzie, niezależnie od miejsca zamieszkania. Poprawie dostępności będą towarzyszyć działania projakościowe, dostosowane do lokalnych potrzeb i oparte na bieżącej diagnozie sytuacji społecznej. Podejmowane działania przyczynią się do budowy bardziej spójnego i otwartego społeczeństwa, zapewniającego wszystkim mieszkańcom równe szanse w dostępie do edukacji, pracy i usług społecznych. Cel operacyjny 2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu Wspieranie aktywności społecznej, rozwój kultury oraz tworzenie przestrzeni angażujących mieszkańców ma kluczowe znaczenie dla wzmacniania zaufania społecznego, współpracy i integracji międzypokoleniowej. Kultura pełni istotną rolę w budowaniu tożsamości regionalnej oraz mobilności społecznej. Rozwój infrastruktury kulturalnej i większa dostępność oferty kulturalnej przeciwdziałają depopulacji, wzmacniają więzi lokalne i aktywizują mieszkańców. Tworzenie przestrzeni spotkań, edukacji kulturalnej oraz integrujących różnych grup społecznych pozwala na większy udział w życiu społecznym. Ważnym elementem działań jest rozwój przemysłu czasu wolnego, obejmujący turystykę, rekreację i aktywność kulturalną. Inwestycje w infrastrukturę turystyczną i rekreacyjno-sportową, a także wykorzystanie potencjału obszarów wiejskich i szlaków turystyki kulturowej, przyczynią się do zwiększenia atrakcyjności regionu i poprawy jakości życia mieszkańców. Cele Strategii są spójne z kluczowymi kierunkami działań dla Leszczyńskiego Obszaru Funkcjonalnego zawartymi w strategii rozwoju województwa.
FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA WIELKOPOLSKI 2021-2027	5.2. Cel szczegółowy (iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne Cel koncentruje się na poprawie warunków życia oraz integracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem. Zakłada inwestycje w infrastrukturę społeczną wspierającą rozwój usług lokalnych, aktywizację zawodową oraz proces deinstytucjonalizacji opieki. Rozwój mieszkalnictwa wspomaganego oraz lokali socjalnych i społecznych ma zwiększyć dostęp do godnych warunków mieszkaniowych dla osób o niskich dochodach i w trudnej sytuacji życiowej. Działania te przyczynią się do tworzenia spójniejszej i

	bardziej dostępnej przestrzeni społecznej, sprzyjającej włączeniu i niezależności mieszkańców. 5.3 Cel szczegółowy (v) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej Działania w ramach tego celu ukierunkowane są na poprawę jakości i dostępności usług zdrowotnych poprzez inwestycje w infrastrukturę medyczną, dostosowanie placówek ochrony zdrowia do standardów dostępności oraz rozwój modelu opieki środowiskowej. Kluczowym priorytetem jest wsparcie podstawowej i specjalistycznej opieki ambulatoryjnej, co umożliwi szybszą diagnozę i skuteczniejsze leczenie pacjentów w ramach publicznego systemu ochrony zdrowia. Realizacja celu obejmuje również deinstytucjonalizację opieki zdrowotnej, zwłaszcza w zakresie opieki długoterminowej i psychiatrycznej, co oznacza stopniowe przechodzenie z modelu opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej. 5.4. Cel szczegółowy (vi) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych Cel skupia się na ochronie dziedzictwa kulturowego, rozwoju infrastruktury kulturalnej oraz wzmocnieniu roli turystyki jako czynnika wzrostu gospodarczego i integracji społecznej. Modernizacja obiektów kultury i konserwacja zabytków zwiększą ich dostępność i atrakcyjność. Inwestycje w teatry, galerie, biblioteki i centra kultury poprawią jakość oferty kulturalnej i edukacyjnej. Rozwój turystyki kulturowej, w tym tworzenie szlaków tematycznych, przyczyni się do promocji regionu i wesprze lokalną przedsiębiorczość. Istotnym aspektem jest współpraca międzysektorowa w obszarze przemysłów kreatywnych, która będzie sprzyjać innowacjom i wzmocni znaczenie kultury w gospodarce, przyczyniając się do zrównoważonego rozwoju i większej spójności społecznej.
STRATEGIA ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH LESZCZYŃSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO	Cel szczegółowy 1: Dopasowana oferta usług społecznych do potrzeb mieszkańców Celem jest zapewnienie wysokiej jakości usług społecznych, które będą odpowiednio dostosowane do potrzeb mieszkańców całego Partnerstwa. Dzięki różnorodnym programom i działaniom wspierającym samorealizację i rozwój, poprawi się jakość oraz dostępność usług, co pomoże zatrzymać negatywne trendy demograficzne i zwiększyć atrakcyjność regionu jako miejsca do życia. Cel operacyjny 1.1 Aktywna polityka demograficzna W ramach celu realizowane będą działania skoncentrowane na wsparciu grup seniorów (osób starszych, samotnych, przewlekłe chorych oraz korzystających ze wsparcia długotrwałego) i rodzin (zarówno biologicznych, jak i zastępczych). Celem jest zwiększenie dostępności usług zdrowotnych, społecznych, opiekuńczych i edukacyjnych, dostosowanych do potrzeb mieszkańców. Realizacja

	projektów terapeutycznych, rehabilitacyjnych oraz prozdrowotnych programów profilaktycznych i edukacyjnych dla różnych grup wiekowych. Promowanie kultury sprzyjającej rodzinie, współpraca z organizacjami działającymi na rzecz rodziny oraz rozwój form opieki nad dziećmi i poprawa jakości edukacji. Cel operacyjny 1.2 Dostępne usługi publiczne Poprawa jakości infrastruktury mieszkaniowej, komunikacyjnej, edukacyjnej, medycznej, kulturalnej i opieki nad dziećmi. Działania obejmują wykorzystanie dobrych praktyk oraz inicjatywy wspólnego dostarczania usług dla kilku partnerów i ich optymalizację. Zastosowanie danych cyfrowych, systemów informatycznych i narzędzi do zarządzania obszarem Partnerstwa. Wzmacnianie współpracy międzysektorowej, rozwój usług wspólnych oraz poprawa jakości, dostępności i bezpieczeństwa zasobów publicznych. Dalsza rozbudowa infrastruktury obiektów kultury, sportu i turystyki, zwiększająca dostęp do usług dla mieszkańców. Cel operacyjny 1.3 Obszar atrakcyjny dla młodych W ramach celu rozwijana będzie oferta kulturalna i rekreacyjna, obejmująca nowoczesne przestrzenie do działań twórczych, wydarzeń artystycznych oraz spotkań społecznych sprzyjających rozwojowi młodych mieszkańców. Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej zapewni młodzieży lepszy dostęp do aktywnego spędzania czasu wolnego, sprzyjając ich zaangażowaniu i budowaniu więzi ze społecznością lokalną. Działania te zwiększą atrakcyjność regionu i stworzą warunki do samorealizacji młodych mieszkańców.
--	---

Źródło: opracowanie własne

W odniesieniu do celu szczegółowego: **gospodarczego** zastosowanie znajduje poniższa tabela.

Tabela 45: Odniesienie celu szczegółowego: gospodarczego do strategii wyższego rzędu

Odniesienie	Uzasadnienie
2. CEL SZCZEGÓŁOWY	Cel 2 gospodarczy: Gospodarka dynamicznie rozwinięta, oparta na przedsiębiorczości, rolnictwie i turystyce
KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO	Cel 1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo Polityka regionalna tam, gdzie występuje zagrożenie trwałą marginalizacją, zostanie ukierunkowana na promocję i wsparcie inwestycji prywatnych wykorzystujących lokalne zasoby. Wspierana też będzie aktywizacja podmiotów publicznych, prywatnych, ekonomii społecznej i mieszkańców na rzecz rozwoju i współpracy, w tym poprzez szersze wykorzystanie partnerstw publiczno-publicznych i międzysektorowych. Polityka regionalna dodatkowo zostanie ukierunkowana na pobudzanie procesów rozwojowych, m.in. poprzez

	zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej i terenów inwestycyjnych. Cel 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów. W ramach celu zakłada się działania na rzecz rozwoju infrastruktury, w tym komunikacyjnej i cyfrowej. Zakładana jest również koncentracja inwestycji na tych rodzajach infrastruktury, które warunkują budowanie i rozwój przewag konkurencyjnych na poziomie samorządu lokalnego. Cel 2.2. Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym Wspieranie przedsiębiorczości to jedno z głównych zadań, zmierzających do stworzenia spójnego systemu, który zaoferuje rozwiązania i wsparcie uwzględniające zróżnicowane potrzeby dużych i małych firm. Wspieranie strefy gospodarczej skupiać się będzie na tworzeniu warunków dla rozwoju przedsiębiorczości na różnych obszarach, rozwijaniu atrakcyjności inwestycyjnej oraz szerszego wykorzystania lokalnych potencjałów prorozwojowych.
STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO DO 2030	Cel operacyjny 1.1. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu koncentruje się na transformacji w kierunku nowoczesnych technologii i rozwiązań innowacyjnych. Kluczowym priorytetem jest wzmacnianie współpracy nauki i biznesu, rozwój infrastruktury badawczej oraz wsparcie procesów B+R, ich wdrażania i komercjalizacji. Istotnym obszarem działań będzie reindustrializacja gospodarki poprzez cyfryzację, automatyzację i robotyzację, obejmującą zarówno sektor przemysłowy, jak i usługi oraz rolnictwo (smart farming). Wsparcie otrzymają branże kluczowe dla transformacji, w tym technologie cyfrowe, ekotechnologie oraz przemysły kreatywne. Szczególną uwagę poświęcono rozwojowi gospodarki neutralnej dla klimatu, w tym OZE, wodoru i biogazu oraz budowie łańcucha dostaw produktów i usług zeroemisyjnych. Działania w ramach celu ukierunkowane są także na wsparciu rozwoju sektora rolno-spożywczego będzie wspierany poprzez wzmacnianie grup producenckich, promocję regionalnych produktów oraz rozwój rolnictwa ekologicznego. Działania obejmą także umiędzynarodowienie gospodarki, zwiększenie eksportu oraz nawiązywanie kontaktów zagranicznych, m.in. poprzez misje gospodarcze i udział w targach. Cel operacyjny 1.2. Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia Celem jest utrzymanie wysokiego poziomu zatrudnienia oraz dostosowanie rynku pracy do wyzwań demograficznych, migracyjnych i technologicznych. Kluczowe znaczenie ma tworzenie wysokiej jakości

	miejsc pracy, szczególnie w sektorach innowacyjnych i strategicznych dla regionu. Istotnym kierunkiem interwencji jest aktywizacja zawodowa osób pozostających poza rynkiem pracy tj. młodych, kobiet, osób z niepełnosprawnościami, seniorów 50+ oraz długotrwale bezrobotnych. Wsparcie obejmie rozwój elastycznych form zatrudnienia, zarządzanie wiekiem w miejscu pracy oraz integrację migrantów powrotnych i zagranicznych. Cele Strategii są spójne z kluczowymi kierunkami działań dla Leszczyńskiego Obszaru Funkcjonalnego zawartymi w strategii rozwoju województwa.
FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA WIELKOPOLSKI 2021-2027	Cel szczegółowy (iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP Cel koncentruje się na wspieraniu przedsiębiorczości oraz zwiększaniu konkurencyjności sektora MŚP poprzez inwestycje w rozwój firm i dostosowanie ich do wyzwań współczesnej gospodarki. Kluczowe działania obejmują wsparcie przedsiębiorstw w zakresie innowacji, modernizacji oraz dostępu do nowych rynków. Istotnym elementem jest rozwój instytucji otoczenia biznesu oraz klastrów, które wspierają współpracę, wymianę wiedzy i transfer technologii. Równocześnie promocja gospodarki regionalnej przyczyni się do wzmocnienia pozycji lokalnych firm oraz zwiększenia ich udziału w krajowych i międzynarodowych łańcuchach wartości. Podejmowane działania przyczynią się do wzrostu inwestycji produkcyjnych, tworzenia nowych miejsc pracy oraz budowy silnego i dynamicznego sektora MŚP. Cel szczegółowy (v) Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej W ramach celu realizowane będą inwestycje obejmujące modernizację i rozbudowę infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, w tym oczyszczalni ścieków oraz sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Rozwój inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodno-kanalizacyjnymi pozwoli na optymalizację zużycia wody i ograniczenie strat, a budowa nowoczesnych instalacji do uzdatniania, magazynowania i dystrybucji wody poprawi bezpieczeństwo dostaw. Dodatkowo wsparcie otrzymają inicjatywy zmniejszające zużycie wody w przemyśle, energetyce i gospodarce komunalnej, w tym działania edukacyjne i proekologiczne.
STRATEGIA ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH LESZCZYŃSKIEGO OBSZARU FUNKcjONALNEGO	Cel szczegółowy 2: Wysoki potencjał inwestycyjny Partnerstwa Działania mające na celu rozwój wysokiej jakości usług i infrastruktury, które wspierają gospodarkę i odpowiadają na potrzeby rynku pracy, z poszanowaniem zasad ochrony środowiska oraz odpowiedzialności społecznej. Cel operacyjny 2.1. Wysoka innowacyjność rynku pracy

	Wsparcie rozwoju procesów rozwojowych, modernizacyjnych i innowacyjnych poprzez współpracę samorządów. Kluczowym działaniem będzie zapewnienie powszechnego dostępu do internetu oraz przygotowanie kadr dla zawodów przyszłościowych, szczególnie w obszarze nowych technologii i kompetencji cyfrowych, podnoszenie kwalifikacji i zdolności do przyswajania nowej wiedzy. Cel operacyjny 2.2 Rozwinięte strefy inwestycyjne Inwentaryzacja terenów inwestycyjnych (publicznych i prywatnych) oraz przygotowanie oferty dla inwestorów, w tym infrastruktury niezbędnej do działalności gospodarczej. Wsparcie inwestycji obejmuje poprawę infrastruktury, dostępność wykwalifikowanej kadry, pomoc w procesie inwestycyjnym oraz stosowanie zachęt ekonomicznych, takich jak zwolnienia i ulgi podatkowe. Cel operacyjny 2.3 Rozwinięta infrastruktura OZE i GOZ Dążenie do samowystarczalności energetycznej oraz zmniejszenia zapotrzebowania na energię poprzez wzrost wykorzystania OZE. Realizacja wspólnych działań samorządów na rzecz gospodarki w obiegu zamkniętym, obejmująca recykling, ponowne użycie produktów oraz systemy zarządzania odpadami, wspierane edukacją i promocją.
--	--

Źródło: opracowanie własne

W odniesieniu do celu szczegółowego: **środowiskowo-przestrzennego** zastosowanie znajduje poniższa tabela.

Tabela 46: Odniesienie celu szczegółowego: środowiskowo-przestrzennego do strategii wyższego rzędu

Odniesienie	Uzasadnienie
3. CEL SZCZEGÓŁOWY	Cel 3 środowiskowo-przestrzenny: Przestrzeń zagospodarowana w sposób zrównoważony, chronione środowisko naturalne
KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO	Cel 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów Wysoki poziom infrastruktury technicznej i społecznej wpływa na zwiększenie atrakcyjności regionu, jak również prowadzi do ożywienia otoczenia i wzrostu dobrobytu społeczności lokalnych. Zgodnie z zasadą zrównoważonego inwestowania rozwój infrastruktury musi odbywać się w sposób zrównoważony, uwzględniający potrzeby gospodarcze i społeczne, ale też względy przyrodnicze i środowiskowe. Inwestycje dotyczyć mają w szczególności budowy sieci dróg i połączeń transportowych, modernizacji infrastruktury ochrony środowiska i energetyki, infrastruktury turystycznej,

	sportowej i rekreacyjnej, a także infrastruktury telekomunikacyjnej zapewniającej dostęp do usług cyfrowych.
STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO DO 2030	Cel operacyjny 3.1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej województwa Rozwój nowoczesnej i zrównoważonej infrastruktury transportowej ma na celu poprawę dostępności regionu oraz ułatwienie mobilności mieszkańców. Kluczowe będzie modernizowanie sieci drogowej, usprawnienie ruchu tranzytowego oraz poprawa bezpieczeństwa na drogach. Wsparcie obejmie także rozwój transportu zbiorowego, w tym kolejowego, co pozwoli na ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko. Integracja różnych środków transportu, w tym połączeń kolejowych, autobusowych i miejskich, poprawi komfort podróży i efektywność systemu komunikacyjnego. Zrównoważony rozwój transportu obejmuje inwestycje w ekomobilność i alternatywne formy napędu, a także zagospodarowanie dróg wodnych na potrzeby turystyki. Działania te wzmocnią spójność komunikacyjną województwa, ułatwią przemieszczanie się i zwiększą atrakcyjność regionu dla mieszkańców oraz inwestorów. Cel operacyjny 3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiskaprzyrodniczego Wielkopolski Cel obejmuje działania na rzecz ochrony zasobów naturalnych, poprawy jakości powietrza i wody oraz zrównoważonego gospodarowania odpadami. Kluczowe znaczenie ma adaptacja do zmian klimatu, zwiększanie retencji wodnej oraz przeciwdziałanie negatywnym skutkom suszy i ekstremalnych zjawisk pogodowych. Ważnym obszarem interwencji jest redukcja zanieczyszczeń powietrza poprzez ograniczenie emisji ze źródeł komunalnych i transportowych, a także rozwój terenów zielonych. Wspierane będą działania zwiększające udział odnawialnych źródeł energii oraz poprawiające efektywność energetyczną budynków. Gospodarka odpadami zostanie wzmocniona poprzez rozwój systemu recyklingu, wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym i ograniczenie składowania odpadów. Istotne znaczenie ma również ochrona różnorodności biologicznej, w tym zwiększanie powierzchni leśnych, ochrona korytarzy ekologicznych oraz wsparcie dla rolnictwa ekologicznego. Edukacja ekologiczna i podnoszenie świadomości mieszkańców odegrają kluczową rolę w budowaniu postaw prośrodowiskowych, wspierając długoterminowe działania na rzecz zrównoważonego rozwoju regionu. Cel operacyjny 3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej Rozwój nowoczesnej infrastruktury energetycznej zapewni bezpieczeństwo dostaw i odporność na zmiany klimatyczne. Dywersyfikacja źródeł energii, w tym rozwój energetyki wodorowej, biogazowej, geotermalnej i słonecznej, zwiększy samowystarczalność energetyczną i ograniczy emisję zanieczyszczeń. Wsparcie obejmie

	inwestycje w instalacje prosumenckie, klastry energii i spółdzielnie energetyczne. Modernizacja sieci przesyłowych oraz rozbudowa infrastruktury poprawią stabilność systemu energetycznego. Działania obejmą także poprawę efektywności energetycznej budynków oraz rozwój systemów ciepłowniczych. Celem jest zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego, obniżenie kosztów i poprawa jakości powietrza, co wspiera długoterminowy rozwój regionu. Cele Strategii są spójne z kluczowymi kierunkami działań dla Leszczyńskiego Obszaru Funkcjonalnego zawartymi w strategii rozwoju województwa.
FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA WIELKOPOLSKI 2021-2027	Cel szczegółowy (viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej Cel koncentruje się na rozwijaniu nowoczesnych i przyjaznych dla środowiska form transportu miejskiego, wspierając przejście na gospodarkę zeroemisyjną. Kluczowym priorytetem jest zwiększenie efektywności i dostępności transportu publicznego w miejskich obszarach funkcjonalnych poprzez kompleksowe inwestycje w infrastrukturę i usługi. W ramach celu wspierane będą również działania na rzecz rozwoju sieci ładowania i tankowania pojazdów bezemisyjnych. Dużą rolę będą odgrywać działania informacyjno-promocyjne oraz edukacyjne, które będą wspierać społeczną akceptację dla nowych rozwiązań transportowych, przyczyniając się do zmniejszenia emisji oraz poprawy jakości życia w miastach.
STRATEGIA ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH LESZCZYŃSKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO	Cel szczegółowy 3: Zdrowa i dostępna przestrzeń Działania mające na celu tworzenie przestrzeni publicznej, która będzie przyjazna i sprzyjająca funkcjonowaniu mieszkańców, zarówno obecnych, jak i przyszłych. Przystosowanie naturalnych terenów zielonych oraz rozwój komunikacji rekreacyjnej i turystycznej w sposób, który szanuje ich naturalny charakter. Promowanie dostępności przestrzeni dla osób z deficytami, a także wspieranie zrównoważonej turystyki oraz działań proekologicznych i kulturowych. Cel operacyjny 3.1. Rozwinięta infrastruktura komunikacyjna Wsparcie rozwoju transportu publicznego, promowanie niskoemisyjności oraz inwestycje w infrastrukturę drogową, pieszą, rowerową i alternatywne środki transportu. Wdrażanie inteligentnych systemów transportowych i cyfryzacji, rozwój zrównoważonej mobilności oraz dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób z deficytami. Efektywne wykorzystanie innych gałęzi transportu, takich jak lotniska lokalne. Cel operacyjny 3.2 Racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska Działania w ramach celu koncentrują się na inwestycjach w zapobieganie zanieczyszczeniu powietrza, wody, gleby oraz ograniczenie uciążliwości hałasu. Skupiają się na rozwijaniu systemów prognozowania i ostrzegania środowiskowego oraz realizacji

	projektów z zakresu gospodarki wodno-ściekowej i odpadami. Kluczowym kierunkiem będzie poprawa systemu zagospodarowania odpadów, w tym selekcji odpadów, termicznego wykorzystania odpadów oraz usuwania eternitu. Inwestycje obejmą rozbudowę sieci kanalizacyjnej, wsparcie małej retencji wodnej, zagospodarowanie wód opadowych oraz ochronę naturalnych zbiorników wody. Wsparcie obejmie także zakup specjalistycznego sprzętu do usuwania skutków zagrożeń i prowadzenia akcji ratowniczych. Cel operacyjny 3.3 Czyste środowisko Celem jest tworzenie nowych obszarów zieleni oraz ochrona istniejących terenów zielonych. Działania będą obejmować rozwój systemów prognozowania i ostrzegania środowiskowego, ochronę siedlisk i gatunków oraz odtwarzanie naturalnych ekosystemów wodnych. Ważnym elementem będzie współpraca z grupami publicznymi, społecznymi, pozarządowymi, gospodarczymi oraz nieformalnymi (np. seniorzy, młodzież) w zakresie monitorowania i ochrony stanu środowiska. Dodatkowo, podejmowane będą działania na rzecz ochrony i rozwoju walorów kulturowo-turystycznych.
--	--

Źródło: opracowanie własne

4. WYMIAR PRZESTRZENNY W STRATEGII ROZWOJU GMINY RYDZYNA

4.1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

4.1.1. Położenie gminy Rydzyna w regionie/kraju struktura sieci osadniczej

Gmina Rydzyna znajduje się w południowej części województwa wielkopolskiego, około 5 km od Leszna, w powiecie leszczyńskim. Powierzchnia gminy wynosi 135,6 km². Przebiega tędy droga ekspresowa S5 Poznań – Wrocław oraz linia kolejowa nr 271 (szlak E-59) – również łącząca Wrocław Poznań.

Rydzyna graniczy z pięcioma gminami województwa wielkopolskiego: Świąciechową, Osieczną, Krzemieniemem, Poniecem, Bojanowem oraz miastem Leszno, a także od południowego zachodu z gminą Góra Śląska w województwie dolnośląskim. System osadniczy składa się z 22 jednostek, z których 16 ma status sołectw: Augustowo, Dąbcze, Jabłonna, Kaczkowo, Kłoda, Lasotki, Moraczewo, Maruszewo, Nowa Wieś, Pomykowo, Przybiń, Robczysko, Rojęczyn, Tarnowa Łąka, Tworzanice, Tworzanki. Centrum administracyjnym gminy jest miasto Rydzyna, które pełni rolę ośrodka społeczno-gospodarczego i kulturalnego. Gmina jest dość zwarta, odległość z najdalszej miejscowości do centrum Rydzyny wynosi około 12 km.

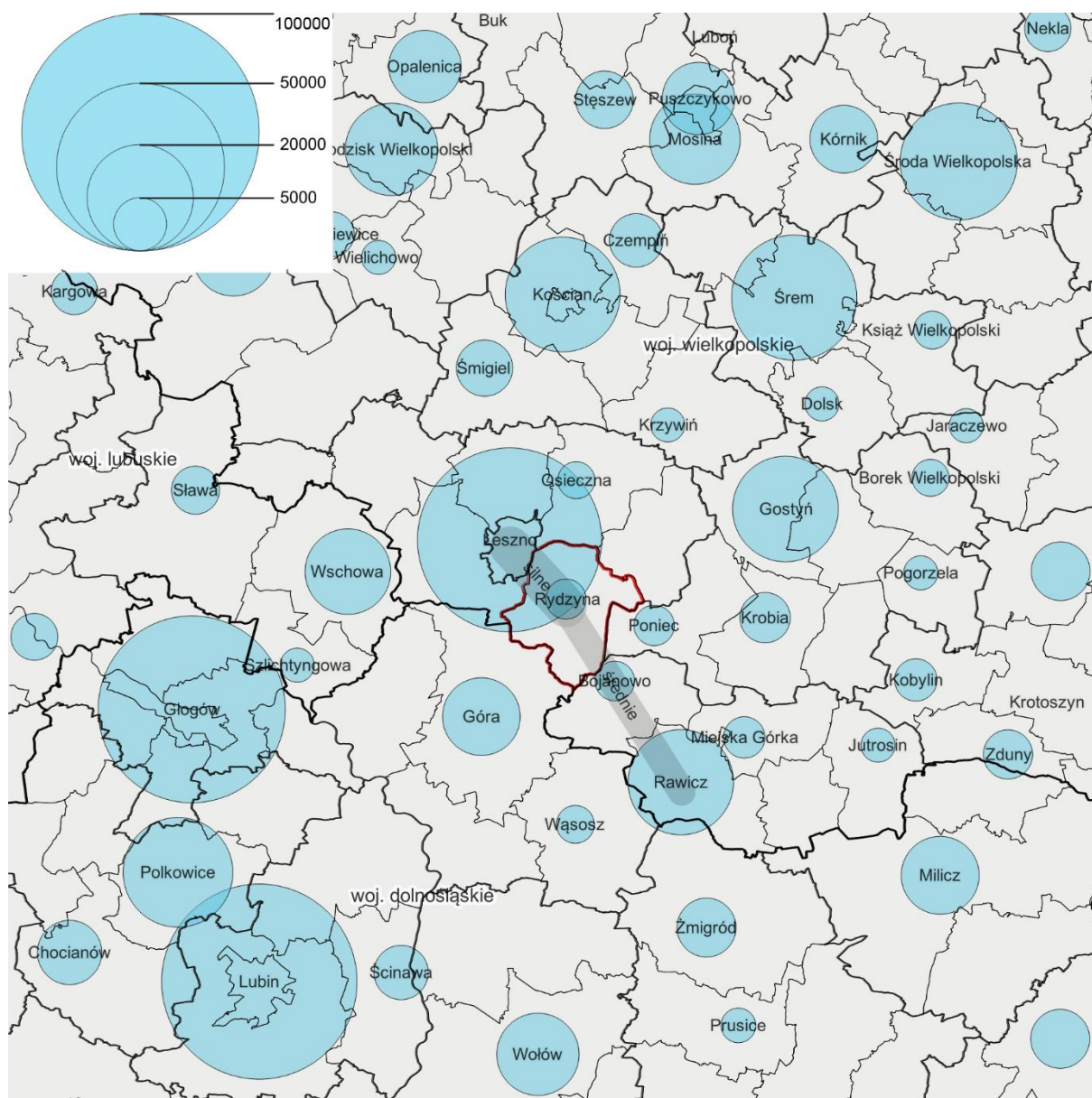
Zgodnie z zapisami Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju Rydzyna oraz Planem Zagospodarowania Województwa Wielkopolskiego, Rydzyna znajduje się na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Leszna. Ponadto PZWW w przeważającej mierze lokalizuje gminę Rydzyna w strefie średniej intensywności procesów osadniczych.

Dokumenty z poziomu regionalnego i krajowego, nie wskazują na terenie gminy Rydzyna występowania obszarów problemowych, czy Obszarów Strategicznej Interwencji.

Najbliższym ośrodkiem subregionalnym jest Leszno (8 km). Najbliższym ośrodkiem metropolitalnym jest Poznań (100 km) a także Wrocław (90 km). Ośrodek regionalny to Ostrów Wielkopolski – Kalisz (90 km).

Położenie Rydzyny na ważnym szlaku komunikacyjnym w równej odległości do dwóch prężnie rozwijających się ośrodków metropolitalnych, a także w zakresie oddziaływania silnego ośrodka subregionalnego, są mocnymi szansami i atutami gminy.

Rysunek 22: Struktura miast w otoczeniu gminy Rydzyna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

4.1.2. Środowisko przyrodnicze i krajobraz kulturowy

Gmina Rydzyna charakteryzuje się bogatym krajobrazem kulturowym i cennymi elementami środowiska przyrodniczego. Tereny gminy obfitują w różnorodne formy przyrody, takie jak lasy, łąki i cenne obszary rolnicze. Rydzyna słynie z bogatego dziedzictwa kulturowego, w tym zamku, licznych kościołów i zabytkowych budynków, które przyciągają turystów i miłośników historii. Gmina wspiera inicjatywy mające na celu zachowanie i promocję lokalnej historii i tradycji, wzmacniając tożsamość kulturową mieszkańców. Gmina Rydzyna to idealne miejsce dla miłośników natury i historii, oferujące wiele atrakcji zarówno dla turystów, jak i mieszkańców.

Środowisko przyrodnicze

Gmina Rydzyna znajduje się na terenie mezoregionu Wysoczyzna Leszczyńska. Teren gminy kształtują trzy malownicze krainy: Równina Leszczyńska, Wał Bojanowski i dzielące je Obniżenie Rowu Polskiego. Gmina Rydzyna charakteryzuje się bogatymi walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi. Udział powierzchni prawnie chronionych dla terenu Gminy kształtuje się na poziomie 48,7% co jest wartością wysoką (powiat leszczyński – 51,4%, województwo wielkopolskie – 29,6%).

Charakterystyczny dla gminy jest równoleżnikowy układ rzeźby terenu. Równina sandrowa opada z północy na południe do doliny Rowu Polskiego, a jej wschodnią granicę stanowi dolina Rowu Dąbieckiego. Wysoczyzna morenowa obejmuje Równinę Leszczyńską na północy i Wał Bojanowski na południowym wschodzie. Równina Leszczyńska wznosi się na północny wschód, osiągając 111,5 m n.p.m. w okolicy Nowej Wsi, z niewielkimi spadkami terenu (0-3%). Wał Bojanowski wznosi się na południe do 116,8 m n.p.m., z bardziej urozmaiconą rzeźbą terenu.

Przez obszary leśne znajdujące się w północno zachodniej części gminy prowadzi korytarz ekologiczny Łęgi Obrzańskie-Dolina Odry KPdC-21A, który jest częścią Korytarza Południowo-Centralnego stanowiącego element systemu korytarzy paneuropejskich, których rolą jest zapewnienie łączności ekologicznej w skali regionu, kraju i kontynentu.

W zachodniej części gminy znajduje się Obszar Chronionego Krajobrazu „Krzywińsko-Osiecki wraz z zadrzewieniami generała Dezyderego Chłapowskiego i kompleksem leśnym Osieczna-Góra (woj. wielkop.)” o powierzchni całkowitej 71425 ha, z czego 6543 ha przypadają na teren gminy. Obszar wyznaczony w celu zachowania i ochrony obszarów o cechach środowiska zbliżonego do naturalnego oraz zapewnienia społeczeństwu niezbędnych warunków do wypoczynku i korzystania z walorów krajobrazowych. Na terenie gminy nie wyznaczono innych obszarowych form ochrony przyrody.

W gminie Rydzyna znajduje się 12 pomników przyrody, w tym 2 obejmujące grupy drzew. Większość z nich koncentruje się w parku zamkowym w Rydzynie, a także w parku w Jabłonnej.

Lasy w gminie Rydzyna zajmują powierzchnię 3 416,15 ha, co stanowi 24,4% całkowitej powierzchni gminy. Jest to nieco mniej niż średnia krajowa (29,7%), wojewódzka (25,8%) i powiatowa (24,7%). Dominują tu bory mieszane świeże i lasy mieszane świeże, z przewagą sosny zwyczajnej i dębu szypułkowego.

W borach świeżych, w warstwie krzewów, przeważają leszczyna pospolita, jarzębina pospolita i brzoza brodawkowata. W runie można spotkać konwalię majową, gorycz pagórkową, borówkę czarną, nawłóć pospolitą, szczawika zajęczego i pszenca zwyczajnego. W lasach świeżych występują także fragmenty grądu środkowo-

europejskiego oraz acidofilne dąbrowy, które rosną na ubogich, piaszczystych siedliskach.

Łąki w gminie Rydzyna są żyzne i bogate florystycznie. Rosną tu różne gatunki traw, takie jak rajgras wyniosły, stokłosa miękka, kupówka pospolita i życica trwała. Wśród roślin dwuliściennych można spotkać stokrotkę pospolitą, pępawę dwuletnią, mniszka pospolitego, szczaw zwyczajny, złocien właściwy, biedrzynek wielki, komonicę zwyczajną oraz dwa gatunki koniczyń. W miejscach o większej wilgotności występują zbiorowiska z gatunkami ostrożeń warzywnych, wiązówki błotnej, firletki poszarpanej i trzęślicy modrej.

Na polach uprawnych dominują chwasty, takie jak miotła zbożowa, chaber bławatek, rumianek pospolity, rdest powojowy, ostrożeń polny i wyka drobnokwiatowa. Dolina Rowu Polskiego jest obszarem o wysokiej wartości ornitologicznej. Jest to miejsce lęgowe dla wielu gatunków ptaków oraz ważny przystanek podczas ich przelotów. Szacuje się, że na terenach doliny gniazduje, żeruje lub zatrzymuje się około 200 gatunków ptaków. Wśród nich można wymienić łabędzia niemego, łabędzia krzykliwego, perkoza, bąka, czaplę siwą, łyskę, cyranekę, cyraneczkę, gęś gęgawą, słomkę, żurawia, orła bielika, błotniaka zbożowego, kurkę wodną, czajkę, bażanta, kuropatkę, przepiórkę, jastrzębia, myszołowa zwyczajnego, myszołowa włochatego, puchacza, sowę płomykówkę, sowę uszatą, gołębia grzywacza, synogarlicę turecką, kukułkę, dzięcioła czarnego i pstrego, żołą, sójkę, strzyżyka, sikorę czubatą, sikorę sosnową oraz bociana białego. Bocian biały jest również związany z ekosystemami osadniczymi.

Ze względu na bogactwo struktury przyrodniczej, szczególną uwagę zasługuje odcinek doliny w rejonie Robczyska, który został wyznaczony jako obszar cenny dla ptaków w okresie lęgowym oraz jako miejsce postoju podczas przelotów. W dolinie można spotkać także różne gatunki bezkręgowców, takie jak tygryk paskowany, oraz płazów, takich jak ropucha paskówka, ropucha szara, traszka zwyczajna, żaba jeziorowa, żaba moczarowa, żaba trawna i żaba wodna. Z gadów występują jaszczurka zwinka, padalec zwyczajny i zaskroniec zwyczajny. Duże powierzchnie leśne sprzyjają licznej obecności zwierzyny łownej, w tym jeleni, saren i dzików. Spotyka się tu również lisy, borsuki, piżmaki, kuny leśne i jenoty.

Gmina Rydzyna ma wyraźnie rolniczy charakter. Rolnictwo jest tu dobrze rozwinięte i stanowi jeden z głównych atutów regionu. Znaczna część powierzchni gminy to użytki rolne (ok. 66,5%), z przewagą gleb IV i V klasy. Gmina charakteryzuje się również dużym odsetkiem żyznych gleb klas II-III, które stanowią około 31% powierzchni użytków rolnych.

W strukturze użytków dominują grunty orne. Na terenie gminy występują różne kompleksy glebowe:

- Kompleksy 2 (pszenny dobry), 3 (pszenny wadliwy) i 4 (żytni bardzo dobry) są najbardziej korzystne dla upraw, oferując szeroki wybór roślin i możliwość intensywnego wykorzystania. Są to głównie gleby klasy IIIa i IIIb;
- Kompleksy 5 (żytni dobry) i 8 (zbożowo-pastewny mocny) są odpowiednie dla upraw, choć wymagają doboru roślin o mniejszych wymaganiach ze względu na okresowo niekorzystne warunki wodno-powietrzne. Są to przeważnie gleby klasy IVa i IVb;
- Kompleksy 6 (żytni słaby), 7 (żytni bardzo słaby) i 9 (zbożowo-pastewny słaby) są mniej przydatne dla upraw z powodu wadliwych stosunków wodno-powietrznych. Są to gleby V i VI klasy.

Dominuje produkcja zbożowa, a także hodowla trzody chlewnej i drobiu.

Rów Polski jest głównym ciekim wodnym przepływającym przez gminę. Przy wjeździe do Rydzyny od strony Leszna, na Dąbieckim Rowie, który wpada do Rowu Rydzynskiego, utworzono zbiornik wodny o nazwie Zalew Rydzyna. Jego celem jest ochrona Rydzyny oraz okolicznych pól i łąk przed zalewaniem. Zbiornik ma powierzchnię około 40 ha, pojemność około 800 tysięcy metrów sześciennych (plus 200 tysięcy metrów sześciennych rezerwy powodziowej), średnią głębokość 1,86 metra i długość 1650 metrów. Jest to popularne miejsce rekreacyjne, otoczone ścieżką, z której korzystają piesi i rowerzyści z całej gminy, pobliskiego Leszna i okolic. To idealne miejsce dla wędkarzy, harcerzy, miłośników przyrody oraz aktywnego wypoczynku.

Stan wód powierzchniowych w gminie Rydzyna został oceniony na podstawie trzech jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP). Pierwsza z nich, Polski Rów od Kaczkowskiego Rowu do Baryczy, charakteryzuje się słabym stanem ekologicznym, na co wpływają wskaźniki takie jak przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, makrofity, makrobezkręgowce oraz ichtiofauna. Stan chemiczny tej części wód jest poniżej dobrego z powodu obecności niklu, co skutkuje ogólną oceną stanu jako zły. Główne presje na ten obszar to odpływ miejski, źródła przemysłowe i komunalne, prostowanie koryta oraz budowle piętrzące.

Druga część, Rów Polski od źródła do Kaczkowskiego Rowu, ma umiarkowany stan ekologiczny, z wskaźnikami takimi jak przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy oraz fosfor fosforanowy. Brak danych dotyczących stanu chemicznego, jednak ogólny stan tej części wód również oceniono jako zły. Presje na ten obszar obejmują odpływ miejski, eutrofizację, prostowanie koryta oraz budowle piętrzące.

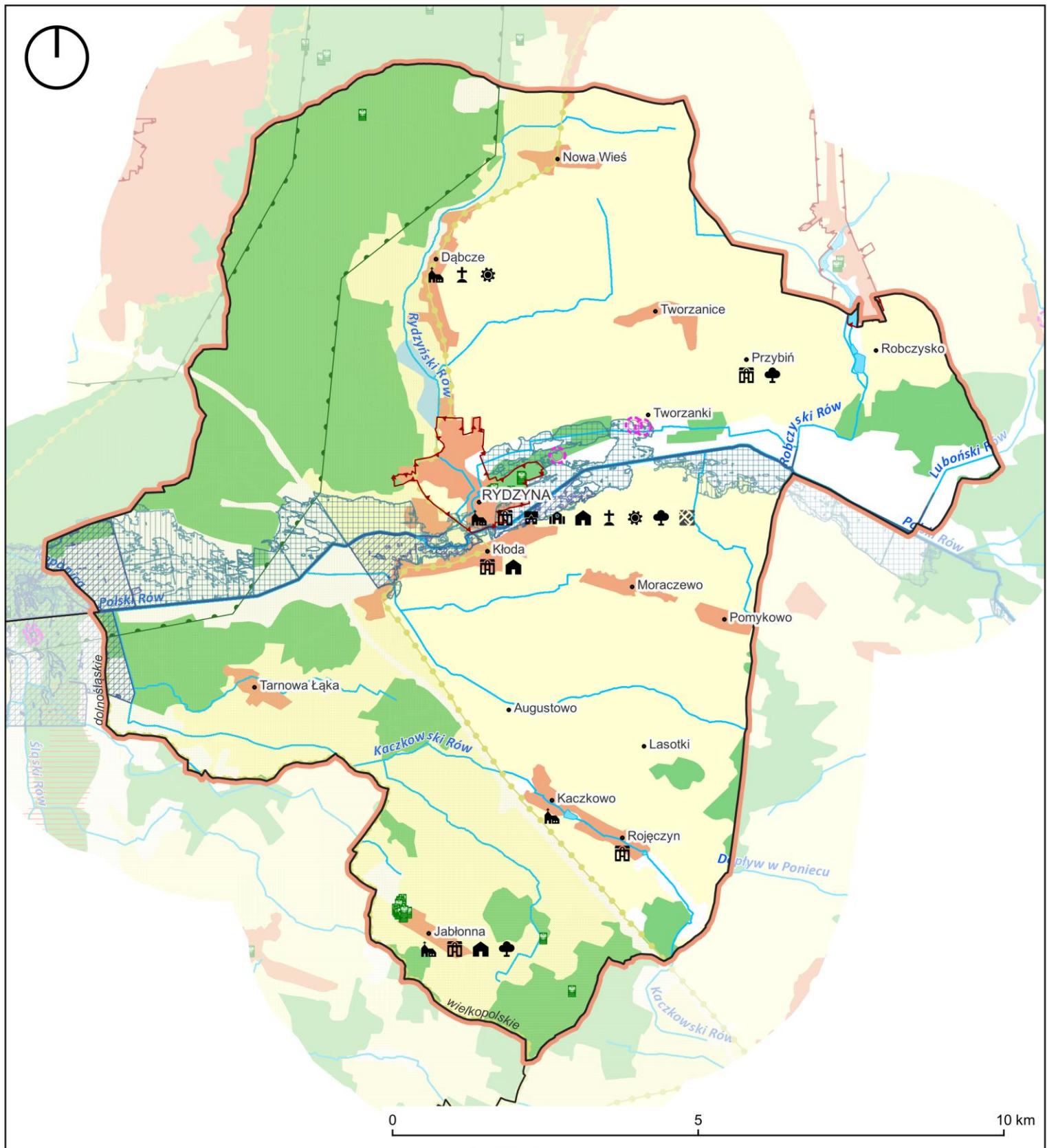
Trzecia część, Śląski Rów, ma zły stan ekologiczny, na co wpływają wskaźniki takie jak BZT5, przewodność, azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, fosfor ogólny, fosfor fosforanowy, fitobentos, makrofity oraz makrobezkręgowce. Stan chemiczny tej części wód jest poniżej dobrego z powodu obecności benzo(a)pirenu, co skutkuje ogólną oceną stanu jako zły. Główne presje na ten obszar to nawożenie, odpływ miejski, źródła przemysłowe oraz budowle piętrzące.

Podsumowując, stan wód powierzchniowych w gminie Rydzyna jest oceniany jako zły, głównie z powodu zanieczyszczeń chemicznych i presji antropogenicznych, takich jak odpływ miejski, działalność przemysłowa oraz zmiany hydromorfologiczne.

Gmina Rydzyna charakteryzuje się uporządkowaną strukturą przestrzenną, stref przyrodniczych i zagospodarowanych. Poszczególne podstawowe typy użytkowania przestrzeni nie są rozdrobnione. Kompleksy leśne, czy łąkowe są rozległe i skupione w duże obszary i wyraźnie oddzielone od terenów użytkowanych rolniczo.

Rysunek 23: MSF-P, uwarunkowania: Środowisko przyrodnicze i krajobraz kulturowy

Źródło: opracowanie własne

Legenda

granica gminy Rydzyna

zagospodarowanie

- lasy
- obszary zabudowane
- grunty orne
- rzeki
- zbiorniki wodne

dziedzictwo przyrodnicze

- obszary chronionego krajobrazu
- pomniki przyrody
- obszary Natura 2000 PLH
- korytarze ekologiczne
- krajobraz priorytetowy (Audyt Krajobrazowy Woj. Wielkopolskiego)

dziedzictwo kulturowe

- zabytki archeologiczne
- obiekty w rejestrze zabytków
 - kościół
 - dwór / pałac
 - budynek mieszkalny
 - budynek użyteczności publicznej
 - budynek gospodarczy
 - zabytek techniki
 - zabytkowa zielen
 - cmentarz
 - układ urbanistyczny

obszar zagrożenia powodziowego

- obszar zagrożenia powodziowego (P=10%, raz na 10 lat)
- obszar zagrożenia powodziowego (P=1%, raz na 100 lat)
- obszar zagrożenia powodziowego (P=0,2%, raz na 500 lat)

Krajobraz kulturowy

Rydzyna to miasto-zabytek, które jest objęte ochroną konserwatorską ze względu na zachowany XVIII-wieczny układ przestrzenny oraz liczne zabytkowe budowle. Znale jako „perła polskiego baroku”, Rydzyna jest uważana za największą atrakcję regionu leszczyńskiego. W 2017 roku kompleks rezydencjonalno-urbanistyczny w Rydzynie został wpisany na listę Pomników Historii.

Najważniejszym zabytkiem Rydzyny jest Zamek z XV/XVII wieku, który był dawną rezydencją króla Stanisława Leszczyńskiego i książąt Sułkowskich. Zamek, wraz z przylegającym parkiem i terenami, stanowi jeden z najcenniejszych zespołów pałacowo-parkowych w Polsce. W mieście znajduje się wiele zabytków, w tym barokowy zespół kamieniczek na Rynku z ratuszem i unikalną figurą Trójcy Świętej, barokowy kościół parafialny oraz kościół poewangelicki. Styl klasycystyczny reprezentuje monumentalny zespół dawnych oficyn zamkowych.

Na terenie gminy Rydzyna znajduje się pięć zabytkowych kościołów, z których wszystkie są wpisane do rejestru zabytków. Dwa z nich, w Dąbczu i Kaczkowie, mają drewnianą konstrukcję szkieletową. Kościoły katolickie są dobrze utrzymane, regularnie remontowane i użytkowane zgodnie z przeznaczeniem. Natomiast kościół ewangelicki w Rydzynie, nieczynny od 1945 roku, wymaga znacznych nakładów na remont.

W samej Rydzynie znajdują się następujące zabytki ujęte w rejestrze zabytków:

- Kościół pw. św. Stanisława Biskupa (1742–1749) wraz z cmentarzem kościelnym i dawnym kolegium pijarów (obecnie plebania) przy ul. Kościelnej 1;
- Kościół ewangelicki pw. Świętego Krzyża (1779–1783) wraz z cmentarzem przykościelnym i pastorówką przy ul. Wolności 10;
- Zamek z XVII–XVIII wieku oraz XX wieku, wraz z oficynami, ujeżdżalnią, wozownią, stajnią, oranżerią (obecnie dom mieszkalny), strzelnicą, parkiem z dwiema alejami lipowymi, bramą wjazdową, mostem z pylonami i mostem do parku;
- Ratusz z 1752 roku;
- Szkoła przy ul. Wolności 15 z pierwszego ćwierćwiecza XX wieku;
- Wiatrak koźlak na osiedlu „Młyńska Górka” z XIX wieku;
- Domy z przełomu XVIII–XIX wieku:
 - ul. Matejki 2, 3,
 - Rynek 2, 3, 4, 5, 6, 6a, 7, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 25, 26, 27,
 - ul. Rzeczypospolitej 5,
 - ul. Rzeczypospolitej 10 / Rynek 20,
 - ul. Tylna 9,

- ul. Wolności 4, 6, 19,
- ul. Zamkowa 2, 6,
- ul. Konstytucji 3 Maja 24,
- ul. Kościelna 2;
- Wozownia przy ul. Kościelnej 2;
- Konwikt pijarów przy ul. Zamkowej 3.

Do ważniejszych zabytków w gminie należą również pałace i dwory w miejscowościach Jabłonna, Kłoda, Przybiń, Rojęczyn i Tworzanice, a także zespół domów mieszczańskich w Rydzynie. W gminnej ewidencji zabytków nieruchomości znajduje się łącznie 251 obiektów, zarówno pojedynczych, jak i skupionych w zespołach dworsko-folwarcznych, zlokalizowanych w miejscowościach Dąbcze, Izbiska, Jabłonna, Kaczkowo, Kłoda, Lasotki, Przybiń, Rojęczyn, Rydzyna i Tworzanice.

Zabudowa folwarczna jest charakterystycznym elementem krajobrazu wsi w omawianym regionie. Do najstarszych obiektów należą obora w Izbiskach z 1816 roku, chlewnia i spichlerz w Lasotkach z połowy XIX wieku oraz spichlerz w Kłodzie z drugiej połowy XIX wieku. Większość zabudowań folwarcznych w okolicy Rydzyny pochodzi z końca XIX wieku, kiedy to nastąpił rozwój rolnictwa i technologii budowlanych. Budynki gospodarcze często wykorzystywały cegłę i kamień łamany, a ich stan jest zazwyczaj dobry lub dostateczny.

Średniowieczny układ wsi jest widoczny w niektórych miejscach, a zabudowa wsi kształtowała się głównie na przełomie XIX i XX wieku. Z wcześniejszej zabudowy drewnianej zachowała się stodoła w Tarnowej Łące oraz wiatraki w Rydzynie i Tworzanicach. Wyróżniają się także budynki dawnych szkół oraz nieliczne domy mieszkalne i budynki gospodarcze z nietynkowanymi elewacjami ceglanymi. Warto również zwrócić uwagę na dawną stację transformatorową w Jabłonnej, remizę strażacką w Tarnowej Łące, kuźnię w Kłodzie oraz gołębnik w Przybiniu.

Na terenie gminy znajduje się 391 stanowisk archeologicznych, w tym grodziska i cmentarzyska. Stan większości z nich jest dobry. Większość zabytków nieruchomości jest w dobrym lub bardzo dobrym stanie, dzięki regularnym pracom konserwatorskim i remontowym. Zabytki archeologiczne są narażone na zniszczenie przez działalność rolniczą i budowlaną, co wymaga odpowiednich działań ochronnych.

Zagrożenia dla zabytków w gminie obejmują brak szczegółowych planów zagospodarowania przestrzennego dla części obszarów, nieprawidłowe działania inwestycyjne oraz brak bieżącej konserwacji niektórych obiektów. Nieużytkowane cmentarze i parki z czasem ulegają degradacji. Gmina Rydzyna prowadzi systematyczną pielęgnację zabytkowych cmentarzy katolickiego i ewangelickiego, będących własnością komunalną. Parki pozbawione prawidłowej opieki tracą swoje pierwotne walory.

W latach 2023-2026 planowane są różne działania mające na celu ochronę i konserwację zabytków. Obejmują one remonty i adaptacje budynków zabytkowych do nowych funkcji, aktualizację gminnej ewidencji zabytków, prowadzenie bieżących prac porządkowych i konserwacji zieleni na cmentarzach oraz wydanie książki związanej z historią i zabytkami Rydzyny. Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Rydzyna na lata 2023-2026 podkreśla znaczenie ochrony i konserwacji zabytków jako kluczowego elementu dziedzictwa kulturowego gminy Rydzyna²¹.

Gmina Rydzyna oferuje wiele walorów turystycznych i rekreacyjnych, głównie związanych z lokalnym środowiskiem. Najważniejszym punktem turystycznym jest Zamek w Rydzynie, który pełni również funkcję centrum hotelowego. Do najatrakcyjniejszych miejsc turystycznych należą centrum Rydzyny z zespołem zamkowo-parkowym, dolina Rowu Polskiego oraz Zbiornik wodny Rydzyna, który od 2013 roku przyciąga coraz więcej osób zainteresowanych rekreacją i sportem. Gmina charakteryzuje się dużą różnorodnością użytkowania terenu, w tym znacznymi powierzchniami leśnymi i kompleksami łąk.

Rydzyna, nazywana „perłą polskiego baroku”, jest miastem-zabytkiem z zachowanym XVIII-wiecznym układem przestrzennym i licznymi zabytkowymi budowlami. Najcenniejszym zabytkiem jest Zamek z XV/XVII wieku, dawna rezydencja króla Stanisława Leszczyńskiego i książąt Sułkowskich. Zamek, wraz z przylegającym parkiem, jest jednym z najcenniejszych zespołów pałacowo-parkowych w Polsce i organizuje różne wydarzenia kulturalne, przyciągając turystów z kraju i zagranicy.

W centrum miasta znajdują się barokowe kamieniczki, ratusz, figura Trójcy Świętej, barokowy kościół parafialny oraz kościół poewangelicki. Styl klasycystyczny reprezentuje zespół dawnych oficyn zamkowych. Zabytkowy wiatrak „Józef” jest charakterystycznym elementem krajobrazu turystycznego Rydzyny.

Przez gminę przebiega Ziemiański Szlak Rowerowy, będący częścią Transwielkopolskiej Trasy Rowerowej, oraz Szlak Rajdów Konnych. Na terenie gminy wytyczono też szereg szlaków rowerowych lokalnych i regionalnych poprowadzonych przez teren powiatu, a także 5 lokalnych szlaków poprowadzonych przez teren gminy. Gmina jest członkiem Organizacji Turystycznej „Leszno Region”, która wydaje materiały promocyjne i realizuje projekty z funduszy Unii Europejskiej oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego. Organizacja ta jest również odpowiedzialna za organizację imprez propagujących lokalne tradycje. Warunki przyrodniczo-krajobrazowe gminy sprzyjają turystyce pieszej, rowerowej, wędkarstwu, łowiectwu i jeździectwu.

²¹ Źródło: Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Rydzyna na lata 2023-2026

Audyt Krajobrazowy Województwa Wielkopolskiego

Audyt Krajobrazowy Województwa Wielkopolskiego²² zdefiniował na terenie Rydzyny krajobraz priorytetowy o kodzie 30-318.11-069.

Grupa C: Krajobrazy kulturowe w pełni ukształtowane przez człowieka

Typ 9: Miejskie

Podtyp 9a: Miejscowości z zachowanym układem historycznym

Lokalizacja: Gmina Rydzyna

Powierzchnia: 205 ha

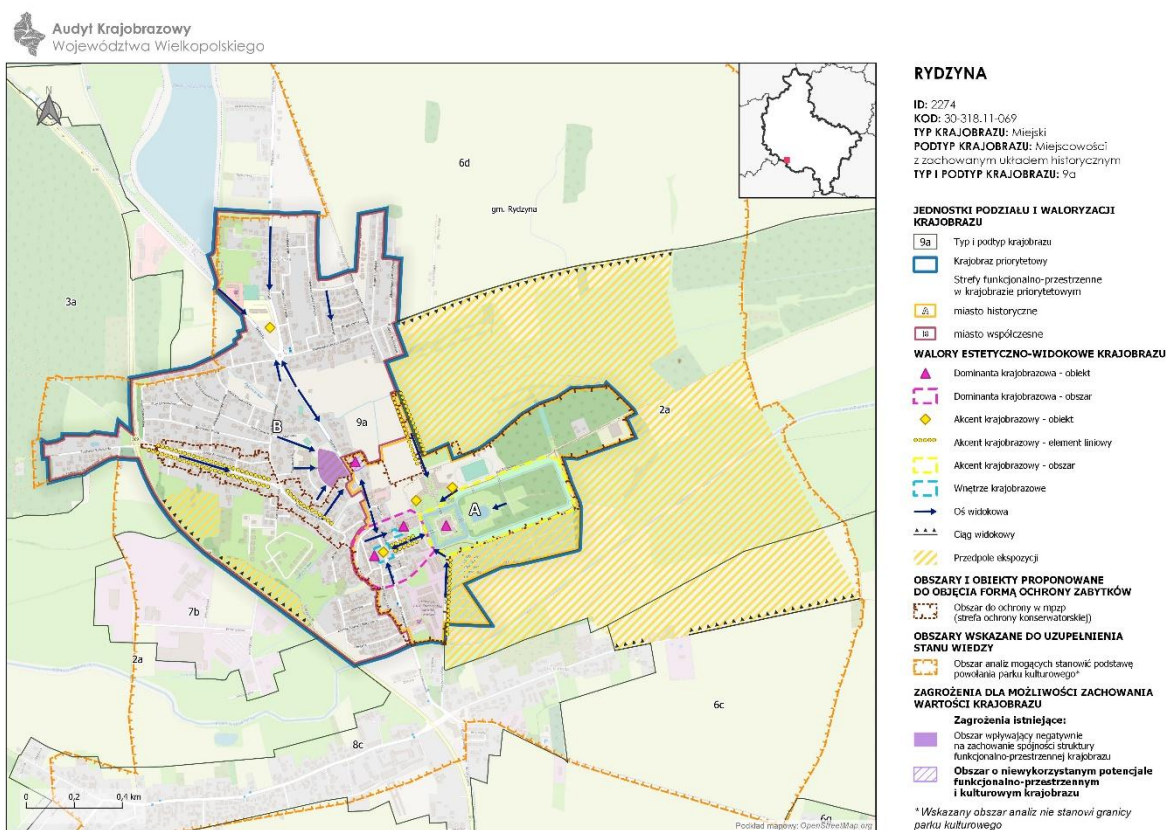
Miasto składa się z wyraźnie czytelnych części, dzieląc się na:

- 1) Miasto historyczne (strefa A) – ulokowane w południowo-wschodniej części krajobrazu, obejmuje najstarszą część miasta z zachowanymi zespołami sakralnymi oraz wyróżniającym się krajobrazowo i funkcjonalnie zespołem zamkowym;
- 2) Miasto współczesne (strefa B) – w formie osiedli mieszkalnych głównie jednorodzinnych wraz ze straszą zabudową zachowaną w zachodniej części jednostki, m.in. wzdłuż ul. Tadeusza Kościuszki.

Audyt krajobrazowy Rydzyny obejmuje kilka kluczowych elementów. Charakterystyka krajobrazu zawiera metryczkę, lokalizację oraz strukturę i fizjonomię krajobrazu. Walory krajobrazowe obejmują walory przyrodnicze, kulturowe oraz estetyczno-widokowe. Istotnym elementem są zagrożenia dla możliwości zachowania wartości krajobrazu, które identyfikują potencjalne problemy mogące wpłynąć na jego stan. Audyt zawiera również rekomendacje i wnioski dotyczące kształtowania i ochrony krajobrazu priorytetowego, obejmujące formy ochrony przyrody i zabytków, kierunki i zasady kształtowania zabudowy oraz zadania mające na celu zachowanie lub poprawę stanu krajobrazu. Na końcu wskazani są potencjalni adresaci realizacji rekomendacji i wniosków oraz lokalne formy architektoniczne zabudowy.

²² Z Audytem Krajobrazowym Województwa Wielkopolskiego można zapoznać się na portalu mapowym: <https://wbppoznan.pl/AudytKrajobrazowy/SIP/index.html>

Rysunek 24: Krajobraz priorytetowy Rydzyna

Źródło: Audyt Krajobrazowy Województwa Wielkopolskiego

4.1.3. Transport i komunikacja, infrastruktura i OZE

Szkielet układu komunikacyjnego gminy Rydzyna opiera się na kluczowych drogach krajowych oraz linii kolejowej, które zapewniają połączenia z większymi miastami i sąsiednimi regionami. Infrastruktura techniczna gminy obejmuje sieci wodociągowe, kanalizacyjne oraz energetyczne. Sieć gazowa jest ograniczona. Na terenie gminy usytuowana jest ponadlokalna infrastruktura techniczna, tj. istniejące stacje redukcyjno-pomiarowe pierwszego stopnia SRP Rydzyna i SRP Robczysko. W gminie rozwijane są również odnawialne źródła energii (OZE), takie jak farmy fotowoltaiczne i wiatrowe. Infrastruktura społeczna gminy obejmuje placówki edukacyjne, opieki zdrowotnej oraz instytucje kulturalne, które odgrywają istotną rolę w życiu lokalnej społeczności.

Transport i komunikacja

Szkielet układu komunikacyjnego gminy Rydzyna stanowi droga ekspresowa S5 Poznań – Wrocław. Na terenie gminy znajduje się jeden węzeł Kaczkowo, który obsługują gminę. Drugą najważniejszą drogą jest droga wojewódzka nr 309 również relacji Poznań – Wrocław (dawna droga krajowa nr 5). Drogi powiatowe i gminne

obsługują bezpośrednio ruch w gminie i łączą poszczególne miejscowości. Z sieci tej należy wyróżnić drogi powiatowe nr 4799P, 4803P oraz 4801P, które oprócz relacji lokalnych zapewniają połączenia gminy z drogą krajową nr 5.

Sieć dróg powiatowych w Rydzynie umożliwia połączenia z sąsiednimi gminami oraz służy komunikacji wewnętrznej. Te szlaki komunikacyjne zapewniają mieszkańcom wygodne połączenia drogowe z ważniejszymi miastami w okolicy, w tym z Leszmem i Poznaniem, stolicą regionu. Sieć dróg gminnych uzupełnia ten układ, umożliwiając dojazd do każdej miejscowości.

Dojazd z Rydzyny do Poznania zajmuje od 1h 15 min. Z Rydzyny do Wrocławia pojedziemy w 1h. Czas dojazdu z Rydzyny do najbliższych miast powiatowych wynosi odpowiednio: Leszno 10 min, Rawicz 25 min, Gostyń 35 min, Góra 25 min.

Istotną rolę prorozwojową gminy stanowi zmodernizowana zelektryfikowana, dwutorowa linia kolejowa nr 271 relacji Wrocław Główny – Poznań Główny. Linia stanowi element Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T) – magistrali E 59 ujętej w Umowie europejskiej o głównych międzynarodowych liniach kolejowych (AGC). Linia kolejowa nr 271 jest obecnie jednym z najintensywniej eksploatowanych odcinków infrastruktury zarządzanej przez PKP Polskie Linie Kolejowe. Na terenie gminy znajdują się dwa przystanki kolejowe Kaczkowo i Rydzyna.

Przez wschodnią część gminy prowadzi linia kolejowa numer 14, Łódź Kaliska – Tuplice – Forst, a konkretnie fragment niezelektryfikowanego odcinka Leszno – Krotoszyn. Na terenie gminy nie ma przystanków na tej linii. Kilkaset metrów od granicy gmin znajduje się przystanek Pawłowice w gminie Krzemieniewo.

Infrastruktura techniczna i OZE

Obszar gminy charakteryzuje się niższym niż średnia powiatowa, krajowa i wojewódzka odsetkiem ludności korzystającej z kanalizacji. Sieć gazowa jest dobrze rozwinięta i obejmuje prawie 2/3 mieszkańców gminy. Analiza łączna odsetka osób korzystających z sieci i długości sieci w stosunku do powierzchni wskazuje na dobrą efektywność instalacji technicznych. Poziom skanalizowania gminy jest średni. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 40,4 km co w relacji do sieci wodociągowej wynosi zaledwie 32%²³. Ponadto w 2022 roku na terenie gminy zlokalizowane było 1009 zbiorników bezodpływowych oraz 184 przydomowe oczyszczalnie ścieków²⁴.

²³ GUS BDL 2023

²⁴ za: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rydzyna na lata 2025–2028 z perspektywą na lata 2029-2032

Tabela 47: Odsetek osób korzystających z różnych typów sieci

Obszar	Wodociąg [%]	Kanalizacja [%]	Gaz [%]
Polska	92,6	72,6	56,3
Województwo wielkopolskie	97,0	74,5	54,1
Powiat leszczyński	95,7	67,9	37,2
Rydzyzna	96,2	57,6	62,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL (2023)

Tabela 48: Sieć rozdzielcza na 100 km² powierzchni

Obszar	Wodociąg [%]	Kanalizacja [%]	Gaz [%]
Polska	108,7	57,8	51,7
Województwo wielkopolskie	117,4	55,8	50,3
Powiat leszczyński	86,4	58,1	43,9
Rydzyzna	93,2	29,8	45,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL (2023)

Gmina Rydzyzna charakteryzuje się niewystarczającym dostępem do zasobów wodnych. Zakład Usług Wodnych we Wschowie odpowiada za dostarczanie wody oraz odbiór i oczyszczanie ścieków w gminie Rydzyzna. Mieszkańcy tej gminy korzystają z wody pochodzącej z dwóch głównych ujęć w Dąbczu i Kłodzie. Dodatkowo, na terenie gminy znajdują się mniejsze, lokalne ujęcia wody pitnej, a Robczysko czerpie wodę z ujęcia w Pawłowicach (gmina Krzemieniewo). Wszystkie te ujęcia oraz sieci wodociągowe są zarządzane przez Zakład Usług Wodnych we Wschowie Sp. z o.o., który również dba o ich uzdatnianie i ochronę.

W gminie działa jedna mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków komunalnych, zlokalizowana 300 metrów od granic Rydzyny, na terenie wsi Kłoda. Jej średnia przepustowość dobową wynosi 1 220 m³, a maksymalna 1 708 m³. Ponadto, w Pawłowicach znajduje się oczyszczalnia zakładowa Instytutu Zootechniki. Oczyszczone ścieki z oczyszczalni komunalnej trafiają do Rowu Polskiego.

Przez południowo-wschodnią część gminy przebiega tranzytowy gazociąg wysokiego ciśnienia Krobia-Głogów o średnicy 400 mm. Od tego gazociągu odchodzi odgałęzienie w kierunku północ-południe – gazociąg o średnicy 150 mm, zwany odboczką Leszno, zbudowany w 1974 roku. W miejscowości Dąbcze znajduje się instalacja ochrony katodowej (SOK) na tej sieci. Gazociąg ten jest również bezpośrednim źródłem gazu dla miasta i gminy Rydzyzna.

Przez wschodnią część gminy, w kierunku północ-południe, przebiega tranzytowa napowietrzna linia energetyczna wysokiego napięcia 110 kV, łącząca GPZ Leszno-

Wschód i GPZ Bojanowo. Linia ta nie dostarcza bezpośrednio energii elektrycznej do miasta i gminy.

Regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych dla gminy Rydzyna znajdują się poza jej terenem. Odpady zmieszane z gminy Rydzyna trafiają do instalacji w Trzebani, w gminie Osieczna, zarządzanej przez Miejski Zakład Oczyszczania Sp. z o.o. w Lesznie.

Gmina Rydzyna jest członkiem Komunalnego Związku Gmin Regionu Leszczyńskiego (KZGRL), który obejmuje 19 gmin z pięciu powiatów: Leszno, leszczyńskiego, kościańskiego, gostyńskiego i rawickiego. Związek ten ma na celu wspólne realizowanie zadań publicznych związanych z utrzymaniem czystości i porządku oraz gospodarką odpadami komunalnymi.

Odpady z nieruchomości zamieszkałych są odbierane bezpośrednio, z podziałem na niesegregowane odpady komunalne, bioodpady, odpady selektywnie zbierane (papier, tworzywa sztuczne i metal, szkło, popiół od stycznia 2023 r.) oraz poprzez zbiórki objazdowe (odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny oraz opony).

Na terenie gminy znajduje się Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów (PSZOK) w Kłodzie, przy oczyszczalni ścieków, prowadzony przez Miejski Zakład Oczyszczania Sp. z o.o. w Lesznie. Mieszkańcy mogą tam oddawać selektywnie zebrane odpady.

Gmina Rydzyna osiągnęła wymagane poziomy selektywnej zbiórki odpadów w 2021 r. (52,52% - wymóg 20%) i w 2022 r. (33,35% - wymóg 25%). Nie udało się osiągnąć wymaganego poziomu w 2023 r., który wyniósł 31,5%² (wymóg 35%).

Na terenie gminy Rydzyna nie ma instalacji OZE w budynkach użyteczności publicznej. W Nowej Wsi działają cztery elektrownie wiatrowe, każda o mocy 2 MW. W gminie znajdują się również małe instalacje OZE, takie jak:

- Instalacja fotowoltaiczna firmy RD PV Produkcja 1 Sp. z o.o. w Kaczkowie o mocy 0,999 MW, działająca od 10 października 2023 roku;
- Instalacja biogazu składowiskowego firmy Mirosław Przyborowski, Błażej Sułek Ebc-Eko Sp. cywilna w Kłodzie o mocy 0,360 MW, działająca od 1 kwietnia 2004 roku;
- Instalacja fotowoltaiczna firmy Elektrownia PV 29 Sp. z o.o. w Nowej Wsi o mocy 0,999 MW, działająca od 18 kwietnia 2023 roku.

Liczba mikro instalacji fotowoltaicznych w gminie Rydzyna wzrosła w ostatnich latach. W 2021 roku było ich 364 o łącznej mocy 2 580 kW, w 2022 roku 509 o mocy 3 925 kW, a w 2023 roku 610 o mocy 5 028 kW.²⁵

²⁵ za: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rydzyna na lata 2025–2028 z perspektywą na lata 2029–2032

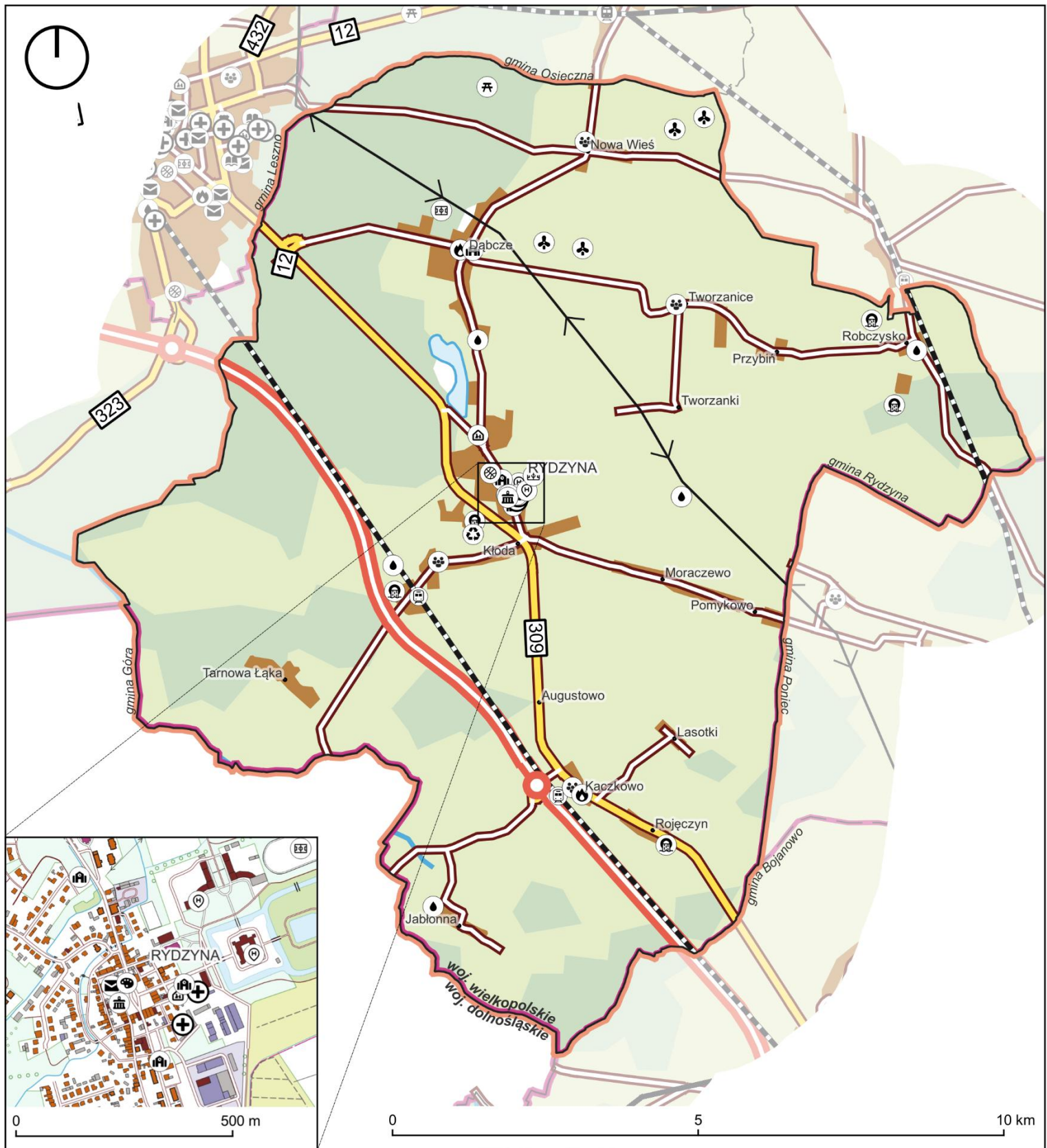
Tabela 49: Instalacje OZE na terenie gminy

Miejscowość lokalizacja instalacji*	Moc elektryczna	Rodzaj OZE
Nowa Wieś	5,000	WIL
Dąbcze	5,000	WIL
Rojęczyn	0,999	PVA
Rojęczyn	0,999	PVA
Kaczkowo	0,999	PVA
Dąbcze	0,999	PVA

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych URE za czerwiec 2024

Rysunek 25: MSF-P, uwarunkowania: Transport i komunikacja, Infrastruktura i OZE

Źródło: opracowanie własne

Legenda

granica gminy Rydzyna

zagospodarowanie

- zabudowa
- lasy
- rzeki
- zbiorniki wodne

infrastruktura społeczna

- ratusz
- ośrodek kultury
- świetlica wiejska
- POZ
- OSP
- hotel
- szkoła
- przedszkole
- miejsce piknikowe
- poczta
- centrum sportowe
- stadion

infrastruktura komunikacyjna i techniczna

- droga ekspresowa S5
- droga wojewódzka
- droga powiatowa lub gminna
- węzły na drodze ekspresowej S5
- linia kolejowa
- przystanek kolejowy
- linia elektroenergetyczna najwyższego lub wysokiego napięcia
- PSZOK
- oczyszczalnia ścieków
- ujęcie wody

OZE

- turbina wiatrowa

Infrastruktura społeczna

Szczególną rolę w katalogu usług publicznych odgrywają te związane z wychowaniem i edukacją młodych mieszkańców gminy. W planowaniu rozwoju samorządu duże znaczenie ma jakość kształcenia oraz dostęp do usług opieki nad najmłodszymi. Kwestie te powinny być powiązane zarówno z istniejącą, jak i planowaną infrastrukturą. Aktywność samorządu w tych obszarach powinna opierać się na analizie i prognozie demograficznej – działania te muszą być dostosowane do utrzymującego się trendu zmniejszającej się liczby dzieci w wieku szkolnym lub poprzez poszerzenie oferty edukacyjnej, tworzyć warunki sprzyjające pozyskaniu nowych mieszkańców. Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej jest ściśle związane z dostępnością i jakością usług edukacyjnych. Utrzymanie wysokiego poziomu tych usług może wpływać m.in. na decyzje rodziców dotyczące wyboru szkoły dla dziecka, co może ograniczyć odpływ dzieci z placówek.

W 2023 roku na terenie gminy mieszkało 282 dzieci w wieku 0-2 lat, co oznacza spadek o 18 w porównaniu do roku 2014. W latach 2019-2022 funkcjonował jeden żłobek z 10 miejscami. Obecnie na terenie gminy nie działa żaden żłobek, co zmusza mieszkańców do korzystania z prywatnej lub indywidualnej opieki nad dziećmi. Taka sytuacja negatywnie wpływa na możliwości powrotu kobiet na rynek pracy po urlopie macierzyńskim, zniechęca młodych ludzi do osiedlania się w gminie, a nawet sprzyja migracji.

Opiekę przedszkolną w Gminie Rydzyna zapewnia głównie publiczne Przedszkole „Kolorowy Wiatraczek”, z dwoma oddziałami w Rydzynie i jednym w Kłodzie. Placówka oferuje opiekę i edukację dla dzieci w wieku przedszkolnym, realizując programy wychowawcze i edukacyjne dostosowane do potrzeb najmłodszych. Na terenie gminy funkcjonuje także przedszkole specjalne przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Franciszka Ratajczaka, przeznaczone dla dzieci z z autyzmem i innymi zaburzeniami intelektualnymi, które zapewnia specjalistyczne wsparcie i dostosowane metody nauczania. Liczba dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) w Gminie Rydzyna wyniosła w 2023 roku 609, co oznacza wzrost o 160 dzieci w porównaniu do 2014 roku, kiedy to w placówkach przedszkolnych uczęszczało 449 dzieci.

W 2023 roku na terenie Gminy Rydzyna działało 5 szkół podstawowych z 85 oddziałami, podczas gdy w 2014 roku było ich 37. Od 2021 roku obserwuje się spadek liczby uczniów — wówczas było ich 972, natomiast w 2023 roku liczba ta zmniejszyła się o 16, osiągając 956 uczniów.

Na terenie gminy nie ma szkół ponadpodstawowych, dlatego młodzież kontynuuje naukę w pobliskim Lesznie, gdzie dostępne są licea, technika oraz szkoły branżowe. W gminie funkcjonuje też Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Franciszka Ratajczaka, który zajmuje się nauczaniem i wychowaniem dzieci i młodzieży

niepełnosprawnej intelektualnie w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym, autystycznych, niesłyszących i niedosłyszących. Placówka ta obejmuje wcześniej wspomniane przedszkole specjalne, szkołę podstawową specjalną, szkołę podstawową dla dzieci słabosłyszących i niesłyszących, branżową szkołę I stopnia specjalną, liceum ogólnokształcące specjalne dla młodzieży słabosłyszącej i niesłyszącej, szkołę policealną specjalną dla młodzieży słabosłyszącej i niesłyszącej oraz szkołę specjalną przysposabiającą do pracy.

Opieka zdrowotna w Gminie Rydzyna jest realizowana głównie przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarska w Rydzynie. Placówka ta oferuje mieszkańcom podstawową opiekę zdrowotną w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia. Zespół medyczny składa się ze specjalistów w dziedzinie pediatrii oraz chorób wewnętrznych, wspieranych przez wykwalifikowane pielęgniarki środowiskowo-rodzinne oraz położną. Przychodnia dysponuje również punktem szczepień, laboratorium oraz poradnią ginekologiczną. Mieszkańcy gminy mają również dostęp do specjalistycznej opieki medycznej w pobliskim Lesznie, gdzie znajduje się szpital oraz liczne poradnie specjalistyczne. Od 2014 roku obserwujemy wzrost porad lekarskich z 36 806 do 41 996 w 2023 roku. Taki wzrost świadczy o rosnących potrzebach zdrowotnych lokalnej społeczności, co może wynikać zarówno ze wzrostu liczby mieszkańców, jak i z większej świadomości zdrowotnej oraz dobrej dostępności usług medycznych.

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rydzynie. Mieszkańcy gminy mogą również korzystać ze wsparcia Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lesznie. Świadczenia oferowane przez te instytucje mają na celu pomoc osobom i rodzinom w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać przy wykorzystaniu własnych uprawnień, zasobów i możliwości. Wspierają one także w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb, umożliwiając życie w warunkach zgodnych z godnością człowieka.

4.1.4. Docelowy układ elementów składowych przestrzeni, kierunki działań rozwojowych

Strategia Rozwoju gminy Rydzyna na lata 2025-2034, w rozdziale 3.3 wyznacza cele rozwojowe i kierunki działań, których realizacja w ramach skoordynowanego docelowego układu elementów składowych przestrzeni, przyczyni się do zrównoważonego rozwoju gminy. Cele wyznaczono w trzech wymiarach: społecznym, gospodarczym i środowiskowym.

W wymiarze społecznym, działania koncentrują się na zwiększeniu dostępności usług opieki poprzez budowę nowych żłobków i przedszkoli, tworzenie dziennych domów pobytu i klubów seniora, rozwój usług ochrony zdrowia oraz wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami. Ponadto, planowana jest modernizacja infrastruktury

kulturalnej, organizowanie warsztatów artystycznych, koncertów i wydarzeń sportowych, a także budowa nowych obiektów rekreacyjnych. W zakresie mieszkalnictwa, działania skupiają się na modernizacji istniejących zasobów mieszkaniowych i dostosowaniu ich do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.

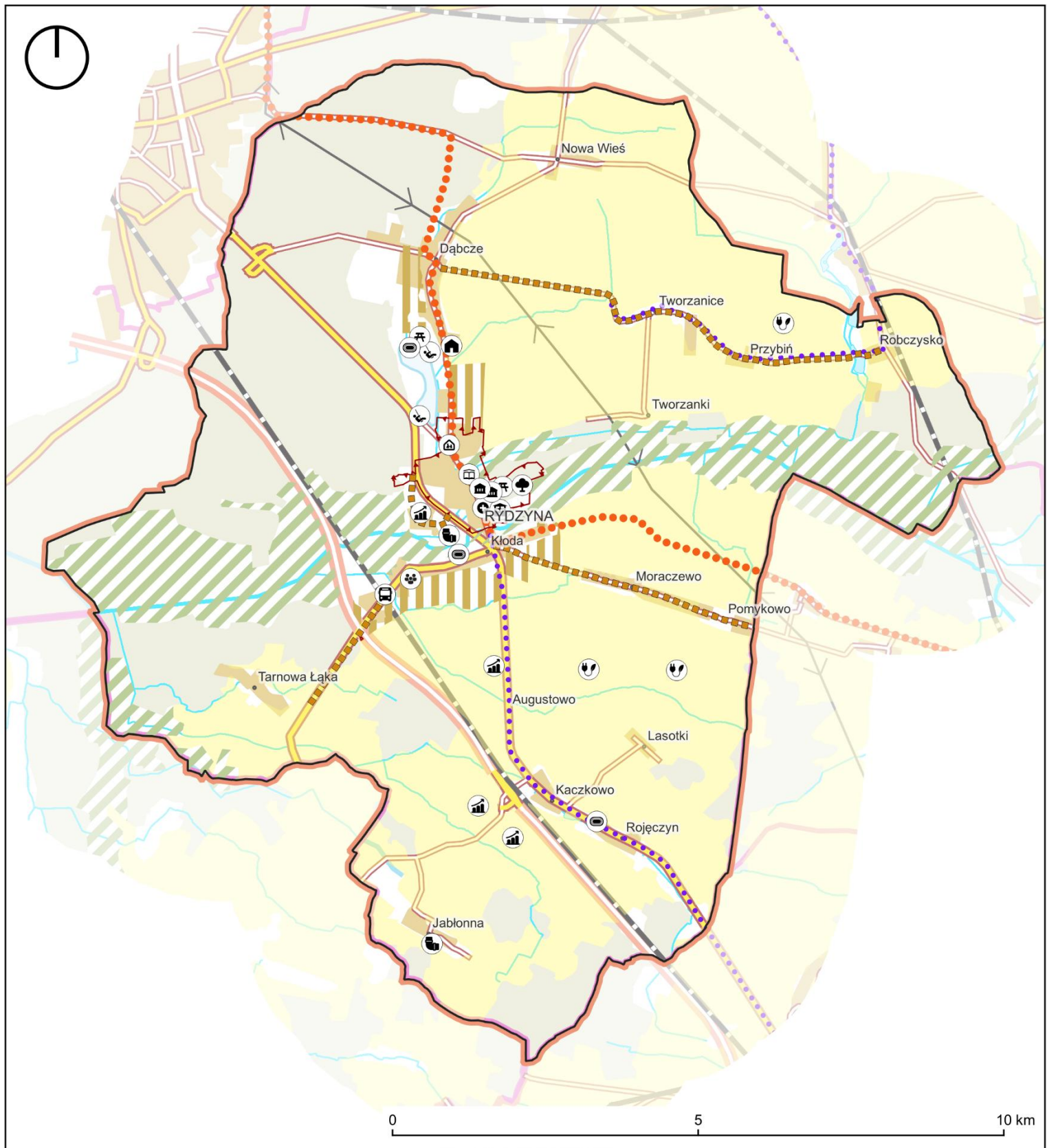
W wymiarze gospodarczym, celem jest rozwój terenów inwestycyjnych poprzez wskazywanie nowych lokalizacji pod inwestycje, modernizację istniejących terenów oraz promocję dostępnych terenów. Wspierana będzie przedsiębiorczość poprzez tworzenie oferty wsparcia obejmującej doradztwo, szkolenia i edukację, a także organizowanie warsztatów z zakresu finansowania i wdrażania innowacji. Współpraca z przedsiębiorcami, szkołami i uczelniami ma na celu rozwój projektów branżowych i innowacyjnych. W zakresie lokalnej gospodarki, planowane jest wspieranie gospodarstw rolnych, tworzenie systemów certyfikacji i promocji lokalnych produktów rolnych oraz rozwój agroturystyki.

W wymiarze środowiskowo-przestrzennym, działania obejmują rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, rozwój infrastruktury technicznej, gospodarki obiegu zamkniętego oraz odnawialnych źródeł energii. Planowane jest także zwiększenie dostępności usług transportu publicznego, rozbudowa sieci ścieżek rowerowych oraz prowadzenie działań edukacyjnych na rzecz zrównoważonego transportu. W zakresie przestrzeni publicznej, działania skupiają się na modernizacji przestrzeni publicznych, ochronie terenów zielonych oraz rewitalizacji historycznych przestrzeni publicznych.

Docelowy układ elementów składowych gminy, uwzględnia uwarunkowania środowiskowe, kulturowe, techniczne, komunikacyjne i społeczne.

Rysunek 26: MSF-P, Docelowy układ elementów składowych przestrzeni, kierunki działań rozwojowych

Źródło: opracowanie własne

Legenda

granica gminy Rydzyna

zagospodarowanie

zabudowa
 lasy
 rzeki
 zbiorniki wodne

działania rozwojowe

główne łączniki ekologiczne
 kluczowe tereny rozwojowe jednostek osadniczych
 tereny rolnicze
 krajobraz priorytetowy ID 2274 KOD 30-318.11-069
 wielkopolska sieć szlaków rowerowych
 szlak wiatraczny
 modernizacja infrastruktury (ścieżki rowerowe, oświetlenie, poprawa nawierzchni)

klub seniora
 rozwój Centrum Integracji Społecznej
 adaptacja zboru na cele kulturalne
 rozwój stref gospodarczych
 utworzenie Zakładu Aktywizacji Zawodowej
 rozwój miejsc spędzania czasu wolnego
 rozwój oferty zdrowotnej
 budowa żłobka

rozwój infrastruktury sportowej
 modernizacja miejsc rekreacji dla dzieci i młodzieży
 modernizacja oczyszczalni ścieków
 rozwój infrastruktury wod-kan
 rozwój komunikacji publicznej
 rozwój i pielęgnacja terenów zielonych
 odnowa zabytków
 rozwój OZE (turbiny wiatrowe)

Nie wszystkie kierunki działań, szczególnie w sferze społecznej, ale również te, które dotyczą terenu całej gminy, mogą być przypisane do konkretnych, priorytetowych lokalizacji. Na Modelu Struktury Funkcjonalno-Przestrzennej, wskazano te kierunki działań i obszary, które ze względu na swoją specyfikę mogą być zobrazowane w przestrzeni.

Rysunek 27: Warsztat strategiczny w Rydzynie – wymiar przestrzenny

Źródło: materiały własne

Przy mapowaniu kierunków działań wykorzystano efekty warsztatów z udziałem interesariuszy procesu strategicznego. Przy budowie Modelu Struktury Funkcjonalno-Przestrzennej gminy Rydzyna, uwzględniono również zapisy kierunkowe opracowane w ramach Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Rydzyna a także zapisy zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego 2030.

4.2. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Niniejsze ustalenia i rekomendacje zawarte w rozdziale 4.2 wskazują na pożądane kierunki działań i obejmują sugestie dotyczące najlepszych praktyk, wytyczne do dalszych analiz czy propozycje działań, które mogą przyczynić się do osiągnięcia celów strategicznych. Polityka przestrzenna gminy, ze względu na złożoność i czasochłonność jej realizacji, ma horyzont czasowy znacznie wykraczający poza

horyzont czasowy samej strategii (tj. 2034 rok). Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej odnoszą się więc do docelowej wizji struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Rydzyna.

4.2.1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

- Polityka ekologiczna, podejmowanie przedsięwzięć na rzecz ochrony środowiska, w tym we współpracy z firmami eksploatującymi zasoby środowiska przyrodniczego;
- Rygorystyczne respektowanie zakazów i ograniczeń wynikających z ustanowionych form ochrony przyrody;
- Ukierunkowywanie rozwoju gospodarczego gminy w oparciu o naturalne walory przyrodnicze i środowiskowe z zachowaniem bioróżnorodności naturalnych ekosystemów;
- Ustanowienie jednoznacznej granicy pomiędzy terenami zurbanizowanymi (tereny zabudowy) i terenami otwartymi, nie przewidywanymi do zabudowy;
- Ochrona przed zabudową terenów zagrożonych niebezpieczeństwem powodzi oraz terenów zagrożonych osuwiskami;
- W kontekście kształtowania stanu zasobów wodnych, przeciwdziałania występowaniu zjawisk ekstremalnych oraz adaptacji do zmian klimatu, potrzebne jest wprowadzenie i egzekwowanie standardów ochrony zieleni w procesie inwestycyjnym, obejmujących m.in. ograniczenie likwidacji terenów zieleni i wycinki drzew przy realizacji nowych inwestycji;
- Eliminacja źródeł niskiej emisji, głęboka termomodernizacja budynków.

4.2.2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

- Ochrona elementów dziedzictwa kulturowego, w tym wartościowych układów urbanistycznych, ruralistycznych, otoczenia obiektów sakralnych, ochrona układów rezydencjonalnych i historycznych zespołów parkowych i innych cennych elementów dziedzictwa kulturowego w krajobrazie;
- Zachowanie i ochrona budownictwa tradycyjnego poprzez utrzymanie wartościowych obiektów;
- Wprowadzanie nowych funkcji w celu zachowania przy użytkowaniu opuszczonych obiektów zabytkowych;
- Estetyzacja istniejącej zabudowy poprzez wprowadzenie spójnej polityki krajobrazowej i ograniczanie ilości reklam;
- Ochrona zasobów w strefie ochrony konserwatorskiej;
- Zachowanie historycznego założenia urbanistycznego oraz uwzględnienie wyróżników kompozycji przestrzennej.

4.2.3. Zasady kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

- Zachowanie zwartości zespołów zabudowy miasta i wsi oraz przeciwdziałanie rozlewaniu się. W pierwszej kolejności należy wykorzystać już zurbanizowane tereny, w szczególności te, które utraciły swoje walory użytkowe lub uległy degradacji (tzw. brownfields) oraz niewykorzystane luki w istniejącej zabudowie;
- Rozwój nowej zabudowy mieszkaniowej należy realizować w obszarach zwartej struktury funkcjonalno-przestrzennej. To oznacza, że nowa zabudowa mieszkaniowa powinna być lokalizowana z uwzględnieniem dostępu do szkół, komunikacji publicznej i infrastruktury technicznej. Ważne jest, aby unikać rozproszonej zabudowy;
- W sytuacji wyczerpania rezerw terenowych wewnątrz istniejącej zabudowy, nowe struktury należy projektować w formie skupionej - jako jednostki sąsiedzkie, wyposażone w niezbędne usługi publiczne i lokalne ośrodki usługowe. Nowe jednostki mogą być kontynuacją istniejących struktur zwartej zabudowy. Należy wykluczyć rozwój zabudowy w formie pasmowej wzdłuż dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych, na rzecz koncentracji zabudowy;
- Rozwijanie idei miasta 15-minutowego, w tym poprzez skupianie zabudowy, dla zapewnienia dostępu do podstawowych usług publicznych i komercyjnych oraz w miarę możliwości do znaczącej liczby miejsc pracy w zasięgu 15 minutowego dojazdu pieszo (długość dojazdu do 1 km) lub w szerszym obszarze w zasięgu 15 minutowego dojazdu rowerem od miejsca zamieszkania;
- Ograniczenie zabudowy letniskowej indywidualnej. Należy wykluczyć zabudowę letniskową w formach rozproszonych stanowiących zagrożenie dla środowiska oraz element ekspansji na tereny otwarte i zawłaszczania najbardziej atrakcyjnych elementów krajobrazu, który stanowi dobro wspólne i powinien podlegać ochronie;
- Ograniczanie zabudowy na terenach rolniczych (poza zwartą zabudową) wyłączenie do gospodarstw rolnych, celem ograniczenia suburbanizacji przy zachowaniu siedlisk zabudowy zagrodowej.

4.2.4. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową

Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w gminie Rydzyna szacuje się w perspektywie 20 lat, na około 170% stanu obecnego, wyrażonego w powierzchni użytkowej mieszkań. Obszary koncentracji rozwoju zabudowy mieszkaniowej, skupiają się w Rydzynie oraz w Dąbczu.

4.2.5. Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977, 1506, 1597 i 1688)

- Na terenie gminy Rydzyna nie przewiduje się obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977, 1506, 1597 i 1688).

4.2.6. Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

- Lokalizowanie obiektów inwestycji celu publicznego w obrębie głównego układu drogowego obszaru, z dostępem do transportu publicznego, a także z dostępem do dobrej infrastruktury pieszej i rowerowej;
- Analiza indywidualnych przypadków uwzględniające zapotrzebowanie społeczne na daną inwestycję oraz wpływ jej lokalizacji na przestrzeń w różnych aspektach;
- Wariantowanie i ocena wariantów lokalizacji według różnych kryteriów.

4.2.7. Zasady kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

- Rozbudowa bezpiecznego dla pieszych i rowerzystów układu ciągów komunikacyjnych – ciągów pieszych, dróg rowerowych, chodników;
- Poprawa bezpieczeństwa niechronionych uczestników ruchu;
- Wprowadzanie działań infrastrukturalnych mających na celu uspokojenie ruchu;
- Rekomenduje się działania na rzecz integracji transportowej poprzez wspólne podejście do organizacji transportu zbiorowego na poziomie gminy, powiatu i regionu. Pozwoli to na lepszą koordynację oferty transportowej oraz oszczędności powodowane większą skalą zintegrowania oferty przewozowej;
- Rozwijanie wysokiej jakości, dostępnego transportu publicznego;
- W obszarach słabo zaludnionych zorganizowanie form transportu publicznego na życzenie;
- Organizacja parkingów Park&Ride (Parkuj i Jedź) w Kaczkowie i Kłodzie;
- Uporządkowanie polityki parkingowej, w tym w pobliżu głównych atrakcji turystycznych i rekreacyjnych regionu;
- Dalszy rozwój infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej szczególnie w kierunkach miejscowości stanowiących lokalne ośrodki usługowe i na obszary przeznaczone dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej, w tym w rozwój systemów centralnego ogrzewania w oparciu o skojarzoną produkcję

energii elektrycznej i ciepła (kogenerację) lub z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii;

- Rozwój instalacji OZE wykorzystujących energię promieniowania słonecznego lokalizowanych na budynkach, budowlach oraz w obrębie terenów już zainwestowanych;
- Budowa, rozbudowa, modernizacja i zwiększanie zdolności usługowej (np. przez wzrost zatrudnienia), obiektów i instytucji infrastruktury społecznej należących do samorządu (w tym żłobków, bazy sportowej i rekreacyjnej, usług z zakresu opieki społecznej) przedsiębiorczości.

4.2.8. Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

- Nadanie priorytetu instalacjom zamontowanym na budynkach;
- Lokalizowanie instalacji PV na gruntach niższych klas i na nieużytkach;
- Lokalizowanie instalacji z poszanowaniem walorów krajobrazowych.

4.2.9. Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

- Rozpoznanie cech inwestycji mogących negatywnie wpływać na środowisko (co, na które komponenty, jak silnie), następnie znalezienie przestrzeni najmniej wrażliwych na te wpływy;
- Wariantowanie i ocena wariantów lokalizacji według różnych kryteriów (zwłaszcza, gdy powyższe analizy dają wynik niejednoznaczny).

4.2.10. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- Należy chronić grunty rolne najwyższych klas bonitacyjnych przed zmianą sposobu użytkowania;
- Należy dążyć do rozwoju rolnictwa zintegrowanego z przetwórstwem poprzez lokalizację i budowę inkubatorów przedsiębiorczości wspierających m.in. wyspecjalizowane, ekologiczne formy rolnictwa i przetwórstwa;
- Działalność rolniczą na terenach rolnych należy traktować jako priorytetową. Zajmowanie terenów rolnych na inne funkcje (np. pod budownictwo letniskowe, mieszkaniowe, usługowe, produkcyjne, infrastrukturalne) należy traktować, jako ostateczność w przypadku wykluczenia możliwości wykorzystania innych lokalizacji, w szczególności terenów, które utraciły swoje dotychczasowe funkcje – przewidzianych do przekształceń.

4.2.11. Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

- Kształtowanie zagospodarowania przestrzennego na obszarach omawianej grupy wymaga uprzednich analiz dostosowanych do specyfiki danego obszaru, określających:
 - negatywne cechy obszaru, np. czynniki degradujące,
 - możliwe, w tym pożądane kierunki zmian,
 - możliwe sposoby doprowadzenia obszaru do pożądanych zmian (w tym możliwe do zastosowania instrumenty gospodarki przestrzennej i ich prawdopodobną skuteczność), uwarunkowania prawne, ekonomiczne, społeczne i techniczne, a także możliwy czas rozpoczęcia i trwania procesu zmian;
- Priorytetowe zagospodarowanie takich obszarów (brownfields) względem zagospodarowania obszarów naturalnych i przyrodniczo cennych (greenfields).

4.3. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

4.3.1. Obszary Strategicznej Interwencji określone na poziomie krajowym

W Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego za Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) uznano: gminy zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk oraz Polskę Wschodnią. Gmina Rydzyna nie została wymieniona w Załączniku 1, który zawiera listę gmin zagrożonych trwałą marginalizacją na lata 2021-2027.

4.3.2. Obszary Strategicznej Interwencji określone w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku

W Strategii Wielkopolska 2030 obszary strategicznej interwencji wynikają z połączenia dwóch podejść – regionalnego i krajowego, uznawanych za równorzędne. Przyjęcie funkcjonalnego modelu rozwoju regionu oznacza, że wszystkie obszary strategicznej interwencji są równoważne.

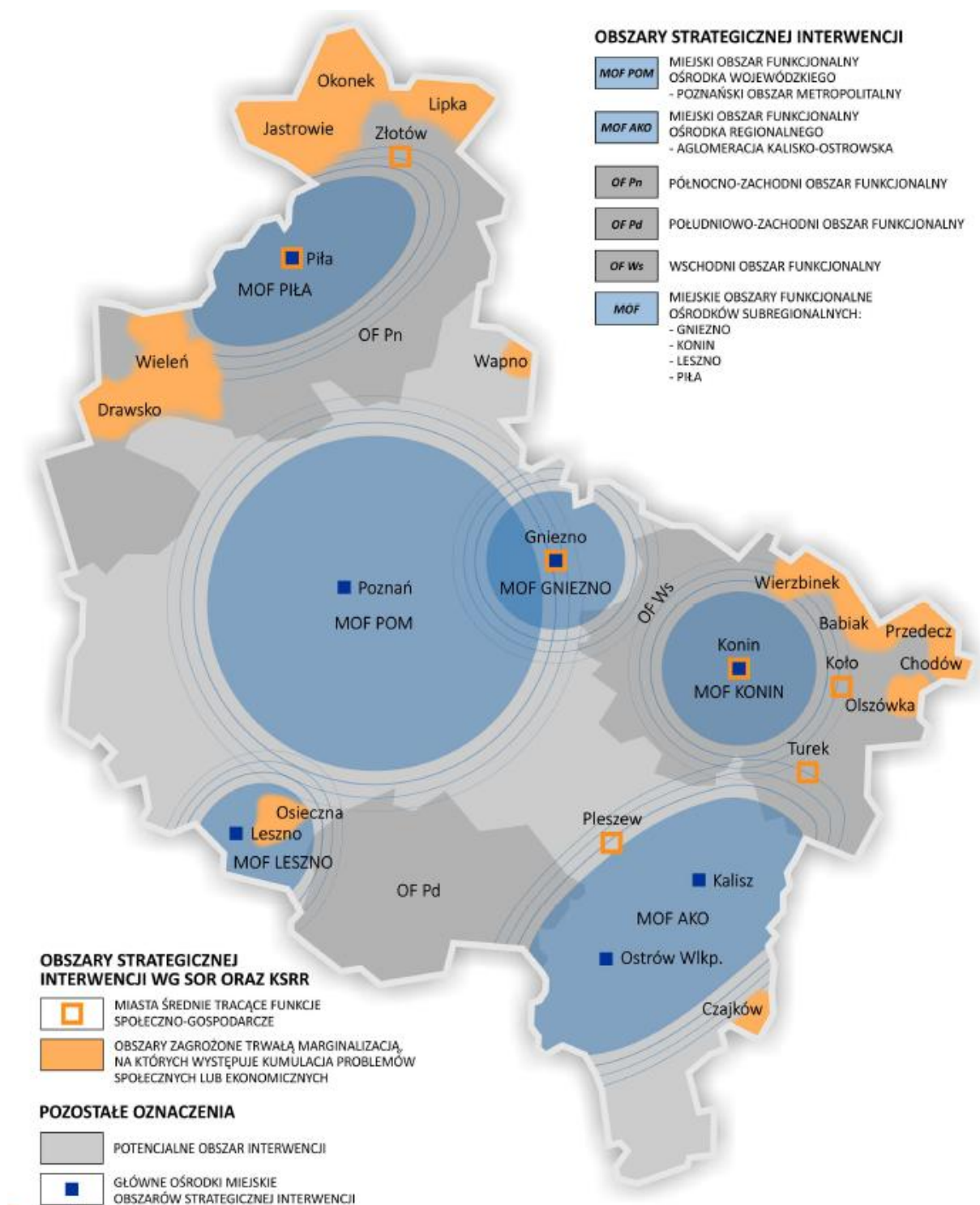
Wymiary Interwencji:

- Regionalny: Reprezentowany głównie przez Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego (PZPWW);

- Krajowy: Obejmuje Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR), Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (KPZK) oraz Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego (KSRR).

Do czasu aktualizacji PZPWW lub opracowania odpowiednich dokumentów programowych do Strategii, obszary strategicznej interwencji (OSI) wskazane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego Wielkopolska 2020+ będą stanowić podstawę do powiązania celów rozwojowych Strategii Wielkopolska 2030 z typami poszczególnych obszarów.

Rysunek 28: Obszary strategicznej interwencji w Wielkopolsce o indykatywnym zasięgu

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego 2030

W PZPWW wyodrębniono obszary o najintensywniejszej sile oddziaływania miast na otoczenie, w których obserwować można wyraźne powiązania funkcjonalno-przestrzenne. Należą do nich miejskie obszary funkcjonalne (MOF):

- Poznański Obszar Metropolitalny;

- Aglomeracja Kalisko-Ostrowska;
- Gnieźnieński Obszar Funkcjonalny;
- Koniński Obszar Funkcjonalny;
- **Leszczyński Obszar Funkcjonalny;**
- Piłski Obszar Funkcjonalny.

Gmina Rydzyna wchodzi w skład **Leszczyńskiego Obszaru Funkcjonalnego**.

Zasięg oddziaływania największych ośrodków miejskich dzieli przestrzeń województwa na sześć subregionów. Wsparcie MOF służy wzmocnieniu ich konkurencyjności i zdolności o dyfuzji czynników rozwojowych na sąsiednie obszary zurbanizowane i o charakterze rolniczym, oddziałuje na wszystkie części województwa i stymuluje rozwój całej Wielkopolski, a także wpływa stabilizująco na strukturę osadniczą regionu.

Leszczyński Obszar Funkcjonalny (LOF)

Leszno wraz z sąsiadującymi gminami tworzy Leszczyński Obszar Funkcjonalny (LOF) w południowo-zachodniej Wielkopolsce. LOF pełni funkcje administracyjne i usługowe, szczególnie w dziedzinie zdrowia, kultury i edukacji. Jego atuty to położenie na szlakach międzynarodowych korytarzy transportowych, bliskość Poznania i Wrocławia, niski poziom bezrobocia, duży potencjał rolniczy oraz korzystne warunki do rozwoju turystyki dzięki walorom przyrodniczym i kulturowym oraz terenom rekreacyjnym. LOF napotyka jednak na wyzwania, takie jak brak ośrodków innowacji i postępu technologicznego oraz niewystarczające uprzemysłowienie.

Kluczowe Kierunki Działań LOF

Wzrost Gospodarczy oparty na Wiedzy Mieszkańców

- Rozwój lokalnej przedsiębiorczości i wzmocnienie konkurencyjności firm;
- Wsparcie rozwoju instytucji otoczenia biznesu (IOB);
- Promowanie przemysłu rolno-spożywczego opartego na potencjale rolniczym LOF oraz inteligentnych gospodarstw agrarnych;
- Wspieranie działalności klastrowej, zwłaszcza w sektorze rolniczym;
- Wsparcie rozwoju sektora B+R z wykorzystaniem potencjału szkolnictwa wyższego w LOF oraz promowanie dyfuzji innowacji gospodarczych i społecznych;
- Tworzenie miejsc pracy w przemyśle wysokotechnologicznym dla wykwalifikowanej kadry;
- Podniesienie jakości kształcenia i dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy, w tym przemysłu wysokoenergetycznego oraz wsparcie infrastruktury edukacyjnej i kształcenia ustawicznego;

- Wsparcie rzemiosła poprzez rozwój edukacji, produkcji i usług związanych z tym sektorem, wykorzystując potencjał Centrum Wsparcia Rzemiosła, Kształcenia Dualnego i Zawodowego w Lesznie oraz IOB.

Rozwój Społeczny oparty na Zasobach Regionu

- Poprawa dostępu do specjalistycznej opieki medycznej oraz usług przeciwdziałających negatywnym skutkom procesów demograficznych, w tym opieki nad dziećmi;
- Rozwój usług zwiększających atrakcyjność osiedleńczą LOF, zwłaszcza dla młodych ludzi;
- Wykorzystanie potencjału kulturalnego i walorów turystyczno-rekreacyjnych, tworzenie warunków sprzyjających integracji społecznej;
- Wzmacnianie społeczności lokalnych i tożsamości lokalnej, wykorzystując doświadczenia Lokalnych Grup Działania.

Rozwój Infrastruktury z Poszanowaniem Środowiska

- Wzmacnianie spójności komunikacyjnej LOF poprzez rozwój lokalnej infrastruktury drogowej, transportu niskoemisyjnego, sieci ścieżek rowerowych, komunikacji autobusowej, integrację systemów transportu zbiorowego i budowę węzłów przesiadkowych;
- Rozbudowa lotniska Leszno-Strzyżewice, szczególnie w kierunku turystyki biznesowej;
- Niwelowanie zagrożeń naturalnych i antropogenicznych poprzez działania przeciwdziałające stepowaniu regionu, zapobieganie spływowi opadowemu z pól rolniczych, ochronę Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 307 oraz zwiększenie retencji wody;
- Kształtowanie zielonego pierścienia wokół Leszna i ochrona terenów zielonych w miastach;
- Poprawa gospodarki odpadami w Lesznie i LOF;
- Realizacja programów poprawy jakości powietrza, ograniczających niską emisję;
- Wdrażanie innowacyjnych technologii w energetyce i wykorzystanie zasobów rolniczych w produkcji energii.

Zwiększenie Skuteczności Instytucji i Zarządzania Regionem

- Rewitalizacja obszarów zdegradowanych i ich zagospodarowanie na cele inwestycyjne i publiczne;
- Prowadzenie racjonalnej polityki przestrzennej;
- Aktywizacja współpracy samorządów lokalnych, partnerów samorządowych i społecznych w celu zwiększenia efektywności i zasadności inwestycji oraz wzrostu powiązań kooperacyjnych i sieciowych.

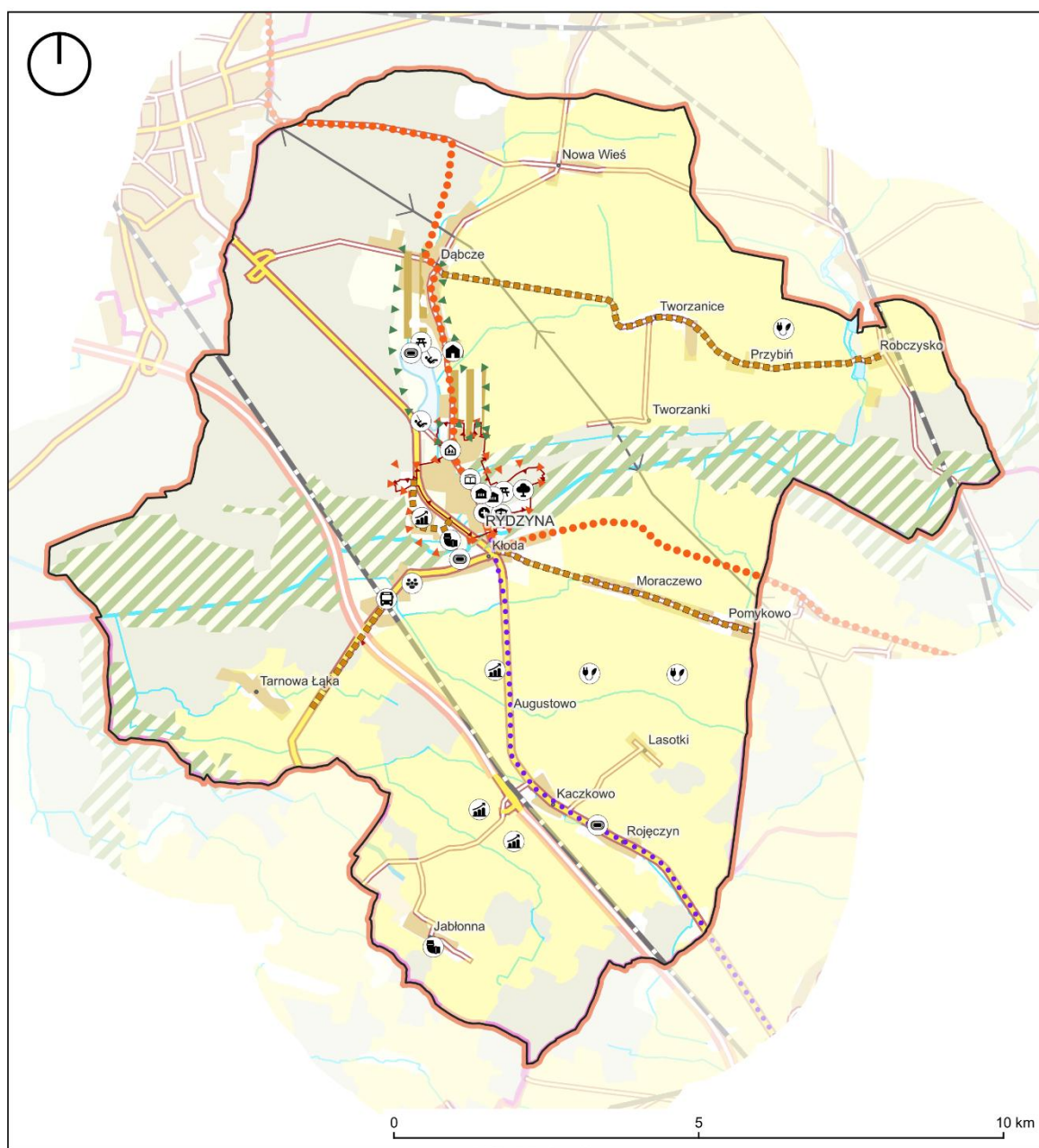
4.3.3. Obszary Strategicznej Interwencji kluczowe dla gminy

Gmina Rydzyna dynamicznie się rozwija, a liczba mieszkańców stale rośnie, co wywiera presję urbanizacyjną, szczególnie na północ i południe od Rydzyny. Ze względu na cenny układ urbanistyczny i liczne zabytki, rozwój musi uwzględniać i szanować elementy dziedzictwa kulturowego. Przez centrum gminy oraz obszar miejski Rydzyny przebiega również ważny łącznik ekologiczny wzdłuż Polskiego Rowu, co wymaga zrównoważenia rozwoju gospodarczego z rozwojem środowiskowym. Na tym obszarze znajduje się także główny teren rekreacyjny, jakim jest zalew Rydzyna, który stanowi istotny element lokalnej infrastruktury rekreacyjnej. Kluczowe jest przeprowadzenie wnikliwej analizy potencjalnych konfliktów przestrzennych, aby harmonijnie pogodzić różne potrzeby – społeczne, infrastrukturalne, gospodarcze i środowiskowe.

W związku z koncentracją skomplikowanych wyzwań przestrzennych na centralnym obszarze gminy, w Strategii Rozwoju Gminy Rydzyna na lata 2025-2034 wskazuje się niżej wymienione obszary strategicznej interwencji mające kluczowe znaczenie dla zrównoważonego rozwoju gminy:

- **OS1 1 Rydzyna;**
- **OSI 2 Rydzyna – Dąbcze.**

Rysunek 29: Obszary Strategicznej Interwencji na poziomie lokalnym

Legenda			
	granica gminy Rydzyna		działania rozwojowe
zagospodarowanie			główne łączniki ekologiczne
	zabudowa		kluczowe tereny rozwojowe jednostek osadniczych
	lasy		tereny rolnicze
	rzeki		krajobraz priorytetowy ID 2274 KOD 30-318.11-069
	zbiorniki wodne		wielkopolska sieć szlaków rowerowych
			szlak wiatraczny
			modernizacja infrastruktury (ścieżki rowerowe, oświetlenie, poprawa nawierzchni)
			klub seniora
			rozwój Centrum Integracji Społecznej
			adaptacja zboru na cele kulturalne
			rozwój stref gospodarczych
			utworzenie Zakładu Aktywizacji Zawodowej
			rozwój miejsc spędzania czasu wolnego
			rozwój oferty zdrowotnej
			budowa żłobka
			rozwój infrastruktury sportowej
			modernizacja miejsc rekreacji dla dzieci i młodzieży
			modernizacja oczyszczalni ścieków
			rozwój infrastruktury wod-kan
			rozwój komunikacji publicznej
			rozwój i pielęgnacja terenów zielonych
			odnowa zabytków
			rozwój OZE (turbiny wiatrowe)
		Obszary Strategicznej Interwencji na poziomie lokalnym	
			OSI Rydzyna - Dąbcze
			OSI Rydzyna

Źródło: Opracowanie własne

Granice OSI 1 Rydzyna tworzą:

- Miasto historyczne (strefa A) – ulokowane w południowo-wschodniej części krajobrazu, które obejmuje najstarszą część miasta z zachowanymi zespołami sakralnymi oraz wyróżniającym się krajobrazowo i funkcjonalnie zespołem zamkowym;
- Miasto współczesne (strefa B) – w formie osiedli mieszkalnych głównie jednorodzinnych wraz ze starszą zabudową zachowaną w zachodniej części jednostki, m.in. wzdłuż ul. Tadeusza Kościuszki;
- Strefa infrastrukturalna i przemysłowa (strefa P) – położona na zachód od drogi wojewódzkiej nr 309 (rejon ulic Przemysłowej i Produkcyjnej).

Rekomendacje:

Strefa A

- Ochrona zasobów w strefie ochrony konserwatorskiej;
- Dominacja funkcji mieszkaniowej i usługowej;
- Ograniczenie przekształceń terenów zieleni urządzonej;
- Zachowanie historycznego założenia urbanistycznego;
- Uwzględnienie wyróżników kompozycji przestrzennej;
- Możliwość rekompozycji przestrzeni publicznych;
- Kreowanie nowych obiektów i obszarów;
- Realizacja inwestycji podziemnych bez negatywnego wpływu na krajobraz;
- Poprawa zagospodarowania obszaru po zachodniej stronie zamku;
- Zachowanie widoków na zespół zamkowy;
- Ograniczenie nowej napowietrznej infrastruktury technicznej;
- Poprawa jakości środowiska poprzez rozwój infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz lokalnych systemów grzewczych, ograniczenie niskiej emisji oraz ruchu samochodowego, rozwój odnawialnych źródeł energii;
- Wprowadzanie rozwiązań z zakresu zrównoważonej mobilności miejskiej, uspokajania ruchu, infrastruktury pieszej i rowerowej;
- Zachowanie i rozwijanie terenów zielonych, takich jak parki, skwery i aleje drzew, aby zapewnić mieszkańcom miejsca do wypoczynku i rekreacji;
- Rozwój retencjonowania wód opadowych, wzmacnianie odporności na ekstremalne zjawiska pogodowe.

Strefa B

- Ochrona zasobów w strefie ochrony konserwatorskiej;
- Dominacja funkcji mieszkaniowej i usługowej;
- Ograniczenie przekształceń terenów zieleni urządzonej;
- Poprawa zagospodarowania obszaru z niewykorzystanym potencjałem;

- Zachowanie historycznego założenia urbanistycznego;
- Uwzględnienie wyróżników kompozycji przestrzennej;
- Możliwość rekompozycji przestrzeni publicznych;
- Kreowanie nowych obiektów i obszarów;
- Realizacja inwestycji podziemnych bez negatywnego wpływu na krajobraz;
- Zachowanie widoku na panoramę miasta;
- Ograniczenie nowej napowietrznej infrastruktury technicznej;
- Poprawa jakości środowiska poprzez rozwój infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz lokalnych systemów grzewczych, ograniczenie niskiej emisji oraz ruchu samochodowego, rozwój odnawialnych źródeł energii;
- Wprowadzanie rozwiązań z zakresu zrównoważonej mobilności miejskiej, uspokajania ruchu, infrastruktury pieszej i rowerowej;
- Zachowanie i rozwijanie terenów zielonych, takich jak parki, skwery i aleje drzew, aby zapewnić mieszkańcom miejsca do wypoczynku i rekreacji;
- Rozwój retencjonowania wód opadowych, wzmacnianie odporności na ekstremalne zjawiska pogodowe.

Strefa P

- Rozwój terenów aktywności gospodarczej z poszanowaniem kontekstu miasta historycznego;
- Wprowadzenie zielonych technologii i rozwiązań, takich jak panele słoneczne i systemy odzyskiwania wody, systemy retencji wód opadowych;
- Ograniczenie emisji zanieczyszczeń poprzez modernizację istniejących instalacji przemysłowych;
- Promowanie inwestycji w odnawialne źródła energii;
- Wspieranie projektów związanych z recyklingiem i gospodarką obiegu zamkniętego;
- Rozbudowa sieci dróg, aby poprawić dostępność strefy;
- Tworzenie parków technologicznych i inkubatorów przedsiębiorczości;
- Wspieranie badań i rozwoju w sektorze przemysłowym;
- Zagospodarowanie terenów zielonych i towarzyszących;
- Poprawa estetyki budynków przemysłowych poprzez modernizację elewacji i wprowadzenie elementów małej architektury, stosowanie stonowanej kolorystyki.

OSI 2 Rydzyna – Dąbcze

Granice OSI 2 Rydzyna – Dąbcze, obejmują obszar na północ od OSI 1, czyli od centrum Rydzyny, i obejmują tereny Zbiornika Rydzyna, a także podlegające intensywnym procesom urbanizacyjnym tereny mieszkaniowe położone pomiędzy Rydzyzną a Dąbczem.

Rekomendacje:

- Zrównoważone zagospodarowanie przestrzeni, uwzględniające potrzeby mieszkańców i ochronę środowiska;
- Tworzenie planów miejscowych, które określają zasady zabudowy i zagospodarowania terenów, aby uniknąć chaotycznej urbanizacji;
- Ograniczanie rozpraszania zabudowy, racjonalne wykorzystanie terenów położonych w zasięgu istniejących i planowanych węzłów komunikacyjnych jako miejsc koncentracji zabudowy mieszkaniowo-usługowej;
- Poprawa jakości środowiska poprzez rozwój infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej oraz lokalnych systemów grzewczych, ograniczenie niskiej emisji oraz ruchu samochodowego, rozwój odnawialnych źródeł energii;
- Wprowadzanie rozwiązań z zakresu zrównoważonej mobilności miejskiej, uspokajania ruchu, infrastruktury pieszej i rowerowej;
- Zwiększenie dostępności terenów zielonych;
- Rozwój mieszkalnictwa w tym zapewnienie mieszkań dostępnych, skoordynowane planowanie osiedli mieszkaniowych. Przygotowanie i realizacja polityki mieszkaniowej;
- Zachowanie i rozwijanie terenów zielonych, takich jak parki, skwery i aleje drzew, aby zapewnić mieszkańcom miejsca do wypoczynku i rekreacji;
- Wprowadzenie zielonych dachów i ścian na budynkach, aby zwiększyć ilość zieleni w przestrzeni miejskiej;
- Zapewnienie dostępu do podstawowych usług, takich jak sklepy, szkoły, przedszkola, przychodnie i miejsca pracy, w bliskiej odległości od osiedli mieszkaniowych;
- Rozbudowa infrastruktury transportowej, w tym ścieżek rowerowych i chodników;
- Promowanie budownictwa energooszczędnego i ekologicznego, które minimalizuje negatywny wpływ na środowisko;
- Zachowanie charakteru architektonicznego miasteczka, poprzez dostosowanie parametrów zabudowy i wskaźników urbanistycznych;
- Dbłość o estetykę i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej;
- Zrównoważony rozwój terenów rekreacyjnych wokół Zbiornika Rydzyna;
- Rozwój retencjonowania wód opadowych, wzmacnianie odporności na ekstremalne zjawiska pogodowe.

5. WARUNKI I PROCEDURY OBOWIĄZUJĄCE W REALIZACJI STRATEGII

5.1. ZARZĄDZANIE WDRAŻANIEM STRATEGII

Planowanie strategiczne jest ciągłym procesem i aby osiągnąć zamierzone wyzwania strategiczne wymagane jest stworzenie efektywnych mechanizmów gwarantujących konsekwentne i skuteczne wdrażanie, monitorowanie i ewaluację efektów strategii. Różne podmioty i jednostki publiczne, prywatne, społeczne będą miały wpływ na realizację celów strategicznych, wykonalność projektów strategicznych, a także sposoby włączenia i kontroli społecznej.

W proces wdrażania strategii, podobnie jak w proces jej tworzenia, zostaną zaangażowane wskazane organy samorządu wraz z otoczeniem społeczno-gospodarczym, tj. organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa, partnerzy społeczni oraz gospodarczy, organizacje skupiające pracodawców, instytucje pomocy i integracji społecznej, lokalne grupy działania, szkoły i placówki prowadzące kształcenie, lasy państwowe i inne.

Za wdrażanie Strategii odpowiedzialny jest Burmistrz Miasta i Gminy Rydzyna. Do operacjonalizacji tego procesu wyznaczy on jednostkę organizacyjną, która będzie zarządzać całym procesem wdrażania i koordynowania działań, w tym monitorowania postępów i ryzyk.

System wdrażania, monitorowania i finansowania Strategii Rozwoju Gminy Rydzyna zawiera bezpośrednie odniesienie do procedur i zakresu odpowiedzialności za realizację zapisów strategicznych, dokonanie pomiaru i obserwacji postępów w realizacji Strategii.

Pozostałe szczegóły w zakresie operacjonalizacji zarządzania strategią będą określane na poziomie dokumentów i działań zwyczajowych (uchwał, zarządzeń, decyzji czy postanowień) i nie wymagają zmiany strategii w tym zakresie.

Na każdym etapie wdrażania niniejszej strategii, wraz z jej rozwojem, rekomendowana jest stała analiza funkcjonowania systemu organizacyjnego i podjęcie decyzji kierunkowych o utrzymaniu bądź zmianach, np. reorganizacji zespołów i zależności między nimi, lub w kierunku dalszej instytucjonalizacji w celu poprawienia sprawności organizacyjnej, technicznej, koordynacyjnej, w tym również zmiany organizacyjne (formalne).

5.2. OBOWIĄZYWANIE I AKTUALIZACJA STRATEGII

Strategia przewidziana jest **na lata 2025-2034** i została przygotowana (opisana) w pierwszym kwartale 2025 roku, a do jej przygotowania wykorzystano ówczesny stan wiedzy i wynikających stąd wniosków i założeń. Jednocześnie dokument ten zakłada **proces aktualizacji**, a w zależności od kontekstu formalnego i merytorycznego proces ten może przyjąć formę:

- **aktualizacji systemowej**, gdzie zmiana dotyczy celów strategicznych, systemów zarządzania, wdrażania lub monitorowania. Konieczność zmian wynika z wniosków z monitorowania oraz ewaluacji, analizy zmian sytuacji społeczno-gospodarczej, lub innych o charakterze systemowym;
- **aktualizacji (utworzenia) listy projektów**, która wynika z procesu wyłaniania projektów strategicznych.

Przyjęto, iż w ramach procesu monitorowania, Strategia będzie przedmiotem oceny wszystkich jej elementów, z uwzględnieniem aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej, systemu finansowania, warunków formalnych i prawnych, i innych mających wpływ na jej efektywną realizację.

Na podstawie przeprowadzonej analizy formułuje się wnioski będące podstawą do podjęcia decyzji strategicznej przez samorząd gminy, w zakresie zmiany lub utrzymania kierunków strategicznych, w tym okresu jej obowiązywania.

5.3. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Strategia Rozwoju Gminy Rydzyna jest fundamentalnym dokumentem wytyczającym kierunki rozwoju gminy na lata 2025-2034. Wszystkie inne plany, zarówno obowiązkowe, jak i fakultatywne, a także programy strategiczne i sektorowe, stanowią dokumenty wykonawcze w stosunku do Strategii. Mają one charakter wzmacniający, doprecyzowujący i wspierający przez co muszą zachowywać wzajemną spójność. Tylko taka spójność gwarantuje koordynację i harmonizację działań rozwojowych na całym obszarze gminy, niezależnie od dziedziny tematycznej czy strategicznej.

Wytyczne dotyczące sporządzania dokumentów wykonawczych obejmują następujące aspekty:

- **Zgodność z celami Strategii**

Każdy dokument wykonawczy musi być zgodny z celami strategicznymi określonymi w Strategii. Oznacza to, że cele, działania oraz rezultaty planowane w dokumentach

wykonawczych muszą bezpośrednio wspierać realizację celów Strategii Rozwoju Gminy Rydzyna.

- **Kompleksowość i szczegółowość**

Dokumenty wykonawcze powinny być szczegółowe i kompleksowe, obejmując wszystkie niezbędne aspekty planowanego przedsięwzięcia. Powinny zawierać konkretne kroki, terminy realizacji, odpowiedzialne podmioty oraz mechanizmy monitorowania i ewaluacji.

- **Współpraca i koordynacja**

Sporządzanie dokumentów wykonawczych powinno odbywać się w ścisłej współpracy ze wszystkimi zainteresowanymi stronami, w tym z jednostkami administracji publicznej, organizacjami pozarządowymi, sektorem prywatnym oraz społecznościami lokalnymi. Koordynacja działań między różnymi podmiotami jest kluczowa dla uniknięcia dublowania działań oraz dla zapewnienia synergii między różnymi inicjatywami.

- **Spójność i jednolitość terminologiczna**

Dokumenty wykonawcze muszą stosować jednolitą terminologię oraz definicje, zgodnie z tymi przyjętymi w Strategii. Ujednolicenie terminologii ułatwia zrozumienie dokumentów przez wszystkich interesariuszy oraz zapewnia klarowność przekazu.

- **Dostosowanie do lokalnych uwarunkowań**

Przy sporządzaniu dokumentów wykonawczych należy uwzględnić specyficzne uwarunkowania lokalne, takie jak: potrzeby społeczności, dostępne zasoby, potencjały oraz ograniczenia danego obszaru. Dostosowanie dokumentów do lokalnych realiów zwiększa ich efektywność i akceptację przez społeczności lokalne.

- **Zarządzanie ryzykiem**

Dokumenty wykonawcze powinny zawierać analizę ryzyka związanego z realizacją zamierzonych działań. Należy określić potencjalne zagrożenia, sposoby ich minimalizowania oraz plany awaryjne na wypadek wystąpienia nieprzewidzianych okoliczności.

- **Transparentność i dostępność informacji**

Proces sporządzania dokumentów wykonawczych powinien być transparentny, a wszystkie dokumenty powinny być łatwo dostępne dla publiczności. Transparentność w procesie planowania i realizacji działań wzmacnia zaufanie społeczne i umożliwia szerokie zaangażowanie obywateli.

- **Monitorowanie i ewaluacja**

Każdy dokument wykonawczy musi zawierać mechanizmy monitorowania postępów oraz ewaluacji osiągniętych rezultatów. Regularne monitorowanie i ewaluacja

pozwalają na bieżące korygowanie działań oraz zapewniają ich skuteczność i zgodność ze Strategią.

Podsumowując, dokumenty wykonawcze w ramach Strategii Rozwoju Gminy Rydzyna muszą być przygotowane w sposób systematyczny i staranny, z uwzględnieniem powyższych wytycznych. Tylko wtedy będą one skutecznie wspierać realizację założonych celów strategicznych, przyczyniając się do zrównoważonego i spójnego rozwoju całego obszaru gminy.

5.4. MONITOROWANIE I OCENA WDRAŻANIA

Elementem kontroli społecznej i sposobem oceny skuteczności realizacji zamierzeń strategicznych jest system monitoringu i ewaluacji strategii, będącej podstawą do jej oceny w kontekście efektywności i skuteczności. Proces ten prowadzony jest zasadniczo w dwóch uzupełniających się aspektach, które powinny być stosowane łącznie, tj.:

- danych liczbowych i wskaźnikowych (ile i jak jest?)
- refleksji pogłębionej i komentarza kontekstowego (co to oznacza i dlaczego tak jest?)

Skwantyfikowane dane i wskaźniki realizacji strategii stanowią podstawowy, chociaż nie jedyny, element walidacji skuteczności podejmowanych działań strategicznych. Analiza wskaźników i ich wartości stanowić może jedynie wstęp do formułowania wniosków, gdyż **wymaga każdorazowo komentarza strategicznego** w ocenie skuteczności.

5.4.1. Rezultaty strategiczne

System oceny realizacji strategii będzie dostarczał informacji dotyczących głównych problemów i sukcesów w realizacji celów strategicznych oraz będzie wskazywał na niezbędny zakres i przedmiot aktualizacji jej zapisów. Ocena realizacji strategii będzie dokonywana za pomocą dwóch rodzajów wskaźników: rezultatu strategicznego i produktu, według poniższej tabeli.

Matryca prezentuje zasadnicze wskaźniki oceny skuteczności podejmowanych działań i oczekiwane trendy. Szczegółowe wartości docelowe wynikać będą z realizowanych projektów strategicznych wynikających z określonych celów i kierunków strategicznych.

Tabela 50: Matryca wskaźników strategicznych

Rodzaj wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Trend
WSKAŹNIKI REZULTATU STRATEGICZNEGO		

Cel 1 społeczny: Społeczność zintegrowana, korzystająca z wysokiej jakości usług społecznych i kulturalnych		
WSKAŹNIK REZULTATU STRATEGICZNEGO	WLWK-RCR077 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	Wzrost
Cel 2 gospodarczy: Gospodarka dynamicznie rozwinięta, oparta na przedsiębiorczości, rolnictwie i turystyce		
WSKAŹNIK REZULTATU STRATEGICZNEGO	WLWK-EECR03 - Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	Wzrost
Cel 3 środowiskowo-przestrzenny: Przestrzeń zagospodarowana w sposób zrównoważony, chronione środowisko naturalne		
WSKAŹNIK REZULTATU STRATEGICZNEGO	WLWK-RCR029 - Szacowana emisja gazów cieplarnianych	Spadek
WSKAŹNIKI PRODUKTU		
Cel 1 społeczny: Społeczność zintegrowana, korzystająca z wysokiej jakości usług społecznych i kulturalnych.		
WSKAŹNIK PRODUKTU	WLWK-PLRO122 - Liczba wybudowanych przedszkoli	Wzrost
WSKAŹNIK PRODUKTU	WLWK-RCO077 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	Wzrost
WSKAŹNIK PRODUKTU	WLWK-PLRO132 - Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)	Wzrost
Cel 2 gospodarczy: Gospodarka dynamicznie rozwinięta, oparta na przedsiębiorczości, rolnictwie i turystyce		
WSKAŹNIK PRODUKTU	WLWK-RCO005 - Nowe przedsiębiorstwa objęte wsparciem	Wzrost
WSKAŹNIK PRODUKTU	WLWK-PLFCO07 - Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	Wzrost
WSKAŹNIK PRODUKTU	WLWK-PLRR051 - Liczba przedsięwzięć proekologicznych	Wzrost
Cel 3 środowiskowo-przestrzenny: Przestrzeń zagospodarowana w sposób zrównoważony, chronione środowisko naturalne		
WSKAŹNIK PRODUKTU	WLWK-PLRO023 - Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	Wzrost
WSKAŹNIK PRODUKTU	WLWK-RCO058 - Wspierana infrastruktura rowerowa	Wzrost
WSKAŹNIK PRODUKTU	WLWK-PLRO148 - Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	Wzrost
WSKAŹNIKI HORYZONTALNE		
Cel horyzontalny: Rozwinięty potencjał instytucjonalny		
WSKAŹNIK REZULTATU STRATEGICZNEGO	WLWK-PLKLCR03 - Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług	Wzrost
WSKAŹNIK PRODUKTU	Liczba przedstawicieli administracji publicznej objętych wsparciem	Wzrost

5.4.2. Monitorowanie procesu wdrażania strategii

Podstawą skutecznego wdrażania działań służących osiągnięciu celu głównego i celów szczegółowych strategii jest dysponowanie **wiedzą na temat postępów** osiąganych w zakresie wdrażanego projektu strategicznego, ich skuteczności (efektywności) oraz **zdolność do reagowania na pojawiające się trudności i ryzyka** w realizacji założeń strategii, w tym osiągnięcia zaplanowanych efektów w określonych terminach.

Monitoring wdrażania strategii w trakcie jej realizacji będzie polegał na ciągłym i systematycznym gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zbieranych od poszczególnych realizatorów działań strategicznych.

Za monitorowanie realizacji strategii odpowiada samorząd gminy poprzez wyznaczoną jednostkę organizacyjną. Niezbędne dane, informacje o ryzykach i inne niezbędne dane wraz z kontekstem, istotne z punktu widzenia realizacji strategii będą gromadzone na poziomie roboczym, a decyzje w ich zakresie zależą od władz samorządu.

W celu operacjonalizacji powyższych założeń, zakłada się **cykliczny proces monitorowania w postaci raportów**, zawierających kluczowe informacje o postępie rzeczowym i finansowym dotyczącym strategii.

Wnioski płynące z procesu monitoringu (raportu), przygotowane w okresach za lata 2025-2026, 2027-2028, 2029-2030, 2031-2032, 2033-2034 przygotowane przez odpowiednią jednostkę organizacyjną, zaopiniowane przez Zespół Doradczy i przyjęte przez władze gminy, będą stanowiły podstawę do **ewentualnej aktualizacji strategii** poprzez modyfikację poszczególnych elementów przyjętych ustaleń strategicznych, w tym dokonywanie korekt wartości wskaźników w procesie realizacji zamierzonych działań.

5.4.3. Ewaluacja strategii

Kluczowym narzędziem oceny skuteczności strategii z punktu widzenia wstecz, ale też na przyszłość, jest **ewaluacja**, która odbywa się w konkretnych momentach czasu i dotyczy analizy osiągniętych zamierzeń i rezultatów oraz ich wpływu na sytuację społeczno-gospodarczą obszaru. W procesie ewaluacji kluczowy jest komentarz i **refleksja pogłębiona** na temat skuteczności podjętych działań z perspektywy czasu oraz możliwych sugestii i praktyk na przyszłość.

W strategii zakłada się ewaluację trzyetapową:

- **Ewaluacja uprzednia** (ex-ante): ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju²⁶ – przeprowadzona przed przyjęciem strategii;
- **Ewaluacja śródtreminowa** (mid-term): jest prowadzona w celu diagnozy stopnia, w jakim udało się osiągnąć zakładane wskaźniki rezultatu w połowie realizacji strategii; przeprowadzana co najmniej raz (w połowie, po roku 2030, za okres do 2030);
- **Ewaluacja końcowa** (ex-post): pokazuje, co się udało osiągnąć, jakim kosztem, a także, co się nie udało, z jakich powodów i kto za to odpowiada. W ramach ewaluacji ex-post zbadać można, jaki wpływ realizacja strategii miała na mieszkańców obszaru gminy; przeprowadzana na zakończenie procesu wdrażania strategii (za cały okres do roku 2034).

Przedmiotem ewaluacji będzie przede wszystkim stopień osiągnięcia celów strategicznych, skuteczność osiągania rezultatów bezpośrednich, wpływ na środowisko społeczno-gospodarcze oraz głębokość zmian (trwałość). W systemie oceny uwzględnia się stosowanie poniższych kryteriów oceny:

- **Trafność** – zgodność interwencji ze zdiagnozowanymi wyzwaniami;
- **Efektywność** – relacja pomiędzy poniesionymi nakładami, a faktycznymi efektami;
- **Skuteczność** – stopień realizacji celów strategicznych;
- **Użyteczność** – faktyczna użyteczność i konsekwencje podjętych interwencji;
- **Trwałość** – stopień głębokości zmian.

Za ewaluację strategii odpowiada samorząd gminy poprzez wyznaczoną jednostkę organizacyjną. Niezbędne dane, informacje o ryzykach i inne niezbędne dane wraz z kontekstem, istotne z punktu widzenia realizacji strategii będą gromadzone na poziomie roboczym, a decyzje w ich zakresie zależą od władz gminy.

W celu operacjonalizacji powyższych założeń, rekomenduje się opracowywanie **Raportów ewaluacyjnych z realizacji strategii**, zawierających:

- Metodologię i bazowe informacje **rzeczowe i finansowe**, w tym dane liczbowe, statystyczne i nominalne w zakresie efektów realizacji strategii;
- Stopień realizacji **celów strategicznych**, w tym rezultatów i wskaźników;
- **Kontekst i komentarz**, tworzące niezbędne tło i pozwalających na stworzenie całościowego obrazu;
- **Analizę wyników** (efektywności);
- **Zewnętrzne spojrzenie** i zestawienie z otoczeniem społeczno-gospodarczym;

²⁶ zgodnie z art. 10a ust. 2 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2006 Nr 227 poz. 1658, z późn. zm.)

- Podsumowanie z **rekomendacjami** dotyczącymi następnego okresu.

Wnioski płynące z raportu śródtreminowego, przygotowane przez odpowiednią jednostkę organizacyjną, zaopiniowane przez Zespół Doradczy i przyjęte przez władze gminy, będą stanowiły podstawę do **ewentualnej aktualizacji strategii** poprzez modyfikację poszczególnych elementów przyjętych ustaleń strategicznych, w tym dokonywanie zmian systemu zarządzania, projektów strategicznych, przyjętych wskaźników. Wnioski płynące z raportu końcowego, przygotowanego przez odpowiednią jednostkę organizacyjną, zaopiniowane przez Zespół Doradczy i przyjęte przez władze gminy, będą stanowiły podstawę do **programowania przyszłej strategii**, jako punkt wyjścia do kolejnych raportów i analiz diagnostycznych.

6. OPIS PROCESU ANGAŻOWANIA PARTNERÓW SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH

Kwestia partycypacji uważana jest za miarę **poziomu rozwoju demokracji** i społeczeństwa obywatelskiego. Dlatego też jedną z istotniejszych form współpracy samorządu terytorialnego ze społecznością lokalną jest **udział mieszkańców w tworzeniu regionalnych i lokalnych planów rozwoju**, jako elementy aktywnej partycypacji społecznej.

Dla zapewnienia właściwego rozwoju ważny i konieczny staje się udział społeczności lokalnej lub jej reprezentantów w opracowywaniu i realizacji różnych decyzji, zwłaszcza tych o charakterze strategicznym. Dlatego też mieszkańcy muszą mieć zapewnioną możliwość uczestnictwa w procesie przygotowywania i wdrażania dokumentów, których efekty wdrożeniowe mają ich bezpośrednio i pośrednio dotyczyć. Sprawne funkcjonowanie lokalnej wspólnoty jest możliwe dzięki wdrożeniu jasnych zasad współpracy oraz klarownemu podziałowi ról i zadań.

W procesie planowania uwzględnia się lokalne uwarunkowania, szczególnie dotyczące właściwych interesariuszy, cele ich działań, punkty widzenia oraz rolę poszczególnych osób i ich oczekiwania. Zaangażowanie lokalnych przedstawicieli w proces planowania sprzyja wzrostowi świadomości społecznej na temat celów podejmowanych działań. W ten sposób następuje **utożsamianie się przedstawicieli lokalnej społeczności z podejmowanymi przez administrację działaniami**. Wzmacnia to również jakość podejmowanych decyzji publicznych (więcej punktów widzenia). Natomiast brak współpracy z osobami zainteresowanymi, które żyją i mieszkają na danym terenie, sprzyja niedowierzaniu mieszkańców co do zasadności i transparentności prowadzonych przez władze poczynań.

Proces zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych można ukazać we wszystkich trzech horyzontach czasowych:

- Etap **przygotowania** strategii,
- Etap **realizacji** strategii,
- Etap **oceny** strategii.

We wszystkich dotychczasowych działaniach w ramach przygotowania strategii kluczowym elementem było **aktywne i transparentne włączenie mieszkańców** i reprezentujących ich podmiotów. Po opinię społeczeństwa sięgano wielokrotnie używając różnych form współdziałania i tworzenia relacji, ale też informowania o planach i efektach podejmowanych działań (feedback).

Działanie w ramach partycypacji społecznej przy opracowaniu niniejszej strategii pozwoliło dostosować misję, wizję i cele strategiczne obszaru do potrzeb i oczekiwań interesariuszy, a także uzyskać społeczną akceptację podejmowanych przedsięwzięć.

Wybrany poziom zaangażowania mieszkańców w proces tworzenia strategii determinuje stopień użyteczności wypracowanych rozwiązań i osiągnięcia sukcesu w zmierzeniu się ze zdiagnozowanymi wyzwaniami gminy. Ma on wpływ na:

- integrację mieszkańców z terenem gminy i ich zaangażowaniem, które przynieść ma odczuwalną i trwałą pozytywną zmianę (zmiany wewnętrzne);
- kształtowanie wizerunku obszaru, jego rozpoznawalność i promocję (zmiany zewnętrzne).

6.1. ZESPÓŁ DORADCZY

W ramach procesu strategicznego wybrana została grupa partnerów społeczno-gospodarczych (kluczowych interesariuszy) powołanych i funkcjonujących jako tzw. **Zespół Doradczy**, czyli wyselekcjonowana na samym początku realizacji procesu strategicznego grupa współpracy mająca na celu dostarczenie wiedzy i informacji o sytuacji na obszarze gminy, zapewniając różnorodność wniosków i ocen w trakcie całego procesu.

Zespół Doradczy był angażowany w wielu momentach procesu tworzenia strategii od samego jej początku, już podczas pierwszych spotkań warsztatowych (diagnostycznych i strategicznych) czy ankiet opinii (ankieta mieszkańców i ankieta interesariuszy – dedykowana dla Zespołu Doradczego). Jednocześnie będzie miał ważną rolę opiniującą na etapie wdrażania strategii.

Kluczowymi czynnikami wyboru członków Zespołu Doradczego były:

- **Wpływ lokalny** – silne oddziaływanie na przygotowanie i realizację programu rozwoju gminy wynikające z formalnej roli regulatora lub egzekutora prawa, autorytetu i pozycji społecznej interesariusza, kompetencji i wiedzy specjalistycznej, posiadanych zasobów materialnych i niematerialnych, itd.;
- **Zaangażowanie** – możliwość faktycznego i realnego zaangażowania się w proces rozwoju strategicznego, zarówno na etapie przygotowań (diagnozy i strategii), ale również na etapie jej wdrażania w okresie wieloletnim;
- **Reprezentatywność** – zapewnienie zróżnicowania reprezentacji różnych grup interesariuszy wg czterech kategorii, przy szczególnej rekomendacji dla interesariuszy reprezentujących jednocześnie więcej kategorii sektorów (zapewnienie jeszcze większego zróżnicowania i reprezentatywności opinii).

Rysunek 30: Sektory kluczowych interesariuszy w Zespole Doradczym

Źródło: opracowanie własne

Zespół Doradczy partnerów społeczno-gospodarczych dla realizacji Strategii Rozwoju Gminy Rydzyna (Zespół Doradczy) powołany został Zarządzeniem nr 87/2024 Burmistrza Miasta i Gminy Rydzyna z dnia 02 lipca 2024 r. w sprawie powołania Zespołu Doradczego partnerów społeczno-gospodarczych dla realizacji Strategii Rozwoju Gminy Rydzyna. Wśród 19 wskazanych interesariuszy znaleźli się przedstawiciele lokalnych środowisk reprezentujący **sektor publiczny, prywatny, pozarządowy i opinii**. W skład Zespołu Doradczego wchodzi przedstawiciele samorządu gminy wraz z przedstawicielami lokalnych środowisk społecznych, gospodarczych, publicznych i opiniotwórczych, w tym podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji działających na terenie gminy.

6.2. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA NA ETAPIE PRZYGOTOWYWANIA STRATEGII

Zakończony proces przygotowania strategii zakładał otwarte i aktywne uczestnictwo przedstawicieli mieszkańców realizowane w różnej formie w celu uzyskiwania

najlepszych efektów – opinii i wniosków strategicznych – na każdym etapie jej tworzenia.

Partycypacja realizowana była w trzech kluczowych wymiarach partycypacji, poprzez:

- Aktywność wyselekcjonowanych **partnerów społeczno-gospodarczych**, tj. Zespołu Doradczego;
- **Badania i ankiety** zbierające opinie i propozycje społeczne;
- **Warsztaty** towarzyszące procesowi powstawania dokumentu, w tym diagnozy, formułowania celów i priorytetów.

6.2.1. Badania i ankiety

Bardzo ważnym elementem zbierania szerokich opinii społecznych było przeprowadzenie szeregu badań ankietowych grup społecznych z terenu gminy.

- **Badanie opinii mieszkańców**

Przeprowadzone online w październiku 2024 roku, w którym wzięło udział łącznie 88 osób deklarujących zamieszkanie na terenie gminy. Badanie było ogólnodostępne dla wszystkich zainteresowanych.

Głównym celem badania było poznanie opinii mieszkańców obszaru o miejscu, w którym żyją, sposobach korzystania z usług publicznych i potrzebach w tym zakresie. W efekcie badanie zostanie wykorzystane przy planowaniu kierunków rozwoju.

- **Badanie opinii lokalnych liderów (VIP)**

Przeprowadzone online w październiku 2024 roku, w którym wzięło udział łącznie 14 osób, wyselekcjonowanych z grupy interesariuszy w ramach Zespołu Doradczego (74% wszystkich zaproszonych do badania).

Głównym celem badania było poznanie opinii liderów obszaru, z czterech grup interesów (liderów administracji, liderów gospodarki, liderów sektora społecznego i liderów opinii), o miejscu, w którym żyją, sposobach korzystania z usług publicznych i potrzebach w tym zakresie. W efekcie badanie zostanie wykorzystane przy planowaniu kierunków rozwoju.

- **Upublicznienie raportu diagnostycznego**

Przeprowadzone w grudniu 2024 roku, poprzez prezentację raportu diagnostycznego na forum przedstawicieli gminy i interesariuszy, a następnie również przekazanie publicznie raportu diagnostycznego wszystkim zainteresowanym na kanałach informacyjnych gminy oraz przekazanie online do wszystkich interesariuszy.

Głównym celem prezentacji było uspołecznienie wniosków z przeprowadzonej diagnozy i przekazanie do przedstawicieli lokalnego środowiska, reprezentującego

kluczowych interesariuszy obszaru gminy oraz udostępnienie wszystkim mieszkańcom.

6.2.2. Spotkania warsztatowe

Od września 2024 do stycznia 2025 roku na terenie gminy prowadzone były **spotkania warsztatowe z udziałem przedstawicieli lokalnych środowisk**, w mniejszym lub większym składzie, będące elementem procesu tworzenia założeń strategicznych.

Pierwszym kluczowym elementem procesu warsztatowego były spotkania na etapie diagnostycznym w październiku 2024 roku, kiedy przeprowadzono partycypacyjny proces wyłaniania i określania kluczowych zasobów, produktów, problemów i potrzeb istotnych z punktu widzenia gminy.

W spotkaniach brali udział lokalni przedstawiciele samorządu oraz lokalni interesariusze z Zespołu Doradczego, a wypracowane propozycje pozwoliły na przygotowanie kluczowych wniosków diagnozy, jako podstawy do budowania strategii.

Rysunek 31: Warsztaty diagnostyczne w Rydzynie

Źródło: materiał własny

Drugi kluczowy element partycypacji warsztatowej przeprowadzony został na etapie opracowywania strategii w styczniu 2025 r., kiedy odbyły się lokalne warsztaty mające w założeniu wypracowanie wizji i celów gminy, w tym również w wymiarze

przestrzennym. Było to jednocześnie bardzo produktywne forum i miejsce do budowania lokalnej społeczności i wzmacniania tkanki społecznej.

W spotkaniach brali udział lokalni przedstawiciele samorządu oraz lokalni interesariusze z Zespołu Doradczego, a wypracowane propozycje pozwoliły na przygotowanie kierunkowych rozwiązań zastosowanych w niniejszej strategii.

Rysunek 32: Warsztaty strategiczne w Rydzynie

Źródło: materiał własny

6.2.3. Informacja o sposobie uwzględnienia praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem dokumentu

Proces przygotowania dokumentu strategii prowadzony był w sposób otwarty i transparentny. Informacje o procesie, w tym badaniach ankietowych, dystrybuowane były przez kanały informacyjne samorządu gminy, który zobowiązany jest do stosowania praktyk równościowych i niedyskryminacyjnych oraz reguł dostępności (np. wymagania dotyczące stron internetowych). Spotkania bezpośrednie odbywały się w miejscach dostępnych – w jednostkach organizacyjnych gminy. W pracach nad dokumentem zachowano parytet kobiet i mężczyzn zarówno ze strony przedstawicieli samorządów, jak i strony społecznej. Ponadto w pracach warsztatowych i w informacjach na temat procesu stawiano duży nacisk na komunikatywność i jasność przekazu, by uniknąć barier zbędnej „eksperckości” i hermetyczności języka, utrudniającego przyswajanie treści.

W ramach procesu strategicznego dokonano również szeregu uzgodnień strategicznych, zarówno tych wynikających z przepisów ogólnych, jak i przyjętych założeń w zakresie partycypacji.

6.3. UZGODNIENIA STRATEGICZNE

W ramach procesu strategicznego dokonano również szeregu uzgodnień strategicznych, zarówno tych wynikających z przepisów ogólnych, jak i przyjętych założeń w zakresie partycypacji. Dokument strategii stanowi wersję po dokonanych uzgodnieniach strategicznych.

6.3.1. Konsultacje społeczne

W ramach procesu partycypacyjnego przeprowadzone zostały powszechne i ogólnodostępne konsultacje społeczne, których głównym celem było uspołecznienie wniosków i założeń strategicznych, przekazanie do zaopiniowania przez przedstawicieli lokalnego środowiska i wypracowanie wspólnej, społecznie akceptowanej, wersji strategii rozwoju.

Konsultacje społeczne odbyły się w okresie od 18 sierpnia do 21 września 2025 r.:

- z mieszkańcami gminy Rydzyna,
- z lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, w szczególności działającymi na terenie gminy Rydzyna, w tym organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami,
- z sąsiednimi gminami i ich związkami,
- z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

W ramach konsultacji wszyscy zainteresowani mogli wnosić uwagi poprzez złożenie formularza uwag.

Ogłoszenie o konsultacjach zostało opublikowane na stronie Gminy Rydzyna, a informacja o konsultacjach została również dodatkowo wywieszona na tablicach we wszystkich miejscowościach i sołectwach, a także przekazana mailowo do gminnych radnych i sołtysów oraz do członków Zespołu Doradczego.

Rysunek 33: Ogłoszenie o konsultacjach społecznych na stronie internetowej Gminy Rydzyna

The screenshot shows the official website of Gmina Rydzyna. At the top, there is a navigation bar with the logo of Gmina Rydzyna and several links: "OTWÓRZ SIĘ NA POMOC „W SIECI”", "OTWÓRZ SIĘ NA POMOC „UMIAR”", "KONTAKT", "GMINA", "DLA MIESZKAŃCA", "DLA TURYSTY", and "DLA INWESTORA". Below the navigation bar, there is a date "18.08.2025" and a main heading "Strategia Rozwoju Gminy Rydzyna 2034 – ruszają konsultacje społeczne!". The announcement is dated "z dnia 13 sierpnia 2025 r." and is signed by the "Burmistrza Miasta i Gminy Rydzyna". It refers to a decision "Załącznik do zarządzenia nr 84/2025". The announcement is titled "Ogłoszenie o konsultacjach społecznych projektu „Strategii Rozwoju Gminy Rydzyna do roku 2034”". It mentions the legal basis: "Na podstawie art. 6 ust. 3-6 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2006 Nr 227 poz. 1658, z późn. zm.), art. 5a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 1990 Nr 16 poz. 95, z późn. zm.) oraz Uchwały nr IV/32/2024 Rady Miejskiej Rydzyny z dnia 17 września 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Rydzyna na lata 2025–2034 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji". On the right side, there is a blue box with contact information for the "Urząd Miasta i Gminy Rydzyna" at "ul. Rynek 1, 64-130 Rydzyna", with email "rydzyna@rydzyna.pl", phone "tel. 65 538 84 34, 65 538 85 03, 65 538 84 76", and fax "fax. 65 538 85 13". It also lists the "Godziny pracy Urzędu" (Office hours): "poniedziałek 8.00–16.00, wtorek 7.30–15.30, środa 7.30–15.30, czwartek 7.30–15.30, piątek 7.30–15.30".

Źródło: strona internetowa Gminy Rydzyna

W ramach procesu konsultacji wszystkie prawidłowo zgłoszone formularze uwag zostały przeanalizowane, a władze gminy podjęły decyzje co do ich wprowadzenia. Niniejsza strategia uwzględnia wprowadzone uwagi.

Po zakończeniu konsultacji sporządzony został Raport z konsultacji społecznych projektu Strategii dostępny publicznie na stronie gminy.

6.3.2. Uzgodnienie z Zespołem Doradczym

W ramach procesu partycypacyjnego dokonano zaopiniowania projektu strategii przez członków Zespołu Doradczego. Głównym celem było zaopiniowanie wniosków i założeń strategicznych przez kluczowych przedstawicieli interesariuszy (Zespół Doradczy) i wypracowanie wspólnej, społecznie akceptowanej, wersji strategii rozwoju.

Zespół Doradczy został zaproszony do procesu zaopiniowania w ramach prowadzonych konsultacji społecznych w okresie od 18 sierpnia do 21 września 2025 r.

W ramach tego procesu wszystkie prawidłowo zgłoszone formularze uwag zostały przeanalizowane, a władze gminy podjęły decyzje co do ich wprowadzenia. Niniejsza strategia uwzględnia wprowadzone uwagi.

6.3.3. Uzgodnienie w zakresie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

W ramach formalnego procesu dokonano uzgodnień w zakresie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska oraz Wielkopolskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym.

Pismem z dnia 2 lipca 2025 r. gmina wystąpiła do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z wnioskiem o uzgodnienie odstąpienia od obowiązku przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii. Pismem z dnia 4 sierpnia 2025 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Poznaniu, na podstawie art. 48 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2024 r., poz. 1112 ze zm.), mając na uwadze uwarunkowania określone w art. 49 tejże ustawy, uzgodnił możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu Strategii Rozwoju Gminy Rydzyna do roku 2035.

Pismem z dnia 14 marca 2025 r. gmina wystąpiła do Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego z wnioskiem o uzgodnienie odstąpienia od obowiązku przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Strategii. Pismem z dnia 11 kwietnia 2025 r. Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny na podstawie art. 48 ust. 1 i 3 i art. 49 w związku z art. 58 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2024 r., poz. 1112 ze zm.), uzgodnił odstąpienie od procedury przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu Strategii Rozwoju Gminy Rydzyna do roku 2035

Informacje dotyczące podsumowania całego procesu są dostępne publicznie na stronie gminy.

6.3.3. Uzgodnienia z Zarządem Województwa

W ramach formalnego procesu na podstawie art. 10f ust. 2 i 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, pismem z dnia 2 października 2025 r. gmina wystąpiła do Zarządu Województwa Wielkopolskiego o wydanie opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia w przedmiotowym projekcie ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa.

Uchwałą nr 2605/2025 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 23 października 2025 r. w sprawie wydania opinii dotyczącej spójności projektu Strategii Rozwoju

Gminy Rydzyna na lata 2025-2034 ze Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2030, Zarząd Województwa Wielkopolskiego wydał pozytywną opinię dla projektu Strategii.

6.3.5. Ewaluacja ex-ante

Dla projektu strategii została przeprowadzona uprzednia ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju (tzw. ewaluacja ex-ante) zgodnie z art. 10a ust. 2 Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2006 Nr 227 poz. 1658, z późn. zm.), potwierdzająca prawidłowość opracowania.

6.4. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA NA ETAPIE WDRAŻANIA I OCENY STRATEGII

Zaangażowanie środowiska społecznego we wdrażanie i ocenę strategii jest istotnym warunkiem jej sukcesu. Na tym etapie szczególnie ważna jest także współpraca międzysamorządowa i międzysektorowa, z uwagi na przewidywaną rolę również otoczenia zewnętrznego w stosunku do organizacji gminy.

Udział społeczeństwa w realizacji określonych działań w ramach realizacji strategii musi być oparty na **przejrzystych zasadach** spełniając minimum następujące kryteria:

- **trafność działań** – powiązanych z obszarem problemowym, w którym jest realizowana strategia, a partnerzy powinni posiadać potencjał pozwalający na aktywne uczestnictwo w prowadzonych pracach;
- **optymalność** – osiągnięcie optymalnej reprezentacji społeczeństwa, aby ich głos był widoczny w procesie;
- **bezstronność** – umożliwienie podejmowania decyzji w sposób neutralny, na podstawie obiektywnych kryteriów, a nie partykularnych przekonań, uprzedzeń czy preferencji, bez faworyzowania którejkolwiek ze stron;
- **efektywność** – działanie w sposób możliwie najskuteczniejszy, przy optymalnym zaangażowaniu środków, wiedzy i kapitału ludzkiego;
- **prawo do uczestnictwa** – zapewnienie udziału właściwych przedstawicieli społeczeństwa we wszystkich etapach realizacji strategii.

Udział interesariuszy w realizacji strategii jest kluczowy dla osiągnięcia sukcesu w jej wdrożeniu i będzie realizowany na dwóch poziomach:

- **Skoncentrowanym** – polegającym na aktywności wyodrębnionego Zespołu Doradczego, stanowiącego reprezentację kluczowych środowisk mieszkańców
- **Powszechnym** – polegającym na aktywności ogółu mieszkańców obszaru gminy

6.4.1. Poziom skoncentrowany

W zakresie działań **skoncentrowanych** w lipcu 2024 roku powołany został **Zespół Doradczy partnerów społeczno-gospodarczych dla realizacji Strategii Rozwoju Gminy Rydzyna (Zespół Doradczy)**, pełniący rolę ciała opiniującego-doradczego dla gminy w procesie strategicznym, zapewniającego stałą partycypację społeczną w procesie rozwoju lokalnego na poziomie gminy.

Rolą Zespołu Doradczego na etapie wdrażania i oceny będzie przede wszystkim opiniowanie realizacji strategii w dwóch aspektach – monitorowania i ewaluacji.

6.4.2. Poziom powszechny

Z kolei szersza, **powszechna** partycypacja społeczna na etapie realizacji strategii uwzględniać będzie **aktywny udział mieszkańców** poprzez zaplanowanie szeregu działań:

- **badania sondażowe i ankiety** na temat oceny procesów, które zaszły na obszarze gminy w trakcie wdrażania strategii – badanie odbędzie się podobnie jak na etapie przygotowywania strategii poprzez ankiety internetowe skierowane do wskazanych grup społecznych;
- **badania fokusowe** dotyczące jakości życia na obszarze gminy – przeprowadzone podczas bezpośrednich spotkań z mieszkańcami miejscowości lub podczas spotkania przedstawicieli z całego obszaru gminy – częstotliwość spotkań będzie dostosowana do potrzeb (np. zgłaszanych uwag);
- **debaty** z władzami publicznymi i partnerami społeczno-gospodarczymi na temat efektów zrealizowanych działań – przeprowadzona w jednej lub kilku z dostępnych form;
- **zbieranie opinii** o realizacji strategii zgłaszanych różnymi kanałami do przedstawicieli gminy.

6.4.3. Komunikacja

Jednocześnie bardzo ważnym elementem jest dalsza właściwa **komunikacja zewnętrzna i informowanie** mieszkańców i ośrodków opinii publicznej o zamierzeniach i efektach strategii działając w oparciu o spójną politykę komunikacyjną i narzędzia (działania PR). Ważne, aby komunikacja ta prowadzona była różnymi kanałami i metodami, z uwzględnieniem potrzeb osób o szczególnych potrzebach, np. seniorów czy osób z niepełnosprawnościami, tak, aby charakteryzować się maksymalną skutecznością i dostępnością.

Elementami do wykorzystania w skutecznej komunikacji będą:

- Publikacje w mediach tradycyjnych (lokalnych, krajowych, zagranicznych)

- Publikacje w mediach społecznościowych
- Nowoczesne formy komunikacji (e-biuletyny, czaty, spotkania online, wideo, itd.)
- Spotkania bezpośrednie (warsztaty, debaty, spotkania lokalne)
- Materiały drukowane, pisane, promocyjne (foldery, broszury, katalog dobrych praktyk)
- Promocja efektów strategii (lokalnych podmiotów i produktów)
- Promocja zewnętrzna strategii (konferencje, fora, debaty, spotkania z przedstawicielami)
- Organizacja cyklicznego wydarzenia poświęconego w całości lub w części efektom realizacji strategii.

7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Strategia Rozwoju Gminy Rydzyna na lata 2025-2034 wyznacza kluczowe kierunki działań mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców, rozwój lokalnej gospodarki oraz zapewnienia zrównoważonego zarządzania przestrzenią i zasobami naturalnymi gminy. Realizacja tych założeń wymaga odpowiedniego zabezpieczenia finansowego, które zapewni możliwość wdrażania projektów odpowiadających na najważniejsze potrzeby i wyzwania gminy.

Wdrażanie dokumentu wymaga zaangażowania zróżnicowanych źródeł finansowania, w tym środków publicznych, środków Unii Europejskiej (w szczególności w ramach perspektywy finansowej 2021-2027), a także wkładu prywatnego, w tym w ramach partnerstw publiczno-prywatnych (PPP). System finansowania obejmuje m.in. następujące źródła:

- budżet Państwa,
- fundusze celowe i inne środki publiczne,
- fundusze Unii Europejskiej oraz innych instytucji międzynarodowych,
- środki własne gminy,
- pożyczki, kredyty oraz inne instrumenty dłużne,
- wkład prywatny, w tym partnerstwa publiczno-prywatne.

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Rydzyny do roku 2034 zakłada wykorzystanie środków pochodzących z budżetu gminy, które będą uzupełniane o fundusze z programów krajowych i unijnych, a także o wkład prywatny. Takie podejście pozwoli na elastyczne i efektywne finansowanie zaplanowanych działań, które odpowiadają na potrzeby społeczności lokalnej oraz wspierają zrównoważony rozwój gminy.

7.1. PROGRAM REGIONALNY

Strategia Rozwoju Gminy Rydzyna na lata 2025-2034 zakłada efektywne wykorzystanie środków dostępnych w ramach programu **Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021–2027**. Program ten z budżetem wynoszącym **2 154 405 816 Euro** (EFRR, EFS+ i FST) stanowi kluczowe narzędzie wspierające rozwój regionu poprzez finansowanie projektów w różnych obszarach.

Tabela 51: Program Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027

Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027		Alokacja EUR
Priorytet 1 Fundusze europejskie dla wielkopolskiej gospodarki	EFRR	186 560 442,00
Priorytet 2 Fundusze europejskie dla zielonej Wielkopolski	EFRR	331 100 000

Priorytet 3 Fundusze europejskie dla zrównoważonej mobilności miejskiej w Wielkopolsce	EFRR	170 191 556
Priorytet 4 Lepiej połączona Wielkopolska w UE	EFRR	191 150 974
Priorytet 5 Fundusze europejskie wspierające społeczną infrastrukturę dla Wielkopolan (EFRR)	EFRR	193 041 468
Priorytet 6 Fundusze europejskie dla Wielkopolski o silniejszym wymiarze społecznym (EFS+)	EFS+	437 838 416
Priorytet 7 Fundusze europejskie na wielkopolskie inicjatywy lokalne	EFRR	110 000 000
Priorytet 8 Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (EFRR)	EFRR	20 000 000
Priorytet Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (EFS+)	EFS+	30 000 000
Priorytet 10 Sprawiedliwa transformacja Wielkopolski Wschodniej	FST	398 216 109
Priorytet 11 Pomoc techniczna (EFRR)	EFRR	49 954 768
Priorytet 12 Pomoc techniczna (EFS+)	EFS+	19 759 745
Priorytet 12 Pomoc techniczna (FST)	FST	16 592 338

Źródło: Opracowanie własne

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Rydzyny poprzez dobór odpowiednich źródeł finansowania będzie procesem dynamicznym, szczególnie w kontekście możliwości oferowanych przez Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021–2027. W ramach poszczególnych osi priorytetowych przewidziano nabory, w których samorządy takie jak Gmina Rydzyna mogą aplikować o środki finansowe. Realizacja celów zapisanych w Strategii wymaga elastycznego podejścia, umożliwiającego dopasowanie projektów do dostępnych źródeł finansowania przy jednoczesnym skupieniu na efektywnym wykorzystaniu funduszy. Dzięki szerokim możliwościom oferowanym przez program regionalny możliwe będzie skuteczne wdrażanie działań sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi Gminy Rydzyna.

7.2. PROGRAMY KRAJOWE

Istotnym źródłem finansowania zamierzeń strategicznych Gminy Rydzyna będzie możliwość skorzystania z programów na poziomie krajowym finansowanych z budżetu UE oraz narzędzi wsparcia finansowanych z budżetu państwa i innych środków publicznych.

Tabela 52: Podział środków ze źródeł krajowych

Środki z budżetu Państwa, fundusze celowe i inne środki publiczne		
Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych	Fundusz ma na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz parametrów technicznych lokalnej sieci drogowej, a także zwiększenie atrakcyjności i dostępności terenów inwestycyjnych. Wspiera rozwój lokalnej infrastruktury drogowej, działając komplementarnie do inicjatyw krajowych w zakresie budowy autostrad i dróg ekspresowych. Źródła finansowania Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg to wpłaty pochodzące z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), dotacje z budżetu państwa (w tym z części budżetu, której dysponentem jest Minister Obrony Narodowej), Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe oraz z zysku jednoosobowych spółek Skarbu Państwa i spółek, w których wszystkie akcje (udziały) są własnością Skarbu Państwa.	
Pozostałe programy finansowane z budżetu państwa	W zakresie ochrony środowiska	realizowane przez NFOŚiGW oraz właściwy WFOŚiGW
	W zakresie opieki nad osobami niepełnosprawnymi	realizowane przez PFRON
	W zakresie aktywizacji osób starszych	Program Senior+

Źródło: Opracowanie własne

Głównymi zewnętrznymi źródłami finansowania projektów w ramach Strategii Rozwoju Gminy Rydzyna będą środki z funduszy unijnych dostępnych w Wieloletnich Ramach Finansowych UE na lata 2021-2027. Na poziomie krajowym szczególnie ważne dla realizacji ujętych w strategii projektów mogą być programy: FEnIKS, FERS, FERC oraz Pomoc Techniczna. Dodatkowo istotnym źródłem finansowania będzie Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), który jest częścią unijnego Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF).

Tabela 53: Podział środków finansowych z funduszy UE na poziomie krajowym

Środki z funduszy Unii Europejskiej na poziomie krajowym	
Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS)	Głównym celem programu jest poprawa warunków rozwoju kraju poprzez budowę infrastruktury technicznej i społecznej zgodnie z założeniami rozwoju zrównoważonego. Projekty realizowane w ramach programu przyczynić się mają do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. FEnIKS wesprze również inwestycje transportowe oraz dofinansuje ochronę zdrowia i

	dziedzictwo kulturowe. W ramach FEnIKS można inwestować w: • obniżenie emisyjności gospodarki i transformację w kierunku gospodarki przyjaznej środowisku i w obiegu zamkniętym, • budowę efektywnego i odpornego systemu transportowego o jak najniższym negatywnym wpływie na środowisko naturalne, • dokończenie realizacji sieci bazowej TEN-T do roku 2030, • poprawę bezpieczeństwa transportu, • zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz poprawę odporności systemu ochrony zdrowia, • wzmocnienie roli kultury w rozwoju społecznym i gospodarczym. Budżet programu to ponad 24 mld euro.
Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)	W ramach programu będzie realizowane wsparcie na rzecz: poprawy sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia. Program FERS ma na celu: • wsparcie samozatrudnienia poprzez udzielanie preferencyjnych pożyczek na rozpoczęcie własne działalności gospodarczej, • rozwój potencjału instytucji i służb rynku pracy, • wpieranie przedsiębiorców, innych pracodawców oraz ich pracowników w obszarach kluczowych dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, • poprawę jakości systemów kształcenia oraz rozwój edukacji włączającej, • wspieranie procesu uczenia się przez całe życie, w tym kompetencji cyfrowych osób dorosłych, • wsparcie systemu szkolnictwa wyższego, w tym w dostosowaniu oferty do wyzwań związanych z cyfrową i zieloną transformacją, • wspieranie instytucji odpowiedzialnych za integrację społeczno-zawodową migrantów, • rozwój potencjału instytucji działających w sferze integracji społecznej, usług społecznych i ekonomii społecznej, • rozwój opieki nad najmłodszymi dziećmi m.in. poprzez tworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 i podnoszenie kompetencji kadr w tym obszarze, • zapewnienie równych szans dla osób z niepełnosprawnościami,

	• wsparcie systemu ochrony zdrowia, w tym kształcenie poddyplomowe lekarzy, pielęgniarek, położnych oraz innych zawodów związanych z ochroną zdrowia, • budowanie potencjału partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, • rozwój innowacji społecznych i upowszechnianie przetestowanych rozwiązań. Budżet programu to 21,7 mld zł.
Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)	Program koncentruje się przede wszystkim na: zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego internetu szerokopasmowego, udostępnieniu zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców, zapewnieniu cyberbezpieczeństwa w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji, rozwoju gospodarki opartej na danych, wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe, rozwoju współpracy międzysektorowej na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-gospodarczych, wsparciu rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego, instytucji kultury i przedsiębiorców. Budżet programu to ok. 2 mld euro.
Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich	Celem programu jest zapewnienie skutecznego systemu realizacji polityki spójności w latach 2021-2027 w wymiarze strategicznym, wdrożeniowym i refleksyjnym. W ramach programu finansowane będą m.in. działania dot.: • upowszechnienia nowoczesnych metod zarządzania zasobami ludzkimi w administracji odpowiedzialnej za wdrażanie funduszy w perspektywie finansowej 2021-2027, • stworzenia i utrzymania odpowiednich warunków pracy dla urzędników wdrażających fundusze, • zwiększenia zdolności administracyjnych instytucji wdrażających fundusze, • zwiększenia potencjału beneficjentów m.in. poprzez działania szkoleniowe i eksperckie, • wsparcie wdrożenia instrumentów rozwoju terytorialnego. Budżet programu to 550 mln euro.
Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)	KPO ma na celu wsparcie państw członkowskich w łagodzeniu gospodarczych i społecznych skutków pandemii COVID-19 oraz wzmocnienie ich odporności gospodarczej i społecznej. W ramach KPO zgodnie z celami UE znaczną część budżetu zostanie przeznaczona na cele klimatyczne (46,60%) oraz na transformację cyfrową (21,36%). Będą wspierane następujące obszary: 1. Odporność i konkurencyjność gospodarki tj.: • nowe miejsca pracy, • nowe inwestycje i wyższe zarobki, • pomoc rodzicom na rynku pracy (więcej żłobków i klubów dziecięcych),

	• likwidacja barier prawnych i ułatwienia dla firm, • innowacje i nowoczesne technologie. 2. Zielona energia i zmniejszenie energochłonności tj.: • czyste powietrze, • szybsza wymiana starych pieców węglowych na bardziej ekologiczne, • zakup paneli fotowoltaicznych i kolektorów słonecznych, • farmy wiatrowe na Bałtyku, • inteligentna sieć energetyczna, • technologie wodorowe, • zielone miasta. 3. Transformacja cyfrowa tj.: • szybki Internet, • e-usługi, • sale informatyczne i komputery dla szkół, • bezpieczeństwo w Internecie. 4. Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia tj.: • nowy sprzęt dla szpitali, • modernizacja placówek medycznych, • liczniejszy personel medyczny, • większa dostępność do usług medycznych, • rozwój przemysłu farmaceutycznego w Polsce. 5. Zielona, inteligentna mobilność tj.: więcej autobusów elektrycznych i wodorowych, więcej nowoczesnych pociągów i linii kolejowych, kolejne obwodnice, bezpieczniejsze drogi. 6. Poprawa jakości instytucji i warunków realizacji Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. 7. REPowerEU Budżet KPO to 59,8 mld euro (ok. 256 mld zł), z czego 25,27 mld euro (108 mld zł) dotacji i 34,54 mld euro (148 mld zł) w formie preferencyjnych pożyczek.
--	--

Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR 2023-2027)	Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 jest kluczowym dokumentem opracowanym na podstawie analizy potrzeb polskiego rolnictwa oraz możliwości jakie oferuje zreformowana Wspólna Polityka Rolna (WPR). Plan Strategiczny WPR będzie realizował 9 celów szczegółowych Wspólnej Polityki Rolnej, które dotyczą: • zapewnienia rolnikom godziwych dochodów, • zwiększenie konkurencyjności, • pozycji rolnika w łańcuchach wartości, • rolnictwo i łagodzenie zmiany klimatu, • wydajnego gospodarowania glebą, • różnorodności biologicznej i krajobrazów rolniczych, • zmian strukturalnych i wymiany pokoleń, • zatrudnienie i wzrost gospodarczy na obszarach, • zdrowia, żywności i oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe. PS WPR 2023-2027 utrzymuje inicjatywę LEADER, która ma charakter oddolny i w sposób wyjątkowy służy aktywizacji społeczeństwa i poprawie jakości życia na obszarach wiejskich. PS WPR 2023-2027 zakłada wsparcie w kwocie 17,3 mld euro w ramach I filaru WPR i 4,7 mld euro w ramach II filaru WPR.
--	--

Źródło: Opracowanie własne

7.3. POZOSTAŁE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Rydzyna może być również wspierana poprzez wykorzystanie międzynarodowych programów współpracy, takich jak **Programy Interreg**. Szczególnie interesujące mogą być inicjatywy transgraniczne, które sprzyjają wymianie doświadczeń i realizacji wspólnych projektów z regionami sąsiadującymi. W kontekście Gminy Rydzyna możliwości te obejmują programy: **Interreg Europa Środkowa 2021-2027** oraz **Program Interreg Europa**, które wspierają działania w zakresie innowacji, ochrony środowiska, mobilności oraz współpracy społeczno-gospodarczej.

Tabela 54: Programy Interreg w latach 2021-2027

Programy Interreg w latach 2021-2027	
Interreg Europa Środkowa 2021-2027	Celem programu jest transformacja miast i regionów Europy Środkowej w bardziej nowoczesne, inteligentne, zielone, lepiej połączone i odporniejsze na zjawiska klimatyczne, ekonomiczne oraz społeczne poprzez

	współpracę i rozwój kompetencji różnych typów podmiotów. Środki przeznaczone są na wzmocnienie potencjału sektora publicznego i prywatnego w zakresie transformacji gospodarczej sprzyjającej włączeniu społecznemu, opracowanie rozwiązań dostosowujących do zmian klimatu, łączenie aspektów technologicznych, ekologicznych i społecznych, rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym poprzez odzyskiwanie i ponowne wykorzystanie surowców, a także wdrażanie inteligentnych koncepcji mobilności regionalnej, takich jak cyfrowe systemy zarządzania ruchem drogowym. Budżet wynosi 224,6 mln euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Program może sfinansować do 80% kosztów projektu.
Program Interreg Europa	Program Interreg Europa wspiera współpracę międzyregionalną, finansując projekty, które przyczyniają się do poprawy polityk publicznych i rozwoju regionalnego w Europie. Program koncentruje się na takich obszarach, jak badania i innowacje, konkurencyjność MŚP, transformacja energetyczna, adaptacja do zmian klimatu oraz efektywne wykorzystanie zasobów. Jego celem jest wymiana doświadczeń i dobrych praktyk między regionami oraz wdrażanie skutecznych rozwiązań w administracji publicznej. Budżet programu wynosi 379 mln euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), a wsparcie może pokryć do 80% kosztów kwalifikowalnych.

Źródło: Opracowanie własne

Identyfikacja źródeł finansowania planowanych inwestycji jest niezmiernie istotna. Obecnie środki przeznaczane przez gminy na przedsięwzięcia pochodzą głównie z funduszy unijnych i krajowych programów rządowych. Dodatkowo jednostki sektora finansów publicznych, mogą korzystać ze zwrotnych form finansowania inwestycji czyli kredytów. To pozwala na współfinansowanie projektów w ramach montażu finansowych. Jednostki samorządu terytorialnego zostały wyposażone w możliwość kreowania indywidualnego zestawu narzędzi pozwalającego na gromadzenie funduszy na ten proces oraz angażowanie inwestorów prywatnych. Bowiem nie zawsze uda się pozyskać środki na planowane inwestycje z funduszy unijnych dlatego też ważne jest zadbanie o rozwój alternatywach źródeł finansowania. Jedną z takich form jest finansowanie przedsięwzięć w formule partnerstwa publiczno-prywatnego. Za pomocą tej formuły finansuje się projekty inwestycyjno-eksploatacyjne realizowane w oparciu o umowę długoterminową zawartą przez władze publiczne i podmioty sektora prywatnego (podmioty rynkowe), których celem jest stworzenie niezbędnej infrastruktury rzeczowej, finansowej i organizacyjnej, umożliwiającej

świadczenie usług publicznych. Przedsięwzięcia w formule PPP sprawdzają się przede wszystkim w:

- projektach obejmujących budowę parkingów miejskich,
- transporcie publicznym,
- infrastrukturze drogowej i transportowej,
- infrastrukturze wodnokanalizacyjnej,
- infrastrukturze ciepłowniczej,
- projektach oświetleniowych mających za zadanie podnoszenie jakości przestrzeni miejskiej.

Dla przedsiębiorcy celem realizacji projektu jest generowanie i maksymalizacja zysków, dla samorządu terytorialnego – ożywienie gospodarcze obszaru.

WYKAZ TABEL I ILUSTRACJI

SPIS TABEL:

Tabela 1: Podstawowe dane liczbowe dotyczące gminy	10
Tabela 2: Liczba ludności	14
Tabela 3: Zmiany poziomu gęstości zaludnienia [mieszk./km ²]	15
Tabela 4: Liczba ludności wg ekonomicznych grup wiekowych	16
Tabela 5: Przyrost naturalny ludności	18
Tabela 6: Współczynnik dzietności	19
Tabela 7: Warunki mieszkaliczne w Gminie Rydzyna	24
Tabela 8: Liczba ofert pracy na 1000 mieszkańców	31
Tabela 9: Liczba ludności wg wieku	32
Tabela 10: Wskaźniki wynagrodzenia	33
Tabela 11: Skala bezrobocia wg wieku	34
Tabela 12: Wskaźniki w obszarze bezrobocia	35
Tabela 13: Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON	35
Tabela 14: Aktywność rejestracji podmiotów w REGON	36
Tabela 15: Aktywność rejestracji podmiotów w REGON w wieku produkcyjnym	37
Tabela 16: Ilość przedsiębiorstw wg wielkości zatrudnienia	37
Tabela 17: Dochody na 1 mieszkańca	38
Tabela 18: Sektory przedsiębiorstw	38
Tabela 19: Podmioty sektora turystyki i rekreacji	40
Tabela 20: Liczba podmiotów sektora turystycznego wg PKD na 1000 mieszkańców	40
Tabela 21: Obciążenia społeczne	41
Tabela 22: Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej do kwoty dochodów bieżących	42
Tabela 23: Relacja kwoty zadłużenia do dochodów ogółem	42
Tabela 24: Finansowanie projektów ze środków UE	43
Tabela 25: Pomniki przyrody na terenie gminy Rydzyna	48
Tabela 26: Odsetek osób korzystających z różnych typów sieci	62
Tabela 27: Sieć rozdzielcza na 100 km ² powierzchni	62
Tabela 28: Instalacje OZE na terenie gminy	64
Tabela 29: Kluczowe potencjały Gminy Rydzyna	73
Tabela 30: Matryca logiczna – drzewo problemów – wymiar społeczny	77
Tabela 31: Matryca logiczna – drzewo problemów – wymiar gospodarczy	78
Tabela 32: Matryca logiczna – drzewo problemów – wymiar środowiskowo-przestrzenny	79
Tabela 33: Zestawienie mocnych i słabych stron Gminy Rydzyna	82
Tabela 34: Zestawienie szans i zagrożeń Gminy Rydzyna	83
Tabela 35: Matryca kluczowych potrzeb Gminy Rydzyna	86
Tabela 36: Wizja Gminy Rydzyna – forma uproszczona	91
Tabela 37: Wizja Gminy Rydzyna – pełen opis	92

Tabela 38: Zatwierdzone cele strategiczne Gminy Rydzyna	93
Tabela 39: Cele społeczne – kierunki działań	94
Tabela 40: Cele gospodarcze – kierunki działań	95
Tabela 41: Cele środowiskowo-przestrzenne – kierunki działań	95
Tabela 42: Cel horyzontalny – kierunki działań	96
Tabela 43: Matryca relacji celów operacyjnych i potrzeb rozwojowych	101
Tabela 44: Odniesienie celu szczegółowego: społecznego do strategii wyższego rzędu	104
Tabela 45: Odniesienie celu szczegółowego: gospodarczego do strategii wyższego rzędu	107
Tabela 46: Odniesienie celu szczegółowego: środowiskowo-przestrzennego do strategii wyższego rzędu	110
Tabela 47: Odsetek osób korzystających z różnych typów sieci	127
Tabela 48: Sieć rozdzielcza na 100 km ² powierzchni.....	127
Tabela 49: Instalacje OZE na terenie gminy	129
Tabela 50: Matryca wskaźników strategicznych.....	153
Tabela 51: Program Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027	170
Tabela 52: Podział środków ze źródeł krajowych.....	172
Tabela 53: Podział środków finansowych z funduszy UE na poziomie krajowym....	172
Tabela 54: Programy Interreg w latach 2021-2027	176

SPIS RYSUNKÓW:

Rysunek 1: Lokalizacja gminy.....	10
Rysunek 2: Ogólny wskaźnik rozwoju na tle regionu (2022).....	12
Rysunek 3: Społeczny wskaźnik rozwoju na tle regionu (2022)	13
Rysunek 4: Gęstość zaludnienia.....	15
Rysunek 5: Prognoza zmiany liczby ludności na rok 2030	20
Rysunek 6: Gospodarczy wskaźnik rozwoju na tle regionu (2022).....	30
Rysunek 7: Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	33
Rysunek 8: Środowiskowo-przestrzenny wskaźnik rozwoju na tle regionu (2022)....	46
Rysunek 9: Formy ochrony przyrody	50
Rysunek 10: Klasy pokrycia terenu	52
Rysunek 11: Zamek w Rydzynie	54
Rysunek 12: Widok na zabytkowy rynek w Rydzynie	55
Rysunek 13: Zabytkowy układ urbanistyczny Rydzyny	56
Rysunek 14: Szlaki turystyczne piesze i rowerowe, infrastruktura drogowa i kolejowa	58
Rysunek 15: Zasięg 15-minutowej podróży samochodowej z centrum gminy.....	59
Rysunek 16: Lokalizacja MPZP na terenie gminy Rydzyna	65
Rysunek 17: Warsztaty diagnostyczne w Rydzynie – kluczowe potencjały	73
Rysunek 18: Warsztaty diagnostyczne w Rydzynie – kluczowe potrzeby.....	85

Rysunek 19: Warsztaty strategiczne w Rydzynie	90
Rysunek 20: Matryca logiczna – drzewo celów	98
Rysunek 21: Matryca logiczna – relacja celów i problemów	100
Rysunek 22: Struktura miast w otoczeniu gminy Rydzyna	115
Rysunek 23: MSF-P, uwarunkowania: Środowisko przyrodnicze i krajobraz kulturowy	119
Rysunek 24: Krajobraz priorytetowy Rydzyna	125
Rysunek 25: MSF-P, uwarunkowania: Transport i komunikacja, Infrastruktura i OZE	129
Rysunek 26: MSF-P, Docelowy układ elementów składowych przestrzeni, kierunki działań rozwojowych	133
Rysunek 27: Warsztat strategiczny w Rydzynie – wymiar przestrzenny	135
Rysunek 28: Obszary strategicznej interwencji w Wielkopolsce o indykatorywnym zasięgu	142
Rysunek 29: Obszary Strategicznej Interwencji na poziomie lokalnym	146
Rysunek 30: Sektory kluczowych interesariuszy w Zespole Doradczym	160
Rysunek 31: Warsztaty diagnostyczne w Rydzynie	162
Rysunek 32: Warsztaty strategiczne w Rydzynie	163

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1: Ludność wg ekonomicznych grup wiekowych	17
Wykres 2: Przyrost naturalny w Gminie Rydzyna	18
Wykres 3: Saldo migracji w Gminie Rydzyna	21
Wykres 4: Wydatki na kulturę fizyczną, sport i rekreację oraz na kulturę i dziedzictwo narodowe	26
Wykres 5: Wskaźniki bezpieczeństwa osobistego w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	28
Wykres 6: Struktura wieku mieszkańców	32
Wykres 7: Stopa bezrobocia na obszarze powiatu	34
Wykres 8: Podmioty REGON na 1000 mieszkańców	36
Wykres 9: Sektory lokalnej gospodarki wg PKD	39

OPEN THE BOX
Doradztwo | Biznesowe